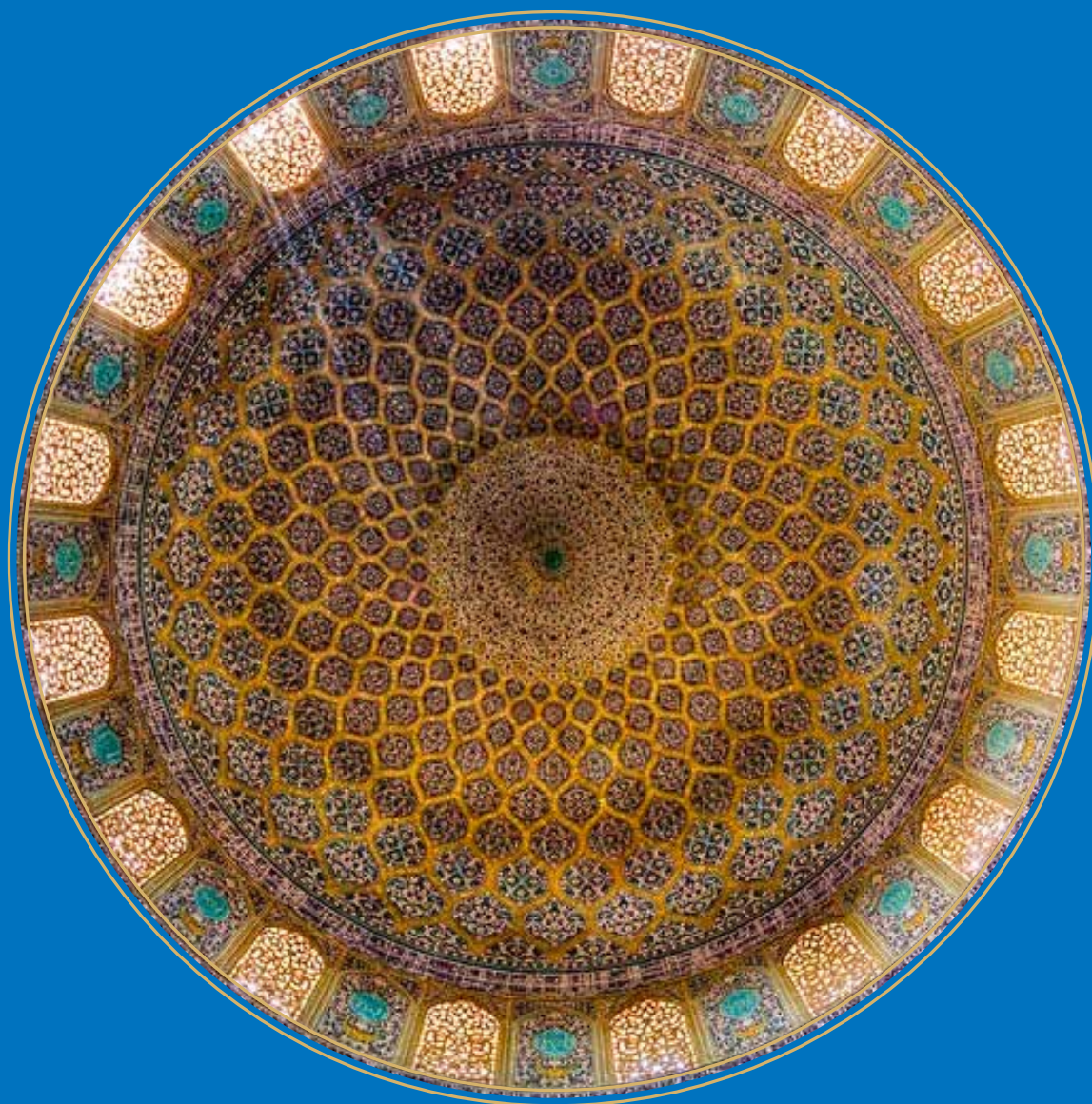


# نامه فرهنگ و ارتباطات

گزیده فعالیت‌های سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در خارج از کشور / شماره ۱۵ / شهریور ۱۴۰۳

## نقش نامحدود

پرونده‌ای درباره اهمیت گفت‌وگوی بین‌الادیانی



- \* همراه با یادداشت‌ها و گفت‌وگوهایی از نمایندگی‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در دنیا
- \* گزارش و تحلیل‌هایی درباره دیپلماسی فرهنگی در عرصه مقاومت
- \* **یادی از شهید صادق گنجی**
- \* گفت‌وگوهایی با پیشکسوتان عرصه دیپلماسی فرهنگی
- \* و گفت‌وگوهایی با فعالان فرهنگی در ادیان مختلف توحیدی



یکی از کارهای مهمی که جامعه‌ی  
نخبگانی می‌تواند انجام بدهد،  
این است که در دیپلماسی عمومی  
نقش ایفا کند. [مثلاً] گردآوردن نخبگان  
ایران فرهنگی بزرگ؛ یعنی قلمرو وسیع  
فرهنگ ایرانی در قرنهای گذشته که حالا  
یک مقداری فرق کرده است.

۱۳۹۸/۰۷/۱۷

بیانات در دیدار نخبگان و استعدادهای برتر علمی



emamkhomeiniprize.com



سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

# جایزه جهانی امام خمینی (ره)

به عنوان عالی ترین نشان جمهوری اسلامی ایران در راستای اعتلاء و پاسداشت نام و راه امام در عرصه ملی و بین المللی و با حضور شخصیت های برجسته داخلی و خارجی برگزار می گردد.

این جایزه بناست به شکل دوسالانه و در دو بخش نظری و عملی به مؤثرترین اشخاص حقیقی و حقوقی فعال با آثار شاخص و ناب علمی و نیز اقدامات و فعالیت های تأثیرگذار و گسترده فکری و سیاسی-اجتماعی که در راستای اندیشه های حضرت امام خمینی (ره) باشند، اعطا گردد.



سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی  
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

# فصلنامه دیپلماسی فرهنگی

کاری از سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

cdrij.icro.ir



شماره ۳، ۵۷۴۱-۳۰۶۰

۷	دیپلماسی عمومی: پیوند قدرت سیاسی و قدرت مردمی سید جمال دهقان فیروزیان، فیریه زانر
۵۷	آینده دیپلماسی عمومی: سیاست گذاری برای مصون سازی افکار عمومی در مقابله با جنگ‌های شناختی بهروز لعلی
۷۳	کلژد دیپلماسی فرهنگی در حکم‌های اسلامی مطلوب مهدی علی‌زاده، پروانه بیوت، علی‌رضا علی‌زاده
۹۵	واکوی نقش فرهنگی و سیاسی ایران در روند تکامل افکار رسانه‌ای اروپاییان آسیه علی‌محمدی
۱۱۵	درآمدی بر وحدت اسلامی در عرصه دیپلماسی فرهنگی محمد مصطفی
۱۳۳	شناخت‌های ظرفیت‌های ورزش برای توسعه دیپلماسی فرهنگی کشور کیمیا نیک‌نویس، امیرمحمد امیرمظفری، علی‌رضا علی‌زاده





# دومین جایزه جهانی اربعین

در رشته های عکس، فیلم، سفرنامه، فعالان فضای مجازی، شعر و کتاب



درگاه های ارسال آثار  
www.intlarbaeen.com  
www.intlarbaeen.com  
پست الکترونیک: intl.arbaeen@gmail.com  
واتساپ، تلگرام، بته و اینستاگرام: intl\_arbaeen\_award



سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی  
Islamic Culture and Relations Organization  
منظمة الثقافة و العلاقات الإسلامية

مهلت ارسال آثار : پنجمین ۱۵ آذر ۱۴۰۳  
مراسم اقامتیه و اهدای جوایز برگزاریدگان:  
پنجمین ۲۷ دی ماه ۱۴۰۳  
برابر با ۱۵ رجب ۱۴۴۶ و ۱۶ ژانویه ۲۰۲۵





# نخستین جشنواره بین المللی تمدن نوین اسلامی

با هدف توسعه همکاری ها و شکل گیری شبکه فعالان و تجارب تمدنی در جهان اسلام و تقدیر از کنشگران برجسته تمدنی از کشورهای جمهوری اسلامی ایران، ترکیه، مصر، مالزی، اندونزی، عراق، تونس، عربستان برگزار می گردد

اعطای «جایزه حرکت تمدنی» به فعالان موثر و افتتاحیه شبکه همکاری های تمدنی

۱۲ آبان ۱۴۰۳ سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی حسینیه الزهرا (س)

نشست های تخصصی، گفت وگوهای تمهیدی (بر اساس منشور همکاری های تمدنی در جهان اسلام)

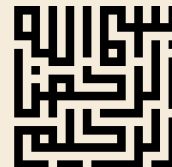
۱۳ و ۱۴ آبان ۱۴۰۳ مراکز علمی و فرهنگی تهران و قم



# نامه فرهنگ و ارتباطات

گزیده فعالیت‌های سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در خارج از کشور / شماره ۱۵ / شهریور ۱۴۰۳

- ۸..... **فلسطین آزاد**  
محمد مهدی ایمانی پور؛ رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
- ۹..... **تبیین جهاد**  
مهدی بزازان؛ مدیر مسوول
- ۱۰..... **جمع جاوید**  
بزرگداشت اربعین در نمایندگی‌های فرهنگی ایران در سراسر دنیا
- ۱۰..... **[ اخبار نمایندگی‌ها ]**
- ۱۳..... **همراه همسایه**  
غلامرضا اباذری رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در عراق
- ۳۱..... **ردپای راهگشا**  
قربانعلی پورمرجان؛ رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در کنیا
- ۳۳..... **تراژدی تازه**  
مهسا صبوری؛ کارشناس ارشد علوم ارتباطات اجتماعی
- ۳۵..... **فلسطین قربانی**  
راتکو کوسمانوویچ؛ استاد فلسفه و رئیس شبکه هنرمندان و روشنفکران در دفاع از بشریت  
شعبه صربستان
- ۳۷..... **جهاد اسلامی**  
واسیلی کوزنتسوف؛ نویسنده روس؛ ترجمه: زهره حمدیه کارشناس رایزنی فرهنگی ایران در روسیه  
اهمیت دیپلماسی فرهنگی ایران از نگاه پیشکسوتان
- ۴۶..... **پخته و پدران**
- ۴۸..... **ضرورت انزوایابی**  
سی سال تجربه فعالیت‌های فرهنگی مستمر به روایت پیشکسوتان
- ۵۴..... **تقویت قدرت**  
گفت‌وگو با رایزن فرهنگی ایران در پاکستان درباره زبان فارسی
- ۵۶..... **تشویق در تولید**  
گفت‌وگو با رایزن ایران در غنا درباره صادرات محصولات فرهنگی
- ۵۷..... **کلید کارآمد**  
در گفت‌وگو با نویسنده کتاب قرقیزستان
- ۶۰..... **سرزمین ماناس**  
نگاهی به کتاب «جمهوری قرقیزستان» نوشته علی حکیم پور
- ۶۱..... **خوبشاوندی خوشمزه**  
تهران و جاکارتا در ریل دیپلماسی غذایی
- ۶۳..... **محبوبیت ماهرانه**  
صنعت سینمای تایلند چگونه به موفقیت رسید
- ۶۴..... **کنج جاوید**  
به یاد شهید اقتدار فرهنگی
- ۶۵..... **درباره اهمیت گفت‌وگوی بین‌الادیانی**  
گفت‌وگویی با پژوهشگر کلمی درباره اهمیت نقش ادیان در ایجاد صلح
- ۶۶..... **اعتماد و اقتصاد**  
دیپلماسی مذهبی؛ از چالش‌ها تا فرصت‌های پیش رو در گفت‌وگو با موبد زرتشتی
- ۶۷..... **تلفیق فکری**  
فعالان دینی ارامنه از نقش ادیان در ترویج صلح و هم‌افزایی فرهنگی گفتند
- ۶۸..... **نقش نامحدود**  
نقطه نظرات کارشناسان مسائل دینی کشورمان درباره گفت‌وگوی ادیان
- ۷۰..... **حفظ حریم**  
نگاه کشیش آشوری به گفت‌وگوی بین‌ادیانی
- ۷۲..... **نتایج نیکو**  
گزارش سفر رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به روسیه
- ۷۳..... **تماس تمدنی**  
گزارشی از سفر رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به ترکیه
- ۷۶..... **تبلور در ترکیه**  
نگاه رایزن فرهنگی به سال فرهنگی ایران و ترکیه
- ۸۰..... **سال سلام**
- ۸۱..... **سازمان در شهریور**

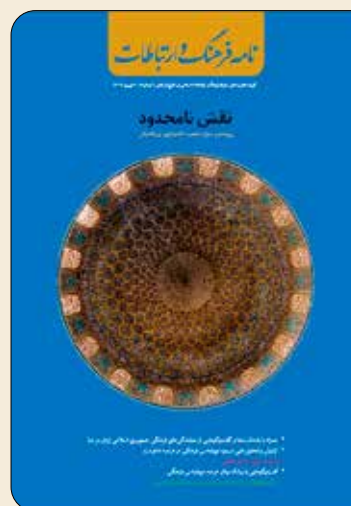


محل نشر: تهران - سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی  
ناشر: روابط عمومی و اطلاع‌رسانی  
مدیرمسئول: مهدی بزازان  
سرمدیر: جواد امینی منش  
تحریریه: مهدی رضا؛ مهسا صبوری؛ بهروز عباس‌زاده؛  
مریم شهبازی؛ عباس مریدی؛ پریسا هادی‌زاده  
امور هنری و ویراستاری: مریم نوروزی  
عکس: مهرداد ناعمی؛ داوود جلیل‌وند؛ مهدی حسینی  
امور مالی: زهرا آل‌هاشم  
هماهنگی: امید خانی  
تبلیغات: فخر السادات حسینی  
چاپ: لیلیوم ۰۲۱-۶۶۴۱۱۷۷۵

نشانی: تهران - بزرگراه شهید قاسم سلیمانی - روبروی  
درب شمالی مصلی تهران - مجتمع امام خمینی (ره)  
صندوق پستی: ۱۵۸۱۵/۳۵۱۶  
تلفن: ۰۰۹۸-۲۱-۸۸۱۵۳۳۱۰ و ۸۸۱۵۳۳۱۷

icro.ir  
 info@icro.ir  
 ble.iricro\_ir  
 eitaa.comicro\_ir  
 t.me/icro\_gov  
 facebook.com/icro\_ir  
 @icro.gov.ir

نسخه چاپی این ماهنامه به صورت محدود منتشر شده  
و نسخه الکترونیکی آن در وبگاه سازمان فرهنگ و  
ارتباطات اسلامی در دسترس است.





# فلسطین آزاد



محمد مهدی ایمانی پور  
رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

جنایاتی که امروز در غزه و کرانه باختری می‌گذرد تاسفبار و جانکاه است. گسترش دامنه حملات رژیم اشغالگر قدس به مناطق گوناگون فلسطین، منبعث از همان استراتژی صهیونیست‌ها مبنی بر گسترش میدان جنگ در منطقه است.

جنایاتی که امروز در غزه و کرانه باختری می‌گذرد تاسفبار و جانکاه است. گسترش دامنه حملات رژیم اشغالگر قدس به مناطق گوناگون فلسطین، منبعث از همان استراتژی صهیونیست‌ها مبنی بر گسترش میدان جنگ در منطقه است.

در اینجا قصد نداریم به تحلیل و صورت‌بندی راهبرد رژیم اشغالگر قدس در جنگ کنونی بپردازیم، اما در این معادله، فرامتن و حقیقتی وجود دارد که نمی‌توان به‌سادگی از آن عبور کرد. این فرامتن، نشات‌گرفته از نوع مواجهه غرب با نسل‌کشی کودکان غزه و همراهی فاجعه‌بار آن با صهیونیست‌ها در این جنگ نابرابر است. در این خصوص نکاتی وجود دارد که لازم است مورد توجه قرار گیرد:

نخست این‌که برخی منابع خبری، از سکوت غرب در قبال نسل‌کشی کودکان و زنان فلسطینی یا سنگ‌اندازی در روند مذاکرات آتش‌بس توسط آمریکا و بازیگران اروپایی انتقاد می‌کنند، ولی اشاره‌ای به چرایی و چگونگی این‌گونه حمایت‌های بی‌حد و حصر ندارند. واقعیت این است که ماجرا به یک «حمایت کلی» محدود نبوده و شاهد ادغام تار و پود حکمرانی غرب با حکمرانی نامشروع صهیونیستی هستیم. در این معادله، نسبت طرفین غالب و مغلوب است، تا جایی که صهیونیست‌ها حدود و ثغور راهبرد، رفتار و حتی گفتار مقامات آمریکایی — اروپایی را در قبال جنگ غزه و پدیده‌هایی مشابه آن تعیین می‌کنند.

دستگاه‌های امنیتی آمریکا، انگلیس، آلمان و فرانسه سردادن هرگونه شعار و برپایی هرگونه تظاهراتی علیه جنگ غزه را به‌مثابه عبور از خطوط قرمز ملی خود تعبیر کرده و دستگاه قضایی این کشورها نیز روی به جرم‌انگاری این اعتراضات آزادیخواهانه آورده است.

نکته دوم، مربوط به فراگیری و تعلق همه‌جانبه سیاستمداران آمریکایی و غربی به رژیم اشغالگر قدس است. در اینجا باید از مرزبندی‌های متعارف سیاسی و حزبی عبور کرده و تسلط لابی‌های صهیونیستی بر غرب را شامل اکثریت قریب به اتفاق احزاب و جریان‌های سیاسی در آمریکا و اروپا، اعم از محافظه‌کار، سوسیال — دموکرات، دموکرات و جمهوریخواه بدانیم. بر همین اساس، ما شاهد اشغال عملی غرب، توسط صهیونیست‌ها هستیم! از زمان اشغال فیزیکی فلسطین توسط رژیم نامشروع

**\* اعتراضات گسترده و بی‌سابقه‌ای که دو سوی آتلانتیک را فراگرفته و خیابان‌های واشنگتن، لس‌آنجلس، نیویورک، برلین، پاریس و لندن را مملو از حامیان فلسطین کرده، ثمره و خروجی درک اشغال غرب توسط صهیونیست‌هاست. افکار عمومی دنیا امروز واژگان اشغالگری و آزادی را براساس روایت‌سازی‌های غرب تصور و تصدیق نمی‌کنند**

صهیونیستی، سیاستمداران این رژیم از موشه دایان و مناخم بگین گرفته تا نتانیاهو و بنی گانتز، در یک نقطه با یکدیگر مشترک بوده و آن برخورد اسارت‌گونه نسبت به موجودیت رژیم اشغالگر و متعلقات آن است. التماس سران دو حزب دموکرات و جمهوریخواه آمریکا به لابی‌های صهیونیستی آبیگ، جی استریت و... در آستانه انتخابات ریاست‌جمهوری ماه نوامبر، تنها یکی از نمونه‌های این تعلق و وابستگی وقیحانه محسوب می‌شود.

نکته پایانی، معطوف به جنگ غزه و تبلور مفهوم «فلسطین آزاد» در نظام بین‌الملل است. سلطه و اشغالگری اعمالی اما غیراعلامی رژیم اشغالگر قدس بر غرب، در جریان جنگ غزه به گزاره‌ای «علنی» و «رسمی» تبدیل شده است. شاید تا قبل از وقوع جنگ غزه و آشکارسازی بازی مطلق آمریکا — اروپا در زمین صهیونیست‌ها، بسیاری از شهروندان غربی این گزاره را نفی کرده یا نسبت به آن بی‌تفاوت بودند اما در طول ۱۱ ماه اخیر، معادله کاملاً تغییر یافته است. اعتراضات گسترده و بی‌سابقه‌ای که دو سوی آتلانتیک را فراگرفته و خیابان‌های واشنگتن، لس‌آنجلس، نیویورک، برلین، پاریس و لندن را مملو از حامیان فلسطین کرده، ثمره و خروجی درک اشغال غرب توسط صهیونیست‌هاست. افکار عمومی دنیا امروز واژگان اشغالگری و آزادی را براساس روایت‌سازی‌های غرب تصور و تصدیق نمی‌کنند. امروز فلسطینیانی که در نوار غزه، با دستانی خالی و اراده‌ای استوار در مقابل دشمن صهیونیستی و شبکه غربی وابسته به تل‌آویو ایستاده‌اند نماد «حریت و آزادی» هستند و غرب نماد «اشغال‌شدگی» است. اراده گسترده و محسوسی در میان شهروندان آمریکایی و اروپایی جهت‌گذار از این وابستگی شکل گرفته که قطعا در آینده‌ای نه‌چندان دور ثمرات عینی آن را شاهد خواهیم بود....



# تبیین جهاد

مهدی بزازان  
مدیرمسوول



جنگ برای سربلند زیستن، زیباترین راه و روش برای زندگی است. گر چه جنگ، در ظاهر جان می‌ستاند، اما آدمی را که در مسیر حق ایستاده است، به حیات حقیقی رهنمون می‌سازد. اکنون در منطقه خاورمیانه، بیش از هر زمان دیگری، حضور جنگ، قابل لمس‌تر و عیان‌تر شده است. سوال اساسی این است: این جنگ بر سر چه چیزی است؟ بدون جانبداری، باید گفت که جنگ میان حق طلبی و زیاده طلبی است. جنگ میان طرفدار صلح و آشوب است. جنگ میان خواهندگان وحدت و ماجراجویان جدایی طلب است. یک ملت مظلومی، قربانی تصمیم‌های ناعادلانه قدرت‌های بزرگ و استکباری شده و سال هاست که تاوان کار ناکرده می‌دهد و فریادش را برای گرفتن حقوق از دست رفته‌اش، بالا برده است. از آن سو، جماعتی که هر یک از آنان، برای خود سرزمینی داشته است، زیاده خواهانه به سرزمین آن آدم‌های مظلوم وارد شده‌اند و اشغال‌اش کرده‌اند و با کمک استکباریان، به غضب‌شان ادامه داده‌اند.

جان‌های آزاده و ذهن‌های هوشیار، اینک به سمت درست تاریخ، جذب می‌شوند و یک مسیر صحیح را می‌پیمایند. اما برای تسریع بخشیدن به این حرکت، جهاد تبیین و بهره‌مندی از ویژگی‌های بارز انقلاب اسلامی، امری ضروری است. یکی از ابزارهای قدرتمند در این عرصه، بهره گرفتن از دیپلماسی فرهنگی و ویژگی‌های منحصر به فرد آن است. با این روش، می‌توان با کمترین هزینه و در کمترین زمان، نتیجه‌ای ارزشمند و ماندگار گرفت.

دیپلماسی فرهنگی، وجوه گوناگونی دارد که خوشبختانه ما توانایی بهره‌مندی از همه وجوه آن را به طور همزمان داریم. موضوع گفت و گوی بین‌الادیانی، شناسایی و تاکیدگذاری بر اشتراکات

فرهنگی میان ملت‌های آزاده و دولت‌های حق جو، استفاده از توانمندی‌های دانشگاهی و شبکه‌سازی در این عرصه، رونق اقتصادی بر پایه صنایع خلاق و فرهنگی و موضوعات دیگری که در این دایره می‌گنجند، سبب خواهد شد که همگرایی و هم نشینی مستحکم و سازنده‌ای ایجاد شود که توان و توانمندی استادگان در سمت درست تاریخ را افزون سازد.

در این میان، جهاد تبیین نیازمند تحرک و نهضت درونی است. در واقع ابتدا باید خود موضوع «جهاد»، تبیین شود و آنگاه برای تبیین و آشکارسازی ویژگی‌های جبهه حق، دست به جهاد زد. آنچه که تاریخ به ما نمایان کرده این است که جهاد، امری فرهنگی است و تا زمانی که فرهنگ یک کار جهادی در ذهن و زبان یک جامعه جاری نشود، وقوع آن، دائما به تاخیر خواهد افتاد.

ما در زمانه حاضر، نیازمند جهاد فرهنگی هستیم. ابزار این عمل نیز کامل مشخص و در دست همگان است. دیپلماسی فرهنگی می‌تواند این جهاد را با سرعت و دقت بالا، در هر کجای عالم، ساری و جاری کند و گسترش‌اش را تضمین دهد. با تجارب گرانقدری که رایزنان فرهنگی کشورمان بعد از انقلاب اسلامی به دست آورده‌اند، ما می‌توانیم سردمدار جهاد فرهنگی در منطقه و دنیا باشیم و دست و دل بسیاری از مردمان جهان را خود همراه کنیم.

**\* ما در زمانه حاضر، نیازمند جهاد فرهنگی هستیم. ابزار این عمل نیز کامل مشخص و در دست همگان است. دیپلماسی فرهنگی می‌تواند این جهاد را با سرعت و دقت بالا، در هر کجای عالم، ساری و جاری کند و گسترش‌اش را تضمین دهد.**

بزرگداشت اربعین  
در نمایندگی‌های فرهنگی ایران  
در سراسر دنیا

# جمع جاوید



فاضل، وابسته فرهنگی و مسئول خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران در بمبئی، اعضای وابسته به نهادها و سازمان‌های وابسته به کشورمان و با حضور پرشور ایرانیان مقیم در انجمن فوتو ایرانیان و حسینیه شوشتری برگزار شد.

در این مراسم، سخنرانان در مورد فضیلت‌های روز اربعین و مصائب خاندان اهل بیت عصمت و طهارت سخنرانی کردند و مداحان اهل بیت<sup>(ع)</sup> با نوای گرم خود، علاقه‌مندان را به فیض رساندند. همچنین، راهپیمایی بزرگی به رسم یادبود اربعین از منطقه حاشیه مومبرآ آغاز شد و عزاداران حسینی پس از پیمودن مسافتی بیش از ۵۲ کیلومتر به آرامگاه رحمت آباد در بمبئی رسیدند و به سوگواری و مرثیه خوانی پرداختند.

مراسم سوگواری ایرانیان مقیم بمبئی به یاد شهدای کربلا و مصائب اهل بیت<sup>(ع)</sup> از ابتدای ماه محرم تا ۸ ربیع الاول هر سال به مدت دو ماه و هشت روز برگزار می‌شود.

## اسلام آباد

به همت رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در اسلام آباد همزمان با فرارسیدن دهه پایانی ماه صفر و شب اربعین حسینی<sup>(ع)</sup> مراسم آیینی سوگواری و عزاداری در مسجد امام حسین<sup>(ع)</sup> واقع در منطقه مسکونی سفارت جمهوری اسلامی ایران برگزار شد.

این محفل که با حضور امیری مقدم، سفیر ایران، مدیران و کارکنان سفارت و نهادهای ایرانی مستقر در اسلام آباد به همراه خانواده‌هایشان برپا شد، با برنامه‌های اذان‌گاهی، اقامه نماز جماعت مغرب و

عزالدین دوغان از بنیاد جم علویان ترکیه هم در این مراسم، اظهار داشت: درک و فهمیدن امام حسین<sup>(ع)</sup> وظیفه تمام مسلمانان و حتی وظیفه تمام انسان‌هاست. انسانیت امروزه محتاج درس گرفتن از نهضت عاشورا و کربلاست.

حجت‌الاسلام مهدی انصاری قمی درباره نقش حضرت زینب<sup>(س)</sup> در کربلا و اربعین سخنرانی کرد. وی گفت: مسئله اربعین صرف نظر از وجود و حضور سیدالشهدا<sup>(ع)</sup> واجد یک هویت مستقل است. در طول تاریخ، برای هیچ یک از اولیا و انبیای الهی سنت اربعین وفات یا شهادت، مسبوق نیست و این مهم منحصر در حضرت حسین بن علی<sup>(ع)</sup> است.

شیخ صلاح الدین اوز گوندوز درباره نقش حضرت زینب<sup>(س)</sup> در رساندن پیام شهدای کربلا بیان کرد: این نقش در طول مسیر عبور کاروان اسرا تا شام و حتی در مجلس یزید نیز که به ظاهر در جنگ با امام حسین<sup>(ع)</sup> پیروز شده بود، چنان پررنگ و باصلاحت تداوم یافت که در میان هیاهو و تبلیغات دروغین یزید و دستگاه حاکمه وی، منجر به رسوایی بنی امیه شد و ضمن به لرزه درآوردن پایه‌های حکومت جابر یزید، زمینه اعتراضات را در کوفه و شام فراهم کرد. اجرای تئاتر اربعین از سوی جوانان مرکز زینبیه و مداحی مادحین اهل بیت<sup>(ع)</sup> از جمله برنامه‌های مراسم با شکوه اربعین حسینی در هالکالی استانبول بود.

## بمبئی

مراسم اربعین سید و سالار شهیدان حضرت امام حسین<sup>(ع)</sup> و یاران با وفایشان با حضور محمدرضا



همزمان با روز گرامیداشت اربعین در اوایل شهریورماه، نمایندگی‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سراسر دنیا، برنامه‌ها و مراسم ویژه‌ای را تدارک دیدند. نقطه بارز این برنامه‌ها، حضور مردم محلی بود که در دایره جاذبه حماسه عاشورا قرار گرفته و به در سایه خیمه حسینی، ایستاده بودند. در ادامه، گوشه‌ای از این برنامه‌ها، روایت شده است.

## کوالالمپور

مراسم بزرگداشت اربعین حسینی<sup>(ع)</sup> با حضور ایرانیان مقیم و محبان اهل بیت<sup>(ع)</sup> به همت رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مالزی برگزار شد.

حبیب رضا ارزانی رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مالزی در این برنامه به مجاهدت و قیام امام حسین<sup>(ع)</sup> اشاره کرد.

همچنین، شیعیان مالزیایی در بسیاری از استان‌های سیزده‌گانه مالزی و به ویژه هیأت محبان الرسول<sup>(ص)</sup>، مراسم اربعین حسینی<sup>(ع)</sup> را برپا کردند.

## استانبول

مراسم بزرگداشت اربعین حسینی با حضور عاشقان و پیروان اهل بیت<sup>(ع)</sup> در هالکالی استانبول برگزار شد.

این مراسم با حضور معاون استانبول، شهردار منطقه اوچیلر، حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی انصاری از کشورمان، حسن دیدبان، وابسته فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در استانبول و جمعی از عاشقان و پیروان اهل بیت<sup>(ع)</sup> از سوی مرکز زینبیه در سالن یحیی کمال بیاتلی منطقه هالکالی استانبول برگزار شد.

سلمانلی، رئیس اتحادیه علمای جعفری ترکیه (جابر) با تسلیت فرارسیدن اربعین حسینی گفت: امام حسین<sup>(ع)</sup> امید تمامی مظلومان و محرومان در دنیاست. ما افتخار می‌کنیم که پیرو او هستیم و سیدالشهدا<sup>(ع)</sup> رهبر تمام آزادگان جهان است.



عشاء، قرائت آیات نورانی قرآن کریم و قرائت دعای پرفیض عاشورا همراه بود. مجید مشکی، ریزن فرهنگی کشورمان با ذکر روایات و احادیثی به تبیین فرهنگ عاشورا و جایگاه اربعین حسینی<sup>(ع)</sup> پرداخت و آیین مرثیه خوانی، ذکر مصیبت و سینه زنی اجرا شد.

### فیلیپین

مراسم سوگواری و عزاداری اربعین حسینی<sup>(ع)</sup> با حضور سفیر و عبدالمجید ابوالقاسمی، ریزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در فیلیپین، طباطبایی، رئیس فدراسیون و هیأت همراه دختران و پسران کاراته از جمهوری اسلامی ایران، جمعی از کارکنان سفارت و ایرانیان مقیم و شیفتگان خاندان عصمت و طهارت در سالن اجتماعات ریزنی فرهنگی کشورمان در مانیل برگزار شد.

راهدایت و راهنمایی کند که چگونه بتوانند عدالت اجتماعی را برقرار نمایند. به همین مناسبت، نمایشگاه مجازی تصاویر برگزیده جایزه جهانی اربعین در شبکه اجتماعی فیسبوک ریزنی فرهنگی ایران در مانیل به مناسبت فرارسیدن اربعین حسینی برپا شد.

### ایران

به مناسبت فرارسیدن اربعین حسینی<sup>(ع)</sup>، هیأت خادم الحسین مقیم ارمنستان متشکل از مسلمانان این کشور با برپایی موبک حسینی در محل مسجد جامع کبود ایروان به اقامه عزای حسینی و همراهی با خیل عظیم راهپیمایان اربعین حسینی در مسیر نجف تا کربلای معلا پرداخت. در این موبک عزاداران حسینی، متشکل از



شرکت کنندگان با قرائت زیارت اربعین به استماع سخنان حجت الاسلام والمسلمین مسطورا، دانش آموخته فیلیپینی در حوزه علمیه قم، عزاداری و سینه زنی پرداختند.

عبدالمجید ابوالقاسمی ریزن فرهنگی کشورمان ضمن عرض تسلیت فرارسیدن اربعین سیدالشهدا<sup>(ع)</sup> و یاران باوفای ایشان، مقدم میهمانان به ویژه رئیس فدراسیون کاراته جمهوری اسلامی ایران و هیأت همراه که برای شرکت در بیست و دومین دوره رقابت‌های کاراته قهرمانی آسیا در مانیل حضور دارند را گرامیداشت.

حجت الاسلام مسطورا با اشاره به وظایف فردی و اجتماعی مسلمانان اظهار داشت: هر یک از ما باید در برقراری عدالت اجتماعی سعی و تلاش کنیم و رسالت پیامبر گرامی اسلام این بود که مردم

ایرانیان مقیم، کارکنان سفارت و سایر ارگان‌ها و نهادهای مستقر در ارمنستان، گردشگران مسلمان و ارادتمندان به مکتب اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام و علاقه‌مندان به جمهوری اسلامی ایران حضور داشتند.

همچنین، مراسم عزاداری به مناسبت اربعین حسینی با حضور سفیر، کارکنان سفارت، معلمان و کارکنان و دانش‌آموزان مدرسه ایرانیان، تاجران، گردشگران ایرانی و دیگر مسلمانان غیر ایرانی در مسجد جامع کبود ایروان برگزار شد.

حجت الاسلام مویذ، امام جماعت مسجد کبود ایروان به بیان ابعاد مختلف حماسه عاشورا و اربعین حسینی و آثار ناشی از این حماسه در تحولات جهانی و ایجاد الفت و همدلی در بین مسلمانان پرداخت.

### تایلند

همچنین به مناسبت فرا رسیدن ایام اربعین حسینی، مراسم بزرگداشتی با حضور سفیر و اعضای سفارت و تعدادی از شیفتگان ابا عبدالله الحسین<sup>(ع)</sup> و یاران باوفای ایشان در حسینیه ولایت ریزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در تایلند برگزار شد.

حجت الاسلام صدرالسادات، نماینده جامعه المصطفی<sup>(ص)</sup> العالمیه به بررسی ابعاد مختلف پیاده‌روی اربعین از جمله تاریخچه، فلسفه، نمادها و تأثیرات اجتماعی آن پرداخت. وی با اشاره به اینکه اربعین تنها یک مراسم مذهبی نیست، بلکه یک حرکت عظیم اجتماعی و سیاسی و به نقش این مراسم معنوی در تقویت وحدت و همبستگی مسلمانان جهان تأکید کرد. این مراسم با مدیحه‌سرایی در مقام‌الای امام حسین<sup>(ع)</sup> توسط «حمزه» از مداحان این کشور به پایان رسید.

### لاهور

دومین وینار بین‌المللی با عنوان «اربعین؛ جلوه قدرت نرم در معادلات جهانی» با حضور شخصیت‌های برجسته علمی و فرهنگی از پاکستان، لبنان، عراق و ایران به همت مؤسسه بین‌المللی تقارب فرهنگ‌ها و با همکاری خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران در لاهور و دانشگاه تهران برگزار شد.

سخنرانان در این وینار که با هدف بررسی جایگاه و تأثیرات اربعین برگزار شد، اربعین را به عنوان نماد وحدت و همبستگی میان شیعیان، مسلمانان و آزادگان جهان و یکی از مهم‌ترین جلوه‌های قدرت نرم مورد تأکید قرار دادند.

در این وینار بین‌المللی، مسعودی، مسئول خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران در لاهور به بررسی عمیق مفهوم و نقش اربعین در تحولات جهانی پرداخت و آن را یک حرکت تمدن‌ساز با تأثیرات گسترده در جهان اسلام و فراتر از آن دانست.

وی اظهار داشت: اربعین به عنوان یک پدیده بی‌نظیر، نه تنها یک مراسم مذهبی، بلکه یک حرکت اجتماعی و سیاسی است که توانسته است مرزهای جغرافیایی و فرهنگی را در نوردیده و به یک جریان جهانی تبدیل شود. این حرکت معنوی به طور مستقیم در معادلات جهانی تأثیرگذار بوده و نشان‌دهنده قدرت نرم اسلام است.

علامه علیرضا نقوی، از پاکستان، امام جمعه و رکن هیأت امنای سازمان امامیه پاکستان، به تأثیرات جهانی اربعین در مقابله با ظلم و حمایت از مظلومین اشاره کرد. وی بیان کرد: امروز جهان نظاره‌گر یک شکوه و عظمت و اجتماع عظیم مردمی راهپیمایی اربعین امام حسین<sup>(ع)</sup> در کربلا معلی است و این جمعیت عظیم حامل پیامی



است که مبدا آن عاشورا است و قرار است به گوش همه جهانیان رسانده شود و آن زیر بار ذلت نرفتن، دفاع از مظلوم و ظالم ستیزی است.

محسن صالح، استاد روابط بین الملل دانشگاه بیروت، گفت: هر مجلسی که بنام و برای امام حسین<sup>(ع)</sup> برگزار می شود، مهمترین وجه آن عشق، اخلاق و عقلانیت انسانی است. حضور داوطلبانه در راهپیمایی اربعین امام حسین<sup>(ع)</sup> که بدون هیچ منافع مادی، مشقت را در این راهپیمایی متحمل می شوند و فراملی و فرامذهبی بودن پیاده روی اربعین حسینی و همچنین، هم صدا شدن همه انسان های آزادی خواه بر روی یک هدف واحد از مولفه های قدرت نرم هستند که امروز در اربعین تجلی کرده است.

محمد رضا دهشیری، رئیس دانشکده روابط بین الملل وزارت امور خارجه نیز در سخنانی، گفت: اربعین با توجه به ارتباطات چهره به چهره در فضای اجتماعی و افزایش تعاملات ملت ها در فضای مجازی، فرصتی برای شبکه سازی واقعی و مجازی است. خواجه سوری، عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی از دیگر سخنرانان این وبینار بود. وی مطرح کرد: بعد از فو پاشی اتحاد جماهیر شوروی شاهد شکل گیری یک جاذبه گرایی در عرصه نظام بین المللی بوده که زمینه تقویت نظام سلطه را به همراه داشت، ولی آنچه که به این نظام سلطه ضربه زده، شکل گیری جریان اسلام گرایی و جبهه مقاومت و تقویت روزافزون آن است.

آیاد الامارة، استاد دانشگاه بصره عنوان کرد: ضرورت دارد اندیشمندان اسلامی در تبیین راهپیمایی اربعین حسینی به عنوان جلوه قدرت نرم، روشنگری کنند و یک کار علمی و فاخر با حضور جامعه نخبگان مسلمان انجام گرفته شود. این پدیده که در طی ده گذشته تبدیل به یک قدرت نرم شده، فرصتی را فراهم داشته تا آزادی خواهان جهان این اتفاق بزرگ را تبدیل به فرصت سازی برای تقویت جبهه مقاومت کند. محمد جواد آقاجری، استاد دانشگاه و راینز فرهنگی اسبق ایران در چین با اشاره به آیات قرآنی در خصوص اجتناب از تفرقه میان مسلمانان گفت: یکی از دردهای جوامع اسلامی همواره تفرقه میان آنان بوده است که اندیشمندان بزرگی همچون «سید جمال الدین اسدآبادی» نیز به این موضوع اشاره داشته و درمان آن درد را اتحاد و همبستگی میان مسلمانان دانسته است.

### سارایوو

مراسم سخنرانی و عزاداری اربعین حسینی<sup>(ع)</sup> با حضور شیفتگان و محبان اهل بیت عصمت و طهارت<sup>(ع)</sup> و ایرانیان مقیم در سالن اجتماعات سفارت کشورمان در سارایوو برگزار شد. در این مراسم که با حضور سفیر، راینز فرهنگی،

حضرت بقیه الله الاعظم (عج) با جلوه هایی از اربعین به منصف ظهور خواهد رسید. پایان بخش این مراسم نوحه خوانی ذاکران اهل بیت علیهم السلام و سینه زنی در رثای اربعین شهادت حضرت سید الشهدا<sup>(ع)</sup> بود.

همچنین مراسم سوگواری اربعین شهادت حضرت اباعبدالله الحسین<sup>(ع)</sup> و یاران باوفای ایشان با حضور ایرانیان مقیم و دوستان اهل بیت<sup>(ع)</sup> در حسینیه مرکز اسلامی مسکو برگزار شد.

حجت الاسلام ایلدار ابراهیموف به زبان روسی عنوان کرد: بسیاری از افرادی که در واقعه عاشورا در مقابل حضرت سیدالشهدا<sup>(ع)</sup> قرار گرفتند و به دشمنی با ایشان پرداختند، در زمره کسانی بودند که شعائر دینی و احکام اسلام را به خوبی می دانستند اما در تشخیص راه حق و باطل دچار اشتباه شدند زیرا این افراد از بصیرت کافی برخوردار نبودند.

آیت الله بنایی، نماینده اسبق مجلس شورای اسلامی در این مراسم، اظهار داشت: منصور دوانقی دومین خلیفه عباسی پس از تسلط بر اوضاع و از بین بردن بسیاری از شیعیان، اقدام به تخریب بقعه مطهر حضرت امام حسین<sup>(ع)</sup> کرد؛ او با این اقدام شنيع تصور می کرد، عشق و ارادت مردم به حضرت اباعبدالله الحسین<sup>(ع)</sup> کمرنگ و با گذشت زمان از بین خواهد رفت.

### صربستان

همزمان با اربعین سید و سالار شهیدان کربلا حضرت اباعبدالله الحسین<sup>(ع)</sup> و یاران با وفایش، مراسم سوگواری با حضور رشید حسن پور، سفیر و پورپزشک، راینز فرهنگی ایران، اعضای سفارت و خانواده ها و جمعی از دانشجویان ایرانی در بلگراد پایتخت صربستان برگزار شد.

حسن پور، سفیر جمهوری اسلامی ایران در صربستان گفت: اربعین به برکت جمهوری اسلامی ایران به بزرگترین لییک تاریخی «هل من ناصر ینصرنی» اباعبدالله الحسین علیه السلام تبدیل شده است.

سخنران دیگر، سعید خلیلیویچ، مدیر مرکز علوم اسلامی قم در بلگراد بود که مفهوم زیارت اربعین را مورد بررسی قرار داد و مشخصه اصلی نهضت عاشورا را خلود و جاودانگی دانست.

مدیران و کارکنان نهادهای کشورمان و ایرانیان مقیم برگزار شد، حجت الاسلام زارعان با اشاره به زیارت اربعین به عنوان یادگار جابر ابن عبدالله انصاری به تاریخچه اربعین حسینی<sup>(ع)</sup> در روایات پرداخت.

وی با مروری بر زندگی جابر ابن عبدالله انصاری، به رشادت های این یار صدیق پیامبر مکرم اسلام<sup>(ص)</sup> و اهل بیت<sup>(ع)</sup> در تاریخ اسلام اشاره کرد. لزوم توجه به زیارت و عزاداری حضرت ابا عبدالله الحسین<sup>(ع)</sup> در روز اربعین از دیگر فراه های سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین زارعان بود. همچنین، حاضران با قرائت زیارت اربعین و ذکر مصیبت و نوحه خوانی با زائران اربعین در کربلای معلی هم نوا شدند و عزاداری کردند.

### یونان

از سوی دیگر، با هدف گرامیداشت یاد و خاطره شهدای کربلا و تبیین ارزش های نهضت امام حسین<sup>(ع)</sup>، مراسم عزاداری اربعین حسینی<sup>(ع)</sup> با حضور جمعی از اعضای سفارت و ایرانیان مقیم در محل رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در یونان برگزار شد. این مراسم با سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین رفیعی در هصوص تبیین ۱۰ دلیل اصلی برای ماندگاری نهضت امام حسین<sup>(ع)</sup> آغاز شد. وی با اشاره به نقش محوری امام حسین علیه السلام در احیای ارزش های اسلامی، بر اهمیت ایثار، فداکاری و مقاومت در برابر ظلم تأکید کرد. علاوه بر این، مراسم عزاداری در حسینیه گلزار زینب، امام بارگاه جعفریه متعلق به شیعیان پاکستانی و مهدیه افغانستانی ها برگزار شد.

### مسکو

همزمان با شب اربعین، آیین سوگواری چهلمین روز شهادت حضرت اباعبدالله الحسین<sup>(ع)</sup> با حضور پرشور ایرانیان و محبان خاندان عصمت و طهارت از سایر ملیت ها در مساجد و حسینیه های شیعیان مسکو و برخی دیگر از مناطق روسیه برگزار شد.

حجت الاسلام طهماسبی، خطیب دینی از اربعین شهادت سرور و سالار شهیدان به عنوان یکی از جلوه های عظمت دوران ظهور یاد کرد و اظهار داشت: همانگونه که امام حسین<sup>(ع)</sup> با مادرش حضرت فاطمه<sup>(ص)</sup> شناخته شده است، ظهور





[ اخبار نمایندگی ها ]





# اخبار نمایندگان فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در آسیا و اقیانوسیه

## دیدار با سجاده‌نشین دربار موهره شریف

مجید مشکی، رایزن فرهنگی کشورمان از خدمات علمی، آموزشی و فرهنگی گلبادشاه و دربار موهره شریف قدردانی و پیشنهاد کرد تا در آینده این دربار در دو سمینار مهم تصوف در پاکستان و جشنواره علمی و فرهنگی امام رضا(ع) نقش محوری ایفا کند. مهدی طاهری، مسئول خانه فرهنگ ایران در راولپندی از آمادگی نمایندگان بنیاد سعدی جهت راه‌اندازی کلاس‌های آموزش زبان فارسی در مدارس تحت اشراف دربار موهره شریف خبر داد و اظهار امیدواری کرد با ایجاد کلاس‌های آموزش زبان فارسی، دانش آموزان و طلاب این مدارس بتوانند با دنیای شیرین زبان فارسی آشنا شوند. پیر مجتبی گلبادشاه، سجاده‌نشین دربار موهره شریف با اعلام آمادگی خود برای گسترش این همکاری‌ها، ضمن ابراز علاقه به جمهوری اسلامی ایران از پیشنهاد برگزاری سمینارهای علمی در دربار موهره شریف استقبال کرد. در ادامه، نمایندگان فرهنگی کشورمان ضمن بازدید از بخش‌های مختلف دربار موهره شریف در کلاس‌های آموزشی نوجوانان دختر و پسر حضور یافتند و با فعالیت‌های آموزشی این دربار آشنا شدند. مشکی، رایزن فرهنگی کشورمان طی سخنان کوتاهی، نوآموزان این دربار را به فراگیری هرچه بیشتر و بهتر علوم تشویق کرد و آنان را معماران آینده روابط ایران و پاکستان دانست که می‌توانند صلح و دوستی را در سطح منطقه استوار کنند.

## تقویت دیپارتمان‌های فارسی در ایالت سند

در راستای گسترش و تقویت دیپارتمان‌های زبان و ادبیات فارسی در ایالت سند، سعید طالبی‌نیا، وابسته فرهنگی و مسئول خانه فرهنگ کشورمان در کراچی با خانم سحرگل از پژوهشگران زبان و ادبیات فارسی در ایالت سند پاکستان دیدار کرد. طالبی‌نیا به تشریح فعالیت‌های خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران در رابطه با آموزش زبان فارسی در کراچی، بورسیه دانشجویان مستعد برای تحصیل در دانشگاه‌های ایران، برگزاری جلسات ادبی و محافل شعری و سایر فعالیت‌های مرتبط با زبان فارسی پرداخت. سحرگل با اشاره به همکاری‌های گذشته خود با خانه فرهنگ ایران در حیدرآباد پاکستان گفت: به دلیل آشنایی به زبان‌های مختلف مثل فارسی، انگلیسی، فرانسوی، عربی، اردو، سندی و سرائیکی تجارب خوبی در این زمینه دارم و علاقه‌مندم با خانه فرهنگ ایران در کراچی همکاری کنم. این پژوهشگر زبان و ادبیات فارسی در ایالت سند، خواستار بورسیه پست دکتری در یکی از دانشگاه‌های جمهوری اسلامی ایران شد. وی با اشاره به علاقه‌مندی‌اش به فرهنگ ایرانی و ادبیات فارسی، آمادگی خود را برای تدریس در کلاس‌های مکالمه زبان فارسی خانه فرهنگ کراچی اعلام کرد.

## بازدید از مرکز آیسسکو

حبیب رضا ارزانی رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مالزی ضمن بازدید از مرکز آیسسکو در جنوب شرق آسیا (شعبه مالزی) با یعقوب بن حسن، رئیس مرکز آیسسکو در جنوب شرق آسیا دیدار کرد. یعقوب بن حسن با اشاره به فعالیت‌ها و برنامه‌های مرکز آیسسکو در جنوب شرق آسیا گفت: تمرکز اصلی ما بر روی آموزش زبان عربی و آشنایی با شیوه‌های نوین آموزش زبان عربی است. در این خصوص با توجه به استقرار ما در محل دانشگاه اسلامی سلانگور، برنامه‌های متعددی داخل دانشگاه و با هماهنگی برخی از دانشگاه‌های اسلامی دیگر مالزی ترتیب داده‌ایم. رئیس مرکز آیسسکو در جنوب شرق آسیا افزود: در سالروز پاسداشت زبان عربی، روز ۱۸ دسامبر برنامه‌های مختلفی را برنامه ریزی می‌کنیم. برگزاری مسابقات مختلف برای دانش آموزان و دانشجویان از جمله آنهاست. ارزانی، رایزن فرهنگی کشورمان در مالزی ضمن تشریح فعالیت‌های فرهنگی و هنری ایران گفت: انجام فعالیت‌های قرآنی، فرهنگی، هنری، آموزش زبان فارسی و ارتباطات علمی دانشگاهی از مهمترین فعالیت‌های رایزنی فرهنگی ایران در مالزی است. وی با اشاره به ظرفیت عظیم علمی دانشگاهی ایران در حوزه‌های مختلف گفت: رایزنی فرهنگی امکان و تمایل برگزاری برنامه‌های مشترک بسیاری را با آیسسکو دارد.



## نمایش فیلم‌های ایرانی در عشق‌آباد

نوید رسولی رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در عشق‌آباد با «آزاد جعفر» سهامدار و مدیرعامل و «مراد نیازوف» معاون شرکت جان تکنولوژی و سامانه نمایش خانگی بِلِت فیلم (Belet Film) واقع در عشق‌آباد دیدار کرد. رسولی در سخنانی، با اشاره به مشترکات تاریخی، فرهنگی و دینی دو کشور، برای اعطای فیلم و همکاری با سامانه یادشده با توجه به سرآمد بودن ایران در ساخت فیلم‌های سینمایی، مستند، سریال و انیمیشن در دنیا اعلام آمادگی کرد. جعفر



نیز از دریافت فیلم‌های ایرانی به صورت سینمایی، کوتاه، مستند و سریال و نمایش آن در سامانه نمایش خانگی بلیت فیلم استقبال کرد.

## تذهیب ایرانی در استانبول

نمایشگاه آثار مینیاتور و تذهیب علی‌رضا آقامیری، هنرمند کشورمان با حضور احمد محمدی، سرکنسول جمهوری اسلامی ایران در استانبول، معاون اداره کل فرهنگ و گردشگری استان استانبول، وابسته فرهنگی کشورمان در استانبول، هنرمندان ترک و ایرانی و علاقه‌مندان به هنر ایرانی در منطقه «فاتح» استانبول افتتاح شد.

در این نمایشگاه، بیش از ۵۰ اثر نفیس مینیاتور، تذهیب و تلفیقی از تذهیب و مینیاتور از استاد آقامیری و برخی از آثار شاگردان ترک‌زبان ایشان به نمایش گذاشته شد. این نمایشگاه به مدت ۱۵ روز ادامه خواهد داشت و علاقه‌مندان می‌توانند از این نمایشگاه دیدن کنند.

## نمایشگاه مشترک مد و لباس در عشق‌آباد

نمایشگاه مشترک مد و لباس جمهوری اسلامی ایران و ترکمنستان عصر سه‌شنبه ۶ شهریور در سالن نمایشگاهی آکادمی هنری عشق‌آباد افتتاح می‌شود.

این رویداد فرهنگی با همکاری رایزنی فرهنگی کشورمان و وزارت صنایع نساجی ترکمنستان برگزار می‌شود و به مدت سه روز تا ۸ شهریور ادامه خواهد داشت. در این نمایشگاه، برخی از برندهای معتبر دو کشور به عرضه تولیدات خود در حوزه پوشاک خواهند پرداخت. همچنین، کارگاه آموزشی ویژه‌ای توسط یکی از استادان برجسته ایرانی برگزار خواهد شد که به تبادل تجربیات و ارتقاء سطح دانش در صنعت مد و لباس کمک خواهد کرد.

## افزایش مناسبات بین ایران و قزاقستان

علی اکبر طالبی‌متین، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در جمهوری قزاقستان - آستانه به منظور توسعه مناسبات با قزاقستان در زمینه روابط بین ادیان و تمدن‌ها با یسینوا دینا، رئیس مرکز نظربایف در توسعه گفت‌وگوی بین ادیان و تمدن‌ها دیدار و گفت‌وگو کرد.

همکاری رایزن فرهنگی ایران با رئیس مرکز نظربایف در توسعه گفت‌وگوی ادیان و تمدن‌های قزاقستان، نحوه مشارکت در کنگره رهبران ادیان جهانی و سنتی و نشست‌های سالانه دبیرخانه این کنگره و همچنین، نحوه اجرای فعالیت‌های دینی و فرهنگی مشترک از محورهای مورد بررسی در این دیدار بود.

طالبی‌متین، رایزن فرهنگی ایران در قزاقستان با قدردانی از تلاش‌های بولات سارسنبایف، رئیس سابق مرکز نظربایف در توسعه گفت‌وگوی بین ادیان و تمدن‌ها و با تبریک انتصاب خانم یسینوا دینا گفت: ایران و قزاقستان اشتراکات تاریخی، فرهنگی و دینی زیادی دارند و این امر می‌تواند پایه‌ای برای توسعه بیشتر مناسبات دو کشور دوست و برادر قزاقستان باشد.

یسینوا دینا، رئیس مرکز نظربایف در توسعه گفت‌وگوی بین ادیان و تمدن‌های قزاقستان نیز با ابراز خرسندی از افزایش همکاری‌ها با جمهوری اسلامی ایران و استقبال از پیشنهاد برگزاری وینار برای هماهنگی و برنامه ریزی بیشتر گفت: مرکز ما در چارچوب کنگره ادیان با بیش از ۸۰ کشور جهان همکاری می‌کند و جمهوری اسلامی ایران در زمینه گفت‌وگوی بین دینی و تمدنی یکی از مهمترین شرکای ماست.

## تقویت روابط فرهنگی ایران و تایلند

به منظور افتتاح مرکز مطالعات ایران و مرکز آموزش زبان فارسی در دانشگاه نورت بانکوک، نشستی با حضور مهدی زارع‌بی‌عیب، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در تایلند، مسنولان دانشگاه نورت بانکوک از جمله پاتاما روب سوانکول، رئیس دانشگاه، ترا کول شیت واتاناکورن و رئیس دانشکده هنرهای لیبرال، پورپیات پروات رون رینگ، رئیس امور اداری و دانشجویی و خانم سوپاشا دیساوای، مدیر دفتر امور بین‌الملل از طرف دانشگاه برگزار شد.

رایزن فرهنگی کشورمان به رابطه تایلند و ایران اشاره کرد و گفت: رابطه ایران و تایلند به زمان شیخ احمد قمی برمی‌گردد که ایشان نقش مهمی در برقراری و توسعه این روابط ایفا کردند. وی در این باره، توضیح داد: شیخ احمد قمی، به عنوان یک تاجر و دیپلمات ایرانی در قرن هفدهم، نه تنها در ترویج اسلام در تایلند مؤثر بود بلکه پایه‌گذار بسیاری از روابط فرهنگی و اقتصادی بین ایران و تایلند نیز شد. حضور او در دربار پادشاهی تایلند و نقش فعالش در جامعه آن زمان، نشان‌دهنده پیوندهای عمیق تاریخی بین دو ملت است. در ادامه این نشست، رئیس دانشگاه نورت بانکوک اظهار داشت: یکی از ویژگی‌های مشترک بین تایلند و ایران، نزدیکی تعداد جمعیت این دو کشور است. وی بیان کرد: با وجود تفاوت‌های فرهنگی و جغرافیایی، هر دو کشور از نظر تعداد جمعیت به هم نزدیک هستند و این شباهت می‌تواند به عنوان یک نقطه قوت برای تقویت روابط و همکاری‌های دوجانبه در نظر گرفته شود. رئیس دانشگاه نورت بانکوک به نقش مهم دانشگاه‌ها در اطلاع‌رسانی صحیح اشاره و بیان کرد: وظیفه دانشگاه‌ها این است که واقعیت‌ها و اطلاعات دقیق را به دانشجویان و عموم مردم منتقل کنند.



## نشست دوستی میان ایران و ترکیه در استانبول

به دنبال انتخاب دکتر مسعود پزشکیان به عنوان رئیس جمهوری اسلامی ایران، نشست «دوستی و همکاری ترکیه و ایران» با حضور سیاستمداران، تجار و بازرگانان، شخصیت‌های علمی و فرهنگی ترکیه و ایرانی در استانبول برگزار شد. در آغاز این نشست، متن پیام‌های ارسالی مسعود پزشکیان، رئیس جمهور کشورمان و رجب طیب اردوغان، رئیس جمهوری ترکیه قرائت و ویدئو کلیپی از کارزار انتخاباتی رئیس جمهور کشورمان پخش شد. در ادامه، مقامات شرکت کننده به بحث و بررسی پیرامون روابط دوستی و همبستگی میان دو کشور و اقدامات لازم برای تقویت و تعمیق بیش از پیش پیوندهای برادری بین ایران و ترکیه پرداختند. در بخشی دیگر این نشست، محسن مهرعلیزاده، معاون سابق رئیس جمهور و رئیس فدراسیون بین‌المللی ورزش‌های زورخانه‌ای و کشتی پهلوانی ایران، الیاس حضرتی، احد غزایی، سفیر سابق کشورمان در باکو، محمد عباسپور، نماینده سابق مجلس ایران و از کشور ترکیه معاون وزیر تجارت، رئیس اتحادیه دانشگاه‌های قفقاز، نامق کمال زیبک، وزیر سابق گردشگری ترکیه، محمد نور دوغان، رئیس سابق دانشکده ادبیات دانشگاه استانبول و سیف الله ترکسوی سخنرانی کردند.

## واژه‌های تشنه در مزار شریف

مراسم اختتامیه دهمین کنگره شعر و ادبیات عاشورایی افغانستان با عنوان «واژه‌های تشنه» با حضور روح‌الله حسینی، سرپرست وابستگی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مزار شریف، اندیشمندان و جمعی از دانشجویان و اساتید در محل کتابخانه فردوسی این شهر برگزار شد. حسینی در سخنرانی خود، اظهار داشت: شعر و ادبیات متعهد و آئینی در شرایط کنونی باید با به تصویر کشیدن کربلای غزه، انحصار رسانه‌ای شمرهای زمانه را بشکند و نوید حضور در جبهه حسینی را به آوای بلند سر دهد. وی با برشمردن مؤلفه‌های شعر آئینی و تشریح زوایای ادبیات متعهد، به نقش قرآن و آموزه‌های نبوی و اهل بیت علیهم السلام در خط دهی شعر و ادب به سمت تعهد به اندیشه‌های دینی، اسلامی و الهی اشاره کرد. سرپرست وابستگی فرهنگی کشورمان افزود: قرآن و اهل بیت علیهم السلام همواره کوشیده‌اند شبه فرهنگ جاهلی را از اذهان بزدایند و اکنون زمانه‌ای است که همان نقش را شعرا متعهد می‌بایست برعهده گیرند و در برابر شعر و ادب غیر متعهد قد برافراشته، در راستای ترسیم اهداف آرمانی اسلام همت گمارند. وی ضمن ترسیم نقشه راه اربعینی، به نقش شعر حسینی و خصوصیات آن گریزی زد و گفت: شعر حسینی با برخورداری از خصوصیات نظیر عاطفه رقیق و صادقانه در کنار حماسه آتشین و انقلابی سرآمد شعر و ادب متعهد محسوب می‌شود.



## افزایش تبادلات گردشگری بین ایران و پاکستان

سعید طالبی‌نیا، وابسته فرهنگی و مسئول خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران در کراچی با هیأت مدیره انجمن دوستی فرهنگی و ادبی بین‌المللی (CLIFF) دیدار و پتانسیل‌های گردشگری ایران و پاکستان را مورد بحث و بررسی قرار داد. وابسته فرهنگی کشورمان با اشاره به جذابیت‌های فراوان گردشگری تاریخی، فرهنگی، مذهبی و درمانی در ایران گفت: متأسفانه عموم مردم پاکستان اطلاع درستی از ظرفیت‌ها و تنوع گردشگری در ایران و این در حالی است که اگر از آن مطلع شوند، شگفت زده خواهند شد. وی با اشاره به مسلمان بودن قاطبه مردم پاکستان، موضوع گردشگری شرعی و حلال را از امتیازات این صنعت در جمهوری اسلامی ایران دانست که مؤسسات گردشگری می‌توانند با تکیه بر آن، بر رونق کسب و کار خود افزوده و در جهت ترغیب گردشگران پاکستانی برای سفر به ایران تلاش کنند. در ادامه این نشست، هیأت مدیره انجمن دوستی فرهنگی و ادبی بین‌المللی (CLIFF) نیز بر علاقه‌مندی ویژه خود به ایران تأکید کرده و خواستار مساعدت خانه فرهنگ ایران در زمینه تبادلات گردشگری بین دو کشور ایران و پاکستان شدند. همچنین، هیأت مذکور ضمن تأکید بر امضای توافقنامه رسمی دوجانبه با خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران در کراچی، موانع موجود در راستای شناخت و حضور گردشگران در دو کشور را بررسی کردند.

## موفقیت در جشنواره غذا در سازمان شانگهای

به همت وابستگی فرهنگی کشورمان در آلمانی قزاقستان و با همکاری اداره کل همکاری‌ها و تنظیم‌گری صادرات فرهنگی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، خانم فاطمه علیزاده، هنرمند ایرانی به عنوان نماینده ایران در مسابقه جشنواره غذانشناسی سازمان شانگهای در آلمانی قزاقستان شرکت کرد. در این جشنواره، نمایندگان کشورهای عضو سازمان شانگهای از قزاقستان، چین، قرقیزستان، ازبکستان، بلاروس، روسیه، تاجیکستان و ایران شرکت کردند و در رقابتی جدی و حرفه‌ای فرهنگ و سنت کشور خود را در زمینه هنر غذانشناسی و آشپزی به نمایش گذاشتند. از این رو، هیأت داوران بین‌المللی از کشورهای فرانسه، گرجستان، روسیه و قزاقستان براساس معیارهای مسابقات بین‌المللی به ارزیابی و امتیازدهی به فعالیت‌های شرکت کنندگان هر کشور پرداختند. در این رقابت فشرده و حرفه‌ای، فاطمه علیزاده نماینده ایران با کسب حداکثر امتیازات از هیأت داوران بین‌المللی موفق شد، جام و مقام اول مسابقه جشنواره غذانشناسی سازمان شانگهای در آلمانی قزاقستان ۲۰۲۴ را برای ایران اسلامی به ارمغان آورد و افتخاری بزرگ برای کشورمان در میان کشورهای عضو شانگهای به ثبت برساند. همچنین، نماینده کشور ازبکستان به مقام دوم و نماینده کشور روسیه مقام سوم این مسابقه را به دست آوردند.





جایزه مقام اول، دوره یک ماهه آموزشی پیشرفته غذاشناسی در کشور فرانسه با پرداخت کلیه هزینه‌ها و مدرک معتبر بین‌المللی است.

### «خون دلی که لعل شد» در تایلند

به منظور تعمیق همکاری‌های علمی و فرهنگی بین دو کشور، مهدی زارع‌بی‌عیب، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در تایلند و فرید دنیگیوت، رئیس انجمن مطالعات اسلامی دیدار کردند.

در این نشست، کتاب «خون دلی که لعل شد» که با همکاری رایزنی فرهنگی کشورمان و انجمن مطالعات اسلامی چاپ و منتشر شده بود به رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران تحویل داده شد. این کتاب شامل خاطرات و تجربیات رهبر انقلاب اسلامی است و به دلیل محتوای عمیق و اهمیت تاریخی آن، از ارزش ویژه‌ای برخوردار است. این اقدام به منظور ارتقای سطح تبادل فرهنگی و اطلاع‌رسانی در مورد آثار فرهنگی و تاریخی جمهوری اسلامی ایران و در قالب طرح تاپ سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی پس از روند طولانی به نتیجه رسید. رایزن فرهنگی کشورمان در این خصوص، گفت: این کتاب نه تنها به داستان شخصی رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران می‌پردازد، بلکه به درس‌ها و عبرت‌هایی که از آن زمان به دست آمده نیز اشاره می‌کند. وی گفت: از آنجا که اندیشه‌ها و نظرات مقام معظم رهبری تأثیر عمیقی بر سیاست‌های بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران دارند، این اثر می‌تواند به فهم بهتر سیاست‌های جاری در عرصه بین‌الملل کمک کند.

### اراده ترکیه برای تقویت روابط فرهنگی با ایران

بلنت آری، رئیس سابق مرکز اسناد مجلس ملی ترکیه ضمن حضور در رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی در ترکیه با سید قاسم ناظمی، رایزن فرهنگی کشورمان دیدار و گفت‌وگو کرد.

بلنت آری با بیان زمینه‌های تاریخی روابط ایران و ترکیه، بر اراده جدی ترکیه برای توسعه بیش از پیش روابط فرهنگی رو به پیشرفت دو کشور گفت: در جامعه ترکیه نسبت به ایران، نگاه مثبتی وجود دارد. رئیس سابق مرکز اسناد مجلس ملی ترکیه با اشاره به تحولات انجام گرفته در انتخابات اخیر شهرداری‌های ترکیه، وضعیت را برای همکاری‌های فرهنگی میان ایران و ترکیه مساعد دانست و تأکید کرد: آمادگی داریم تا حلقه‌های ارتباطی خود در درون حزب جمهوری خلق را به نفع روابط ایران و ترکیه فعال کند. وی ضمن دعوت از رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی برای حضور در نوشتار به بیان اهمیت تاریخی این شهر در توریسم فرهنگی و دینی ترکیه در میان علویان، بکتاشیان و مسیحیان پرداخت. در ادامه، سیدقاسم ناظمی، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در ترکیه نیز با تأکید بر آمادگی مجموعه رایزنی ایران برای هرگونه ارتباط با شهرداری‌های کلانشهرهای ترکیه اظهار امیدواری کرد که این آشنایی و ارتباط سرآغاز همکاری‌های جدی و مؤثر در حوزه دیپلماسی فرهنگی دو کشور باشد.

### ترجمه چینی کتاب «سرگذشت هنر در تمدن اسلامی»

کتاب «سرگذشت هنر در تمدن اسلامی» (موسیقی و معماری) نوشته حسن بلخاری قه‌بی، استاد و پژوهشگر برجسته دانشگاه تهران و عضو فرهنگستان هنر ایران به زبان چینی منتشر شد.

این اثر را بای جی سو (سلیمان) به زبان چینی برگردانیده و انتشارات شانگ وو، چاپ و نشر و توزیع آن را برعهده داشته است. ترجمه کتاب «سرگذشت هنر در تمدن اسلامی» در قالب طرح ترجمه آثار کلاسیک چین و ایران با همکاری مرکز ساماندهی ترجمه و نشر معارف اسلامی و علوم انسانی و به همت رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در چین انجام شده است. همچنین، برنامه ریزی برای فروش اثر به شیوه برخط و الکترونیکی و در زیست بوم‌های مجازی در دست طراحی و اجراست.

## همکاری ترکیه با دانشگاه‌های ایران



رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در آنکارا با حضور در دانشگاه ایلدریم بایزید با پروفسور علی چنگیز کوسه اوغلو، رئیس این دانشگاه دیدار و گفت‌وگو کرد.

در این دیدار دو طرف ضمن ابراز خرسندی از فرصت پیش آمده، بر توسعه همکاری‌های علمی و فرهنگی بین دو کشور تأکید کردند. رئیس دانشگاه ایلدریم بایزید

آنکارا با ارائه گزارشی از وضعیت علمی و آموزشی دانشگاه مذکور، ابراز امیدواری کرد که زمینه همکاری با دانشگاه‌های ایران فراهم شود. پروفسور علی چنگیز کوسه اوغلو با اشاره به تحصیل ۱۵۰ دانشجوی ایرانی در این دانشگاه اظهار داشت: اکثر دانشجویان ایرانی در رشته‌های پزشکی و فنی و مهندسی مشغول به تحصیل هستند. وی با بیان اینکه ظرفیت و امکانات دانشگاه برای جذب دانشجویان بیشتر فراهم است، از تمایل خود برای افزایش تعداد دانشجویان ایرانی سخن گفت. رئیس دانشگاه ایلدریم بایزید آنکارا با تأکید بر اینکه دانشگاه ایلدریم بایزید تقریباً همه دانشکده‌های علمی را داراست، گفت: دو کشور ایران و ترکیه به لحاظ فرهنگی و تاریخی شباهت‌های زیادی به یکدیگر دارند و جا دارد که حداقل با یکی از دانشگاه‌های ایران قرارداد همکاری داشته باشیم و از رایزن فرهنگی ایران درخواست کرد که زمینه این همکاری را فراهم کند.

## همکاری با قزاقستان در زمینه نسخ خطی

ژاندوس بولدیکوف، رئیس مرکز ملی نسخ خطی و کتب نادر وابسته به وزارت فرهنگ و اطلاع‌رسانی قزاقستان با علی اکبر طالبی‌متین، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در این کشور دیدار و برنامه‌های مشترک نیم سال دوم میلادی سال جاری را بررسی کردند.

این مرکز طی سنوات اخیر، همکاری‌های خوبی با رایزنی فرهنگی دارد و برنامه‌های مشترک برگزار کرده و یا در حال برگزاری دارد. ژاندوس بولدیکوف، رئیس مرکز ملی نسخ خطی و کتب نادر قزاقستان ضمن اظهار خرسندی از دیدار با رایزن فرهنگی و تبریک انتصاب رئیس جمهور و هیأت دولت جدید ایران و همچنین تبریک به مناسبت قهرمانی ورزشکاران ایران در المپیک پاریس؛ ابراز امیدواری کرد با تحولات اخیر و استقرار دولت جدید در جمهوری اسلامی ایران شاهد شکوفایی و پیشرفت بیش از پیش ایران در عرصه‌های مختلف و به ویژه‌های در حوزه‌های علمی و دانشگاهی باشیم. وی آمادگی این مرکز را برای همکاری‌های بیشتر به خصوص در زمینه مرمت و نگهداری نسخ خطی، نسخه‌شناسی، خوشنویسی و پروژه‌های مشترک علمی و پژوهشی اعلام کرد. طالبی‌متین، رایزن فرهنگی ایران در قزاقستان نیز در این دیدار، با قدردانی از اراده و علاقه



رئیس مرکز ملی نسخ خطی و کتب نادر قزاقستان برای توسعه همکاری‌ها با رایزنی فرهنگی و موسسات علمی و فرهنگی ایران، گفت: تعاملات فی مابین رایزنی فرهنگی با مرکز ملی نسخ خطی در حال تحول و ارتقاء است.

## دور جدید گفت‌وگوهای دینی ایران و قرقیزستان

ابوذر طوقانی رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در قرقیزستان ضمن حضور در کلیسای بیشکک با ساواتی، اسقف کلیسای ارتدوکس بیشکک و قرقیزستان دیدار و گفت‌وگو کرد.

طوقانی با اشاره به دیدار قبلی صورت گرفته و طرح موضوع برگزاری نشست‌های بین‌الادیانی از سوی مرکز گفت‌وگوی ادیان و فرهنگ‌ها، هدف از این دیدار را هماهنگی و پیگیری برای تمهید مقدمات این نشست عنوان کرد. وی با بیان این نکته که چنین نشست‌هایی با کشورهای مختلف و در دو بخش دو جانبه و چند جانبه میان ادیان گوناگون با هدف آشنایی، همفکری و همکاری در خصوص حل مشکلات و مسائل موجود در جهان و نقش و اثرگذاری ادیان و پیروان آنان در این خصوص صورت می‌گیرد، برگزاری این نشست‌ها با کلیسای ارتدوکس قرقیزستان را گامی مهم برشمرد. اسقف ساواتی هم خاطر نشان کرد: ما آماده هرگونه همکاری با ایران به عنوان کشور دوست و برادر خود هستیم. وی با اشاره به اینکه تقویت رسم و رسوم و آداب سنتی و مذهبی هر کشور باعث تقویت امنیت در جهان خواهد شد، گفت: ما امروزه شاهد جنگ و مبارزه علنی علیه ارزش‌های مردم محور و دولت محور هستیم اعم از اینکه علیه روسیه، ایران یا آمریکا باشد. تقویت ارزش‌های دینی هر طرف باعث تقویت ارزش‌های دینی طرف مقابل نیز خواهد شد.

## نمایش صنایع دستی ایران در کراچی

به دعوت شورای روابط بین‌الملل کراچی، غرفه صنایع دستی ایران ۱۰ شهریورماه به همت خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران در کراچی و با مشارکت و همکاری وزارت توسعه ایالت سند و شورای روابط بین‌الملل کراچی در نمایشگاه صنایع دستی سند دایر شد.



در این نمایشگاه، ۲۰ غرفه فرهنگی حاوی اقلام صنایع دستی ایالت سند از جمله ظروف، پارچه، لباس، شال و کفش سنتی و... توسط مؤسسات محلی دایر شده بود. همچنین در غرفه ایران انواع صنایع دستی، کتاب تمام رنگی راهنمای مراکز باستانی و توریستی ایران، کتاب تمام رنگی معرفی فرش‌های نفیس ایران، کتاب زندگینامه شهید دکتر رئیسی، بروشور معرفی خانه فرهنگ ایران و... به نمایش گذاشته شده بود. در کنار غرفه ایران، مرکز فرهنگی روسیه در کراچی نیز، غرفه صنایع دستی دایر کرده بود. مراسم افتتاحیه این نمایشگاه با حضور سعیدغنی وزیر حکومت محلی ایالت سند، حسن نوریان سرکنسول و سعید طالبی نیا مسئول خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران، سرکنسول ژاپن، سرکنسول ترکیه، سرکنسول بنگلادش، سعید راشد رئیس دانشگاه دولتی همدرد، مسئولان فرهنگی روسیه و آمریکا، چند نفر دیپلمات از کشورهای دیگر و تعدادی از شخصیت‌های فرهنگی هنری و تجار سرشناس در یکی از سالن‌های اجتماعات هتل برگزار شد.

## تبادل بورس تحصیلی با ترکیه‌ای‌ها

سید قاسم ناظمی، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در آنکارا و عرفان آیجان، رئیس دانشکده الهیات دانشگاه آنکارا دیدار و گفت‌وگو کرد.

ناظمی با اشاره به دیدار قبلی خود با رئیس این دانشکده، آمادگی رایزنی فرهنگی کشورمان را برای برگزاری نشست مشترک با محوریت وحدت اسلامی و صلح و تقارب اسلامی و تمدن نوین اسلامی مطرح کرد. رایزن فرهنگی کشورمان در آنکارا افزود: در صورت آمادگی دانشکده الهیات می‌توان برای ماه‌های نوامبر به بعد، این نشست تخصصی را برگزار کرد. در ادامه این دیدار، عرفان آیجان، رئیس دانشکده الهیات دانشگاه آنکارا نیز با اشاره به وضعیت مسلمانان و وجود اختلاف و تفرقه بین فرق اسلامی، آن را زمینه ساز تجاوزات و تهاجمات دشمنان به حریم مسلمانان و وقوع فجایعی مانند فاجعه غزه دانست و اظهار داشت: مسلمانان باید علل عقب ماندگی خود را مورد بررسی قرار دهند و خود را از این وضعیتی که بدان دچار شده‌اند، نجات دهند. وی با بیان اینکه استعمارگران از گذشته تاکنون همان رفتار خصمانه را با مسلمانان تکرار می‌کنند افزود: متأسفانه ما نتوانستیم خود را از چنگ اختلافات صدر اسلام نجات دهیم و همچنان در صفحات تاریخ مانده‌ایم. با توجه به جمعیت عظیم مسلمانان، متأسفانه صدای واحدی از آن‌ها در نمی‌آید و این درد اصلی ما است.

## ایران و اندونزی در مسیر دیپلماسی دانشگاهی

هیات دانشگاهی متشکل از دانشگاه‌های شهید بهشتی، علامه طباطبایی، شیراز، اصفهان، مازندران، حکیم سبزواری، دانشگاه آزاد اسلامی، بوعلی سینا همدان، صنعتی شریف، صنعتی امیرکبیر فردوسی مشهد در بدو ورود به جاکارتا مورد استقبال رایزن فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران قرار گرفتند.

محمد بروجردی سفیر جمهوری اسلامی ایران در اندونزی در حاشیه امضای تفاهم نامه دانشگاه‌های ایران با دانشگاه اندونزی بر همکاری‌های علمی دانشگاهی میان دو کشور تاکید کرد. سفیر کشورمان افزود: دانشگاه‌های مطرح و مهم دو کشور می‌توانند ظرفیت‌های علمی و تبادل استاد و دانشجو و بورسیه‌ها را در دستور کار قرار دهند. محمد بروجردی خاطر نشان کردند: ایران با دارا بودن شرایط اقلیمی و ویژگی‌های جغرافیایی بیشتر مورد پذیرش و توجه دانشجویان خارجی است. محمدرضا ابراهیمی رایزن فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران در اندونزی در حاشیه امضای تفاهم نامه‌ها با دانشگاه‌ها گفت: در حال حاضر همکاری‌های علمی فرهنگی دانشگاهی با اکثر دانشگاه‌های اندونزی از طریق رایزنی فرهنگی سفارت برقرار شده انجام شده است. وی به وجود اتاق‌های ایران در برخی از دانشگاه‌های اندونزی اشاره کرد و گفت: مسئولیت و از اهداف مهم اتاق‌های ایران در دانشگاه‌های اندونزی معرفی ایران امروز در حوزه‌های مختلف خصوصاً علمی دانشگاهی است و از ویژگی‌های اتاق‌های ایران این است که متولیان و مسئولین این اتاق‌ها روسای دانشکده‌ها و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های اندونزی هستند.



## ترجمه فارسی کتاب رهبر ملی مردم ترکمنستان

مراسم رونمایی از ترجمه فارسی کتاب «احترام به مادر احترام به مقدسات است» نوشته قربانقلی بردی محمداصف رهبر ملی مردم و رئیس مصلحت خلق ترکمنستان برگزار شد.

در این مراسم، روزبهانی، سفیر کشورمان در ترکمنستان ضمن قدردانی از برگزارکنندگان این آیین فرهنگی به ویژه وزارت امور خارجه ترکمنستان، گفت: بی‌گمان، «مادر» از هر جهت، مقام ارجمند و والایی در همه فرهنگ‌ها و تمدن‌ها دارد. به گونه‌ای که همگان با دید احترام به او می‌نگرند و به عظمت و بزرگی، از او یاد می‌کنند. هر دین و آیینی که در طول تاریخ آمده به این مسئله توجه کرده و مردم را به خدمت به مادر فراخوانده است تا جایی که پیامبر بزرگ اسلام، حضرت محمد (ص)، عظمت «بهشت» را زیر «پای مادر» دانسته‌اند. وی به استفاده از چنین فرصت‌هایی برای تقویت روابط فرهنگی و ادبی بین دو کشور اشاره کرد و اظهار داشت: ترجمه فارسی کتاب «مادر» می‌تواند به عنوان پلی میان دو کشور جمهوری اسلامی ایران و ترکمنستان - که البته از اشتراکات فراوان فرهنگی، تاریخی، تمدنی و ادبی برخوردار هستند - به تقویت روابط دوستانه و همکاری‌های فی مابین بیشتر در تمامی زمینه‌ها کمک کند.

## هزاران واژه فارسی در زبان قرقیزی

به دعوت مشرب اف، رئیس دانشکده شرق‌شناسی و روابط بین‌الملل دانشگاه دولتی بیشکک، ابوذر طوقانی، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی در قرقیزستان جهت حضور و سخنرانی در جمع دانشجویان جدیدالورود رشته روابط بین‌الملل دانشگاه دولتی بیشکک در محل این دانشگاه حضور یافت.



در این نشست که با حضور بیش از ۴۵ نفر از دانشجویان سال اولی رشته روابط بین‌الملل و اساتید زبان فارسی این دانشکده برگزار شد، طوقانی با بیان سابقه و اهمیت زبان فارسی، به دانشجویان پیشنهاد کرد با انتخاب این زبان به عنوان زبان دوم برای آموزش در دوره تحصیل خود، می‌توانند با دریای عمیقی از ادبیات، فرهنگ و معارف و اخلاق آشنا شوند و به علاوه از حجم عظیمی از منابع تاریخی به ویژه در حوزه تاریخ قرقیزستان نیز استفاده کنند. رایزن فرهنگی کشورمان ضمن اشاره به اهمیت دانستن این زبان و وجود کلمات متعدد با ریشه فارسی در بسیاری از زبان‌های پرکاربرد، وجود بیش از دو هزار واژه فارسی در زبان قرقیزی را نشانه‌ای روشن بر وجود فرهنگ و تاریخ مشترک دو ملت ایران و قرقیزستان برشمرد. وی همچنین، زبان فارسی را دارای یک آهنگ موسیقایی زیبا دانست که از انعطاف، روانی و کشش بسیار بالایی برخوردار است و در زبان فارسی، خشونت وجود ندارد و بسیار دلنشین و دلپسند است.

## برقراری ارتباط بین فیلمسازان ایران و فیلیپین

عبدالمجید ابوالقاسمی، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مانیل و خانم مارین آنجلیکا توره، رئیس بخش فستیوال‌های شورای توسعه فیلم فیلیپین در خصوص فراهم کردن مقدمات حضور کارگردانان و بازیگران ایرانی در جشنواره‌های فیلم فیلیپین و بررسی زمینه‌های همکاری در این حوزه، دیدار کردند.

ابوالقاسمی ضمن گرامیداشت ماه فیلم و سینما در فیلیپین، از فرصت پیش آمده در این دیدار ابراز مسرت کرد و برگزاری اینگونه نشست‌ها را عاملی در راستای تحکیم و گسترش همکاری‌های هنری در حوزه فیلم و سینما بین دو کشور آسیایی دانست. وی پیرامون فعالیت‌های نمایندگی فرهنگی ایران و برگزاری موفق جشنواره فیلم‌های ایرانی که در بهمن‌ماه سال گذشته با مشارکت و همکاری مرکز فرهنگی سی سی پی و مرکز فیلم دانشگاه فیلیپین در راستای اجرایی کردن یکی از بندهای برنامه مبادلات فرهنگی انجام شد، توضیحاتی را ارائه کرد. خانم مارین آنجلیکا توره، رئیس بخش فستیوال‌های شورای توسعه فیلم فیلیپین در خصوص همکاری‌های مشترک با ایران به ویژه در حوزه فیلم و سینما اعلام آمادگی کرد. وی اظهار داشت: مرکز ما با سازمان‌ها، سفارتخانه‌ها و مجامع دیپلماتیک در زمینه برگزاری جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها و گارگاه‌های آموزشی مختلف برای علاقه‌مندان به فیلم و سینما همکاری می‌کند و در این راستا، شورای توسعه فیلم به عنوان یک هماهنگ‌کننده، نقش خود را به خوبی ایفا کرده است.

## عرضه بیش از ۲۰۰ عنوان کتاب در ایروان

نمایشگاه بین‌المللی کتاب ایروان ۱۵ شهریورماه با حضور ناشران کشورهای مختلف از جمله جمهوری اسلامی ایران و با استقبال گسترده اقشار مختلف مردم فرهنگ‌دوست در میدان هاراپاراک ایروان برپا شد و تا پایان امروز، ۱۹ شهریورماه دایر خواهد بود.

در مراسم افتتاحیه این نمایشگاه که با حضور حدود ۵۰ ناشر داخلی و خارجی و بیش از ۱۰۰ نویسنده و منتقد همراه بود، دانیل دانیلیان، معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و آموزش و ورزش ارمنستان ضمن بازدید از غرفه رایزنی فرهنگی ایران، آثار ارائه





شده این نمایندگی را ارزشمند توصیف کرد. وی حضور کشورمان در این نمایشگاه فرهنگی را زمینه‌ای برای تعمیق روابط دوستانه دو کشور و شناخت هرچه بیشتر مخاطبان ارمنی از فرهنگ و تمدن غنی ایران دانست. رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در ارمنستان تعداد ۳۹۰ عنوان کتاب به زبان‌های انگلیسی، ارمنی و فارسی در حوزه‌های مختلف فرهنگی، هنری، دینی، تمدن، تاریخی، گردشگری و کودک و نوجوان عرضه کرده است. غرفه ایران

در این نمایشگاه به همت رایزنی فرهنگی کشورمان و با بهره‌گیری از آثار منتشره توسط مؤسسه الهدی، مرکز ساماندهی نشر و ترجمه و بنیاد سعدی و به ویژه کتاب‌های نفیس تاریخی، فرهنگی، ادبی، اجتماعی و سیاسی که به زبان ارمنی ترجمه شده بودند، توجه ویژه وزیر فرهنگ ارمنستان و همراهانش را به خود جلب کرد.

## استفاده از تجربیات هنرمندان ایرانی در معماری مساجد اندونزی

محمد پروجری، سفیر و محمدرضا ابراهیمی، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در اندونزی با یوسف کالا، رئیس شورای عالی مساجد و معاون سابق رئیس جمهور اندونزی دیدار کردند. سفیر کشورمان، به ظرفیت‌های همکاری میان دو کشور در حوزه‌های فرهنگی و دینی اشاره کرد و خواستار گسترش همکاری‌ها میان دو کشور شد. وی ضمن دعوت از یوسف کالا برای شرکت در کنفرانس وحدت اسلامی، بر ضرورت همکاری مساجد ایران و اندونزی در قالب معماری اسلامی ایرانی و اندونزیایی تأکید کرد. یوسف کالا، معاون سابق رئیس جمهور اندونزی با ابراز خرسندی از روابط رو به رشد و همه‌جانبه ایران و اندونزی گفت: ما خواهان استفاده از تجربیات هنرمندان ایران در حوزه‌های مختلف فرهنگی، خصوصاً معماری مساجد هستیم. وی به وضعیت موجود در خاورمیانه اشاره کرد و افزود: کشورهای اسلامی باید توجه بیشتری به وحدت داشته باشند. ایران همیشه حامی فلسطین بوده و این جزو افتخارات است.

## پروژه «هدهد» برای ایجاد پل فرهنگی با مالزی

حبیب رضا ارزانی رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مالزی ضمن بازدید از مجموعه فرهنگ و هنر مالزی (آسوارا) باتان آونگ بسار، رئیس و معاونان این مرکز، دیدار و گفت‌وگو کرد. رایزن فرهنگی کشورمان با اشاره به پروژه «هدهد» که در راستای بررسی مشترکات زبانی دو فرهنگ ایرانی و مالزی است، اظهار داشت: هدف از اجرای این پروژه، برجسته کردن واژگان مشترک بین باهاسا ملایو و زبان فارسی است. این پروژه به زبان انگلیسی ترجمه شده است و به عنوان یک پل فرهنگی عمل می‌کند. وی همچنین، افزود: ما آماده همکاری در زمینه‌های فرهنگی و هنری با مجموعه آسوارا هستیم. تان آونگ بسار، رئیس مجموعه آسوارا با تشریح برنامه‌های این مرکز گفت: علت اصلی تأسیس این مجموعه آکادمیک، آموزش هنرمندان در عرصه‌های مختلف هنری به جهت پاسداشت فرهنگ، هنر و میراث مالزی است. وی افزود: تاکنون بیش از ۱۳۰۰ دانشجو در مقاطع کاردانی تا دکتری در هفت رشته فرهنگی و هنری در این مجموعه تحت تعلیم قرار گرفته‌اند. تان آونگ بسار تأکید کرد: مجموعه آسوارا، دوره‌هایی از قبیل موسیقی، رقص، تئاتر، انیمیشن و چند رسانه‌ای، نویسندگی خلاق و فیلم، هنرهای زیبا و مدیریت میراث و هنرهای فرهنگی در سطوح پایه، دیپلم، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری برگزار می‌کند.



## ایران و ژاپن مصمم به شناخت فرهنگ یکدیگر

به همت انجمن مبادلات بین‌المللی و با همکاری آژانس گردشگری صوفیا و رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در ژاپن، برنامه آشنایی با فرهنگ و گردشگری ایران در سالن فرودوسی سفارت ایران در ژاپن برگزار شد. پیمان سعادت، سفیر جمهوری اسلامی ایران در توکیو نیز در این مراسم خطاب به شرکت‌کنندگان ژاپنی، گفت: احترام زیادی برای شما که مایل به آشنایی با فرهنگ‌ها و تمدن‌ها از جمله ایران زمین هستید، قائل هستیم. اطمینان داشته باشید که ایرانیان همچون ژاپنی‌ها به شناخت هرچه بیشتر فرهنگ و تمدن و جاذبه‌های گردشگری ژاپن علاقه‌مندند. وی اظهار داشت: دنیای ما رنگارنگ است. هر گوشه‌اش، رنگ خودش را دارد. امیدوارم این جهان به سوی یکنواختی پیش نرود. پس از آن، سوگیموری از فعالان گردشگری ژاپن که بارها به ایران سفر کرده، در باره جاذبه‌های گردشگری ایران سخن گفت. در ادامه این برنامه، فیلم مستند «برگ جان» که کاشت و برداشت زعفران در ایران را به همراه آداب و رسوم به تصویر کشیده است، نمایش داده شد.



# اخبار نمایندگان فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در کشورهای آفریقایی و عربی

## راهاندازی پارک علم و فناوری در بغداد

حجت الاسلام غلامرضا اباذری رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در عراق ضمن حضور در دانشگاه بغداد با بهاء ابراهیم انصاف، رئیس این دانشگاه دیدار و به گفت‌وگو پرداخت. در این دیدار، امکان راه‌اندازی پارک علم و فناوری در دانشگاه بغداد با مشارکت دانشگاه تهران محور اصلی مورد بررسی طرفین بود که به عنوان یک پروژه راهبردی برای تقویت همکاری‌های علمی و فناوری بین ایران و عراق مطرح شد. انصاف با اشاره به روابط دوستانه و برادرانه ایران و عراق، بر اهمیت همکاری‌های علمی و فرهنگی میان دو کشور تأکید کرد. رئیس دانشگاه بغداد به سفر اخیر خود به ایران و بازدید از پارک علم و فناوری دانشگاه تهران اشاره کرد و جایگاه علمی ایران را مورد تأکید قرار داد. وی از ایده راه‌اندازی پارک علم و فناوری مشترک بین ایران و عراق در رشته‌های مختلف، به ویژه در زمینه‌های پزشکی، مهندسی و هوش مصنوعی استقبال کرد و این اقدام را فرصتی برای همکاری‌ها و روابط علمی و فناوری دانست. موضوع مهم دیگری که در این جلسه مورد بحث قرار گرفت، ایجاد و تأسیس مرکز پیوند اعضا با همکاری یکی از دانشگاه‌های علوم پزشکی در جمهوری اسلامی ایران بود. این طرح به عنوان یکی از پروژه‌های کلیدی برای بهبود خدمات درمانی و توسعه همکاری‌های پزشکی بین دو کشور پیشنهاد شد.



## تلاش کنیا برای تقویت روابط دانشگاهی با ایران

غلام‌پور، سفیر و قربانعلی پورمرجان، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در کنیا با کیپ سانگ، معاون آموزش‌های ابتدایی و متوسطه و خانم بیتیریس موگاندا اینیانگالا، معاون آموزش عالی وزارت آموزش کنیا دیدار کردند. غلام‌پور با اشاره به روابط دو جانبه ایران و کنیا بیان کرد: جمهوری اسلامی ایران و کنیا روابط بسیار خوبی در عرصه‌های مختلف علمی و آموزشی دارند و ما در تلاش هستیم تا این روابط را بسط دهیم. سفیر کشورمان افزود: دانشگاه‌های ایران در موقعیت بسیار خوبی به لحاظ علمی قرار دارند و ما علاقه‌مند هستیم تا این مراودات را بالاخص در مورد تبادلات دانشگاهی و اساتید دو کشور و نیز اعطای دوره‌های مطالعاتی بیش از پیش کنیم. پورمرجان، رایزن فرهنگی کشورمان در کنیا با تشریح مختصر روابط دو جانبه در حوزه‌های فرهنگی و علمی، ایران را یک کشور تمدنی نامید که روابط آن با کنیا هم در همان سطح باید تعریف شود. وی گفت: ایرانیان بیش از ۷۰۰ سال پیش به سواحل شرق آفریقا آمدند و حتی دولت شهرهای شیرازی را به مدت ۲۰۰ سال در آن مناطق مستقر کردند و در هیچ کتب تاریخی نقطه منفی و کوری از آن‌ها ثبت و ضبط نشده است.



## نشست تخصصی با موضوع شهادت هنیه در دمشق

رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سوریه با همکاری مؤسسه بین‌المللی قدس و انجمن دوستی فلسطین و ایران در دمشق، نشست تخصصی «ثبات عقیده‌ای جبهه مقاومت قبل و بعد از شهادت هنیه» را با حضور اندیشمندان و تحلیلگران و شخصیت‌های حزبی سوریه و فلسطین، شخصیت‌های اجتماعی، علمی، فرهنگی و جمعی از ایرانیان مقیم دمشق در سالن اجتماعات امام خمینی<sup>(ره)</sup> رایزنی فرهنگی برگزار کرد. در این نشست که با سخنان حمیدرضا مختص‌آبادی، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در دمشق آغاز شد، خلف المفتاح، رئیس مؤسسه بین‌المللی قدس و محمد البحیصی، رئیس انجمن دوستی فلسطین و ایران در سوریه هر کدام در خصوص تحولات همه جانبه منطقه از عملیات طوفان الاقصی، عملیات الوعد الصادق تا شهادت اسماعیل هنیه به ایراد سخنرانی پرداختند. خلف المفتاح نیز با بیان نکات مهمی در خصوص ماهیت درگیری و اهمیت پایداری و استقامت جبهه مقاومت و تبعات منفی زیادی که برای دولت‌های غربی دارد، گفت: رمز پیروزی جبهه مقاومت، ایمان و اعتقاد به نصرت الهی، علم و بصیرت و فرهنگ جهاد و شهادت در برابر پروژه استعماری صهیونیستی جهانی است. محمد بحیصی، رئیس انجمن دوستی فلسطین و ایران در سوریه گفت: اسرائیل جهت زنده ماندن خود علیرغم کل هزینه‌های سنگینی که متحمل شده است، ناگزیر به ادامه جنگ کنونی است، بی‌تردید نمی‌تواند در برابر استواری، آگاهی، وحدت، اراده و اهداف و توانایی متمایز در مقابله با ترنندها و مانورهای دشمن ایدئولوژیک قهرمانان محور مقاومت حماس، حزب الله لبنان، سوریه، یمن، عراق و ایران و استقامت افسانه‌ای و الهام بخش مردم غزه ایستادگی کند.



## بررسی فلسطین در دیدگاه و اندیشه امام موسی صدر

رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در لبنان نشستی با عنوان «فلسطین در اندیشه امام موسی صدر» و حضور شخصیت‌های لبنانی و فلسطینی، نمایندگانی از سوی فرقه‌های مختلف اسلامی و مسیحی لبنان، احزاب لبنانی و فلسطینی، تعداد زیادی از نخبگان فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و فکری در هتل سنتی «قریه الساحة» برگزار کرد.

در این میزگرد، سید صدرالدین صدر فرزند ارشد سید موسی صدر و مدیر مرکز تحقیقات و پژوهشی امام موسی صدر، نماینده‌ای از سوی شیخ سامی ابوالمنی رهبر فرقه دروزی‌های لبنان، پدر سرکیس لیریان نماینده کاتولیک آرام اول کشیشیان رهبر ارامنه لبنان و نماینده سفیر ایران در لبنان حضور داشتند. علی قصیر مجری برنامه به معرفی سخنرانان پرداخت و طی سخنانی کوتاه، بیان کرد: سید موسی صدر از همان ابتدا، خطر ناشی از اشغال فلسطین که اشغال تعداد زیادی از سرزمین‌های عرب را به دنبال خواهد داشت، گوشزد کرد و همواره نگرانی شدید خود را از چشم طمع رژیم صهیونیستی به منابع کشورهای عربی که در سایه سکوت جهانی محض مشاهده می‌شد را بیان می‌کرد. عبود ابوکسم، رئیس مرکز تبلیغات کاتولیک از حمایت سید موسی صدر از قشر مظلوم جامعه لبنان سخن گفت و ایشان را یکی از مجاهدان قضیه فلسطین دانست که همواره در سازمان‌های بین‌المللی از این ماجرا حمایت کرده است.



## بررسی نقش قاره آفریقا در تاریخ تشیع در نیجریه

رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در نیجریه با همکاری جامعه الزهراء<sup>(ع)</sup> این کشور، با هدف توانمندسازی نهادها و تشکل‌های فعال در حوزه زنان اقدام به برگزاری نشست آموزش محور تحت عنوان «نقش قاره آفریقا در تاریخ تشیع» با حضور زهرا گلزار، استاد دانشگاه هدا و مؤسسه رسالت کرده است.



در این نشست که با هماهنگی اداره ارتباطات فرهنگی بین‌المللی زنان و خانواده سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی برگزار شد، زهرا گلزار بر ضرورت شناخت تاریخ تشیع و لزوم آگاهی از روایات و حوادث معتبر تاریخی تأکید کرد و به شیعه و چگونگی پیدایش این معنا و فرهنگ غنی آن از جمله ظلم ستیزی و حمایت از مظلوم در این فرهنگ اشاره داشت. وی همچنین، دفاع تمام‌قد ایران اسلامی از مردم فلسطین را مصداق

عملی از این فرهنگ عنوان کرد و ضمن برشمردن شخصیت‌های تاریخی از قاره آفریقا و نقش آن‌ها در شکل‌گیری و گسترش تشیع از جمله حضور فاطمیون در مصر و سایر گروه‌ها مورد توجه قرار داد. این سلسله نشست‌ها براساس پیشنهاد رئیس جامعه الزهراء<sup>(ع)</sup> نیجریه به صورت منظم و دوره‌ای برای روشنگری و ارتقاء دانش عمومی و اجتماعی زنان برگزار خواهد شد.

## حضور ایران در نمایشگاه کتاب کودک لاذقیه

پنجمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب کودک، ۱۹ شهریورماه با حضور و مشارکت کشورهای مختلف از جمله جمهوری اسلامی ایران، امارات متحده عربی، عراق و لبنان آغاز به کار کرد و تا ۲۴ ماه جاری دایر است. خانه فرهنگ کشورمان در لاذقیه با بیش از ۲۵۰ عنوان کتاب از مجموعه کتاب‌های آموزشی و کمک آموزشی در حوزه تخصصی کودک در این نمایشگاه، حضور فعال دارد. غرفه کشورمان در لاذقیه که توسط فدوی، مسئول فعلی خانه فرهنگ کشورمان در لاذقیه تدارک و برپا شده بود، بسیاری از کودکان و نوجوانان سوری و خانواده‌های آنان را به خود جذب کرده است. یکی از برنامه‌های جذاب جانبی این نمایشگاه، برگزاری کارگاه قصه خوانی به زبان فارسی و عربی توسط خانم می‌رفت بود که با استقبال بی‌نظیری از سوی علاقه‌مندان مواجه شد.

## افزایش شناخت ایران و قطر از ظرفیت‌های فرهنگی یکدیگر

علی صالح‌آبادی، سفیر و علی بختیاری، رایزن فرهنگی کشورمان در قطر با خالد السلیطی، مدیرکل دهکده فرهنگی کنارآب دیدار و گفت‌وگو کردند. در این دیدار، ضمن تأکید طرفین بر روابط خوب میان دو کشور و همکاری‌های فرهنگی، چند موضوع همکاری مشترک به صورت مشخص، بحث و بررسی شد. افزایش شناخت ایران و قطر از ظرفیت‌های فرهنگی یکدیگر، برگزاری کلاس‌های

آموزش زبان فارسی، نمایشگاه صنایع دستی و هنری، برگزاری کلاس‌های هنری مانند آموزش نقاشی و پخش فیلم‌های ایرانی از جمله موضوعات مورد توافق طرفین بود. در ادامه، به ساخت و اهدای یک نماد ایرانی برای نصب در مجموعه فرهنگی کنارا اشاره شد و در این باره توافقاتی صورت گرفت و از برخی ظرفیت‌ها و امکانات فرهنگی کنارا بازدید به عمل آمد.

## برگزاری ششمین جشنواره فیلم آسیایی در نیجریه

به همت رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در نیجریه، نخستین نشست رایزنان و نمایندگان فرهنگی سفارتخانه‌های آسیایی مستقر در ابوجا به میزبانی سفارت کشورمان در پایتخت نیجریه برگزار و در خصوص زمینه‌های همکاری‌های مشترک فرهنگی با یکدیگر همفکری شد.

مجید کامرانی رایزنی فرهنگی کشورمان در این نشست به نمایندگان فرهنگی، خواستار انجام برنامه فرهنگی بیشتر در حوزه فرهنگی به صورت مشترک شد و از مشارکت خوب کشورها در برگزاری موفق پنجمین جشنواره فیلم آسیایی ابوجا در سال گذشته تقدیر کرد. وی ابراز امیدواری کرد تا در سایر حوزه‌ها نظیر معرفی جاذبه‌های گردشگری، فرهنگ غذایی کشورها، روزهای مشترک فرهنگی نیز شاهد اجرای برنامه مشترک باشیم. کامرانی ضمن ارائه گزارش از برگزاری پنجمین جشنواره فیلم آسیایی در ابوجا در سال گذشته به فرآیند اجرایی و شرایط حضور کشورها در پنجمین جشنواره فیلم آسیایی در ابوجا طی سال جاری نیز اشاره داشت. این جشنواره ۵ آذرماه در شهر ابوجا برگزار شود و کشورهای که تمایل دارند در این رویداد هنری و بین‌المللی شرکت کنند، فرصت دارند با در نظر گرفتن تمامی شرایط حضور، شرکت قطعی خود را به مدت ۱۰ روز به صورت رسمی به رایزنی فرهنگی ایران اعلام کنند.

## ایران غرفه برتر نمایشگاه گردشگری در زیمبابوه

نمایشگاه بین‌المللی گردشگری زیمبابوه در بازه زمانی ۲۲ تا ۲۴ شهریورماه در مرکز نمایشگاه‌های بین‌المللی در شهر بولاوایو برپا شد.

این نمایشگاه که به طور رسمی توسط خانم باربرا روودزی، وزیر گردشگری زیمبابوه افتتاح شد، فرصت بسیار مناسبی برای ارتباط با فعالان صنعت توریسم از زیمبابوه و سراسر دنیا بود. این رویداد سالانه بازیگران و ذینفعان کلیدی در صنعت گردشگری جهانی را گرد هم می‌آورد و از این طریق بستری برای شبکه‌سازی، همکاری و نمایش پتانسیل غنی گردشگری زیمبابوه و سایر کشورها را فراهم می‌کند. رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در این نمایشگاه، توانمندی‌های صنعت گردشگری ایران، زیبایی‌ها و جاذبه‌های گردشگری کشورمان در حوزه‌های مختلف طبیعی، درمانی، تاریخی زیارتی و... را به نمایش گذاشت که بسیار مورد توجه بازدیدکنندگان قرار گرفت. غرفه ایران در این نمایشگاه به عنوان دومین غرفه برتر بخش بین‌الملل شناخته شد و تقدیرنامه‌ای را از سوی وزیر گردشگری و صنعت مهمان نوازی زیمبابوه دریافت کرد. در این نمایشگاه، غرفه داران منطقه‌ای و بین‌المللی از کشورهای مالاوی، آفریقای جنوبی، نامیبیا، بوتسوانا، تانزانیا، نیجریه، آنگولا، امارات و سایر کشورها نیز حضور داشتند که این نمایشگاه را به یکی از نمایشگاه‌های مهم در تقویم گردشگری جهانی تبدیل کرد. امسال ۴۰۸ غرفه‌دار در این نمایشگاه شرکت کردند که نسبت به سال گذشته افزایش چشمگیری داشته است.



## بورس تحصیلی برای پژوهش درباره حضور ایرانیان در کنیا

قریانعلی پورمرجان، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در کنیا در افتتاحیه جشنواره فرهنگی و هنری ایالت کواله، از حضور ایرانیان در طول تاریخ در منطقه شرق آفریقا به ویژه در کواله و مومباسا به عنوان رخداد مهم فرهنگی یاد کرد که همین عوامل می‌تواند به عنوان یکی از زمینه‌های استحکام روابط دو جانبه بین ایران و کنیا قرار گیرد.



وی ادامه داد: کواله و مومباسا از جمله مناطقی در شرق آفریقا است که همواره محل حضور کشورهای مختلف در طول تاریخ بوده است و به دلیل ساحلی بودن آن، دروازه این منطقه محسوب می‌شده است. رایزن فرهنگی کشورمان خاطرنشان کرد: شیرازی‌ها نیز از قرن چهارم به بعد، در آن حضور جدی داشتند و بیش از ۲۰۰ سال در این مناطق حکومت کردند و روستایی به عنوان شیراز هم در این ایالت وجود دارد که نیاز به تحقیقات بیشتر در این زمینه است. وی اظهار داشت: رایزنی

فرهنگی ایران برای اعطای بورس تحصیلی به دو تن از جوانان علاقه‌مند ایالت کواله اعلام آمادگی می‌کند تا بتوانند در یکی از مقاطع دانشگاهی به تحصیل بپردازند و در خصوص حضور شیرازی‌ها و بلوچ‌های ایرانی در این مناطق تحقیق کنند.





# اخبار نمایندگان فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در اروپا

## دور جدید گفت‌وگوهای دینی ایران و بوسنی

در راستای تقویت ارتباط با کلیسای کاتولیک بوسنی و هرزگوین، ابوذر ابراهیمی ترکمان، سفیر، محمد حسین انصاری، رایزن فرهنگی و مانده کریمی، رایزن سیاسی سفارت جمهوری اسلامی ایران در بوسنی و هرزگوین با تومو ووکشیچ، اسقف اعظم منطقه Vrhbosna دیدار کردند.

در این دیدار که در اقامتگاه اسقف برگزار شد، سفیر کشورمان ضمن معرفی مرکز گفت‌وگوی ادیان و فرهنگ‌های سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، مروری بر ادوار مختلف گفت‌وگو با کلیسای کاتولیک داشت. سفیر کشورمان با تأکید بر اهمیت گفت‌وگو، جنگ‌ها از جمله جنگ خانمان سوز فعلی در غزه را محصول عدم گفت‌وگو دانست و پیش شرط گفت‌وگو را به رسمیت شناختن طرف مقابل عنوان کرد و افزود: همه ادیان الهی حامل یک پیام واحد اما به زبان‌های مختلف هستند. تومو ووکشیچ نیز در ادامه این دیدار، ضمن ابراز خرسندی از برگزاری گفت‌وگوهای بین ادیانی ایران با کلیسای کاتولیک، به عضویت خود در شورای گفت‌وگوی ادیان پاپ و اطلاع از فعالیت‌های ایران در گفت‌وگو با طرف‌های اروپایی اشاره کرد. اسقف اعظم کلیسای کاتولیک بوسنی و هرزگوین گفت‌وگو را یک مسئله اخلاقی عنوان کرد که باید مورد حمایت همه طرف‌ها خصوصاً در بوسنی و هرزگوین قرار گیرد.



## بررسی شخصیت علمی ابن سینا

با همکاری سفارت جمهوری تاجیکستان در روسیه، نشست «بررسی ابعاد شخصیت علمی ابن‌سینا در نظریه و عمل» با حضور محققان و کارشناسان، اساتید و دانشجویان و نمایندگان رسانه‌ها در خانه اقوام و ملل مسکو برگزار شد.

در این نشست، مسعود احمدوند، رایزن فرهنگی ایران در فدراسیون روسیه ضمن اشاره به جایگاه ابن‌سینا به عنوان چهره‌ای بین‌المللی و مورد احترام مردم کشورهای مختلف اظهار داشت: یکی از دلایلی که موجب شده اکنون ما پس از گذشت چند صدسال از زندگی ابن‌سینا کنار هم بنشینیم و درباره او صحبت می‌کنیم «جامع‌الاطراف بودن» این شخصیت جاویدان است.

وی ادامه داد: ابن‌سینا طبیعی حاذق، فیلسوفی بزرگ، ریاضی‌دانی برجسته و اسلام‌شناسی کم‌نظیر است. احمدوند با تبیین رویکرد ابن‌سینا در تدوین و نگارش آرا و نظریات خود در حوزه‌های مختلف یکی از وجوه مانایی این حکیم بزرگ را همین نکته برشمرد و گفت: وی علی‌رغم دشواری‌های گوناگون در مسیر زندگی که موجب سفرهای متعدد شد علاوه بر تدوین نظریاتش در ترویج آن‌ها و تربیت شاگردان نیز کوشا بود. رایزن فرهنگی کشورمان افزود: روح جستجوگر ابن‌سینا در آموختن و ترویج دانش‌های گوناگون به دنبال دستیابی به راهی برای سعادت و آرامش انسان بوده است.

## راه‌اندازی تورهای آشناسازی سینماگران در مسکو

نمایندگان و دست‌اندرکاران حوزه فیلم و سینما از کشورمان با همکاری رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در فدراسیون روسیه و اداره کل همکاری‌های رسانه‌ای و فضای مجازی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در هفته بین‌المللی فیلم مسکو که دوشنبه ۵ شهریور رسماً کار خود را آغاز کرد، حضور پیدا کردند.

عسگر فارسی، معاون اداره کل همکاری‌های رسانه‌ای و فضای مجازی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با اشاره به تحولات و ظرفیت‌های حوزه فیلم و سینما اظهار داشت: جایگاه فیلم و سینما در جهان امروز صرفاً بازنمایی یک حادثه کوچک یا نمایش یک ایده فردی در قالب فیلم نیست بلکه ابزار و راهبردی برای نزدیکی و پیوند دولت‌ها و ملت‌ها جوامع مختلف با یکدیگر است. در جهان امروز، فیلم و سینما سازنده تصویر ذهنی افکار عمومی و موثر در دیدگاه سیاست‌گذاران و رهبران کشورهاست. فارسی



افزود: فناوری و فیلم بدون شک به یکدیگر وابسته‌اند و تحولات فناوری، حوزه فیلم و سینما را نیز تحت تأثیر خود قرار می‌دهد که البته این تحولات فراتر از تغییر در ابزارهای تولید و نشر فیلم است. وی زیست‌بوم و اکوسیستم فیلم و سینما را از ساخت محصول و بازیگران و انتشار و فروش آن در داخل و خارج از یک کشور و تأثیر آن بر افکار عمومی را با ظهور فناوری‌های جدید قابل تغییر دانست.

## همکاری قوی سینمای ایران و روسیه



به همت رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در فدراسیون روسیه در چارچوب برنامه‌های رسمی «هفته بین‌المللی فیلم مسکو»، نشست «سینمای ایران و کشورهای بریکس: فرصت‌های همکاری» با حضور نمایندگان شرکت‌کننده در این رویداد از کشورمان و سخنرانانی از روسیه (۶ شهریورماه) در محل جشنواره برگزار شد. ویتالی استپانوف، مدیر اتاق توسعه صادرات مسکو ضمن ارائه توضیحاتی پیرامون فعالیت‌های خود در عرصه حمایت از تولید آثار سینمایی و همکاری‌ها با سایر کشورها در حوزه تولید مشترک و توزیع محصولات اعلام کرد که ۳۰ درصد از همکاری‌ها را در حوزه سینما به ایران اختصاص داده‌اند. وی اظهار داشت: در این رابطه ما ضمن مطالعه ظرفیت‌های جمهوری اسلامی ایران در تولید فیلم و سریال آماده هستیم تعاملات خود را آغاز کنیم. استپانوف افزود: با مطالعات صورت گرفته، آموزش و آماده‌سازی افراد برای صادرات محصولات به بازار شما و کمک به توزیع محصولات ایرانی در روسیه این آمادگی وجود دارد که به ویژه در حوزه انیمیشن به عنوان اولین بخش از عملیاتی‌سازی توافق‌نامه‌ها، حمایت لازم توسط اتاق توسعه صادرات مسکو انجام شود. وی در ادامه، توضیح داد: اکنون کمپانی‌های بسیاری ظرفیت همکاری در بخش واردات سینمای ایران و پخش سریال‌ها را دارند و در این مورد اعلام آمادگی کرده‌اند. این امر نشان‌دهنده آن است که تجار مسکو برای همکاری با ایران بویژه به عنوان فاز اول در پروژه‌های انیمیشن همکاری لازم داشته باشند.

## حضور ایران با ۴۰۰ عنوان کتاب در نمایشگاه کتاب مسکو



سی‌وهفتمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب مسکو با حضور جمهوری اسلامی ایران از ۱۴ تا ۱۸ شهریورماه در مرکز نمایشگاهی این شهر برگزار می‌شود.

به گزارش روابط عمومی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، مسعود احمدوند، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در فدراسیون روسیه با اعلام این خبر، گفت: در این نمایشگاه، غرفه ایران توسط رایزنی فرهنگی

ایران با مساعدت خانه کتاب و ادبیات ایران برپا می‌شود و بیش از ۴۰۰ عنوان کتاب از ۶۴ ناشر ایرانی با موضوعات «آموزش زبان فارسی، اسلام‌شناسی، کودک و نوجوان، ایران‌شناسی، هنر، ادبیات پایداری و مقاومت، ادبیات کلاسیک و معاصر» به علاقه‌مندان معرفی و عرضه خواهد شد. احمدوند افزود: با توجه به اینکه همزمان با سی‌وهفتمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب مسکو، دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب کودکان نیز برپا می‌شود، برخی از کتاب‌های غرفه ایران به آثار منتشر شده توسط ناشران کشورمان در این زمینه اختصاص یافته است. رایزن فرهنگی کشورمان گفت: رویدادهای متنوعی شامل کارگاه‌های آشنایی با خوشنویسی و نقاشی ایرانی، نشست‌های تخصصی، رونمایی و معرفی کتاب، دیدار با ناشران و نویسندگان از جمله برنامه‌های غرفه ایران در این دوره از نمایشگاه بین‌المللی کتاب مسکو است. وی افزود: کتاب‌هایی که طی سال‌های گذشته از زبان فارسی به روسی ترجمه شده و توسط ناشران مختلف در این کشور منتشر شده‌اند نیز در بخش ویژه‌ای به مخاطبان معرفی می‌شوند.

## رنگ و بوی ایران در بوسنی

دور جدید کلاس‌های آموزش تذهیب و نگارگری در گالری رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سارایوو آغاز شد. در این دوره آموزشی، ۱۷ تن از هنرجویان بوسنیایی تحت نظر سلما پاندژیچ، از اساتید برجسته رشته تذهیب و نگارگری، این هنر اصیل ایرانی را فرا می‌گیرند. هنرجویان در این دوره با نقوش اسلیمی، ختایی و انواع گره‌ها در این هنر ایرانی آشنا شده و همچنین نحوه رنگ‌گذاری و اجرای نگاره‌های مختلف را آموزش می‌بینند. در این دوره که شهریور تا آبان‌ماه جاری دایر است، هنر چاپ روی پارچه به صورت تخصصی آموزش داده می‌شود. خانم سلما پاندژیچ در مدت حضور چند ساله خود در ایران، هنر تذهیب و نگارگری را فرا گرفته است. تاکنون ۹ دوره آموزش تذهیب و نگارگری ایرانی در رایزنی فرهنگی کشورمان در سارایوو برگزار شده و نمایشگاه‌هایی نیز از آثار هنرجویان برپا شده است.



## استقبال از غرفه ایران در نمایشگاه بین‌المللی تسالونیک



هشتاد و هشتمین دوره نمایشگاه بین‌المللی تسالونیک یونان، ۱۷ شهریورماه با شرکت ۲۷ کشور خارجی و بیش از ۱۵۰۰ شرکت داخلی و خارجی آغاز به کار کرد و تا ۲۵ ماه جاری ادامه دارد.

کشور آلمان به عنوان میهمان ویژه این دوره، با حضور ۱۲۰ شرکت و مؤسسه در حوزه‌های فناوری پیشرفته، انرژی و صنعت نقش

برجسته‌ای در این رویداد ایفا می‌کند. در هشتاد و هشتمین دوره نمایشگاه بین‌المللی تسالونیک، غرفه جمهوری اسلامی ایران نیز با حضور فعال خود به معرفی دستاوردهای هنری و تمدنی ایران پرداخته است. غرفه رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در این دور از نمایشگاه، تمرکز ویژه‌ای بر ارائه محتوای دیجیتال و معرفی پایگاه‌های برخط فرهنگی ایران دارد. این بخش از غرفه، با استقبال گسترده‌ای از سوی بازدیدکنندگان، به ویژه علاقه‌مندان به ایران و فرهنگ آن مواجه شد. پنج پایگاه اصلی ایران‌شناسی، ایران‌فلیکس، ایران‌کست، انجمن دوستداران زبان و ادب فارسی و چشم‌انداز ایران توسط غرفه‌داران به بازدیدکنندگان معرفی شد. پایگاه ایران‌شناسی، به صورت جامع و متنوع به معرفی فرهنگ، هنر، آداب و رسوم و جاذبه‌های گردشگری ایران می‌پردازد. از طریق این پایگاه، بازدیدکنندگان یونانی می‌توانستند با تاریخچه و فرهنگ ایرانی بیشتر آشنا شوند و از منابع موجود بهره‌مند شوند.

## خواهرخواندگی کاشان و کازانلاک

با پیگیری رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در بلغارستان و مذاکرات متعدد میان سفیر جمهوری اسلامی ایران در بلغارستان و شهرداران کازانلاک و کاشان، تفاهم نامه خواهرخواندگی میان این دو شهر تاریخی و گردشگری امضا شد. علیرضا ابروش سفیر کشورمان در بلغارستان در سخنانی، خواستار تهیه نماد و نشان مشترک دو شهر و نصب آن در هر دو شهر شد و اظهار امیدواری کرد هرچه زودتر در عرصه‌های مختلف شاهد به ثمر نشستن آثار و نتایج آن باشیم. وی همچنین پیشنهاد کرد برای حمایت از چهره‌های جوان و گروه‌های دانش بنیان، حمایت مالی از سوی شهرداری‌های دو شهر صورت پذیرد. ابروش همکاری‌های اقتصادی در حوزه‌های صنعتی را مقدمه مهم انجام این برنامه فرهنگی معرفی کرد و گفت: فعالان اقتصادی این منطقه با تحرک بسیار خوب و مناسب ارتباط بازرگانی خوبی با کشورمان ایجاد کرده‌اند به طوریکه محصولات صنعتی و فولادی ایران برای نخستین بار از طریق خط آهن ریلی و به صورت مستقیم از ایران تا استارازاگورا صادر می‌شود و کاشان به عنوان یک شهر صنعتی ظرفیت همکاری بالایی اقتصادی با صنعتگران این منطقه را دارد. خانم استویانووا، شهردار کازانلاک در مراسم امضای تفاهم نامه خواهرخواندگی ابراز امیدواری کرد که امضای این تفاهم بتواند ارتباطات گردشگری و صنعتی و به ویژه تاریخی و فرهنگی میان دو شهر را افزایش دهد.



## آمادگی ایران برای حل بحران‌های فرهنگی جهان

نهمین اجلاس وزرای فرهنگ کشورهای بریکس در سنت‌پترزبورگ، ۲۱ شهریورماه با حضور اولگا لوبیماوا، وزیر فرهنگ روسیه، میخائیل شویدکوی، نماینده ویژه رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه، کاظم جلالی، سفیر و مسعود احمدوند، رایزن فرهنگی کشورمان در روسیه برگزار شد.

در این رویداد که به منظور گسترش همکاری‌های فرهنگی بین‌المللی انجام شد، اولگا لوبیماوا طی سخنانی، پیشنهاد ایجاد انجمنی از مدارس فیلم کشورهای بریکس را به عنوان مبنای تبادل تجربه بین فیلمسازان جوان ارائه داد. وزیر فرهنگ روسیه همچنین،

خطاب به همکاران خود درباره ابتکار روسیه برای ایجاد آکادمی هنرهای سینمایی اوراسیا و ایجاد جایزه فیلم اوراسیا گفت: اساس ایجاد این آکادمی و جایزه فیلم اوراسیا، کیفیت هنری بالا، احترام به منافع ملی و تکریم میراث تاریخی و اعتقادات مذهبی خواهد بود. در ادامه این مراسم، جلالی، سفیر کشورمان به نمایندگی از سیدعباس صالحی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی سخنرانی کرد. وی فرهنگ را یکی از بنیان‌های اساسی روابط میان کشورها و قوم‌بخش ارتباطات در سایر عرصه‌ها دانست و در این باره اظهار داشت: هرچند که برخی از تئوری‌پردازان غربی روابط بین‌الملل، نظر دیگری دارند و تفاوت‌های فرهنگی را عامل تنش‌های بین‌المللی می‌دانند اما ما معتقد هستیم، درک فرهنگی از جهان معاصر، مسائل و پیچیدگی‌های آن و دوری از نگاه صرفاً مادی به پدیده‌ها می‌تواند عامل همگرایی‌های بین‌المللی باشد.



## جایزه ویژه جشنواره پریکوپیه به یک اثر ایرانی

امیر پورپزشک رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در صربستان، به دعوت یوانویچ، مدیر جشنواره در مراسم اعطای جایزه که در خانه فرهنگ شهر پریکوپیه برگزار شد، شرکت و جایزه را به نمایندگی از کارگردان فیلم دریافت کرد. این جشنواره از ۲۰ تا ۲۳ شهریورماه برگزار شد و ۳۲ فیلم از میان هزار فیلم ارسالی به جشنواره انتخاب شد. این فیلم‌ها از کشورهای صربستان، ایران، اسپانیا، چین، سوئد، فرانسه، کرواسی، اسلونی، کانادا، یونان، سوئیس، بوسنی هرزگوین، آلمان، کانادا، ترکیه و نروژ در پنج بخش کوتاه، انیمیشن، مستند، تجربی و داخلی شرکت کردند. پورپزشک در دیدار با یوانویچ، مدیر جشنواره در خصوص زمینه‌های تقویت همکاری‌ها، گفت‌وگو و آمادگی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران برای برگزاری هفته فیلم ایران در این شهر را اعلام کرد. همچنین، پورپزشک در حاشیه این مراسم، در مصاحبه با شبکه سراسری تلویزیونی صربستان RTS دستاوردهای سینمای ایران و موفقیت‌های فیلم‌سازان ایرانی در جشنواره‌های مختلف جهان را نشانه پیشرفت فیلم و سینمای ایران دانست.



محمد حسین انصاری رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در بوسنی و هرزگوین ضمن بازدید از مرکز فرهنگی شهر کونیتس با بنیامین موشوویچ، رئیس مرکز فرهنگی این شهر دیدار و گفت‌وگو کرد.

در این دیدار، علاوه بر بررسی زمینه‌های همکاری با مرکز فرهنگی شهر کونیتس، بازدیدهایی از مرکز فرهنگی، ساختمان موزه مردم‌شناسی شهر کونیتس و خانه موزه

«ذوالفقار جمهور» شخصیت ادبی برجسته بوسنیایی قرن بیستم در همراهی مدیر مرکز فرهنگی به عمل آمد. برگزاری هفته فیلم بزرگسالان و کودکان در ماه نوامبر و نمایشگاه عکس از ایران امروز، رونمایی از کتاب‌های گلستان و بوستان سعدی در قالب برنامه «ماه کتاب» این مرکز در ماه اکتبر، مشارکت در جشنواره تئاتر گلوبیتسا با اجرای نمایش هفت پیکر حکیم نظامی توسط دانشجویان دانشگاه سارایوو و برگزاری نمایشگاه آثار خوشنویسی و هنر اسلامی در قالب جشنواره «سیف الله افندی پروزور» در ماه فوریه از جمله توافقات طرفین در این دیدار بود. مرکز فرهنگی شهر کونیتس با سالنی ۴۵۰ نفره برای اجرای تئاتر، موسیقی و نمایش فیلم و سالن‌های متعدد نمایشگاهی و اجرای برنامه‌های فرهنگی، از ظرفیت خوبی برای همکاری برخوردار است. این مرکز همچنین سالانه رویدادهای فرهنگی متعددی را برنامه ریزی و برگزار می‌کند.

## توافق همکاری ایران و بوسنی و هرزگوین

## میزبانی ۴ شهر بزرگ صربستان از سینمای ایران

برگزاری هفته فیلم‌های ایران با مشارکت مراکز فرهنگی صرب و اداره کل همکاری‌های رسانه‌ای و فضای مجازی سازمان فرهنگ و ارتباطات برگزار می‌شود و تمامی فیلم‌ها دارای زیرنویس صربی هستند.

نخستین هفته فیلم ایران در سال جاری با همکاری مرکز فرهنگی شهر چاچاک در تیرماه برگزار شد. امیر پورپزشک، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در صربستان با حضور در جشنواره بین‌المللی فیلم شهر پریکوپیه جایزه فیلم «شب آن» ساخته علیرضا رجبیه را به نمایندگی از سوی کارگردان فیلم دریافت کرد. وی در این سفر با پردراگ سلاوکویچ PREDRAG SLAVKOVIC مدیر خانه فرهنگ شهر پریکوپیه دیدار و آمادگی رایزنی فرهنگی برای تقویت همکاری‌های فرهنگی و هنری و برگزاری هفته فیلم ایران را اعلام کرد که مورد استقبال قرار گرفت. در رویدادی دیگر نیز، با توجه به شرکت چهار فیلم ایرانی در جشنواره بین‌المللی فیلم‌های خیابانی بلگراد که (۲۸ شهریور تا اول مهرماه) با حضور ۱۰۱ فیلم از سراسر جهان برگزار شد، رایزنی فرهنگی همکاری خوبی را با این جشنواره آغاز کرده است. سومین دوره فیلم‌های مستند ایرانی با همکاری

مرکز فرهنگی شهر بلگراد در نیمه آذر و بیست و سومین دوره فیلم‌های سینمایی با مشارکت مؤسسه سینمایی کینوتکا در بهمن ماه برگزار خواهد شد. استقبال از برگزاری هفته‌های فیلم ایران آنچنان بوده است که مرکز فرهنگی بلگراد در دیوار یادبود شصت سالگی تأسیس خود، برگزاری نخستین هفته فیلم مستند ایران در سال ۲۰۲۲ را به عنوان مهمترین رویداد آن سال ثبت کرده است.







[ یادداشت ]



# همراه همسایه

غلامرضا اباذری

رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در عراق



افزایش را دارا است

– هماهنگی برای حضور ده‌ها هیئت علمی، دانشگاهی، فرهنگی و هنری ایرانی در عراق در طول سال و برگزاری جشنواره‌ها و نشست‌های مشترک مثل برگزاری هفته‌های فیلم ایران در عراق و برنامه‌های فرهنگی خاص کودک و نوجوان – بهره‌گیری از ظرفیت‌های فرهنگی اربعین حسینی در جهت تعمیق پیوندهای دینی و معنوی دو کشور

– چهارمین فراخوان آثار فرهنگی، هنری و رسانه‌ای شهدای قاده النصر و ارسال آثار توسط ۷۰۰ هنرمند عراقی و خلق بیش از ۱۵۰۰ اثر فرهنگی، هنری و رسانه‌ای

– ترجمه آثار فاخر علمی و فرهنگی ایرانی به زبان عربی و چاپ بیش از ۳۰۰ عنوان کتاب

– زمینه‌سازی برای حضور شرکت‌های دانش‌بنیان و راه‌اندازی پارک‌های علم و فناوری مشترک به منظور ارتقاء نوآوری و فناوری و ایجاد

فرصت‌های جدید همکاری بین دو کشور

– کمک به تاسیس شعب دانشگاه‌های ایرانی در عراق که تاکنون دانشگاه علوم پزشکی تهران با همکاری عتبه حسینی، دانشگاه المصطفی و دانشگاه آزاد موفق به تاسیس شعبه در عراق شده‌اند و تاسیس شعبه دانشگاه تهران هم در دستور کار قرار دارد.

در اولین سفر خارجی ریاست جمهوری به عراق ایشان ضمن بزرگداشت یاد و خاطره شهدای مقاومت در محل یادمان شهید حاج قاسم سلیمانی و شهید ابو مهدی المهندس حضور یافته و به مقام شامخ شهداء ادای احترام کردند.

دیدار با رئیس جمهوری، نخست وزیر، رئیس قوه قضائیه و رئیس مجلس از جمله دیدارهای رسمی این سفر بود. در دیدار با نخست وزیر عراق جناب آقای پزشک‌یان لوح مزین به پیام شکر رهبر معظم انقلاب از مهمان‌نوازی

موکب‌داران، ملت و دولت عراق در اربعین حسینی را به ایشان اهدا کردند. در این سفر ۱۴ یادداشت تفاهم همکاری در حوزه‌های مختلف اقتصادی، امنیتی، کشاورزی و فرهنگی بین دو کشور به امضا رسید. یکی از مهمترین این اسناد امضاء برنامه مبادلات همکاری‌های فرهنگی، هنری بین دو کشور بود.

دیدار با سران چارچوب هماهنگی شیعی از برنامه‌های مهم صورت گرفته در سفر بود. رئیس جمهوری در این سفر همچنین با سران ائتلاف الدوله که متشکل از رهبران شیعه، سنی و کرد که مجموعاً ۲۸۰ نماینده در پارلمان عراق دارد دیدار کرد.

نشست با تجار و فعالان اقتصادی ایرانی در عراق از دیگر برنامه‌های ایشان در بغداد بود. دکتر پزشک‌یان عصر روز چهارشنبه با حضور در ساختمان رایزنی فرهنگی بغداد با ایرانیان مقیم بغداد دیدار کرد.

در این دیدار صمیمی که در سالن همایش‌های شهید ابومهدی المهندس رایزنی فرهنگی بغداد برگزار شد ایشان در جریان مشکلات و موانع و اقدامات صورت گرفته در خصوص ایرانیان مقیم عراق قرار گرفتند. اهداء هدیه توسط مادر شهید سجاد به رئیس جمهوری از برنامه‌های این مراسم بود. شهید سجاد از شهدایی هستند که مادر مکرمه ایشان ایرانی و پدر معظم ایشان عراقی است.

این شهید بزرگوار در منطقه شمسیه کرکوک با زبان روزه به شهادت رسیدند. رئیس جمهوری در شام شهادت حضرت امام حسن عسکری علیه السلام با حضور در شهر کاظمین به زیارت امامین کاظمین علیه السلام مشرف شدند. برنامه سفر ایشان در بغداد با زیارت کاظمین به پایان رسید و برنامه‌های سفر ایشان در شهرهای اربیل، نجف اشرف، کربلای معلی و بصره ادامه دارد.

نخستین سفر خارجی رئیس جمهوری اسلامی ایران جناب آقای دکتر مسعود پزشکیان به کشور عراق روز چهارشنبه ۲۱ شهریور ماه انجام شد. اهمیت این سفر در شرایط خاص منطقه بخصوص تحولات فلسطین و جنایات رژیم صهیونیستی و پس از برگزاری مراسم بزرگ اربعین حسینی حاوی پیام‌های خاص داخلی و بین‌المللی است. امروز روابط دو کشور جمهوری اسلامی ایران و عراق در عرصه‌های مختلف در حال توسعه و رسیدن به سطح راهبردی است. یکی از عرصه‌های همکاری دو کشور عرصه روابط فرهنگی است. در حوزه فرهنگی روابط و مناسبات ایران و عراق خصوصاً در دولت آقای محمد شیاع السوداني به سطح بالایی ارتقاء یافته است. در سال‌های اخیر اقدامات شایان ذکری توسط سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در عراق به کمک سایر نهادهای فرهنگی و رسانه‌ای در جهت تقویت پیوندهای علمی و فرهنگی بین دو کشور به انجام رسیده است که اهم آن‌ها عبارتند از:

– تاسیس ۴ مرکز فرهنگی در شهرهای بغداد، بصره، سلیمانیه و اربیل و بخش‌های فرهنگی در همه نمایندگی‌های سیاسی موجود در کشور عراق همکاری قانونی دو کشور

– برگزاری مشترک "هفته علمی ایران و عراق" که منجر به امضای ۱۸۰ تفاهم‌نامه همکاری بین ۶۰ دانشگاه ایرانی و عراقی گردید

– قرار گرفتن ۷۴ دانشگاه ایرانی در لیست دانشگاه‌های مورد تایید وزارت علوم عراق برای تحصیل دانشجویان عراقی و همچنین تایید ۲۰ دانشگاه بورس‌پذیر ایرانی در زمان دولت نخست وزیر محترم آقای محمد شیاع السوداني – هماهنگی برای تحصیل بیش از ۷۰ هزار دانشجوی عراقی در ایران که این ظرفیت قابلیت



# ردپای راهگشا

قربانعلی پورمرجان؛

رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در کنیا

نخستین سفرهای سازمان یافته ایرانیان به منطقه شرق آفریقا در زمان تشکیل پادشاهی هخامنشی در ایران آغاز شد کوروش، بنیانگذار این سلسله و فرزندش کمبوجیه (۵۲۲-۵۲۹ ق م) آفریقا را در راس برنامه‌های خود قرار دادند و تا مناطقی از مصر و لیبی و اتیوپی (حبشه آمدند) و خشایار شاه، دیگر پادشاه هخامنشی به شرق آفریقا توجه ویژه داشت و از طریق بحر احمر آفریقا را که هرودوت لیبیه خوانده است دور زد و تا سواحل موزامبیک پیش رفت.

در دوره سلوکی‌ها هم، ایرانیان تا مناطق دوردست آفریقا و تا نزدیکی کامرون پیش رفتند و اشکانیان هم همین مسیر را پیش بردند ولی اختلاف و

درگیری آن‌ها با امپراطوری روم مانع مهمی برای نفوذ بیشتر آن‌ها در آفریقا بالاخص شرق آفریقا شد.

در دوره حکومت قدرتمند ساسانی بالاخص در دوره حکومت خسرو انوشیروان (۵۳۱-۵۷۹ م) رقابت یونانیها، رومیها و ایرانیها برای حضور در شرق آفریقا شدت گرفت و تضاد منافع بین ایران و روم و حبشه (هم پیمان امپراطوری روم) بر سر کنترل آبراه باب المندب حتی به شعله ور شدن جنگ بین ایران و حبشه شد و ایران باب المندب را در اختیار گرفت که تنگه حیاتی برای حضور در شرق آفریقا محسوب می‌شد و بازرگانان ایرانی در سواحل شرق آفریقا اجتماعات کوچکی تشکیل دادند و در منطقه کاتی واقع در جنوب شهر باستانی کیلوا پایگاهی برای خود تاسیس کردند. نقش و نگار کوزه‌ها و ظروف سفالین کشف شده در حفاریهای اخیر باستان شناسان بر این امر صحنه می‌گذارد.

بعد از اضمحلال حکومت ساسانی و ظهور اسلام، روابط ایران و شرق آفریقا وارد فاز جدیدی شد و علاوه بر مناسبات بازرگانی، اهداف تبلیغی و گسترش دین اسلام هم در سرلوحه ایرانیان قرار گرفت. در قرن اول و دوم هجری گروهی از مبلغان دینی و اسلامی که تعدادی از آن‌ها ایرانی بودند با سفر به مناطق شرق آفریقا، اسلام را مسالمت جو یانه در این منطقه گسترش دادند و بعداً تعدادی از مسلمانان از شبه جزیه عربستان به این منطقه آمدند. در مهاجرت اول که در عهد خلفای اموی انجام شد، چند قبیله از طوایف عمان در مناطقی

از سومالی و کنیای فعلی سکنی گزیدند و در مهاجرت دوم که در قرن دوم هجری و توسط پیروان زید ابن علی انجام شد گروهی از ایرانیان به همراه اعراب مخالف امویان به شرق آفریقا آمدند و اقامت در شرق آفریقا بالاخص در سواحل لامو و سومالی را به اطاعت از حکام اموی ترجیح دادند. این ایرانیان زیدی مذهب را می‌توان از نخستین اقوامی دانست که سنگ بنای ایرانیان در شرق آفریقا را بنا نهادند و زمینه ساز مهاجرت سازمان یافته شیرازیان به آفریقای شرقی شدند.

پس از مهاجرت پراکنده گروهی از اعراب مسلمان و ایرانیان به مناطقی از شرق آفریقا به علت اختلافات مذهبی و سیاسی، مهاجرت شیرازی‌ها را می‌توان یکی از بزرگترین مهاجرت‌های ایرانیان به آفریقای شرقی دانست که تاریخ این منطقه را تحت تاثیر قرار داد. بنیانگذار سلسله شیرازی‌ها شخصی بنام «علی ابن حسین شیرازی» بود که در قرن چهارم هجری قمری به همراه فرزندان و گروهی از خویشان خود با ۷ کشتی به سواحل و جزایر شرق آفریقا آمد.

برخی از آفریقا شناسان غربی همچون پروفیسور چیتیک و پروفیسور ترمنگهام انگیزه ایرانیان مهاجر را بازرگانی و کسب ثروت عنوان کرده‌اند. بر اساس مستندات تاریخی این مهاجرت در حوالی سال‌های ۹۵۰-۹۷۵ هجری قمری انجام شد و داستان دولت شهرهای شیرازی آغاز شد و در اوائل قرن ۱۶ میلادی حکومت شیرازی‌ها از بین رفت. برخی از محققان غربی، ادبیات سواحیلی را متأثر از ادبیات کهن و شعرای کلاسیک ایران دانسته و از



شباهت انکار ناپذیر سبک نگارش و سرایش اشعار سبک اوتندی یا اوتنزی، سبک شعری چارپاره، بزرگترین دیوان اشعار سواحیلی موسوم به انکشافی و مجموعه ادبی حماسی بسیار مشهور موسوم به فومولیونگو به اشعار سعدی و حافظ و فردوسی یاد کرده‌اند.

همچنین، صدها واژه از زمان شیرازی‌ها در حوزه دریانوردی، معماری، تزئینات لباس، کشاورزی، ابزار و ظروف باقی مانده است. از تأثیرات مستقیم شیرازی‌ها در شرق آفریقا نفوذ معماری سبک ایرانی در سواحل و جزایر شرق آفریقا است ایرانیان از بدو ورود به این منطقه با احداث مساجد، عمارت باشکوه، منازل و آرامگاه‌های ستون دار، معماری ایرانی را به بومیان شرق آفریقا معرفی کردند و با استقبال آن‌ها مواجه شد.

شیرازی‌ها اولین اقوامی بودند که بکارگیری سنگ در ساختمان‌سازی را به بومیان شرق آفریقا آموختند و به جای استفاده از چوب بامبو و گل در دیوار و سقف منازل، چوبهائی محکم به صورت الوارهای عریض درآوردند و از آن‌ها برای ساختن عمارت استفاده کردند.

استفاده از گره‌های محذب، طاق‌های ضربی برجسته در تزئینات داخلی ساختمان‌ها، سبک نقاشی یکدست در داخل بناها، استفاده از آهک در دیوار و سقف داخلی منازل و آهک نپخته در حاشیه ستون‌ها، استفاده از تیرهای مربعی در کف و سقف، نصب طاقچه‌های دیواری مستطیل شکل و سنگ‌های سرتاق نوک‌دار از دیگر ویژگی‌های معماری ایرانی بود که در شرق آفریقا معرفی شد.

شیرازی‌ها برای استحکام بیشتر عمارت‌های خود آجرهای پخته از ایران وارد می‌کردند. این سبک معماری بعد از فروپاشی پادشاهی شیرازی‌ها در سواحل شرق آفریقا ادامه یافت و در ساخت منازل و مساجد از آن‌ها استفاده شد.

شیرازی‌ها در ابتدای ورود و آغاز حکومت‌های خود شیعه بودند و در ساخت بناهای دینی همت زیادی گماردند و بنا به آنچه در سفرنامه ابن بطوطه آمده است چندین مسجد در زنگبار، پمبا، مالیندی، تانگا، مومباسا و... ساخته شد و به مسائل دینی مثل حج و خمس و زکات و... اهمیت زیادی می‌دادند و ساخت برخی از بناها مثل محراب مسجد تومباتو، محراب مسجد پمبا و محراب مسجد مخروبه روستای شیراز در استان کواله کنیا شباهت زیادی به مساجد شیعی و ایرانی دارند. البته بعداً با اهل سنت در شرق آفریقا درهم آمیختند و رنگ شیعی آن‌ها کمتر شد.

از دیگر آثار تاریخی شیرازی‌ها در شرق آفریقا که میراث فرهنگی این منطقه محسوب می‌شود می‌توان به مسجد جامع کیلوا، ویرانه‌های سنگونارا در نزدیکی کیلوا، سنگ قبرهای کیلوا (به زبان

مربوط به قرن ۱۲ تا ۱۵ میلادی حاوی اطلاعاتی از متوفی)، مقبره السلطان کیلوا، آرامگاه‌های بزرگان شیرازی در کائوله، ویرانه‌های شهر تونگونی، جزیره مافیا، مسجد کیزیمکازی و کتیبه‌های موجود در آن، آثار شیرازی در پومبا، روستای شیراز در استان کواله که در قرن ۱۱ تا ۱۴ م شاهد حضور گروهی از ایرانیان مهاجر بود که به کار کشاورزی مشغول بودند.

در این روستا چندین ساختمان قدیمی و مخروبه و مسجد وجود دارد که از رونق آن‌ها در زمان شیرازی‌ها حکایت دارند. نقش و نگارهای مسجد قدیمی که هنوز خود را نشان می‌دهد مثل معماری سایر مساجد است که توسط شیرازی‌ها بنا شده‌اند. چاه آب مخروبه‌ای هم در اطراف این روستا است و می‌گویند وقتی پرتغالی‌ها به این روستا حمله ور شدند شیرازی‌ها دختران خود را زنده زنده در این چاه انداختند تا در امان باشند. چند سنگ قبر قدیمی در مجاورت این چاه است که مربوط به بزرگان شیرازی‌ها است.

در شهر مالیندی هم یک مسجد و چند سنگ قبر و چندین ساختمان و عمارت مخروبه است. در جنگل‌های اطراف مالیندی هم شهری سوخته بنام شیراز بوده است. پروفیسور پرینس هلندی معتقد است که بعد از حمله پرتغالی‌ها به دولت شهرهای شرق آفریقا بزرگان شیرازی به این منطقه مهاجرت کردند و شهر کوچکی بنام شیراز را در آن دایر کردند که تا قرن ۱۷، این شهر استوار بود و در اوایل این قرن برخی از قبایل آفریقائی به آنجا حمله ور شده و آنرا به آتش کشیدند.

با این وجود خرابه‌های این شهر هنوز به چشم می‌خورند و به ویژه محراب این مسجد از رونق آن در قرن ۱۶ حکایت دارد. آثار باقیمانده در شهر مخروبه ماندا در شمال لامو نیز حکایت از حضور ایرانی‌ها و شیرازی‌ها دارد و چندین رشته دیوار، عمارت سنگی، مسجد و چند مقبره سنگی باقیمانده از شیرازی‌ها جزو آثار ماندگار فرهنگی در این منطقه محسوب می‌شوند.

### موج دوم مهاجرت ایرانیان به شرق آفریقا

پس از اضمحلال پادشاهی بزرگ شیرازیان که در ابتدای قرن ۱۶ صورت گرفت پرتغالی‌ها ۲ قرن حکومت کردند طی این مدت ایرانی‌ها عزلت گرفتند و به مناطق دور افتاده پناه بردند و با بومیان شرق آفریقا در هم آمیختند و چهره آن‌ها کم کم به نژاد سیاه بانو نزدیک‌تر شد.

حاکمیت پرتغالی‌ها بر شرق آفریقا تا پایان قرن هفدهم ادامه یافت. در اواخر این سده گروهی از اعراب عمانی الاصل که قبلاً به این مناطق آمده بودند به مبارزات علیه پرتغالی‌ها ادامه دادند و از دولت پادشاهی عمان استمداد طلبیدند و با کمک

همدیگر بالاخر پرتغالی‌ها در سال ۱۶۹۸ از منطقه بیرون رانده شدند و عمانیها جای پای اروپائی‌ها را گرفتند. روند مهاجرت عمانیها در اوائل قرن نوزدهم به شرق آفریقا شدت گرفت به گونه‌ای که در سال ۱۸۴۰ م سلطان سید سعید بن سلطان از سلاطین قدرتمند سلسله بوسعیدی عمان پایتخت پادشاهی خود را از عمان به زنگبار منتقل کرد.

در این دوره، تعداد زیادی از بلوچ‌های مقیم عمان تحت عنوان سرباز جنگی از عمان به زنگبار منتقل شدند و در شرق آفریقا مستقر شدند. این روند را ادامه مهاجرت شیرازی‌ها به شرق آفریقا می‌توان قلمداد کرد.

نقل مکان بلوچ‌های ایران به شرق آفریقا از اواسط قرن ۱۷ تا نیمه قرن ۱۹ از طریق مسیر دریائی خلیج فارس و اقیانوس هند صورت گرفت و بعدها جذب کارهای تجاری و اقتصادی شده و به عناصری تأثیرگذار در شرق آفریقا بدل شدند.

بلوچ‌ها، امروز علی‌رغم اقامت طولانی آن‌ها در منطقه هنوز خصوصیات قومی و نژادی خود را حفظ کرده‌اند و تعداد آن‌ها به ۳۰ هزار نفر در تانزانیا، کنیا، زنگبار و کنگوی دموکراتیک می‌رسد و هر یک از آن‌ها دارای جماعتی مستقل هستند.

بلوچ‌ها نیز در ورود برخی از واژه‌های فارسی به زبان سواحیلی نقش دارند مثل شالی، کارخانه، باروت (چون ابتدا برای نظامی‌گری وارد شده بودند کلمات زیادی در این رشته وارد سواحیلی شد) و... در دو دهه اخیر بلوچ‌ها نیز با ساخت مساجد با معماری خاص ایرانی و بلوچی در شهرهای محل اقامت خود در تانزانیا و کنیا و حتی اوگاندا نقش هنری بزرگی ایفا کردند و برخی از این مساجد هم در دهه ۲۰۰۰ و ۲۰۲۰ بازسازی شدند.

بزرگترین مسجد بلوچ‌ها در شرق آفریقا مسجد ماکادارا در بخش قدیمی مومباسا است که در سال ۱۸۷۵ احداث شد و تاکنون چندین بار مرمت شده است آخرین گروه از بلوچ‌ها از ایران در سال‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۸۱ از ایران به شرق آفریقا مهاجرت کردند.

آنچه گفته شد خلاصه‌ای از ورود تاریخی ایرانیان به شرق آفریقا و تأثیرگذاری آن‌ها به لحاظ فرهنگی، معماری، تاریخی و سیاسی در منطقه بوده است و امروزه آثار باقیمانده از آن‌ها به عنوان میراث فرهنگی منطقه شرق آفریقا بالاخص کنیا است و خوشبختانه تلاش دولت و دست اندرکاران کنیا بر حفظ این میراث فرهنگی گرانبها ستودنی است و قطعاً این میراث تاریخی و فرهنگی ایرانیان مهاجر به شرق آفریقا می‌تواند فصل مشترکی برای روابط فرهنگی و تاریخی بین ایران و کنیا باشد و هر دو کشور بتوانند از این میراث گرانقدر در ارتقای روابط دوستانه فرهنگی و تاریخی بین دو کشور استفاده کنند.



# تراژدی تازه

مهسا صبوری؛  
کارشناس ارشد علوم ارتباطات اجتماعی

جهان در تجربه‌گذار از نظم تک قطبی به نظمی نوین، در وضعیت مبهمی قرار دارد. به نظر می‌رسد نبردی میان ظالم و مظلوم همچون واقعه کربلا و اسارت زنان و کودکان بی‌گناه به راه افتاده که در تاریخ بی‌سابقه بوده و کارایی عوامل قدرت در جهان دچار تغییر و تحول شده است.

جنگ، نتیجه قدرت و سلطه طلبی حاکمان بوده که حاصل آن ویرانی و کشتار مردم عادی است. همه جنگ‌ها برآمده از یک نفرت کهن تلقی می‌شوند که با جرقه‌ای کوچک، دامنه کشتار وسیعی از بی‌گناهان را رقم می‌زند.

امروز بر همگان آشکار است؛ جنگ نابرابر غزه شهری عرب نشین، کوچک، اما پر جمعیت، پرده تزویر از چهره دروغین اسرائیل را کنار زد و دست آغشته به خون آنان را عیان ساخت.

ساکنان این شهر به سبب بسته شدن تمام گذرگاه‌ها و محاصره کامل، در بدترین شرایط ممکن قرار دارند. آنان در پی حمله غافل گیر کننده اسرائیل، دارای خسارت‌های سنگینی شدند. چیزی که در نتیجه حملات ارتش اسرائیل علیه منطقه غزه رخ می‌دهد به دور از همه اتفاقات اخیر در جهان، یک آدم‌کشی است.

از نوزاد متولد نشده در شکم مادر تا نوزاد تازه گلو باز کرده به دردهای دنیا، از نوجوان امیدبسته به زیستن تا جوان جان‌بسته به بودن، از پیرمرد و پیرزن خاموش در روزهای کهنسالی، از زن، مادر، تبلور خلقت که دامتش باید مایه‌ی آسودگی فرزند باشد، نه جان پناه خاک، از انسان، موجود، وجود، زندگی، از چشم‌های با خاک پر شده، دهان‌های در حسرت خنده باز مانده، از بازماندگان، از آنان که می‌دانند امروز وفردا آتش کام آن‌ها را نیز خاکستر خواهد کرد،

از این‌ها سخن می‌گوید غزه. غزه‌ای که هرگز سکوت نمی‌کند، غزه‌ای که در سکوت ننگین تاریخ فریاد می‌زند.

ماه‌ها از جنگ ناجوانمردانه همراه با نفرت انگیزترین اقدامات غیر انسانی صهیونیست‌ها نسبت به مردم مظلوم فلسطین در غزه می‌گذرد و تاریخ شاهد تلخ‌ترین کشتار است؛ تاریخ به تماشا نشسته همچون تمام ما، همچون داغی که بر پیشانی هم‌تاریخان غزه در سراسر جهان، بر پیشانی‌های تمام شاهدان، خاموشان، نفع برندگان، خون خواهان، خون خواران تا ابد باقی می‌ماند.

در این مدت، تنها هنر این رژیم غاصب، کشتار زنان، کودکان و نوزادان، تخریب بیمارستان‌ها، خانه‌ها، کلیساها و مساجد بوده است و همچون همیشه، دوربین‌های غول‌های رسانه‌ای کمتر به این موضوع پرداختند. رژیم منحوس صهیونیستی می‌تازد و می‌سوزاند هر آنچه نامش زندگی است و رسانه‌ها و شاهدان دنیا پرده بر این کشتار افکنده‌اند که مبدا رسوا شود آنچه در آن بخش جغرافیا مایه‌ی ننگ بشریت است.

در پی این محاصره، کمبود امکانات بهداشتی، دارو و تجهیزات پزشکی به چشم می‌خورد که همواره یکی از بحران‌های انسانی در این منطقه بوده و هست. این تراژدی وحشتناک، مبدع رکوردهای بی‌مانند از لحاظ عمق جنایت در تاریخ معاصر علیه باریکه غزه است. جنایتی که تعداد کودکان بی‌گناه کشته شده آن، فراتر از تعداد قربانیان جنگ‌های دنیا است. آه از دل مادرانی که کودکان خود را بر آغوش می‌کشند تا از این نبرد وحشتناک نجات دهند.

البته این چیز جدیدی نیست! صهیونیست‌ها

همیشه و پس از هر شکست در میداین جنگ، سراغ غیر نظامیان و کودکان رفته‌اند. نکته قابل تأمل اینجاست که چرا مدعیان حقوق بشر، روشنفکران غرب و برخی ملت‌های اسلامی، نسبت به این فاجعه سکوت کرده‌اند؟ تنها اقدام سازمان ملل، دعوت دو طرف به گفتگو بوده و هیچ اقدامی برای پایان این حملات وحشیانه نداشتند.

به هر حال، ماجرای غزه نه تنها فراموش و خاموش نمی‌شود بلکه رسوایی‌اش دامن این بخش تاریخ را هرگز رها نمی‌کند؛ چه سکوت باشد و چه فریاد. مرگ قدرتمندتر از زندگی نیست. آنچه بر مردم فلسطین گذشت، واقعیت عظیمی است که نمی‌توان آن را نادیده گرفت و چه بسا که ما را به صحرای کربلا و عاشورای حسینی رهنمون می‌کند.

واقعه‌ی امروز غزه، نمایش و یادآور ظلم ماندگار و کشتار مظلومان، اما ماندگاری پیام به حق عاشوراست. رژیم صهیونیستی که در توهم «پیروز همه میدان‌ها» به سر می‌برد، باریکه غزه را به آتش و خون کشیده و بار دیگر، صحرای کربلای سال ۶۱ هجری را برای ما نمایان می‌کند. با یک اشتباه بزرگ. آنان فراموش کردند آنچه در کربلا باقی‌ماند فقط کشتار نبود، بلکه از کربلا پیامی جاویدان باقی‌ماند و خون کشته شدگان کربلا سال‌هاست که تازه و جاری باقی مانده.

کربلا عینیت غزه است تا بگوید آنچه ماندگار است، ظالم نیست. ظالم می‌تواند بسوزاند، بمیراند، زخم بزند، تیر پشت تیر روانه‌ی میدان نبرد نابرابر کند، می‌تواند خانه و کاشانه و بیمارستان و مسجد و کلیسا و عبادتگاه را به

خون بکشد، اما نمی‌تواند راز حقانیت تاریخ را محو کند. نتوانسته. نشده. خون روی خون جوشیده. خاک روی خون نمانده. خاک کنار رفته و خون هویدا مانده.

مکتب کربلا برای ما الهام بخش بود و همانگونه که امام حسین<sup>(ع)</sup> شعار «هیئات منا الذله» را سر داد، رزمندگان مقاومت بدون هیچ هراسی وارد رویارویی تاریخی بزرگ خود با دشمن هستند. در بعد فرهنگی واقعه عاشورا، دو مسئله مهم حقانیت و گفتمان بین ظالم و مظلوم تأکید می‌شود. بدین صورت که در عاشورا، تقابل دو گفتمان صورت می‌گیرد؛ حسین بن علی<sup>(ع)</sup> و

است. گرچه فلسطینیان داغدار هزاران شهید و مجروح هستند، لیکن سرافراز و امیدوار ایستاده‌اند تا مصداق تحقق وعده الهی باشند. امروز، عزم جوانان شجاع فلسطینی هر روز جزم‌تر شده و رویای این ملت مظلوم را در شکست رژیم صهیونیستی بیشتر محقق کرده است. در این برهه از زمان باید به جهاد تبیین بپردازیم تا جنایات اسرائیل بر تمام اهل عالم روشن شود.

رهبر معظم انقلاب در خصوص پایان قدرت بازدارندگی این رژیم غاصب بارها به ایراد سخنرانی پرداختند و تأکید کردند که «فلسطین

**\* ماجرای غزه نه تنها فراموش و خاموش نمی‌شود بلکه رسوایی‌اش دامن این بخش تاریخ را هرگز رها نمی‌کند؛ چه سکوت باشد و چه فریاد. مرگ قدرتمندتر از زندگی نیست. آنچه بر مردم فلسطین گذشت، واقعیت عظیمی است که نمی‌توان آن را نادیده گرفت و چه بسا که ما را به صحرای کربلا و عاشورای حسینی رهنمون می‌کند.**



یاران ایشان به عنوان مظلوم و یزید و لشگرش ظالمین ماجرا.

هرچند قیام عاشورا با تحولات دیگر تاریخ اسلام قابل مقایسه نیست، اما می‌توان به شباهت‌هایی با امروز غزه، مبنی بر تسلط اسرائیل بر سرزمین فلسطین و یهودی‌سازی آن در سایه بی‌توجهی جامعه بین‌الملل، از آن یاد کرد.

گفتمان بین ظالم و مظلوم در کربلا پایان نیافته بلکه امروز، غزه آن فضا را تجربه می‌کند و نامش جاودان خواهد شد. آن روز، حضرت زینب<sup>(س)</sup> و امام سجاد<sup>(ع)</sup> پیام‌آور حادثه کربلا شدند، امروز ما باید به وظیفه خود عمل کنیم و روایتگر حقایق آنچه در عصر خودمان دیدیم، باشیم.

با نگاهی به تاریخ فلسطین می‌توان دریافت که اسرائیل دولتی مبتنی بر زور و تجاوز بوده و همواره از این طریق، دست به توسعه طلبی زده است. اما امروز دستاوردهای عظیم مقاومت، کارنامه‌ای پر افتخار برای مردم مظلوم فلسطین

قطعا آزاد خواهد شد و به مردم بر خواهد گشت و در آنجا دولت فلسطینی تشکیل خواهد شد؛ در اینجا هیچ تردیدی نیست. (۱۳۸۸/۱۲/۰۸))

اکنون پایان این دوران سیاه اضمحلال و فروپاشی کامل رژیم غاصب صهیونیستی فرارسیده است. امید است با رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای و هدایت‌های بی‌نظیر ایشان برای مقابله با جنایات اشغالگران، شاهد فرارسیدن وعده‌های الهی و تحقق فروپاشی این رژیم با شتاب روزافزونی باشیم.

در مکتب عاشورا آنچه از تاریخ برآمده با آنچه حال، با چشمان خود گواهیم، تنها نشان از یک عقیده دارد، آنچه می‌ماند زور و قدرت نیست.

گرچه سال‌هاست قدرت توانسته خون را بهای ماندگاری خود کند. اما آنچه باقی می‌ماند پیام حقانیت مظلوم و اراده‌ی تمام مردم دنیا است بر پایان دوران نحوستی که نامش «اسرائیل» است و بی‌نام خواهد شد. ان شالله...



# فلسطین قربانی

راتکو کرسمانوویچ؛

استاد فلسفه و رئیس شبکه هنرمندان و روشنفکران در دفاع از بشریت شعبه صربستان

خاورمیانه جایی در جهان است که تقابل پروژه سلطه آمریکا-غرب به بالاترین سطح خشونت خود رسیده است. نبردهای بزرگ برای هژمونی جهانی به معنای ژئوپلیتیکی در اینجا در جریان است. راه‌های تجاری اصلی شرق و غرب از خاورمیانه می‌گذرد. ذخایر عمده نفت نیز وجود دارد. بدون کنترل آن منطقه توسط نیروهای امپریالیستی، آن‌ها نمی‌توانستند هژمونی جهانی خود را داشته باشند و حفظ کنند که باعث شد این منطقه بسیار انفجاری شود و امروز فجیع‌ترین

جنايات عليه مردم فلسطین تشدید شود. غرب با هدف تحکیم رژیم‌هایی که بدون قید و شرط در خدمت منافع امپریالیستی آن‌ها باشد، درگیری‌های مسلحانه را ترویج کرده است و اسرائیل را برگزید و فلسطین و مردم فلسطین را قربانی کرد. بنابراین امروز، فلسطینیان تقریباً به تنهایی بار مبارزه ضد امپریالیستی و مبارزه برای زنده ماندن را به دوش می‌کشند.

حمایت لفظی و اعتراض میلیون‌ها نفر با پیام‌های آشکار همبستگی با فلسطینی‌ها در سراسر جهان تقریباً هیچ تأثیری بر عاملان تجاوز و نسل‌کشی ندارد. این مردم برخلاف حامیان و سازندگان پروژه صهیونیستی کاملاً از شوونیسم فارغ هستند.

میهن پرستی که نتانیاهو و وزرای او به آن متوسل می‌شوند، میهن پرستی اسرائیل بزرگ و نژاد یهودی است. بیاید اظهارات اخیر وزیر دارایی بزلال اسموتریچ Bezalet Smotrich را به یاد بیاوریم که به گفته وی "مردم فلسطینی وجود ندارد و این اختراع صد سال اخیر است. " آمیچای الياهو Amichai Eliahu، وزیر رژیم صهیونیستی در ۵ نوامبر سال گذشته اعتراف کرد که پرتاب بمب اتمی در نوار غزه "یکی از احتمالاتی" است که دولت در حال بررسی آن است. اگرچه نخست وزیر بنیامین نتانیاهو عجولانه سخنان او را تکذیب کرد، اما آن‌ها ما را وادار می‌کنند تا پیام‌ها و اقدامات

دولت پشت قتل عام حدود ۳۵۰۰۰ فلسطینی را که بیش از ۴۰ درصد آن‌ها دختر و پسر هستند، مورد تامل قرار دهیم.

در ۲ نوامبر ۲۰۲۳، گالیت دیستل اتباریان Galit Distel-Atbaryan، وزیر سابق لیکود، خواستار محو شدن کل غزه از روی زمین شد و از نیروهای انتقام جو و ظالم اسرائیل درخواست کرد که به "هیولاها" پایان دهند. در ۱۰ اکتبر، یکی دیگر از نمایندگان لیکود، تالی گوتلیو Talley Gottliw، بر لزوم حمله هسته‌ای با موشک‌های پریچو قبل از ورود نیروهای نظامی تأکید کرد: «این کشور عزت، قدرت و امنیت خود را دارد! وقت آن است که پایان جهان را ببوسیم.»

او در صفحه توئیتر خود افزود: «هیچ فردی در جهان نیست که قدرت مشروعیت و وظیفه پایمال کردن واز بین بردن غزه را درک نکند». اظهارات یوآو گالانت، Yoav Galant وزیر دفاع، دوزخ پس از حملات حماس به اهداف غیرنظامی در اسرائیل، اولین زنگ هشدار برای افکار عمومی جهانی بود. وی از قرارگاه فرماندهی جنوب و از آنجا از آغاز محاصره کامل کمربند اعم از کمک‌های بشردوستانه، آب، غذا، سوخت و برق خبر داد و گفت: ما با حیوانات انسان نما مبارزه می‌کنیم و به همین ترتیب عمل خواهیم کرد.

از دولت نتانیاهو، بن‌گوریر Ben-Gvir از رادیکال‌ترین و خشن‌ترین مواضع علیه مردم



فلسطین دفاع کرد: «تا زمانی که حماس گروگان‌هایی را که در دست دارد آزاد نکند، تنها چیزی که باید وارد غزه شود صدها تن مواد منفجره نیروی هوایی است، نه یک گرم کمک بشردوستانه...»

آمیچای الیاهو، وزیر میراث، درباره ویدئویی که نشان می‌دهد یک بیل مکانیکی همه چیز را در مسیر حمله اسرائیل تخریب می‌کند و از طریق نوار غزه راهی روشن برای سربازان می‌گذارد، گفت: شمال غزه زیباتر از همیشه است و افزود: پرواز کن و همه چیز را له کن، این جشن چشم است. نتانیاهو به عنوان رهبر لیکود و به عنوان

است، او مظهر الگوی ملی‌گرایانه و راست افراطی، نژادپرست و برتری طلبانه دولت اسرائیل است.

رویه دولت اسرائیل بیش از هر بیانیه رسمی از اقدامات نژادپرستانه و نسل‌کشی سخن می‌گوید. دولت بر مواضعی که رادیکال‌ترین متحدانش از آن دفاع می‌کنند، می‌آیستد، کسانی که از نابودی فیزیکی فلسطینیان با اجرای بی‌رحمانه و گسترش شهرک‌ها حمایت می‌کنند. ترکیب یهودیت مسیحایی، تعصب صهیونیستی و نژادپرستی که به عاملی در ساختار قدرت تبدیل شده است، در دولت نتانیاهو بسیار قابل مشاهده است. صحنه‌های



**\* غرب با هدف تحکیم رژیم‌هایی که بدون قید و شرط در خدمت منافع امپریالیستی آنها باشد، درگیری‌های مسلحانه را ترویج کرد و اسرائیل را برگزید و فلسطین و مردم فلسطین را قربانی کرد. بنابراین امروز، فلسطینیان تقریباً به تهای بار مبارزه ضد امپریالیستی و مبارزه برای زنده ماندن را به دوش می‌کشند.**

طولانی‌ترین نخست‌وزیر (بین سال‌های ۱۹۹۶ تا ۱۹۹۹، بین سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۲۱ و از سال ۲۰۲۲ تا کنون)، رهبر سیاسی است که با مواضع توسعه طلبانه، استعماری و نژادپرستانه. علیه مردم فلسطین به بهترین وجه تجسم جنبش اسرائیل به سمت راست‌گرایانه‌تر و خشونت‌آمیزتر است.

با ادامه حملات اسرائیل به غزه پس از ۷ اکتبر، کشتارهای هدفمند که در سال ۲۰۱۷ رها شده بودند، بازگشتند. در دو مورد اول، همانطور که اسرائیل اعتراف کرد، یوآد ابوشمال Yoad Abu Shamal، رئیس امور مالی نوار غزه و عضو حماس، و زکری ابومعمار Zakariy Abu Maamar، رئیس اداره روابط ملی و رهبر حماس کشته شدند. این قتل‌های انتخابی در قلمرو کشورهای دیگر نیز اعمال می‌شود، مانند قتل رهبر سیاسی اسماعیل هنیه در حمله اسرائیل به محل سکونت وی در تهران.

نتانیاهو نخست‌وزیری است که برای طولانی‌ترین زمان در راس دولت اسرائیل بوده

خونین نابودی مردم فلسطین با هدایت استراتژیست‌های پنتاگون و زیر پرچم اسرائیل ادامه دارد.

بر اساس این منطق، دولت اسرائیل به عنوان نوک نیزه امپراتوری بزرگ جنایتکار غرب در خاورمیانه ایجاد شد.

صرف نظر از برخی دلسوزی‌ها در اینجا برای دونالد ترامپ به عنوان رئیس جمهور بالقوه ایالات متحده، بعید است که او منطق امپریالیستی را تغییر دهد و تهاجم سیاسی و نظامی را در حوزه منافع آن‌ها کاهش دهد. برعکس، افزایش بودجه نظامی و حمایت از اسرائیل جنگجو برای تحقق جاه طلبی‌های تهاجمی خود در اسرع وقت قابل انتظار است.

بیشتر اطلاعاتی که در مورد خاورمیانه به غرب می‌رسد، تحریف شده و مغرضانه و پر از انواع ترفندها و اطلاعات نادرست است، زیرا رسانه‌های بزرگ متعلق به شرکت‌های بزرگ می‌خواهند که چنین باشد. اینگونه است که آگاهی و مبارزه ضد امپریالیستی در کشورهای به اصطلاح «غرب جمعی» له و رد می‌شود و نیروهای ضد امپریالیسم در سطح جهانی تقسیم می‌شوند.

بحران فاجعه بار در غزه اوج سال‌ها فرسایش حاکمیت قانون بین‌المللی و سیستم جهانی حقوق بشر را به دنبال دارد. ایالات متحده و بسیاری از کشورهای غربی با ارائه کمک‌های نظامی، مخالفت با درخواست‌های سازمان ملل برای آتش بس، توقف کمک‌های مالی به آژانس امداد و کار سازمان ملل برای آوارگان فلسطینی و رد ادعای نسل‌کشی آفریقای جنوبی علیه اسرائیل در سازمان ملل، از اسرائیل حمایت کرده‌اند.

دیوان بین‌المللی دادگستری (ICJ)، حتی در حالی که این کشتار ادامه دارد، نشان دهنده همدستی در جنایات و نسل‌کشی است.

تاریخ به ما از عواقب زیر پا گذاشتن اصول جهانی هشدار می‌دهد! از آنجایی که تجاوز ناتو به فدراسیون یوگسلاوی در سال ۱۹۹۹ به طور وحشیانه‌ای قوانین بین‌المللی را زیر پا گذاشته بود، امروز، ۲۵ سال بعد، در فلسطین در حال جان دادن است و جز منافع وحشیانه امپریالیستی و طمع محض، چیزی جایگزین آن نمی‌شود. خشم و نفرت گسترده می‌تواند توسط بسیاری از افرادی که آماده دامن زدن به بی‌ثباتی گسترده‌تر در مقیاس جهانی حتی بزرگتر برای ایجاد هژمونی ایالات متحده و متحدان غربی آن هستند، مورد سوء استفاده قرار گیرد.



# جهاد اسلامی

واسیلی کوزنتسوف؛

نویسنده روس

ترجمه: زهره حمدیه

کارشناس رایزنی فرهنگی ایران در روسیه

از نظر روش شناختی، این مطالعه مبتنی بر روش خواندن آهسته یا دقیق «خواندن از نزدیک» و روش شناسی تحلیل نومدرنیستی استراتژی‌های سیاسی است که توسط نویسنده ایجاد شده‌اند. منبع اصلی پژوهش «سند سیاسی» جهاد اسلامی است که در سال ۲۰۱۸ منتشر شده است. این مقاله به طور متوالی عناصر زیر را از سند تجزیه و تحلیل می‌کند:

مقدمه، هویت سازمان، نگاه آن به گذشته و حال فلسطین و فلسطینی‌ها، تصویر دشمن و روش‌های مبارزه با آن، نقش بازیگران خارجی و جنبه‌های بین‌المللی در حل مشکل فلسطین. پس از تحلیل دقیق سند، عناصر اصلی ایدئولوژی آن و ارتباط با جستجوهای ایدئولوژیک ملی‌گرایان عرب آشکار می‌شود و در نهایت، روایت اساسی جنبش جهاد اسلامی فلسطین که شامل عناصر اسلام‌گرا، محافظه‌کار و چپ‌است، تحلیل خواهد شد.

## مقدمه

سازمان «جهاد اسلامی در فلسطین» که گمان می‌رود در سال ۱۹۸۱ در نوار غزه (طبق برآوردهای دیگر - چند سال قبل در مصر) ایجاد شده است، امروزه به عنوان یکی از آشتی‌ناپذیرترین سازمان‌ها در اردوگاه فلسطین شناخته می‌شود. نفوذ آوارگان اندکی کمتر از جنبش حماس است (هر دو سازمان‌های اسلام‌گرا هستند، خواستار مبارزه مسلحانه و از نظر ژنتیکی با جنبش اخوان المسلمین مرتبط)\* و هرگز در سرزمین‌های فلسطینی قدرت نداشته است. با این حال، جهاد اسلامی به عنوان یکی از با نفوذترین سازمان‌های فلسطینی که قادر به انجام یک مبارزه مسلحانه فعال است، تلقی می‌شود. علاوه بر این، آوارگان داخلی که زودتر از

حماس ظهور کرده و در طول بخش قابل توجهی از تاریخ خود به عنوان رقیب در عرصه سیاسی فلسطین باقی مانده است، در صورت شکست حماس در نتیجه جنگ در نوار غزه، شانس معینی دارد؛ انحصار میدان اسلام‌گرایانه در منظر سیاسی فلسطین. این چشم‌انداز هم با اندازه نسبتاً کوچک سازمان و هم فقدان تجربه منفی آن در اداره سرزمین فلسطین که حضور آن تا حد زیادی حماس را بی‌اعتبار می‌کرد، پشتیبانی می‌شود. در عین حال، اجرای چنین سناریویی به معنای دگرگونی جدی آوارگان داخلی است که بایستی نه تنها به عنوان یک گروه مسلح، بلکه به عنوان یک بازیگر سیاسی نیز فعال‌تر عمل کند.

به مطالعه سازمان‌های سیاسی منفرد فلسطینی پرداخته است.

اگرچه گ. کوساچ به مطالعه آوارگان داخلی نپرداخته است، او در مقاله خود «نهضت ملی در چارچوب مذهبی» [۹] به تفصیل تحولات ایدئولوژیک حماس را شرح داده و همان‌طور که کاملاً منعکس‌کننده تز اصلی نویسنده است. اگر حماس در ابتدا به عنوان شاخه فلسطینی سازمان اخوان المسلمین ایجاد شد و به این ترتیب، پیش از هر چیز، اهداف مذهبی فراملی را برای خود تعیین کرد، سپس با گذشت زمان این جنبش به طور فزاینده‌ای به سمت ملی‌گرایی پیش رفت. همان‌طور که کوساچ معتقد است، در پایان ربع اول



قرن جاری، ایده مذهبی برای حماس تنها به یک اصل فعالیت تبدیل شد و یک ایدئولوژی اساساً ملی‌گرایانه را در پشت آن پنهان نمود.

این مقاله به دنبال بررسی دقیق تاریخ آوارگان داخلی و همچنین بررسی فعالیت‌های جاری آن‌ها در سرزمین‌های فلسطینی نیست. در عوض، تأکید بر تجزیه و تحلیل منبع اصلی؛ سند جنبش جهاد اسلامی [۱۰] منتشر شده در سال ۲۰۱۸ و باقی ماندن مهم‌ترین منبع برای درک ایدئولوژی و برنامه سیاسی سازمان است. از نظر روش شناختی، رویکرد نویسنده به تحلیل این سند مبتنی بر روش دقت و نگاه موشکافانه در متن (خواندن نزدیک) است که به طور گسترده در مطالعات ادبی و منابع مورد استفاده قرار می‌گیرد، اما به طور غیرقابل قبولی توسط علوم سیاسی دست کم گرفته می‌شود. بر اساس تحلیل دقیق این سند و روش شناسی تحلیل نومدرنیستی که پیش‌تر توسط نویسنده در نشریات دیگر آزمایش شده است، مقاله سعی دارد به این سؤال پاسخ دهد که چگونه اسلام‌گرایی و ناسیونالیسم در دیدگاه‌های سیاسی آوارگان داخلی ترکیب شده‌اند.

کاملاً قابل درک است علیرغم ادبیات گسترده‌ای که به مناقشه فلسطین و اسرائیل به طور کلی و فعالیت‌های سازمان‌های سیاسی فلسطینی به طور خاص مربوط می‌شود، آوارگان داخلی بندرت به موضوع تحلیل علمی تبدیل شده‌اند. فعالیت‌های مخفیانه این سازمان مسلح و عدم تمایل آن به تبیین دیدگاه‌های خود به رشد علاقه پژوهشی به جهاد اسلامی کمکی نکرد. دو مقاله اخیراً منتشر شده توسط اریک اسکار، «جهاد اسلامی فلسطین» [۱] و «تاریخ جهاد اسلامی فلسطین: ایمان، آگاهی و انقلاب در خاورمیانه»، [۲] پایان‌نامه ناظم عمر فلسطینی «اندیشه سیاسی جنبش جهاد اسلامی در فلسطین و تأثیر آن بر توسعه سیاسی» [۳] و همچنین تعدادی از آثار کلی که به اسلام سیاسی و جهادگرایی در فلسطین اختصاص یافته است، از جمله آثار زیاد ابوعمرو، [۴] مایر خطینا، [۵] دیپاک گوپتا و ماندرا کوسم. [۶] در مورد نویسندگان روسی، همراه با آثاری. زویاگلسکو [۷] ا. کرلوف. و موروزوف. ا. فدورچنکو [۸] و تعدادی از نویسندگان دیگر که توجه معتنا بهی را به مطالعه مشکل فلسطین اختصاص داده‌اند و گ. کوساچ،

## سند سیاسی سازمان جهاد اسلامی

نسخه سند مورد استفاده در این مقاله در ۱۵ آوریل ۲۰۱۸ توسط روزنامه اردنی «المجد» منتشر شده است. حجم کل آن در حدود (۶۰۰۰ کلمه) است. این سند به بخش‌ها و زیربخش‌هایی تقسیم می‌شود که به دلیل ویژگی‌های چیدمان، گاهی اوقات از یکدیگر قابل تشخیص نیستند. در بخش‌های فرعی، مقالات شماره‌گذاری می‌شوند، اما شماره‌گذاری کلی وجود ندارد.

همانطور که در نشریات سازمان‌های اسلامی دین‌مدار مرسوم است، در مقدمه سند پس از عبارت «بسم‌الله الرحمن الرحیم» نقل قولی از قرآن آمده است. در این مورد به آیات هشتم و نهم سوره ممتحنه استناد می‌شود: «خدا شما را از آنان که با شما در دین قتال و دشمنی نکرده و شما را از دیار و خانه‌ها تان بیرون نمودند نهی نمی‌کند که با آنان نیکی کنید و به عدالت و انصاف رفتار نمایید، که خدا مردم با عدل و داد را بسیار دوست می‌دارد [...] و تنها شما را از دوستی کسانی نهی می‌کند که در دین با شما قتال کرده و از وطنتان بیرون کردند و بر بیرون کردن شما همدست شدند، زن‌هار آن‌ها را دوست نگیرید و کسانی که با آنان دوستی و یآوری کنند ایشان به حقیقت ظالم و ستمکارند.» [۱۱]

انتخاب این آیات خاص قرآن به خودی خود قابل توجه است. منشور حماس در سال ۱۹۸۸ به نقل از آیات ۱۱۰ تا ۱۱۲ سوره «آل عمران» می‌گوید: «شما بهترین امتی بودید که در پیشگاه مردم بیرون آمدید، امر به معروف و نهی از منکر می‌کردید و به خدا ایمان داشتید و اگر صاحبان کتاب ایمان می‌آوردند برایشان بهتر بود. در میان آن‌ها مؤمنان وجود دارند، اما بیشتر آن‌ها آزاد هستند. ۱۰۷. (۱۱۱). آن‌ها جز با رنج به شما آسیب نمی‌رسانند و اگر با شما بجنگند به شما پشت می‌کنند. در این صورت هیچ کمکی برای آن‌ها نخواهد بود. ۱۰۸. (۱۱۲). هر جا که هستند ذلت و خواری می‌گیرند مگر به ریسمان خدا و نه به ریسمان مردم چنگ بزنند. آنان در غضب خدا قرار گرفتند و فقر و تنگدستی بر آنان رفت زیرا آن‌ها به آیات خدا ایمان نیاوردند و پیامبران را بی‌حق آزار می‌دادند. این به دلیل نافرمانی آنان است.» [۱۲] در عین حال، سند ۲۰۱۷ حماس به هیچ وجه بدون نقل قول‌های قرآنی عمل می‌کند؛ در عبارت مقدماتی، نویسندگان خود را به شکرگزاری از خداوند و ذکر حضرت محمد بسنده کرده‌اند «پرووردگار رسولان و امام مجاهدان و اهل بیت و اصحاب او.» [۱۳]

لازم به ذکر است که آیات نقل شده تا حد زیادی منعکس‌کننده ایده‌های کلیدی دو سازمان است. بنابراین، برای حماس مدل ۱۹۸۸، ترها اهمیت ویژه‌ای داشت، اولاً در مورد برتری اخلاقی حامیان جنبش (احتمالاً اول از همه، بر حامیان

سایر گروه‌های سیاسی فلسطین) و ثانیاً در مورد اجتناب‌ناپذیر بودن شکست «صاحبان کتاب» که در اسلام معمولاً یهودیان و مسیحیان نامیده می‌شوند، به دلیل بی‌ایمانی. متن ۲۰۱۷ حماس، برعکس، بر تفاوت یهودیان و صهیونیست‌ها تأکید می‌کند [۱۴] و بیان می‌دارد که تنها آن‌ها دشمنان قانونی جنبش هستند. به همین ترتیب، سند آوارگان ۲۰۱۸ تنها کسانی را که «برای دین با شما جنگیدند و شما را از خانه‌هایتان بیرون کردند» را دشمن اعلام می‌کند. استناد به آیه در این مورد نیز به ما امکان می‌دهد تا بر امکان تعامل مثبت با همه کسانی که برای دین مبارزه نمی‌کنند و مسلمانان را از خانه و کاشانه خود بیرون نمی‌اندازند تأکید کنیم. بنابراین، سازمان از همان ابتدا نه تنها دشمنان خود را شناسایی می‌کند، بلکه خود را از گروه‌های

«امروز، طرف فلسطینی در حال ورود به مرحله جدیدی از هرج و مرج فکری، سرخوردگی سیاسی و حلقه‌های باطل است. تأکید می‌شود که بیجاشدگان داخلی دقیقاً برای رهایی از این وضعیت و ایستادن بر روی زمین محکم بود که این سند را تدوین کردند.

مشخص است که ظاهر این سند نه با نیاز آوارگان داخلی برای شفاف‌سازی مواضع خود (همانطور که در سند حماس در سال ۲۰۱۷ انجام شده است) بلکه با وضعیت نامناسب در داخل فلسطین توضیح داده می‌شود. انتقاد شدید حامیان توافق اسلو که قبلاً در مقدمه آمده است، آن‌ها را اگر نه به عنوان دشمنان آوارگان داخلی، بلکه به عنوان مخالفان مستقیم آن، که در واقع در رنج مداوم فلسطینیان مقصر هستند، نشان می‌دهد. بنابراین، پیش‌تر در این مورد، آوارگان



داخلی، با مخالفت خود با سایر سازمان‌های فلسطینی، هم آینده نگری سیاسی و هم برتری اخلاقی خود را بر مخالفان خود اعلام می‌کند.

### هویت جهاد اسلامی

آنچه در زیر می‌آید بخش اول سند در مورد هویت جنبش جهاد اسلامی است:

در این سند آمده است: جنبش جهاد اسلامی در فلسطین جنبش مقاومت فلسطین، اسلام راهنمای آن، آزادی فلسطین از رژیم صهیونیستی هدف آن و جهاد راه آن است. نکته قابل توجه این است که نه اینجا و نه بیشتر در مورد تمایل آوارگان داخلی برای ساختن یک کشور اسلامی و سازماندهی مجدد زندگی عمومی بر اساس اصول دینی یا در مورد گسترش قوانین شریعت چیزی گفته نشده است. تنها هدف جنبش در اینجا آزادی فلسطین است، در عین حال اسلام را راهنمای نهضت می‌نامند و جهاد راه آن است.

جهادی رادیکال‌تر که فعالیت‌هایشان علیه همه غیرمسلمانان است، جدا می‌نماید.

متن اصلی مقدمه پیرو آیات قرآن است و با این واقعیت آغاز می‌شود که فلسطین وطن مردم فلسطین است (خود مردم هنوز به هیچ وجه تعریف نشده‌اند)، بخشی جدایی‌ناپذیر از میهن عربی و اسلامی (الوطن العربی و الاسلامیه) و صهیونیست‌ها با کمک استعمارگران غربی یک «موجودیت اسرائیلی» روی آن ایجاد کردند. در ادامه می‌خوانیم که از همان آغاز درگیری، مردم فلسطین از دفاع از «سرزمین و حرم خود» دست برنداشتند. امت عرب در طول سال‌ها نسل‌هایی از قهرمانان را قربانی کرده، زیرا هرگز آزادی فلسطین را به‌عنوان موضوع اصلی اعراب و مسلمانان در نظر نگرفته است.

در ادامه این سند، پیمان اسلو و حامیان فلسطینی آن را محکوم می‌کند: [۱۵] «جهان دید که چگونه قربانی تبدیل به نگهبان جلاذ خود شد!



در ماده بعدی این سند توضیح داده شده است که جهت گیری اسلامی به معنای «پابندی به قانون اسلام و افتخار به آن به عنوان شیوه (منهج) زندگی، تلاش برای تجسم معانی، ارزش ها و اخلاق آن در همه شئون افکار، رفتار و جهاد، تجلیل از شعائر الهی و پاسداشت ارزش های تعلق به وطن و امت است».

التزام به اسلام در این مورد از ویژگی های درونی آوارگان داخلی محسوب می شود، در عین حال بر لزوم تأیید ایمان از طریق عمل از جمله جهاد تأکید شده است. در این زمینه، خط استدلال آوارگان داخلی مندرج در سند، مشابه آنچه در سند معروف «اعتقاد ما و برنامه ما» «القاعده بین النهرین» قابل ردیابی است. [۱۶] در عین حال، بر خلاف این متن، آوارگان داخلی بر جهت گیری ملی جنبش تأکید دارند. در واقع عشق به وطن و امت (بر اساس متن قبلی به ترتیب عربی و اسلامی) در اینجا به عنوان یکی از مظاهر خاص جهت گیری اسلامی نهضت قرار گرفته است. این «ملی شدن» ایمان دینی در اندیشه نوین اسلامی کاملاً گسترده است، یعنی در جهتی که معمولاً با اصطلاح «فقه الموطنه» مشخص می شود. طرفداران این رویکرد به طور معمول به «قانون اساسی مدینه» اشاره می کنند که نه تنها تعامل مسلمانان و غیر مسلمانان را در یک فضای عمومی واحد، بلکه وفاداری همبستگی آن ها به منافع مدینه را نیز فرض می کرد. [۱۷]

این سند همچنین تأکید دارد که جنبش با «اراده آگاهانه فلسطینی» در انجام «مسئولیت ملی عربی و اسلامی» و همچنین مسئولیت اخلاقی در پاسخ به تقاضای «مقابل همه جانبه با پروژه صهیونیستی» ایجاد شده است. بنابراین، جنبش جهاد اسلامی هویت منحصر فلسطینی خود را مجدداً تأیید می کند (البته با اشاره به همبستگی گسترده تر) و بر یک دلیل وجودی اساساً منفی تمرکز می کند، نه به خاطر ایجاد یک دولت، بلکه به خاطر مبارزه با دشمن. این نظر در مقاله بعدی سند تأیید می شود که در عین حال از لزوم رعایت سایر «وظایف ملی عربی و اسلامی نسبت به مردم و امت» صحبت می کند.

جهاد اسلامی یک جنبش ملی و اسلامی و یکی از اجزای جنبش ملی فلسطین مدرن است اما در عین حال، طبق ماده ۵، آوارگان داخلی بخشی از «جنبش عمومی اسلامی در جهان» است. هویت ملی و دینی نهضت در مقاله زیر آورده شده است که در آن به ارتباط مستقیم مؤلفه های اسلامی، و فلسطینی می پردازد: «جنبش از نظر عاطفی با امت و به طور ارگانیک با میهن (وطن) پیوند خورده است».

## فلسطین گذشته و حال

بخش بعدی این سند به فلسطین اختصاص دارد. با بخش های فرعی که به موضوع سرزمینی برمی گردد آغاز می شود. بر وحدت و تجزیه ناپذیری سرزمین فلسطین از اردن تا دریای مدیترانه و نیز حق «طبیعی، مذهبی و تاریخی» امت عربی و اسلامی بر آن تأکید شده با این حال، چیزی در مورد حقوق رسمی گفته نشده است. دلیل نادیده گرفتن این جنبه ها تنها در انتهای سند مشخص خواهد شد. بر این اساس یهودیان هیچ حقی بر این سرزمین ندارند.

نویسندگان این سند با پرداختن به موضوع تعیین سرنوشته مردم فلسطین، بر وحدت بدون توجه به ایدئولوژی یا محل سکونت گروه های فردی آن تأکید می کنند. از مسیحیان فلسطینی به طور خاص به عنوان «بخش جدایی ناپذیر مردم فلسطین و امت عربی و اسلامی» یاد می شود. همه این گروه ها، همانطور که در سند ذکر شده است، حق مقاومت و ایجاد حاکمیت بر سرزمین خود را دارند. همچنین از شخصیت ملی مردم فلسطین، پدیده «شخصیت فلسطینی» و غیر قابل قبول بودن شکاف بین فلسطینی ها صحبت می شود.

توصیف فلسطینیان توسط جنبش اسلامی، اساساً با اصطلاحات حماس که در مورد «شخصیت فلسطینی» نیز صحبت می کند، تفاوتی ندارد: «فلسطین سرزمین مردم عرب فلسطین است، از آنجا رشد کردند و خود را در آن تثبیت نمودند. به آن تعلق، گرایش و با آن ارتباط داشتند.» [۱۸] در هر دو نسخه از توصیف «شخصیت فلسطینی»، ناسیونالیسم کاملاً بر اساس روح سنت آلمانی «خون و خاک» تفسیر شده است. بر اساس آن، اعتقاد بر این است که نوع خاصی از شخصیت ملی شکل می گیرد که نه تنها با تاریخ، زبان، مذهب یا فرهنگ مشترک، بلکه متعلق به سرزمین مشترک تعریف می شود.

بخش بعدی به جایگاه فلسطین در تاریخ اعراب و اسلام اختصاص دارد. نویسندگان ریشه های تاریخی مردم فلسطین را به اعراب کنعانی، یبوسیان که اورشلیم را ساختند [۱۹] و همچنین مردمان و قبایل دیگر می دانند. هرگونه ادعای یهودیان در مورد این سرزمین به دلیل مسلمان بودن حضرت ابراهیم قاطعانه رد می شود. علاوه بر این، تمام پیامبران بعدی از بنی اسرائیل که در سند به تاریخ اسلام اشاره شده است، نه به تاریخ و مذهب یهودی «لعنت شده از سوی خدا»، نیز مسلمان اعلام شده اند. همچنین تأکید می شود که باستان شناسی حقوق یهودیان بر سرزمین فلسطین را تأیید نمی کند.

نویسندگان با ذکر اهمیت مذهبی فلسطین برای مسلمانان (آوارگان داخلی، بر خلاف حماس، توجه چندانی به این موضوع ندارند)، به تفسیر ایزودهای

متعددی از رویارویی اعراب فلسطین با مهاجمان خارجی می پردازند. در عین حال، مقامات بریتانیایی در فلسطین در دوران قیمومیت [۲۰] به وضوح با صلیبیون مرتبط هستند. با این حال، قداست فلسطین برای مسیحیان و تمایل چند صد ساله مسلمانان برای دفاع از مقدسات مسیحیان مورد تأکید ویژه قرار دارد.

نه تنها محتوا، بلکه نظم و ترتیب مقالات در اینجا بسیار مهم است. از سرزمین تا مردم، از مردم تا تاریخ و مذهب. درک اولیه از هویت فلسطینی که در این توالی شکل گرفت با درک سازنده از هویت یهودی در تضاد است. همانطور که نویسندگان معتقدند، وحدت این دومی اساساً بر رد «ایمان واقعی» استوار است.

تاریخ فلسطین در سند آوارگان، در تصویر جهانی تاریخی اسلامی جهان ثبت شده و جایگاهی مرکزی در آن به خود اختصاص داده است. در عین حال، حق سرزمینی اعراب فلسطینی هم با وجود ارتباط اولیه این مردم با فلسطین و هم با انکار وجود چنین ارتباطی در میان یهودیان موجه است. در این زمینه، تاریخ فلسطین عاری از یو بایی خطی است، بلکه ماهیت چرخشی دارد: و در آن همان نقشه فتح و مبارزه با فاتحان از قرن به قرن دیگر تکرار می شود. بخش بعدی به اورشلیم، «قلب فلسطین» مرتبط است که «جایگاهی مذهبی، تاریخی و فرهنگی در آگاهی هر عرب و مسلمانی دارد». بر اهمیت زیارتگاه های مسلمانان و مسیحیان این شهر تأکید شده، غیر قابل قبول بودن تقسیم و تبدیل آن به یهودی، هرگونه جدایی بیت المقدس شرقی غیرقانونی اعلام شده و مالکیت اسلامی بدون قید و شرط بر مسجدالاقصی، گنبد بر صخره و دیوار تأکید شده است. هرگونه اقدام کشورهای ثالث (عمدتاً عربی) برای به رسمیت شناختن حاکمیت یهود بر اورشلیم نیز مردود است.

در پایان بر حق بازگشت آوارگان فلسطینی تأکید شده است:

«مسئله فلسطین یک مسئله پناهندگی نیست، بلکه یک مسئله ملی، عربی، اسلامی و بشر دوستانه است، به خاطر آزادی وطن مردم فلسطین تا بتوانند با آزادی و عزت در آن زندگی کنند. مردمان دیگر حق پناهندگان برای بازگشت به سرزمین خود و به خانه هایشان که از آنجا رانده شده اند، حقی است که از اصل و نسب آن ها نشأت می گیرد، این حق مردم فلسطین در سرتاسر سرزمین خود یعنی فلسطین است.

در این مورد، این تر که مردم در سرزمین خود نه تنها باید آزادانه (ظاهراً از یوغ مهاجمان خارجی)، بلکه با عزت زندگی کنند، شایسته توجه ویژه است. مفهوم کرامت در اصطلاح عرب - مسلمان سابقه طولانی و دشواری دارد:

متکلمان و فیلسوفان قرون وسطی به آن پرداختند، که با آن اول از همه، لطف خداوند را درک کردند. و همچنین توانایی برگزیدگان الهی در انجام معجزه. در بکارگیری مدرن آن، در درجه اول با ایده احترام به شخص انسانی همراه است و با اندیشه اروپایی روشنگری مرتبط است. مشخص است که مقاله ویکی‌پدیای عربی که به این مفهوم اختصاص دارد، اصولاً به سنت مذهبی و فلسفی عرب-اسلامی استفاده از آن اشاره نمی‌کند. این مفهوم به طور گسترده در جریان اعتراضات بهار عربی مورد استفاده قرار گرفت. [۲۱] تصادفی نیست که انقلاب ۲۰۱۱ تونس را «انقلاب عزت» نامیدند و اولین و مشهورترین فیلم مربوط

مذهبی به عنوان استعمار، نژادپرست و متجاوز شناخته می‌شود. جنبه مذهبی نقد این پروژه از یک سو در بیان نادرستی ایمان یهود (از جمله عنصری مانند این ایده که قوم یهود توسط خدا انتخاب شده‌اند) نهفته است و از سوی دیگر در تز رویارویی دائمی اسلام با غرب (به ویژه با آمریکا) ابزاری که صهیونیست‌ها به آن تبدیل شدند. نقاط عطف تاریخی چنین رویارویی شامل جنگ‌های صلیبی (قرن ۱۵-۸)، فروپاشی خلافت عثمانی (نه امپراتوری!) در اوایل دهه ۱۹۲۰، اشغال بریتانیا و اعلام فلسطین به عنوان وطن هر دو اعراب و یهودیان است. بر اساس این منطق، ایجاد کشور اسرائیل در سال ۱۹۴۸ با هدف تکه تکه کردن جهان عرب و

متن همچنین تأکید دارد که اهداف مهاجمان صهیونیست فراتر از خاک اسرائیل است، اگرچه معنای خاص‌تر این تز نامشخص است. شاید این نشانه‌ای از تمایل دشمن برای ایجاد تسلط نظامی-سیاسی بر کل خاورمیانه یا تمایل او برای شکست دادن امت عربی و اسلامی بدون ایجاد کنترل فیزیکی بر سرزمین‌های جدید باشد. یک ویژگی جالب توصیف خود اسرائیل است که به عنوان «ابزار یهودیت صهیونیستی و قلعه نظامی آن» به تصویر کشیده می‌شود، اساساً مانند یک اردوگاه نظامی که هر ساکن آن یک سرباز است، حتی اگر در حال حاضر در خدمت نباشد. این توصیف به نویسندگان این امکان را می‌دهد که آوارگان داخلی



به آن رویدادها «دیگر نترس» نام داشت. توضیح حق بازگشت آوارگان صرفاً به مبدأ فلسطینی‌ها، یعنی ارتباط اصلی آن‌ها با سرزمینشان، به جای دلایل قانونی (مانند خود اخراج یا روش‌های انجام آن)، دوباره به درک ملت از منشور مفهوم خون و خاک منجر می‌شود. همچنین آغاز سخن نقل شده در این سند قابل توجه و تا حدودی گیج‌کننده است که می‌گوید مشکل فلسطین مشکل پناهندگان نیست. بر اساس متن بعدی، می‌توان فرض کرد که این صورت‌بندی بلاغی دلالت بر این دارد که موضوع پناهندگان، اصولاً نمی‌تواند موضوع بحث باشد.

### پروژه صهیونیستی و مبارزه با آن

بخش بعدی این سند به بررسی پروژه صهیونیستی می‌پردازد که بر اساس افسانه‌ها و دروغ‌های

اسلام بود که هم غرب و هم اتحاد جماهیر شوروی به آن علاقه داشتند. درگیری با اسرائیل به صراحت، تمدنی توصیف می‌شود. این امر ناگزیر در خوانندگان غربی با اثر معروف هانتینگتون «برخورد تمدن‌ها» تداعی می‌کند، اگرچه دلیل کافی برای اثبات اینکه نویسندگان سند در این مورد مستقیماً از کتاب او الهام گرفته‌اند وجود ندارد. تفسیر تمدنی درگیری نیز ممکن است با ایده‌های نیکلای دانیلفسکی یا اسوالد اسپنگلر باشد و تأثیر سنت رمانتیک ناسیونالیسم آلمانی که در بخش‌های دیگر متن قابل توجه است، دقیقاً نشان‌دهنده تأثیر اسپنگلر است. همچنین در اینجا می‌توان اشاره‌ای به مفهوم قرون وسطایی اسلامی کرد که در تقابل دارالاسلام «جهان اسلام» و دارالحرب «سرزمین جنگ» و با روح یک رویکرد تمدنی بازتفسیر شده است.

را با مخالفان یکی بدانند: اگر برخی یک سازمان ملی و اسلامی هستند، پس برخی دیگر یک نهاد ملی و یهودی، در این تعبیر، هر دو بازیگر غیردولتی با هویت آینده‌ای ظاهر می‌شوند. در این زمینه، توصیف دشمن به عنوان یک اردوگاه نظامی، به شکلی منطقی به این نتیجه می‌رسد که تنها روش ممکن برای مقابله با او، مبارزه مسلحانه است. نویسندگان استدلال می‌کنند که برخلاف فلسطینیان، یهودیان مردمی همگن با منشاء مشترک نیستند. آن‌ها به عنوان یک جامعه مذهبی (یا با توجه به «نادرستی» ایمانشان، شبه مذهبی) دیده می‌شوند که حول ایده اسرائیل و یک اسطوره غلط متحد شده‌اند. آوارگان داخلی علیه یهودیانی که از اسرائیل حمایت نمی‌کنند و در سرزمین‌های فلسطین زندگی نمی‌کنند، جنگی به راه نمی‌اندازد. بخش بعدی این سند به مسئله فلسطین اختصاص



دارد که نه تنها برای خود فلسطینی‌ها، اعراب و مسلمانان، بلکه برای همه کسانی که برای صلح و عدالت تلاش می‌کنند، به عنوان بحثی محوری قلمداد می‌شود.

ماده دوم این بخش در مورد مبارزه برای آزادی فلسطین در داخل مرزهای «از نهر تا دریا» (و نه در مرزهای ۱۹۶۷) صحبت می‌کند که «زمانی که خداوند بخواهد» اتفاق می‌افتد. این بیانیه احتمالاً چیزی بیش از یک فرمول ساده دینی را در خود مستتر دارد؛ ممکن است در مورد اعتقاد اخروی مربوط به پیروزی خود شخص باشد. تجربه سایر سازمان‌های اسلام‌گرا نشان می‌دهد که چنین اظهاراتی ممکن است به پیامدهای عملی متفاوتی منجر شود. از یک سو، اگر پیروزی از پیش تعیین شده توسط خداوند باشد، مصالحه‌های موقتی در راه رسیدن به آن امکان‌پذیر است.

از سوی دیگر، جبر ممکن است به معنای طرد بنیادی تعدادی از تصمیمات اساسی سیاسی قبل از دستیابی به این پیروزی باشد. این نوع دوگانگی تفاسیر ممکن است مشکلاتی را در ایجاد روابط با نیروهای اسلام‌گرا که به دنبال ادغام در فضای سیاسی قانونی هستند، بوجود بیاورد زیرا رقبای آن‌ها هرگز نمی‌توانند از صداقت امتناع‌گرایان از روش‌های مبارزه غیرمتعارف مطمئن باشند. وضعیت مشابهی را می‌توان در منطقه مشاهده کرد: از ترکیه، جایی که حزب عدالت و توسعه به رهبری رجب طیب اردوغان متهم به «اسلامی‌سازی خزنده» جامعه به مصر و تونس شدند، جایی که مخالفان النهضه و اخوان المسلمین اطمینان داشتند که این جنبش‌ها دارای واحدهای مسلح مخفی هستند. [۲۲]

آخرین ماده در این بخش به ارتباط مسئله فلسطین با سایر مشکلات اعراب و مسلمانان مانند پراکندگی، عقب‌ماندگی و تبعیت آن‌ها از نیروهای خارجی می‌پردازد. بنابراین، فرض بر این است که «احیاء، استقلال و وحدت امت» ارتباط مستقیمی با حل این موضوع پیدا می‌کند. در این صورت، آوارگان تعهد خود را به مفاهیم ناسیونالیسم عربی و پان‌اسلامیسم به ویژه در مسائل احیاء، وحدت و استقلال امت نشان می‌دهند. این لفاظی با قربانی شدن اعراب و مسلمانان، که اغلب در متون اسلام‌گرایانه به عنوان قربانیان دستکاری خارجی توصیف شده‌اند، تقویت می‌شود.

در ادامه به بررسی مضامین مقاومت و جهاد پرداخته شده است. مشروعیت آن‌ها با قوانین الهی، آداب و رسوم و کنوانسیون‌های بین‌المللی موجه است. جدای از محکومیت پیمان اسلو در مقدمه، این اولین بار است که در این سند به حقوق بین‌الملل اشاره می‌شود، با این حال، در این زمینه همچنان در مقایسه با شریعت الهی، نقش ثانویه

دارد. مبارزه مسلحانه به عنوان یک وظیفه شرعی (واجب دینی تبدیلی) [۲۳] اعلام می‌شود، در حالی که امتناع از انجام آن مساوی با غفلت از دین است. در عین حال مقاومت نیز یک وظیفه میهنی و ملی اعلام شده و امتناع از آن به عنوان «ترک وطن و زیر پا گذاشتن اساسی‌ترین کنوانسیون‌ها، میثاق‌ها و ارزش‌هایی که جوامع، دولت‌ها، وطن و ملت‌ها بر آن تکیه دارند» تعبیر می‌شود.

نیاز به مبارزه اول از منشور دین و دوم از منشور ناسیونالیسم توضیح داده می‌شود. در عین حال امتناع از آن، به ظاهر دلیلی برای اتهام کفر (تکفیر) نمی‌دهد؛ حداقل این ایده به صراحت در سند بیان نشده است. اگرچه ایده مندرج در بخش‌های قبل

**\* جنبش جهاد اسلامی در فلسطین جنبش مقاومت فلسطین، اسلام راهنمای آن، آزادی فلسطین از رژیم صهیونیستی هدف آن و جهاد راه آن است. نکته قابل توجه این است که نه اینجا و نه بیشتر در مورد تمایل آوارگان داخلی برای ساختن یک کشور اسلامی و سازماندهی مجدد زندگی عمومی بر اساس اصول دینی یا در مورد گسترش قوانین شریعت چیزی گفته نشده است. تنها هدف جنبش در اینجا آزادی فلسطین است**

در مورد همبستگی مستقیم ایمان و عمل می‌تواند به چنین نتیجه‌ای منجر شود، اما انتخاب آیات برای متن مقدمه همچنان حاکی از رد نسخه حداکثری تکفیر توسط مؤلفان است.

نیاز به جهاد مسلحانه نه تنها با اصول دینی، بلکه با ارزیابی اثربخشی مبارزه مسلحانه توجیه می‌شود. جنوب لبنان و نوار غزه به عنوان نمونه ذکر شده است. دومی می‌تواند به صورت فرضی به این معنا باشد که در زمان انتشار سند، غزه دیگر توسط آوارگان داخلی به عنوان یک سرزمین اشغالی تلقی نمی‌شد، اما در این مرحله (اواسط دهه ۲۰۲۰) احتمالاً آوارگان موضع دیگری اتخاذ می‌کنند.

نویسندگان سند با توسعه موضع جهاد، احتمال ترکیب آن با «انتفاضه مردمی» را ذکر کرده و بر اهمیت بمب‌گذاری‌های انتحاری تأکید می‌کنند و همچنین حق مردم فلسطین برای داشتن و استفاده از سلاح را اعلام کرده‌اند.

در نهایت، نویسندگان به موضوع حل تعارض می‌پردازند. آوارگان داخلی با اتخاذ موضعی سازش‌ناپذیر، مشروعیت هرگونه توافق‌نامه‌ای را که پس از اعلامیه بالفور در سال ۱۹۱۷ به تصویب رسید، همچنین هرگونه توافق بین‌المللی که اسرائیل را به رسمیت می‌شناسد، رد می‌کند. [۲۴] همه چیز به این تزییر می‌گردد که حق زندگی یهودیان خارجی و حاکمیت بر فلسطین به معنای سلب چنین حقی

از فلسطینیان است.

تفسیر پویایی حل تعارض موجود در این بخش نمایان است. استدلال می‌شود که کشورهای عربی ابتدا تعهد خود را به آرمان مشترک، «ارزش‌ها، دستورالعمل‌ها و تعهدات» آن، که درگیری را به یک مشکل منحصرأ فلسطینی تبدیل کرد، کنار گذاشتند. سپس مبارزه بین خود فلسطینی‌ها شدت گرفت و درگیری‌های بین قومی و بین مذهبی [۲۵] بین اعراب و مسلمانان که در جهان اسلام، دشمن انتخاب کردند، نه اسرائیل شدت گرفت. بنابراین، پیروزی نهایی اسلام و فلسطینی‌ها، بدون شک از منظر دینی - آخرت‌شناختی، با پویایی آشکارا منفی منازعه در یک دوره تاریخی محدود در تقابل قرار می‌گیرد. اگرچه این موضوع مستقیماً در جایی بیان نشده، اما به شکل منطقی از متن سند برمی‌آید که چنین پویایی‌های منفی پیامد مستقیم خیانت برخی از نخبگان به امت و به آرمان پان‌اسلامی و پان‌عربی است.

### فلسطینی‌ها در جهان بزرگ

بخش بعدی این سند به بررسی وضعیت داخل فلسطین می‌پردازد. مؤلفان با درک نیاز به جهاد مسلحانه علیه اشغالگران، هرگونه رویکرد جایگزینی را که متضمن اقدامات میانجی باشد رد کرده و تقسیم جنبش فلسطین به گروه‌های متخاصم را غیرقابل قبول اعلام می‌کنند. امکان برگزاری انتخابات در فلسطین نیز قاطعانه تکذیب می‌شود. امضای معاهده اسلو توسط سازمان آزادیبخش فلسطین (ساف) به عنوان یک کودتا در درون سازمان تلقی می‌شود که در نتیجه آن اصول اساسی خود، در درجه اول تکیه بر مبارزه مسلحانه را کنار گذاشت. اگرچه خود سازمان آزادیبخش فلسطین در این مورد نامشروع اعلام نشده است، اما سیاست‌های فعلی آن غیرقانونی اعلام می‌شود. از آنجایی که بخش قابل توجهی از فلسطینی‌ها به نمایندگی از حماس، آوارگان داخلی و دیگر گروه‌های اسلام‌گرا در فعالیت‌های ساف دخیل نیستند، دیگر نماینده کل مردم فلسطین نمی‌تواند باشد. برای اصلاح این امر، سازمان آزادیبخش فلسطین باید بر اساس دو منشور ملی و میهنی «در چارچوب یک برنامه جامع ملی مبارزه برای دستیابی به اهداف ملت فلسطین و آزادی تمام فلسطین، به شیوه‌ای دموکراتیک و توافقی بازسازی شود. «بنابراین، این سند مسیری را برای ادغام آوارگان داخلی در سازمان آزادیبخش فلسطین، مشروط به اصلاح در مورد دوم ترسیم می‌کند. با این حال، کاملاً مشخص نیست که دقیقاً منظور از «منشور» چیست. در عین حال، تشکیلات خودگردان فلسطین به عنوان یک نهاد دولتی غیرقانونی شناخته می‌شود که به منافع مردم فلسطین خیانت می‌کند،

اگرچه وجود آن یک امر انجام شده تلقی می‌گردد. آنچه در پی می‌آید فراخوانی فوری برای اتحاد فلسطین بر اساس حداقل اجماع است. نهادهای ملی فلسطین باید به گونه‌ای متحول شوند که همه نیروهای فلسطینی در فعالیت‌های آن‌ها مشارکت داشته و درگیر اجرای اختیارات اعطا شده از سوی دشمنان نباشند، بلکه درگیر مبارزه آزادی‌بخش ملی در سراسر فلسطین باشند. این نهادها نه باید نمونه اولیه یک سیستم تمام عیار مدیریت دولتی، بلکه بدنه مبارزه و مقاومت شوند، بنابراین تجربه سه دهه اخیر را باید نفی و محکوم کرد.

از جمله مهم‌ترین وظایف ذکر شده، تقویت نهادهای جامعه مدنی است که شکل تاریخی جنبش فلسطین هستند، مراقبت از اسرای فلسطینی در زندان‌های اسرائیل و خانواده‌های آنها، تقویت نقش زنان در مبارزات ملی. عدم ذکر نهادهای اجتماعی سنتی مانند قبیله‌ها نشان دهنده رویکرد کاملاً جدید آوارگان داخلی به واقعیت اجتماعی و حساسیت جنبش نسبت به دستور کار اجتماعی مدرن است.

نویسندگان با گذر از مسائل امت عربی و اسلامی، تراصلی را اینگونه بیان می‌کنند: «جنبش به وحدت ملت با همه اجزای گوناگون آن معتقد است، اما اصل وحدت دهه‌هاست که عملاً غایب بوده اما وجود داشته است. جای خود را به واقعیت پراکندگی، تقسیم، محورها و روابط بین منافع خصوصی داده است که اغلب با خصومت و تنش یا در بهترین حالت سردی مشخص می‌شود. با این حال، این وضعیت و همچنین عدم حمایت اتحادیه کشورهای عربی و سازمان همکاری اسلامی از فلسطین، در درجه اول اهمیت مشکل فلسطین برای اعراب و مسلمانان را از بین نمی‌برد و دوم «عربی» و «اسلامیت» فلسطین.

لزوم همکاری میان حزب دموکرات و فلسطینی‌ها به طور کلی با تمامی نیروهای فعال در جهان عرب-اسلام و عدم پذیرش مشارکت یکی از طرفین در درگیری‌هایی که آن را از هم پاشید، به ویژه مورد توجه قرار می‌گیرد. آوارگان داخلی به عنوان ابزار اصلی غلبه بر بحران‌های داخلی، «تعمیق فرهنگ گفتگو، مشورت، دموکراسی، احترام به کثرت‌گرایی سیاسی، حقوق مادی و اخلاقی بشر، توسعه آزادی‌های عمومی و حفظ هویت را نام می‌برد. همه درگیری‌ها در جهان عرب و اسلام، به ویژه نزاع شیعه و سنی، نتیجه دخالت و دستکاری خارجی تلقی می‌شود. غلبه بر چنین درگیری‌ها با کمک گفتگوی ملی امکان‌پذیر است.

در این استدلال‌ها، علاوه بر عنینت‌یابی معمول امت عرب و مسلمان برای گفتمان‌هایی از این دست، همگرایی سنت‌های سیاسی اسلامی و دموکراتیک؛ از ویژگی‌های مدرنیسم اسلامی، به وضوح دیده

می‌شود. در این تعبیر، نهاد اسلامی مشورت هم تراز با شیوه‌های دموکراتیک قرار می‌گیرد. علاوه بر این، در متن دو بار به گفتگو (فرهنگ گفتگو و گفتگوی ملی) اشاره شده است. پس از بهار عربی، رویه برگزاری گفتگوهای ملی در منطقه رواج یافت: این گفتگوها در تونس، لیبی، بحرین، یمن و سایر کشورها برگزار شد. علیرغم تجربه به طور کلی منفی (موفقیت جزئی فقط در تونس به دست آمد)، منطقه همچنان سودمندی چنین فعالیت‌هایی را درک می‌کند. چنین گفتگوهایی هم با سنت‌های دموکراتیک و هم مذهبی و قبیله‌ای توجیه می‌شود. مفاد بعدی در این بخش شامل درخواست برای اتحاد دولت‌ها و ملت‌های عربی و مسلمان در مبارزه با صهیونیسم، «تروریسم دولتی» آمریکا و مداخلات نظامی، همچنین برای رد ابتکار صلح عربی در سال ۲۰۰۲، [۲۶] توافق اسلو سال‌های ۱۹۹۳-۱۹۹۵ و هرگونه همکاری با «دشمن صهیونیستی» است. به

### ایدئولوژی و روایت سازمان جهاد اسلامی

اگر سند آوارگان را از منظر ایدئولوژی در نظر بگیریم، کاملاً با فرمول «ناسیونالیسم در چارچوب اسلامی» پیشنهاد شده توسط گریگوری کوساچ [مورخ و عرب‌شناس شوروی و روسیه] مطابقت دارد. در این راستا، تفاوت بین افکار آوارگان داخلی و خط ایدئولوژیک حماس بسیار کم است. در واقع، محتوای اصلی برنامه آوارگان مربوط به حفاظت از منافع مردم فلسطین و احقاق حق آن‌ها برای یافتن وطن است. خدمت به ملت به عنوان یک وظیفه دینی ارائه می‌شود و نویسندگان از ایده‌ها و دستگاه مفهومی ملی‌گرایان به طور گسترده استفاده می‌کنند و به ویژه مفهوم «عربیت» را یادآور می‌شوند. تعیین رابطه هویت فلسطینی با هویت عربی و پان اسلامی برای آن‌ها مهم بود و مسلماً این کار خالی از لطف نبوده است.

با این حال، مشکل رابطه بین هویت عربی و



اسلامی هنوز حل نشده باقی مانده است؛ به ویژه، مسئله جایگاه مسیحیان فلسطینی در جنبش ملی کاملاً روشن نیست. با این حال، مولفه اسلامی در این تصویر از جهان، در بیشتر موارد، تنها چارچوبی برای ایدئولوژی ناسیونالیستی محسوب می‌شود.

این ایدئولوژی ناسیونالیستی از برخی جهات به سایر افکار ملی‌گرایانه رایج در منطقه بسیار نزدیک است. بنابراین، نظریه پرداز مشهور ناسیونالیسم عرب، میشل عفلق، [۲۷] در سخنرانی اصلی خود در ۵ آوریل ۱۹۴۳ در دانشگاه دمشق در مورد لزوم بازگرداندن یکپارچگی شخصیت عرب صحبت کرد که به نظر وی، تکه تکه می‌آمد. او معتقد بود که این امر از طریق روی آوردن به تاریخ و بازگرداندن ارتباط مستقیم بین روح، کلام و عمل امکان‌پذیر است. او اسلام را شکلی از وجود ملت عرب می‌دانست: «اسلام عرب‌گرایی را تحدید می‌کند و آن را بهبود می‌بخشد.» او گفت: «امروز همه عرب‌ها محمد باشند.» «اسلام واضح‌ترین بیان تمایل ملت عرب به ارزش‌های جاودانه و جهانی

طور جداگانه، نقش روشنفکران در مقابله با فرهنگ شکست‌گرایی که جهان عرب و اسلام را فرا گرفته، مورد بحث قرار می‌گیرد.

بخش آخر به تحلیل وضعیت بین‌المللی اختصاص دارد. با توجه به تصویر جهان ترسیم شده در سند، غرب اسلام را دشمن طبیعی خود می‌بیند که مدام و ناعادلانه متهم به تروریسم می‌شود. موضع غرب در واقع به موضع آمریکا و اسرائیل خلاصه می‌شود. دومی جایگاه مرکزی در فرهنگ و سیاست غرب را اشغال می‌کند، در حالی که کشورهای اروپایی به عنوان اقمار ساده ایالات متحده دیده می‌شوند. تسلط غرب به آوارگان داخلی اجازه نمی‌دهد تا اصول «به اصطلاح حقوق بین‌الملل» را به رسمیت بشناسد، زیرا اقدامات اسرائیل را مشروعیت می‌بخشد. با این حال، این بدان معنا نیست که جنبش جهاد اسلامی نمی‌تواند با نیروهایی که برای یک هدف عادلانه می‌جنگند و با فلسطینی‌ها همدردی می‌کنند تعامل داشته باشد.



است [...] «اسلام در ذات خود عربی و در آرمان‌ها و اهدافش جهانی است» و «عربیت جسمی است که روح اسلام در آن ساکن است.» [۲۸] عفلق استدلال کرد که اعراب ایده نادرست جدایی دین و ناسیونالیسم را از اروپایی‌ها وام گرفته بودند؛ با این حال، «ناسیونالیسم ما ارگانیک است که اجزای آن به هم تنیده شده و هرگونه تلاش برای حذف هر یک از اجزای آن به معنای تهدید به مرگ است. رابطه اسلام و عرب با هیچ رابطه دیگری بین ناسیونالیسم و مذهب تفاوتی ندارد. مسیحیان عرب زمانی متوجه این موضوع خواهند شد که ناسیونالیسم آن‌ها به بیداری کامل برسد و هویت واقعی خود را بازیابد. اسلام فرهنگ ملی آنهاست و آن‌ها باید با آن عجین شوند تا درکش کنند و دوست‌بدارند تا از اسلام دفاع کنند، همانطور که از ارزشمندترین مؤلفه‌های هویت عربی خود دفاع می‌کنند. بدیهی است که ایده‌های عفلق در این مورد به هیچ وجه با سند آوارگان داخلی که چندین دهه بعد تدوین شده است، در تضاد نیست، اما از بسیاری جهات روشن شدن آن دسته از تزه‌های جنبش را که با توسل به مفاهیم ناسیونالیسم همراه است، ممکن می‌سازد.

در نگاه اول، می‌توان نتیجه گرفت که مؤلفه مذهبی جهانی آوارگان داخلی تنها به عنوان پوششی برای محتوای ملی‌گرایانه آن عمل می‌کند. با این حال، اگر از ایدئولوژی فراتر بروید، مشخص می‌شود که اینطور نیست. مهم این است که در پس ساختار فکری پیشنهادی، روایت بنیادینی را ببینیم که مبتنی بر آن است و جهان‌بینی حامیان سازمان را منعکس می‌کند.

روش‌شناسی تحلیل اینگونه روایات توسط نویسندگان در چندین اثر، از جمله پایان‌نامه دکتری، پیشنهاد و آزمایش شده است، [۲۹] که در آن سه روایت مدرن از ویژگی‌های جهان عرب شناسایی و شرح داده شده است؛ لیبرال، چپ و محافظه‌کار همچنین دو روایت سنتی؛ قبیله‌ای و اسلام‌گرا. در سند آوارگان داخلی مورد بررسی، می‌توان عناصر چهار روایت از این پنج روایت را مشاهده کرد: فقط روایت لیبرال وجود ندارد. در این مورد، مهم‌ترین جایگاه را روایت اسلام‌گرایانه اشغال کرده که به عنوان پایه و اساس کل ساختار است و وجود آن را در هر دو سطح منطقی و هنری تضمین می‌کند.

در سطح منطقی، توسل به اسلام سیاسی با تز خود در مورد جدایی‌ناپذیری ایمان و عمل و با اعلام جهاد به عنوان یکی از وظایف یک مسلمان، شرط لازم برای تز کلیدی آوارگان داخلی در مورد ضرورت است. برای مبارزه با مهاجمان اما در سطح هنری چیز دیگری مهم‌تر است.

روایت اسلام‌گرایانه، که تلقی از جهان و تاریخ را به مثابه نظریات درباره آفرینش فرض می‌کند،

خود کنایه‌آمیز است، [۳۰] زیرا می‌پذیرد که معنای درونی یک گزاره می‌تواند مخالف معنای بیرونی باشد. این روایت مبتنی بر خوانش دینی خاصی از واقعیت است که نیازمند تفسیر تجسم‌تدبیر الهی است. سیاست برای اسلام‌گرایان یادداشت‌هایی در حاشیه آفرینش، تفسیری بر آن و آیین آن است. این درک را می‌توان در سراسر طیف سازمان‌های اسلام سیاسی، از النهضه میانه‌رو در تونس گرفته تا دولت اسلامی افراطی (داعش) یافت. \* در روایت‌های آنها، ایده «صراحت» وجود دارد و معانی پنهان متون مقدس، انعکاس اراده الهی در این متون و در خود آفرینش، مسئله تفسیر را به منصف ظهور می‌رساند: این به معنای آن چیزی نیست که به نظر می‌رسد، همه چیز را می‌توان به طرق مختلف فهمید و هر عملی در صورتی مشروعیت پیدا می‌کند که بتوان آن را از منشور امر قدسی تفسیر کرد. بنابراین، آوارگان، رسالت خود، تاریخ مردم فلسطین، امت عرب و اسلامی همچنین یهودیان، یهودیت، صهیونیسم و استعمار را در تاریخ معادشناختی جهان می‌نویسند که منطبق توسعه آن پیروزی نهایی اولی بر دومی را تضمین می‌کند.

انعطاف طعنه‌آمیز و تمایل به بازی با معنای بیرونی مشخصه روایت اسلام‌گرایانه، در عین وفادار ماندن به محتوای درونی، به این روایت اجازه می‌دهد تا به گونه‌ای سازماندهی شود که در آن، جا برای عناصر ذاتی جهان‌بینی‌های دیگر وجود داشته باشد.

نتیجه، همانطور که اغلب در تفاسیر اسلام‌گرایانه از گذشته اتفاق می‌افتد، یک نگاه حماسی به تاریخ است که در روایت قبیله‌ای نهفته است. او حرکت زمان معادشناسی «بزرگ» از خلقت جهان تا قضاوت آخر را انکار نمی‌کند، اما تغییرات در سطح رویدادی خاص را نادیده می‌گیرد. کل تاریخ بشریت به صورت مجموعه‌ای بی‌پایان از اپیزودهای تکراری ارائه می‌شود و حکایت از مبارزه با مهاجمانی دارد که می‌خواهند سرزمین، خانه‌ها و زیارتگاه‌های «ما» را بگیرند.

این درک از تاریخ با موفقیت توسط عناصر محافظه‌کار و چپ تکمیل می‌شود. اگرچه این عناصر در ایدئولوژی جهاد اسلامی نقش برجسته‌ای دارند، اما در روایت؛ بسیار کمتر برجسته هستند. عنصر محافظه‌کار در درک ملی‌گرایی ملت که در اتحاد و مخالفت آن نه تنها با غرب، بلکه با بقیه جهان درک می‌شود، متجلی است. تصویر یک «قلعه محاصره شده» و آخرین سنگر حقیقت، احاطه شده توسط دریایی بی‌پایان از دروغ و ریا، در اینجا بسیار مناسب است. روایت چپ، روایت اسلام‌گرا را در باور غایت‌شناسانه‌اش به پیروزی نهایی نور بر تاریکی و روایت محافظه‌کار را در جذابیتش به ایده ملیت و وحدت بازتاب می‌دهد. در این راستا، به عنوان پیوندی بین سایر عناصر متن

**\* امضای معاهده اسلو توسط سازمان آزادیبخش فلسطین (ساف) به عنوان یک کودتای در درون سازمان تلقی می‌شود که در نتیجه آن اصول اساسی خود، در درجه اول تکیه بر مبارزه مسلحانه را کنار گذاشت. اگرچه خود سازمان آزادیبخش فلسطین در این مورد نامشروع اعلام نشده است، اما سیاست‌های فعلی آن غیرقانونی اعلام می‌شود**

عمل می‌کند. در عین حال، به ما امکان می‌دهد تا ایده خودتأیید شخصیت اصلی (در این مورد، مردم فلسطین و به طور گسترده‌تر امت عرب و اسلامی) را که مشخصه طرفداران چپ است، در روند این مبارزه توسعه دهیم.

## نتیجه‌گیری

بر اساس تجزیه و تحلیل، می‌توان چندین نتیجه مهم گرفت؛ اول، در شکل بیرونی خود، پلتفرم ایدئولوژیک آوارگان امروزی شبیه پلتفرم حماس است، اما نه از سال ۲۰۱۷، بلکه مربوط به دوره قبل. مؤلفه اسلامی در آن بارزتر است و تمایل به سازش بسیار ضعیف‌تر.

دوم، مسئله ترکیب اسلام‌گرایی و ناسیونالیسم در ایدئولوژی هواداران آوارگان داخلی (همانطور که احتمالاً طرفداران حماس) در این مورد کاملاً مرتبط به نظر نمی‌رسد. اگر در سطح ایدئولوژیک مؤلفه ناسیونالیستی بدون شک غالب است، در سطح روایی ثانویه است و به ما اجازه نمی‌دهد که جهان، تاریخ و روند سیاسی را از دیدگاه حامیان سازمان توضیح دهیم. این امر یک بار دیگر این پرسش را در مورد رابطه ملی‌گرایی و اسلام‌گرایی در فرهنگ سیاسی عربی و اسلامی مطرح می‌کند. سوم، اختلاف نظری آشکار بین ایدئولوژی و روایت در این مورد، پرسش از رابطه این دو سطح در سازماندهی معانی سیاسی را مطرح می‌کند.

چهارم، از نظر عملی، وضعیت توصیف شده به این معنی است که بنابر تئوری رانش احتمالی جهاد اسلامی به سمت اعتدال تنها در خود سازمان از نظر تاکتیکی قابل درک است. شرکت نمایندگان آن در نشست بعدی بین فلسطینی‌ها در مسکو در سال ۲۰۲۳ و موافقت با پذیرش بیانیه نهایی، با تأکید بر فقدان جایگزین برای ساف به عنوان یک پلتفرم پان فلسطینی برای دستیابی به صلح، احتمالاً باید در داخل آوارگان تفسیر شود. نه به عنوان تلطیف موقعیت خود، بلکه به عنوان اولین گام به سوی دگرگونی ساف به سوی رادیکالیسم بیشتر.

## یادداشت‌ها

«برادران مسلمان» (الاخوان المسلمون) سازمانی است که به عنوان تروریست شناخته شده و با تصمیم دادگاه عالی فدراسیون روسیه مورخ ۱۴ فوریه ۲۰۰۳ شماره GKPE ۰۳-۱۱۶ فعالیت آن در روسیه ممنوع و در ۴ مارس ۲۰۰۳ لازم الاجرا شد.

«دولت اسلامی» در عراق و شام (ISIS) سازمانی است که به عنوان تروریست شناخته شده و با تصمیم دادگاه عالی فدراسیون روسیه در تاریخ ۲۹ دسامبر ۲۰۱۴ شماره ۱۴-AKPE-۱۴۲۴S که در تاریخ ۱۳ فوریه ۲۰۱۵ لازم الاجرا شد فعالیت آن در روسیه ممنوع است.

پاورقی‌ها با فونت ایتالیک توسط مترجم اضافه شده‌اند.

## منابع:

www.imemo.ru  
russiancouncil.ru

۱. ای. اسکیر، «جهاد اسلامی فلسطین» خانه نشر تاوورس، لندن، ۲۰۲۱.

۲. ای. اسکیر، «تاریخ جهاد اسلامی فلسطین: ایمان، آگاهی و انقلاب در خاورمیانه»، کمبریج: انتشارات دانشگاه کمبریج، ۲۰۲۱.

۳. ناظم، عبدالمطلب محمود عمر، «الفکرالسیاسی لی حركة الجهاد الاسلامی فی فلسطین و انکاسیح علی اطنمية السیاسیه»، نابلس: دانشگاه النجاح، ۲۰۰۸.

۴. ز. ابوعمر، «بنیادگرایی اسلامی در کرانه باختری و غزه» بلومینگتون: انتشارات دانشگاه ایندیانا، ۱۹۹۴.

۵. م. هاتینا، «شهادت در اسلام مدرن: تقوا، قدرت و سیاست» کمبریج: انتشارات دانشگاه کمبریج، ۲۰۱۵.

۶. دی. گوپتا، ک. موندرا، «بمب‌گذاری انتحاری به عنوان یک سلاح استراتژیک: بررسی تجربی حماس و جهاد اسلامی، تروریسم و خشونت سیاسی»، ۲۰۰۵، شماره ۴ صص ۵۹۸-۵۷۳.

۷. ای. زویاگلسکو، «جنش ملی مردم عرب فلسطین // مسئله ملی در کشورهای آزاد شده شرق»، نانوکا، ۱۹۸۶. صص ۷۹-۱۰۵.

۸. ا. کرلوف، و. موروزوف، ا. فدورچنکو، «دولت فلسطین، حق آینده»، دانشگاه روابط بین‌الملل امگیمو، ۲۰۱۸.

۹. گ. کوساچ، «حماس. نهضت ملی در چارچوب دینی»، اندیشه آزاد. ۲۰۲۰ شماره ۱، صص ۹۱-۷۹.

۱۰. «الوقایع السیاسیه» الجدیدة لی حركة الجهاد الاسلامی فی فلسطین، المجدد. ۱۵/۰۴/۲۰۱۸.

۱۱. قرآن کریم، سوره ۶۰ آیات ۹-۸ ترجمه ای. یو. کاراچکوفسکی

۱۲. قرآن کریم، سوره ۳ آیات ۱۱۲-۱۱۰

۱۳. اصول و سیاست جنبش حماس، الجزیره. ۰۱/۰۵/۲۰۱۷

۱۴. همان

۱۵. پیمان اسلو مجموعه‌ای از دو قرارداد بین‌المللی دو جانبه است؛ اسلو یک (اسلو، ۲۰ اوت ۱۹۹۳) و اسلو دو (واشنگتن، ۲۸ سپتامبر ۱۹۹۵)، که در نتیجه مذاکرات محرمانه (در نورژ و مصر) بین اسرائیل و مصر و سازمان آزادیبخش فلسطین (ساف) برای حل مناقشه اسرائیل و فلسطین منعقد شد.

۱۶. «القاعده در بین النهرین» یا «القاعده در عراق» شاخه‌ای از سازمان تروریستی بین‌المللی القاعده که در اواسط دهه ۲۰۰۰ در عراق وجود داشت.

۱۷. مالک م. فقه الموطنه (فقه شهروندی): رویکرد اسلامی جدید و فراگیر برای جوامع چند مذهبی. مسائل موسسه پنانگ ۳۰ مارس ۲۰۱۸.

۱۸. واسیقه المبادی و السیاسة الاقما الحریکه حماس.

۱۹. در تورات، تیره‌ای از کنعانیان و از اقوام سامی بودند که در قبل از میلاد در سرزمین کنونی فلسطین ساکن گشتند. یبوستیان به رهبری پادشاه خود ملکی صادق در سرزمین فلسطین شهری بنا کردند که به نام اورسالم معروف شد.

۲۰. در سال ۱۹۲۲، جامعه ملل به بریتانیای کبیر مأموریت داد تا بخش‌هایی از امپراتوری عثمانی سابق را اداره کند. بیشتر این مناطق به زودی استقلال یافتند، اما فلسطین تا سال ۱۹۴۸ تحت قیمومیت بریتانیا باقی ماند.

۲۱. بهار عربی مجموعه‌ای از اعتراضات ضد دولتی، قیام‌ها و شورش‌های مسلحانه است که در اوایل دهه ۲۰۱۰ کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا را فرا گرفت.

۲۲. حرکت النهضه یا جنبش احیا یک حزب اسلامگرای میانه‌رو در تونس است.

۲۳. تعدی به واجبی اطلاق می‌شود که قصد قربت در آن شرط است، مانند نماز، روزه و حج. انجام دادن این گونه واجبات بدون نیت تقریب به پروردگار، مسقط تکلیف نیست. در برابر واجب توصلی واجبی است که صرف انجام دادن آن با هر نیتی، موجب ادای تکلیف می‌شود، مانند نجات دادن غریق و دفن کردن میت.

۲۴. اعلامیه بالفور (به تاریخ ۲ نوامبر ۱۹۱۷) توسط آرتور بالفور وزیر امور خارجه وقت بریتانیا خطاب به یکی از رهبران جنبش صهیونیستی، رئیس جامعه یهودیان بریتانیا، بارون لیونل والتر روچیلد، ارسال شده است. بالفور در نامه خود به نمایندگی از دولت بریتانیا اعلام کرد که از ایجاد «خانه‌ای برای مردم یهود» در سرزمین‌های فلسطین حمایت می‌کند. یک هفته پس از انتشار بیانیه بالفور، معاهده سور در ۹ نوامبر ۱۹۱۷ امضا شد که امپراتوری عثمانی نیز به آن پیوست.

۲۵. مذهب یک مکتب حقوقی اسلامی است که بر اساس تفسیر شریعت اسلام بنا شده است.

۲۶. ابتکار صلح عربی ابتکار کشورهای عربی است که در ۲۸ مارس ۲۰۰۲ توسط اتحادیه کشورهای عربی در بیروت به تصویب رسید و هدف آن دستیابی به صلحی همه جانبه با اسرائیل و پایان دادن به مناقشه اعراب و اسرائیل بود. اسرائیل از سرزمین‌هایی که در سال ۱۹۶۷ اشغال کرده بود عقب‌نشینی کرد و کشور فلسطین را در کرانه باختری و نوار غزه به پایتختی بیت المقدس شرقی به رسمیت شناخت.

۲۷. میشل عفلق (۱۹۸۹-۱۹۱۰) شخصیت عمومی و سیاسی سوریه و عراق، نظریه‌پرداز و سازمان‌دهنده جنبش ملی گرایانه عرب، یکی از بنیان‌گذاران حزب بعث.

۲۸. زقره الرسول العربی، البعث. ۵ آوریل ۱۹۴۳.

۲۹. کوزنتسوف، و. «مشکلات توسعه سیاسی جهان عرب در ۲۰۱۰-۲۰۲۰»، پایان‌نامه برای درجه دکتری علوم سیاسی. دانشگاه روابط بین‌الملل مسکو امگیمو، ۲۰۲۴.

۳۰. همان، صص ۴۱۵-۳۸۴.





[ گفتگو ]



# پخته و پدرانه



محمدباقر کریمیان، از پیشکسوتان حوزه دیپلماسی فرهنگی است و ریزن فرهنگی سابق ایران در هند. او در گفت‌وگوی پیش رو از تجارب خود طی دوران ماموریتش می‌گوید؛ از تلاش برای معرفی و گسترش زبان فارسی در هند گرفته تا چگونگی مواجهه‌اش با چالش‌های فرهنگی و مذهبی. او با روایت پروژه‌های تاثیرگذار فرهنگی و تعامل نزدیک با مراکز بومی، نگاهی به میزان موفقیت برنامه‌های دیپلماسی فرهنگی ایران در هند دارد و توصیه‌هایی را برای رهبران فرهنگی حاضر و آینده کشورمان ارائه می‌دهد.

✦ در ابتدا از سال‌های فعالیت در هند به عنوان ریزنی فرهنگی کشورمان بگوئید، اصلاً چطور شد که به فعالیت در حوزه فرهنگ روی آوردید؟

همکاری‌ام با سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی خیلی اتفاقی آغاز شد. یکی دو سال بعد از ورودم به سازمان به عنوان ریزن فرهنگی ایران در هند مشغول فعالیت شدم. بعد از بازگشت، مدتی هم با وزارت فرهنگ و ارشاد همکاری کردم، هر چند که در نهایت مجدداً به سازمان پیوستم و با قبول مسئولیت‌های مختلف، مشغول کار شدم. مدتی هم ریزنی ایران در مادرید اسپانیا به من محول شدم. از اواسط دهه هشتاد به بعد هم عمده تمرکز من را بر کارهای علمی-تحقیقاتی گذاشتم. تا موقع بازنشستگی، بنابه دعوت شورای انقلاب فرهنگی و مراکز مرتبط، کارهای مشترک دیگری هم انجام دادم.

✦ آقای کریمیان، از دوران حضور در هند بگوئید، ماموریت شما در هند بیشتر با پیگیری چه موضوعاتی همراه شد؟

کار من در هند تمرکز بسیاری بر تقویت زبان فارسی داشت. رهبر انقلاب هنگام خداحافظی تأکید بسیاری بر ترویج این زبان داشتند و من پس از ورود به هند، خود را در مواجهه با فضای عجیبی یافتم. خانه فرهنگ ایران هم در آنجا اوضاع و احوال دور از انتظاری داشت. یک طرف آن رادانشجویان گرفته بودند و مابقی آن هم نصیب افراد و گروه‌های دیگری شده بود. هر کدام هم مشغول کارهایی برای بهبود

وضعیت فرهنگ بودند، اما نتایج هیچ کدام چندان اثرگذار و ماندگار نبود. من که بنا به سفارش رهبری با دغدغه زبان فارسی قدم به هند گذاشته بودم، در ابتدا درباره دانشگاه‌ها و مراکز که در هند به آموزش زبان فارسی مشغول بودند پرس و جو کردم. تأکید کردند که تعداد این مراکز به چند دانشکده محدود است. اما بعد از چند ماه متوجه شدم که اطلاعات درستی نبوده است و ۱۸۴ مرکز علمی و دانشگاهی در هند به آموزش زبان فارسی مشغول هستند. دغدغه دیگرم تلاش برای تاثیرگذاری فرهنگی بر جامعه هند بود. برای این منظور نیازمند به کارگیری استراتژی خاصی بودیم. پروژه‌ای را با همکاری تعدادی دوستان طراحی کردیم که توجه به تمدن‌ها و ادیان باستانی اساس آن را تشکیل می‌داد. این پروژه، بعدها در ایران به عنوان گفت‌وگوی تمدن‌ها شناخته شد. هدف گذاری ما ایجاد بستری برای گفت‌وگو و تعامل بین تمدن‌های قدیمی و همچنین ارائه دیدگاهی مثبت و قابل پذیرش برای همه طرف‌ها بود. در همین راستا، پرسش‌هایی را برای اندیشمندان جهانی ارسال کردیم که محور انجام گفت‌وگوهای مختلفی قرار گرفت.

✦ برای پیشبرد این هدف چه کردید؟

در گام نخست دست به کار اصلاح کتابخانه خانه فرهنگ شدیم. کتابخانه که دایر شد، تجهیز آن را آغاز کردیم. به فکر جستجو برای اطلاع از وضعیت کتاب و آثار منتشر شده در هند افتادم، چند مرتبه‌ای هم به محل‌های مرتبط با آن رفتم. اما متوجه شدم که با چند مرتبه مراجعه امکان بررسی کتاب‌ها را ندارم. بین آن همه کتاب و در آن شرایط گم می‌شدم. کار را به فرد دیگری سپردم، به او گفتم که سراغ همه کتاب‌فروشی‌ها برود و به شکل هفتگی هر کتابی که درباره اسلام و ایران پیدا کرد را بیاورد. استقبال کرد و ما تلاش‌مان را برای کتاب‌شناسی هند را آغاز کردیم.

✦ در هند و شرایط فرهنگی ویژه‌اش، با چه موانعی روبرو شدید؟

یکی از موانع بزرگی که به آن برخورد کردم، فضای متعصبی بود که از طرف برخی تندروهای هندو

ایجاد شده بود. آن زمان بحث تخریب مسجدیابری در میان بود، با کاری که برای شناخت کتاب‌شناسی هند شروع کردیم متوجه شدم که دعوا فقط بر سر یک مسجد نیست و بحث تخریب هزار و صد مسجد در میان است! با تلاش‌هایی که انجام دادم، توانستیم موضع ایران را به خوبی به مقامات هندی برسانیم، نامه‌ای برای مقام معظم رهبری نوشتم و ماجرا را شرح دادم. درباره اتفاق پیش رو و عواقب آن به مسلمانان هند هم هشدار دادم و گفتم حواستان باشد که چه خبر شده! رهبری در برابر این اتفاق موضع بسیار حساب شده‌ای گرفتند و نامه‌ای خطاب به وزیر امور خارجه وقت نوشتند. نامه رهبری آنقدر برای هندی‌ها جالب بود که ششصد، هفتصد هزار نسخه از نامه ایشان را خودجوش تکثیر و پخش کردند، استقبال آنان نشان‌دهنده این بود که به فعالیت‌های فرهنگی ما توجه دارند و آن را ارزشمند می‌دانند.

✦ سرانجام کاری که در حوزه نشر و کتاب در هند شروع کرده بودید به کجا رسید؟

این طرح با کمک یکی از افراد بومی به اجرا درآمد و توانستیم اطلاعات ارزشمندی را جمع‌آوری و در این منابع ثبت کنیم، کاری که تأثیر زیادی داشت و به مقدمه‌ای برای شناخت عمیق‌تر هند، آن هم به کمک ظرفیت‌های نشر و کتاب در این کشور تبدیل شد. برای هر یک از کتاب‌های جمع‌آوری شده یک خلاصه اولیه نوشته و فهرست آن هم تهیه شد، پشت این توضیحات یک نظریه درباره کتاب نیز درج شد. برای تکمیل اقدامات مرتبط با این پروژه به بسیاری از تشکیلات فکری و فرهنگی هند ورود پیدا کردیم. همچنین، از طریق انجمن‌های دوستی با افرادی همچون پروفیسور عابدی ارتباط برقرار کردیم و از مشارکت آنان در برنامه‌های فرهنگی بهره‌مند شدیم.

✦ درباره فعالیت‌هایی که در آن دوران برای شناخت هندونیسیم انجام دادید هم بگوئید.

طی اقداماتی که برای جمع‌آوری کتاب‌ها شروع کردیم، متوجه فقدان شناخت کافی مان از هندونیسیم شدم، فهمیدم هیچ مسلمانی درباره‌شان آن طور که باید نمی‌دانند. به لطف آقای حداد



عادل با دکتر محمدعلی نقوی آشنا شدم، ظاهراً هم درس و هم دوره‌ای بودند. قرار شد هوای او را در هند داشته باشم. در نخستین گفت و گویی که داشتیم برای همکاری درباره مبحث تشیع اظهار علاقه‌مندی کرد که من موافق نبودم. برای این کار امکان بر خورداری از همراهی افراد بسیاری را داشتم. متوجه شدم فرد فاضلی است که راه خود را گم کرده است. از دکتر نقوی خواستم که درباره تفکرات حاکم بر هند تحقیق کند، این مسئله مهمی بود که هنوز به شناختی درباره آن دست نیافته بودیم.

✦ فرهنگ معاصر نتیجه همین همکاری است؟

بله، او با جدیت کار بررسی و تالیف کتاب مورد نظرمان را شروع کرد. هفته‌ای یک مرتبه بخشی از مطالب را برای ویراستاری به دستم می‌رساند. در نهایت چیزی حدود هزار و هفتصد صفحه شد. آخرش از من تشکر کرد و به شوخی گفت: «فلانی، به لطف تو یک هندی تمام و عیار شده‌ام. من تا قبل از این در هند بودم اما شناختی از آن نداشتم و تمام اطلاعاتم درباره ایران بود.» به لطف تلاش ارزشمندی که در همکاری‌مان انجام داد حالا موقعیت خوبی بین هندی‌ها دارد. هندوها او را به عنوان تنها مسلمانی می‌شناسند که شناخت بسیار خوبی از هند و هندوئیسم دارد و از این جهت برای او اعتبار زیادی قائل هستند. به خصوص که از خانواده بسیار معتبری از شیعیان است، پدرش فردی در جایگاه مشابه شهید مطهری به شمار می‌آمده است. حالا دکتر نقوی حتی به مرجعی برای هندوهای بنیادگرا هم تبدیل شده است، حتی مورد توجه یکی از دانشگاه‌های معتبر هندی است.

✦ گویا اقداماتی هم برای کتاب‌های درسی مسلمانان هند انجام داده‌اید!

در جامعه شیعه هند، یکی از دغدغه‌های اصلی ما تقویت آموزش دینی و مذهبی کودکان بود. در بررسی‌های اولیه، متوجه کمبود وضعف‌های بسیاری در کتاب‌های درسی‌شان شدیم. درباره این که تدریس بچه‌های شیعیان به چه روشی انجام می‌شود پرس و جو کردم، گفتم کتاب‌های مرتبط با آن را به دستم برسانند. کتاب‌های مناسبی نبودند. باید کاری می‌کردم. سراغ سیدمعجبی افروز رفتم که آن موقع طلبه بود، کمک زیادی کرد. از او خواستم کتاب‌های دینی ایران را ترجمه و متناسب با فرهنگ هندی بازنویسی کند. این اقدام تحولی مثبت ایجاد کرد و مخالفت‌های ابتدایی را نیز کم‌رنگ‌تر کرد. کتاب‌های منتشر شده را در دسترس جامعه شیعه قرار دادیم. مدتی که به عنوان رایزن فرهنگی در هند حضور داشتم فرصت انجام اقدامات خوبی را پیدا کردم، راستش از این قبیل کارها در آن دوره زیاد انجام دادیم.

✦ انجام این فعالیت‌ها در جلب اعتماد هندی‌ها به فعالیت‌های رایزنی فرهنگی هم موثر بود؟

بله، به خصوص که در زمینه اقدامات فرهنگی هرکاری از عهده‌مان ساخته بود انجام می‌دادیم.

بگذارید در این رابطه به خاطره‌ای اشاره کنم، در یکی از روزهای تعطیل، بی آن که از کسی دعوت کرده باشیم فردی برای گفت‌وگو به دفترمان آمد. یکی از مقامات سرشناس و از خانواده‌ای مذهبی هندو بود. من آن موقع سی‌وشش - هفت ساله بودم و او هم مردی هشتاد و اندی ساله! با نگرانی درباره این پرسید که برای چه به هند رفته‌ام و قصد چه کاری را دارم. شرح مختصری دادم. خیالش که از اهدافم راحت شد یک‌دفعه گفت «پس تو برای وصل کردن آمدی؟» و مصرعی از مثنوی معنوی مولانا را خواند. راستش فکر نمی‌کردم فارسی بلد باشد. اعتمادش جلب شد و بعدها از همراهی‌اش برای راه‌اندازی انجمن دوستی هم بهره‌گرفتم. خانه فرهنگ به خاطر فعالیت‌ها و تلاشی که در برقراری ارتباط با جامعه هند به خرج داده بودیم به محفلی برای رفت و آمد چهره‌های سرشناس ایرانی و هندی تبدیل شده بود. آنقدر که فضای خانه فرهنگ و تعاملات آن برای بعضی ایرانی‌ها عجیب بود. از همه طیف و قشری به آن می‌آمدند و دیگر جایگاه خوبی پیدا کرده بود. ما حتی با موزیسین‌های تراز اول و چهره‌های هنری هند هم تعامل پیدا کرده بودیم، دوستی‌هایی که هنوز هم ادامه دارند. آنچنان که حتی نویسنده‌های هندی به دلیل تسلطی که به فرهنگ آنان پیدا کرده بودیم برای مراسم رونمایی آثار خود از ما دعوت می‌کردند. این‌ها اتفاقات مهمی است که هنوز هم بعد از گذر حدود سی سال به آن‌ها افتخار می‌کنم. البته آنطور نبود که بگویم همه آن‌ها را به تنهایی انجام دادم، بالاخره دوستان دیگری هم بودند که در آن مسیر همراهی‌ام کردند. دوستان دیگری نظیر آقای شفیع که دو دوره بعد از من عازم هند شدند هم کارهای موثری انجام دادند که جای قدردانی دارد.

✦ در دوره حضورتان در هند با موانعی نظیر جریان‌های ضد زبان فارسی هم روبرو شدید؟

راستش در هند چیزی چیزی با عنوان ضدیت با زبان فارسی نداریم، هر چند که از سال‌ها قبل زبان قالب آنان انگلیسی شده است. زمانی که من به هند رفتم، شانزده زبان را به رسمیت می‌شناختند.

✦ فارسی هم جزء آن‌ها بود؟

نه، حتی حالا که تعداد زبان‌های رسمی هند به بیست و هفت - هشت زبان رسیده است هم جزء آن‌ها نیست.

✦ چندی قبل کارشناسی که به تازگی از هند بازگشته بود، از وجود فضایی تاریک و ضدشیعی در این کشور صحبت کرد و تاکید داشت که قدرت پیدا کردن جریان بهائیت در آنجا مشکلاتی ایجاد کرده است. چه راهکاری برای چنین شرایطی دارید؟

مشکلاتی که در خصوص بهائیان ایجاد شده به ماجرای ساختمانی بازمی‌گردد که قصد ساخت آن را در شهرک شهید محلاتی داشتند، این وسط هندی‌ها هم، جمعیت بهائیان را به آنجا کشانده و

در ازای دریافت مالیات و مبالغی، شرایط لازم را برای فعالیت آنان فراهم کردند. به عقیده من این مسئله از برنامه‌ریزی انگلیسی‌ها ناشی می‌شود، انگلیسی‌ها به خوبی فهمیده‌اند تنها چیزی که در هند قادر است در مقابل هندوئیسم قرار بگیرد عرفان اسلامی است. همین است که به بهائیان پر و بال داده‌اند. در این بین بهائیان هم تلاش زیادی برای خنثی کردن تلاش مسلمانان انجام داده‌اند. به عقیده من بهائیت را می‌توان در حکم مواد منفجره‌ای اطراف عرفان اسلامی دانست. در مواجهه با آسیب‌های بهائیت باید خیلی حواس‌مان را جمع کنیم و بدانید که در مواجهه با اقداماتی که دیگران علیه‌مان انجام می‌دهند چکار کنیم. در این ماجرا ما با جریان‌هایی افراطی روبرو هستیم، باید حواسمان جمع باشد تا بهترین تصمیم‌گیری و اقدامات را انجام بدهیم. چرا که جامعه هند و نوع برخورد آنان قدری متفاوت‌تر از دیگر کشورها است.

✦ با تکیه بر چنین مسائلی چه توصیه‌ای برای رایزن فرهنگی ایران در هند دارید؟

راستش نمی‌دانم رایزن فرهنگی ایران هم اکنون در چه شرایطی فعالیت دارد که متناسب با آن به موردی اشاره کنم. اما به اتکای تجربه‌ای که خودم کسب کردم، امیدوارم برای بهبود روابط با هندوها تلاش بیشتری به خرج بدهد.

✦ توصیه‌ای برای تمرکز بیشتر به روی بحث ادیان یا زبان فارسی هم دارید؟

شاید بد نباشد که از دریچه عرفان اسلامی و با دعوت از افرادی فاضل همچون نظیر علی محمد نقوی و هندوهای شناخته شده، درباره مباحث ساده نظیر اخلاق اسلامی و هندوئیسم صحبت کنند؛ حتی به ابوریحان بیرونی یا سرمد کاشانی بپردازند. ترجمه‌های آثار کتاب‌هایی همچون کتاب مجمع البحرين را آنجا مطرح کنند. این جزء نخستین کتاب‌هایی است که در بحث اشتراکات اسلام و هندوئیسم منتشر شده است. در هند افرادی باید به عنوان رایزن فرهنگی و سفیر فعالیت کنند که نسبت به ایران و اسلام دلسوزی و احساسی پدران داشته باشد. رایزن فرهنگی باید بداند که رفتارهای پخته تأثیر خوبی بر هندوها و سایر ادیان خواهد داشت. اگر با پرخاشگری آنان روبرو شدند به فکر مقابله به مثل نباشند. برعکس تلاش کنند که دل آنان را نرم کرده و به دوستی بکشانند. طرح مستقیم تشیع فایده‌ای ندارد اما صحبت درباره کتابی مثل مجمع البحرين اقدام خوبی است. من اگر با اطلاعات و تجربه‌ای که امروز دارم برای مرتبه‌ای دیگر به هند اعزام شوم حتماً از مباحثی نظیر عصای حضرت موسوی و کندالینی در افزایش دوستی‌ها استفاده می‌کنم. البته که توسل به همه این راهکارها باید با بررسی همه جانبه جوانب و شرایط روز جامعه هند همراه شود.

سی سال تجربه  
فعالیت‌های فرهنگی مستمر  
به روایت پیشکسوتان

# ضرورت انزوایابی

هوشنگ علی‌مددی، یکی از چهره‌های با سابقه سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی است که کوله‌باری از سی سال فعالیت فرهنگی مستمر را بر دوش دارد. ورود او به این عرصه از سال‌های ابتدایی انقلاب آغاز شده و با اعزام به کشورهای مختلف و همچنین ایفای نقش در مسئولیت‌های مدیریتی ادامه پیدا می‌کند. بنابر روایتی که از سابقه کاری علی‌مددی در گفت‌وگوی این شماره می‌خوانید، دوران تحصیلات تکمیلی او در هند، همزمان با وقایعی منتهی به پیروزی انقلاب می‌شود. با شروع جنگ تحمیلی اما او عزم خط مقدم و بازگشت به وطن کرده و بازمی‌گردد. با اتمام دوران دانشگاه و البته پایان سال‌های دفاع مقدس، همکاری‌اش در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی آغاز شده و به عنوان مسئول گزینش نیروهای فرهنگی، با انتخاب افرادی چون شهید صادق گنجی، به تلاش برای توسعه فعالیت‌های فرهنگی در کشورهای مختلف می‌پردازد. علی‌مددی بعدها به عنوان رایزن فرهنگی به بنگلادش اعزام شده و در این مسیر، تعاملات مهمی با هنرمندان و اندیشمندان آن کشور برقرار می‌کند. تجربه این مأموریت‌ها، از اعزام به بوسنی گرفته تا فعالیت در ژاپن، هر یک مصادیقی از سال‌ها تلاش وی برای برقراری ارتباطات فرهنگی به شمار می‌آید. در این گفت‌وگو، مروری بر برخی راهکارهایی داریم که او برای موفقیت رایزن‌های فرهنگی جوان در مسیر دستیابی به دیپلماسی فرهنگی برمی‌شمارد؛ علی‌مددی برقراری روابط دوستانه رایزن‌های فرهنگی با سفراء ایرانیان مهاجر و مراکز فرهنگی دیگر کشورها را ابزارهایی مهم برای تحقق دیپلماسی و ایجاد همبستگی میان ملل مختلف می‌داند.

✦ در ابتدا از چگونگی ورودتان به عرصه فعالیت‌های فرهنگی بگوئید.

قبل از انقلاب دیپلم گرفتیم و برای تحصیلات دانشگاهی راهی هند شدم. زمان کمی به پیروزی انقلاب مانده بود. من که هند رفتم، کمی بعد هم شاه فرار کرد و مردم پیروز شدند. جوانی بودم که



را یک‌دفعه به جمع رزمندگان اعزام کنند. همه‌مان در دبیرستان دکتر شریعتی اهواز مستقر شدیم. به حالت آماده باش بودیم. با بچه‌ها کلاس قرآن برپا کردیم. هنوز جبهه و جنگی به ما پیشنهاد نشده بود. روز دوم سوم، جوانی خوش‌چهره به کلاسی که ما بچه‌های از هند برگشته برپا کرده بودیم آمد. خودش را معرفی نمی‌کرد. بی‌سروصدا می‌آمد و بعد اتمام کلاس هم می‌رفت. راستش مشکوک شدیم. سراغ مسئول آن مدرسه‌ای که در آن مستقر شده بودیم رفتیم، گفتیم ما ۱۰ نفر، دانشجویایی هستیم که از هند آمدیم. در این چند روزی که برای خودمان کلاس قرآن برگزار می‌کنیم یک آقایی به جمع‌مان اضافه شده که حتی خودش را معرفی نمی‌کند. ما هم او را نمی‌شناسیم. ماجرا را که برای او تعریف کردیم متعجب نگاه‌مان کرد و گفت: « مگر او را نشناختید؟ » گفتیم نه! نگو او حسین علم‌الهدی، فرمانده سپاه خوزستان است. آن روز که آمد برای معرفی خودمان پیش قدم شدیم، کم کم دوستی‌مان به جایی رسید که ما را عازم سوسنگرد کرد. شبانه وارد شدیم و موضوعات دیگری پیش آمد که صحبت درباره آن‌ها را به زمان دیگری موکول می‌کنم. آنجا زنده‌یاد علم‌الهدی که فرمانده‌ای بزرگ و جوانی بسیار پرنرژی بود را دیدیم. همان روز نخست ورودمان به سوسنگرد، سرهنگی که اگر اشتباه نکنم، یکی از نیروهای نظامی شهر سوسنگرد بود را دیدیم. صبح آمد. یک تعداد بیل و کلنگ هم آورده بود. ما انتظار اسلحه داشتیم! به شوخی به دوست دیگری گفتم که فلانی، انگار این اسلحه‌ها را برای ما آوردند! خب ما رفته بودیم که به خط مقدم برویم، نه این که بیل

هم خودش و هم کشورش حال و هوایی انقلابی داشت، بنابراین در همان هند، برای سخنرانی به انجمن‌های اسلامی، سفارت‌خانه‌ها و حتی رایزنی فرهنگی آن زمان دعوت می‌شدیم. از ما برای صحبت درباره وضعیت ایران دعوت می‌کردند، با این که توان چندانی برای سخنرانی نداشتیم اما قبول می‌کردیم و درباره هرچه می‌دانستیم صحبت می‌کردیم. البته خودمان هم اطلاع چندانی از آنچه در کشور می‌گذشت نداشتیم، خب آن موقع نه دسترسی چندانی به تلفن وجود داشت و نه خبری از شبکه‌های اجتماعی بود! بخش مهمی از اطلاعات ما بر اساس برنامه‌های رادیو و تلویزیون‌های خارج از کشور بود، آن‌ها هم که واقعیت را آن‌طور که دلشان می‌خواست منعکس می‌کردند.

✦ تا شروع جنگ تحمیلی در هند ماندید؟

بله، اما جنگ که شروع شد دیگر طاقت ماندن نداشتیم. پیش خودمان گفتیم الان به وجودمان نیاز است. باید برگردیم و اگر لازم بود عازم جبهه شویم. شاید تازه یکی دو سال ابتدایی دانشگاهمون بود که با چند دانشجوی دیگر ایرانی تصمیم به بازگشت گرفتیم. حدود ۱۰ نفر شدیم. دانشگاه خداحافظی کردیم و مسیر برگشت را در پیش گرفتیم. اصلاً فکری برای این که سری به خانواده‌هایمان هم بزنیم نداشتیم، فقط به دنبال خط مقدم بودیم. خبری از هواپیما هم نبود. از راه زمینی و از مسیر پاکستان راهی اهواز شدیم. یکی دونفر از جمع هم دانشگاهی‌ها اهوازی بودند. آنان راهنمایی‌مان کردند. به اهواز که رسیدیم، ما هم خودمان را معرفی کردیم. اما اعزام‌مان نکردند. برای آنان سخت بود ما دانشجویایی که از خارج آمده بودیم



و کلنگ به دستمان بدهند! روز دوم با صحنه جالبی روبرو شدیم، مردم عزیز و بزرگوار سوسنگرد برای ما از هر چیزی که داشتند صبحانه و بعد هم ناهار آوردند. آن پذیرایی شان را هرگز فراموش نمی‌کنم. همان روز دوم اتفاق عجیبی افتاد. چند نفر از مردم بومی را در حال در گوشی حرف زدن دیدم. از عرب‌های سوسنگرد بود. با یکیشون خیلی رفیق شده بودم. او را صدا کردم که چه شده! متوجه شدم که شب قبل، رادیو عراق از اعزام تعدادی کماندو و چریک هندی برای جنگ با عراقی‌ها خبر داده! به این بهانه هم قرار بود سوسنگرد را بمباران کنند. خب ما که کماندو نبودیم! چند دانشجو بودیم که از هند به کشور برگشته بودیم. خلاصه از این طور ماجراها کم نداشتیم. حدود دو سه ماه که گذشت تا آقای منتظری گفتند: «دانشجوهایی که از خارج اومدن برگردند به همان کشورها و درس و کارشان را ادامه بدهند که واجب‌تر است. الان نیرو به اندازه کافی هست.» چاره‌ای نبود، تصمیم گرفتیم قبل از بازگشت سری به خانواده‌های مان بزنیم، آن هم در شرایطی که خبر نداشتند چند ماه است که برگشتیم. راستش برای آن که نگران نشوند، از جبهه هم نامه می‌دادیم که ما در هند هستیم، درس می‌خوانیم و وضعیت خوبی هم داریم. اما تا از در خانه وارد شدم، من را که با لباس بسیجی‌ها دیدند نگران شدند که کجا بوده‌ام! پرس و جو کردند. گفتم حدود سه ماه است که برگشتم و حالا هم قرار است مجدد به هند بروم، برای دیدار و خداحافظی آمدم. دوباره به هند برگشتم. درس تمام شد و مهندسی شیمی‌ام را گرفتم. از طریق یکی از دوستان برای کار به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی معرفی شدم. به کارگزینی ارشاد برای گزینش مراجعه کردم. آنجا آقای طهماسبی نامی، مدیر کل کارگزینی بود. در اتاقش را که بازکردم هول شدم، گفتم حتما اشتباه آمدم. حدس زد که برای استخدام رفته‌ام. گفت درست آمدی، منتهی اول باید به گزینش بروی. چند طبقه‌ای را بالا و پایین کردم تا آخر به جای درست رفتم. بعد هم افتخار این را پیدا کردم که مسئولیت گزینش وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی را به عهده بگیرم. هر چند هنوز در حال و هوای جبهه بودیم. متوجه شدم که از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برخلاف دیگر سازمان‌ها هنوز خبری از تشکیل بسیج نیست. به سراغ مدیریت رفتم و گفتم این طور که نمی‌شود! همه جا بسیج راه افتاده جز اینجا! خلاصه بعد از کلی دوندگی، یک مرکز با عنوان بسیج شهدای گمنام راه اندازی کردیم، یک تابولوی نئونی هم بالای در وزارت خانه نصب شد. از فردای آن صدای عده‌ای درآمد که فلانی تو مگر نمی‌دانی این یکی از بستگان حضرت امام (ع) کار می‌کند؟ خب به نظرم این عیبی که نداشت هیچ، تازه خوب

هم بود. به کارمان اصرار کردم و گفتم که اینجا باید بسیج شهدای گمنام فعالیت کند. خیلی هم اذیت شدیم، هر چند با وجود آن که با کارمان مخالف بودند اما گروه خوبی شکل گرفت. شهدایی از آن گروه بسیج تقدیم دفاع مقدس و این آب و خاک شدند. طی دوران جنگ تحمیلی با لشکر محمد رسول الله همکاری بسیار نزدیک پیدا کردیم. من به عنوان نخستین مسئول این گروه بسیج انتخاب شدم. راستش نمی‌خواستم قبول کنم، به نظرم لیاقت آن را نداشتیم. چند ماه آنجا خدمت کردم. مشکلاتی هم با ما معاونت بین الملل آن زمان وزارتخانه داشتیم. برای شناسایی افراد مناسب به مساجد و مراکزی که ختم شهدا در آن‌ها برگزار می‌شد می‌رفتیم. مسئول گزینش هم همراهمان بود، همان‌جا هر کسی که به نظرمان مناسب بود را صدا کرده و به آنان پیشنهاد کار می‌دادیم، می‌گفتیم که آقای فلانی، علاقه‌مند هستی که به عنوان رایزن فرهنگی ایران با کشورهای دیگر اعزام بشوی؟ آنهایی که علاقه‌مند بودند مراحل گزینش را طی می‌کردند. از جمله افرادی که با این روش انتخاب شدند می‌توان به زنده‌یاد صادق گنجی اشاره کرد که او را در پاکستان ترور کردند. از بچه‌های سپاه بود که او را در مدرسه شهید مطهری پیدا کردم. معاونت‌های وقت وزارت ارشاد، قدری به این طور بچه‌ها زاویه داشتند. هنوز هم کمابیش چنین نگاهی هست. حالا به اسم خاصی اشاره نمی‌کنم اما به خاطر همین مخالفت‌ها به او پاسپورت سیاسی ندادند. با پاسپورت خدمت رفت، ماموریتش که تمام شد، پاکستانی‌ها از او برای شام خداحاطی از او دعوت کردند. آنجا رسم است وقتی یک مامور کارش تمام می‌شود، مردم محلی مراسمی برای خداحافظی با او می‌گیرند. در همان مراسم شام و در جمع مهمانان ترور شد. پیکرش را با همان وسائل شخصی‌اش که برای بازگشت به ایران جمع کرده بود راهی کشور کردند. من همچنان مشغول فعالیت در گزینش وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بودم، در آن دوران با همراهی دیگر دوستان موفق به انجام کارهای خوبی شدیم. هنوز هم برخی از دوستان وزارتخانه را می‌بینم و خاطرات خوبی از آن دوران دارم. هر چند که آن موقع عده‌ای از عنوان شغلی‌ام وحشت داشتند. حتی می‌ترسیدند پیشنهادمان را قبول کرده و دنبلمان بیایند. آن زمان گزینش برخی افراد ره‌بالا را هم به عهده داشتیم، یکی از آنان آقای عطاءالله مهاجراتی بود او را در زمان آقای خاتمی گزینش کردیم. همسر برادر میرحسین موسوی، زمانی که نخست وزیر بود هم نزد ما گزینش شد، همسرش برای رایزنی فرهنگی آمده بود. البته نگاه‌مان به همه یکی بود. آنقدر که هرازگاهی که مسئولان وقت وزارت خانه من را صدا می‌کردند که توصیه فردی

را بکنند، آن را نمی‌پذیرفتم. بعد از مدتی من را به عنوان رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به بنگلادش فرستادند.

✦ چه سالی؟

بین سال ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۴ بود.

✦ آن زمان هنوز به سازمان فرهنگ و ارتباطات نیوسته بودید؟

نه، همچنان در معاونت بین‌الملل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بودم. آن موقع آقای خاتمی وزیر و آقای تاج‌زاده هم معاون ایشان بودند. وقتی به من گفتند برو بنگلادش، قبول کردم و رفتم. البته آن‌طور نبود که بی‌میل باشم، قبل از آن که نهایی شود از خودم پرس‌وجو کرده بودند که علاقه‌مند به رفتن هستم یا نه. خب هنوز زمان چندی از انقلاب نگذشته بود، بنگلادش هم که یک کشور اسلامی بود و مردم آنجا نیز علاقه زیادی به جمهوری اسلامی ایران داشتند. برای همین خیلی هوای من را داشتند و در آنجا موفق به کارهای خوبی شدم. وقتی بعد از حدود پنج سال ماموریت تمام شد و برگشتم از نتایج همکاری‌ها و اقداماتی که شکل گرفته بود رضایت زیادی داشتیم. با آن که حدود ۳۸ سال از آن موقع می‌گذرد اما برخی روابط و دوستی‌های آن زمان هنوز هم حفظ شده است؛ افرادی که از جمله‌شان می‌توان به استادان دانشگاه و افرادی که با آنان همکاری داشتم اشاره کرد. در آن چندسال موفق به انجام کارهای خوبی شدم. من و دیگر جوانان انقلابی آن دوران فقط به دنبال حفظ انقلاب و نظام بودیم، اصلا برای ما مهم نبود که بحث چقدر پول در میان باشد؛ دنبال رسمی شدن و استخدام و این حرف‌ها هم نبودیم.

✦ جنگ که تمام شد چه کردید؟

ماموریت بنگلادش تمام شد و به ایران بازگشتم. خیلی از برنامه‌های ماموریت هم به خوبی انجام شده بود.

✦ بعد از آن دوباره به وزارت ارشاد برگشتید؟

بله، به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برگشتم. البته کمی بعد سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی تشکیل شد و به حوزه کاری‌ام را عوض کردم. این تغییر به پیشنهاد زنده‌یاد آیت‌الله تسخیری بود که گفت فلانی، بیامدیریت کل حوزه ریاست را به عهده بگیر. من هم قبول کردم و آمدم. حدود دو سال در زمان آیت‌الله تسخیری و در جوار آقای ایمانی‌پور، ریاست فعلی سازمان فرهنگ و ارتباطات فعالیت کردم. ایشان آن زمان مسئولیت حراست را به عهده داشتند. بعد از دو سال، زنده‌یاد تسخیری درباره این از من پرسید که علاقه‌مند فعالیت در جای دیگری هستم یا نه! نمی‌دانستم چه شغلی و چه محلی مدنظرش هست. اما گفتم که شما هرکجا و برای هر وظیفه‌ای که بگوئید را قبول می‌کنم. در آن سال آقای خاتمی تازه رئیس جمهور شده بود. از ریاست

جمهوری هم پیشنهاد کار داشتم، ولی راستش دلم با سازمان فرهنگ بود و برای همین قبول نکردم. خلاصه به حاج آقا تسخیری گفتم: «هرچه شما بگویید. اگر فکر می‌کنید از عهده کاری که مدنظر شماست برمی‌آیم، من حرفی ندارم. از همان موقع وارد فعالیت در عنوان کاری دیگری شدم، حدود هفت سال مدیریت اداره کل همکاری‌های فرهنگی هنری سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی را به عهده گرفتم. دوران بسیار خوبی بود. با هنرمندان بسیاری ارتباط گرفتیم. یادش بخیر. یک‌روز زنده‌یاد تسخیری من را صدا کرد و گفت: «علی مددی بیا. «گفتم چه شده؟ یک بیت از شعر خواند، شعر: «

منی که نام شراب از کتاب می‌شستم / زمانه کاتب دکان می‌فروشم کرد. «تعجب کردم. گفتم: «حاج آقا چه اتفاقی افتاده؟» زنده‌یاد تسخیری هم گفت: «هیچی! فقط تو هرچی مطرب و این‌ها بوده را آوردی و از طرف سازمان عازم خارج می‌کنی!» من هم دفاع کردم که حالا دوره زمانه عوض شده، زمانه طوری شده که دیگر به سینما و هنرهایی مثل موسیقی نیاز داریم. به او اطمینان دادم که از این اقدامات، نتایج بدی دنبال نمی‌شود. خوشبختانه دوران خوب و شکوفایی را پشت سر گذاشتیم. حدود هفت سال در آن مسئولیت به ایفای نقش پرداختم.

✦ حالا که بحث دعوت از گروه‌های فرهنگی به میان آمد، اشاره جزئی‌تری به همکاری‌های خود با اهالی فرهنگ و هنر داشته باشید.

سوال شما را با ذکر خاطره‌ای در همین رابطه پاسخ می‌دهم. جنگ بوسنی تازه شروع شده بود. آقای علی جنتی معاونت بین‌الملل را قبول کرده بود که به من پیشنهاد داد عازم بوسنی شوم. او اصرار داشت که بروم و من هم اصرار داشتم که نروم!

✦ چرا؟ به خاطر شرایط جنگی بوسنی علاقه‌ای به رفتن نداشتید؟

استدلالم این بود که همه ماموریت‌های خارجی را که نباید فقط به چند نفر بدهند. اما آقای جنتی دوباره اصرار کرد، گفتم اگر بنا به اجبار است می‌روم، وگرنه نه! گفتم که اجبار است و من هم رفتم. راستش دلم می‌خواست در کشور خودمان بمانم و خدمت کنم. بازگردیم به سوال شما. آن موقع جنگ بوسنی تازه آغاز شده بود، کرواسی زیر گلوله و بمباران صرب‌ها قرار داشت. وضعیت بدی بود. حتی جایی برای برپایی ریزنی فرهنگی نداشتیم. محمد جواد آسایش به عنوان سفیر ایران آنجا حضور داشت، بنابر آن شرایط، سفارتخانه هم محلی ثابتی نداشتند و در هتل مستقر شده بودند. باید جایی را اجاره می‌کردیم، در آن شرایط که نمی‌شد کار کرد! یکی از دوستانم در سپاه قدس هم آنجا کاری کرد کمک‌مان کرد. خدابایامرز محمدحسین نواب و برادرش هم آنجا بودند، البته بعدها به شهادت رسیدند. با آنان هم همکاری

خوبی داشتیم. در نزدیکی مسجد زاگرب، محلی را در اختیارمان قرار گرفت. چند روز که گذشت، دیدیم استقرارمان در آن محل هم بی‌فایده است. در نهایت به کمک دوستانمان، محلی شیک و ارزان پیدا کردیم. سفیر ایران هم که از مدتی قبل به دنبال اجاره محلی مناسب برای سفارتخانه بود تعجب کرد که تو چطور چنین جایی گرفتی! ظاهراً او هم قبلاً برای اجاره آن محل اقدام کرده بود اما موفق به جلب نظر صاحبخانه نمی‌شود. سر همین موضوع کمی هم با من مشکل پیدا کرد، این که چرا جایی که مدنظر آنان بود به دست ما رسید!

✦ آقای آسایش؟

بله. حتی از من پرسید که چطور موفق شدم. خب من هم صادقانه جواب دادم، این که با صاحبخانه تلفنی صحبت کرده بودم. او از من درباره فعالیتت که قصد انجام آن را داشتم پرس‌وجو کرد. من هم گفتم که جز کار فرهنگی، نیت انجام هیچ کاری دیگری را ندارم. خب ریزن فرهنگی که دنبال سیاسی‌کاری نیست. حتی به او اطمینان خاطر دادم که جنگ طلب هم نیستیم. صاحبخانه هم خوشش آمد و قبول کرد. به بهای کمی هم آنجا را به ما اجاره داد، چهار هزار مارک. شاید هم دوبرابرش. به هر حال مبلغ کمی بود. در

**\* توصیه میکنم، ریزن فرهنگی ما که به دنبال موفقیت است نخست با سفیر و دوم با کارمندان سفارتخانه ارتباط خوبی بگیرد. چه ایرادی دارد که همدیگر را همکار و رفیق ببینیم. همانطور که با همکارانمان در سازمان فرهنگ سر جنگ نداریم، آنان را هم باید با خودشان یکی بدانند. اگر به چنین مسئله‌ای توجه کنند، بی‌شک اگر مشکلی هم رخ بدهد، آنان چشم‌پوشی می‌کنند. در درجه سوم با ایرانی‌های مقیم کشور محل ماموریت خود ارتباط خوب برقرار کنند**

ساختمانی بسیار نو و شیک، فعالیت‌مان را شروع کردیم، کار هم خیلی خوب پیش می‌رفت. البته گاهی اوقات که ضرورت ایجاب می‌کرد، از انجام برخی کمک‌های دریغ نمی‌کردیم، از جمله اگر کسی قرار بود از ماجرا یا جایی عبور کند، نزد ما می‌آمد، ماهم به آنان جلیقه ضدگلوله می‌پوشانیم و ردشان می‌کردیم.

✦ اما نگفتید ماجرای دعوت به همکاری از اهالی هنر در این ماموریت چه بود؟

خوب به خاطرمانده که بهمن ماه بود، یک گروه موسیقی به خوانندگی آقای قدیمی برای اجرا به کرواسی آمدند. هفت-هشت نفری می‌شدند. آدم‌های بسیار خوبی بودند، یک خانم که اسمش یادم نیست هم در بین آنان بود. این گروه را که دیدم به آرامی سراغ دوستانم رفتم، به آنان گفتم که

بد نیست آنان را به بوسنی ببریم. گفتند خطرناک است. نمی‌شود. بوسنی محاصره است.

✦ چرا آنقدر اصرار کردید؟ هدف‌تان چه بود؟

اجرای یک گروه موسیقی تاثیر خوبی بر حفظ روحیه مردم بوسنی می‌گذاشت. برای همین بود که اصرار داشتم.

✦ موسیقی این گروه طوری بود که برای آنان قابل درک باشد؟

بله. آقای قدیمی همان موقع هم از هنرمندان بسیار خوب و کاربلد موسیقی بود. عجیب آن که آنان هم پذیرفتند. همه‌شان آمدند. شب قبل از روزی که قرار بود عازم بوسنی شویم درباره چگونگی رفتن‌مان تصمیم‌گیری کردیم. آنجا هواپیما نمی‌رفت، امکان مراجعه زمینی هم نبود، بنابراین از UN هواپیما گرفتیم. گفتیم که قصد جابه‌جایی یک گروه موسیقی را داریم، قبول کردند. شبانه به اعضای گروه گفتیم فردا راهی بوسنی می‌شویم. آماده شدند. حتی آن خانم هم آمد. به فرودگاه مقصد که رسیدیم، یک نفربر زرهی برای ما فرستادند، خودمان به همراه سازها از طریق آن رفتیم. باید از بین صرب‌ها رد می‌شدیم. وضعیت خطرناکی بود. به لطف خدا از آن منطقه هم رد شدیم. دوستانمان جای خوبی را برای ما در نظر گرفته بودند. محل امنی بود. سه روز بعد با تعداد بیشماری از بوسنیایی‌های زخمی روبرو شدیم. در مدرسه‌ای، بیمارستان به پا کرده بودند، با توجه به شرایط وخیم زخمی‌ها، همه‌مان خون اهدا کردیم. روز چهارم به مشاور رئیس جمهور وقت آنان که جمال لاتیچ نام داشت گفتم که گروه موسیقی همراهمان قصد اجرای عمومی دارند. سالن بسیار بزرگی را درست وسط جنگ در اختیارمان گذاشتند. امیدوارم آقای قدیمی و گروه همراهش هرکجا که هستند سلامت باشند. برای اجرا، شبانه یک سروده حماسی آماده کرد.

✦ او هم تحت تاثیر آن فضا قرار گرفته بود؟

بله و ترانه سارایوو و سارایوو را آنجا بود که آماده کرد و خواند. جمعیت زیادی آمدند و خیلی تشویق کردند. بعد از آن چهار-پنج برنامه دیگر هم اجرا کردیم. در نهایت هم موفق به بازگرداندن آنان در کمال سلامتی به کشور شدیم. شاید تصور شما هم عجیب باشد. این که درست وسط یک کشت و کشتار اساسی، یک گروه موسیقی در ایران بروند و اجرا کنند و به سلامت هم برگردند! بعد از آن حدود چهار سال هم در کرواسی بودم. برای ارتباط با افراد و گروه‌ها مختلف به مناطق مختلفی رفتم. روابط بسیار حسنه‌ای با امام جماعت کرواسی پیدا کرده بودم. آنقدر با اهالی فرهنگ و هنر و حتی چهره‌های دینی آنان دوست و رفیق شده بودیم که برای انجام هرکاری می‌توانستم روی کمک آنان حساب کنم. با تکیه بر چنین تجربه‌هایی است که



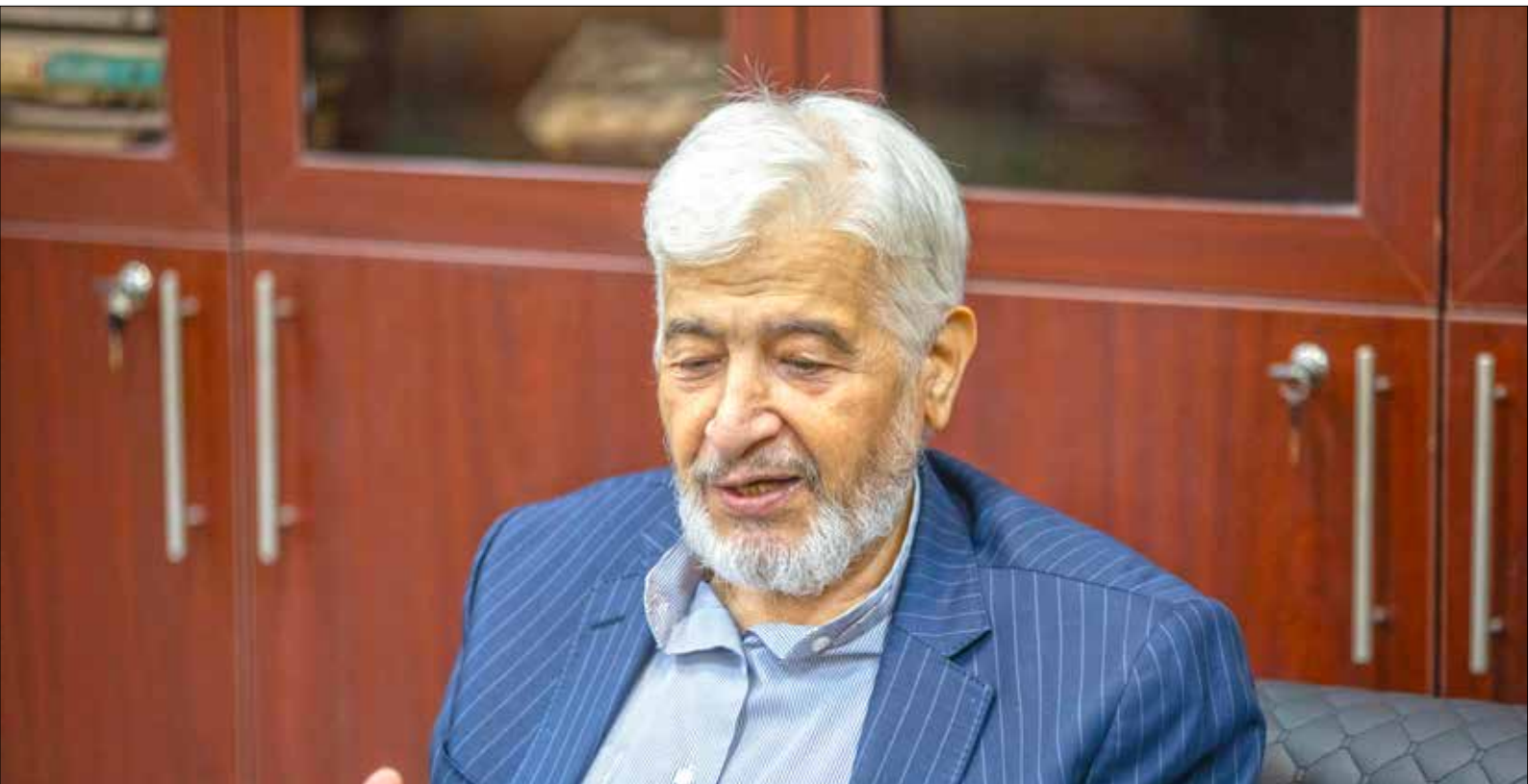
تاکید دارم یک رایزن فرهنگی نباید زمان ماموریت خود را به پشت میز نشینی محدود کند. اگر رایزن‌ها برای برقراری رابطه دوستانه با افراد و گروه‌های مرتبط با کار خود تلاش کنند آن وقت است که همکاری همه آنان را جلب می‌کنند. این تلاش برای برقراری دوستی‌ها را می‌توان گام مهمی برای دستیابی به دیپلماسی فرهنگی را هم برداشت. در نتیجه همین دوستی‌هاست که کار کاشی‌کاری کتیبه‌های مسجد زاگرب را یکی از هنرمندان اصفهانی انجام داده، کاری که به یادگار از کشور ما برای آنان باقی مانده است. حاصل ماموریت چندساله‌ام در آنجا هم دوستی‌های خوبی را به

را دیدم از او قول گرفتم که شرایط دیدارم را با رهبری فراهم کند. برای حاج آقا ماجرای آن هدیه و چرایی اصرارم برای آن دیدار را شرح دادم. قبول کرد. من هم آن دستگاه را برداشتم و رفتم. در یک اتاق به همراه آیت‌الله تسخیری به دیدار با رهبری رفتیم. حضرت آقا که تشریف آوردند، آن هدیه معنوی را تقدیم کردم و از ایشان درخواست کردم که آن را قبول کنند، مقام معظم رهبری هم پذیرفتند. راستش آنقدر خوشحال شدم که به خودم گفتم همین است؛ کاری که برای رضای خدا انجام شود چنین نتیجه لذت بخشی دارد.

✦ تجربه دعوت از آن گروه موسیقی سبب شد که شما

اساسی جمهوری اسلامی ایران را به ۴۲ زبان زنده دنیا ترجمه و چاپ کردیم. بعد از آنجا رایزن فرهنگی کنیا به من محول شد. خب من که سابقه فعالیت در آسیا و اروپا را داشتم، بنابراین اعزام به آفریقا را هم قبول کردم. من به فاصله یک نفر بعد از احمد درگاهی، رایزن فرهنگی کنیا شدم.

✦ حضورتان در کنیا هم موفقیت آمیز بود؟  
بله. همان ابتدای ورودم به کنیا، سر و سامانی به دفتر رایزنی دادیم. یک دفتر درست و حسابی راه انداختیم. آنقدر کارمان با استقبال روبرو شد که برای افتتاحیه هر برنامه‌ای، یکی از وزرای کنیا می‌آمد. البته شاید بعضی از سفرا خوششان



ارمغان آورد. بگذارید خاطره دیگری هم بگویم. از رابطه خوبی که با امام جمعه آنان داشتم گفتم. زاگرب، امام جماعتی به نام عزت عزیز داشتند که بین ما ایرانی‌ها به امام عزیز مشهور بود. مرد بسیار خوبی بود. موقع خداحافظی که شد به من گفتم: «آقای علی مددی تو خیلی حق به گردن من داری. می‌خواهم هدیه‌ای به تو بدهم.» پرس‌وجو کردم که چه هدیه‌ای و... از من دعوت کرد که به مسجد بروم. هدیه‌اش قرآن بود. چیزی شبیه به لیوان روی آن گذاشت که یک دفعه تلاوتی بسیار زیاد از قرآن به گوش رسید. آن زمان در کشور خودمان خبری از قرآن‌های گویا نبود. شبیه آن را ندیده بودم. خیلی خوشم آمد، آنقدر که به او گفتم حتما این هدیه ارزشمند را به مقام معظم رهبری تقدیم خواهم کرد. به کشور که بازگشتم، وقتی آیت‌الله تسخیری

در اداره کل فرهنگی، فعالیت خوبی داشته باشید؟  
خوشبختانه همین‌طور است. با هنرمندان همه حوزه‌ها به خصوص موسیقی ارتباط خوبی پیدا کرده بودم، از مجید اخشابی گرفته تا محمد اصفهانی. با سینمایی‌ها و اهالی فرهنگی در سایر حوزه‌ها نیز ارتباط و همکاری‌های خوبی داشتم. به همین دلیل بود که زنده‌یاد تسخیری آن بیت شعر را برای من خواند و به شوخی گفت که آخر من او را هم راهی جهنم می‌کنم! بعد از آن که در اداره کل همکاری‌ها مشغول فعالیت شدم، چند پیشنهاد کاری دیگر هم مطرح شد، از جمله پیشنهادی برای موسسه علمی-فرهنگی الهدی. یک موسسه فرهنگی بسیار بزرگی بود، موقعی که به آنجا رفتم همه نوع فعالیت داشتند. از آنجا هم توفیق انجام کارهای مهمی نصیب شد، از جمله آن که قانون

نمی‌آمد، شاید به این خاطر که آنان موفق به جلب همراهی مقامات بالای کنیا نشده بودند. آنان را آنقدر تحویل نمی‌گرفتند. چهار سال هم در کنیا مشغول خدمت بودم. با شیعیان آنجا هم ارتباط بسیار خوبی پیدا کردم. شیعیان خوجه در کنیا، گروهی از مسلمانان هندی‌الاصل هستند، از آنجایی که دوران تحصیل من هم در هند سپری شده بود، به راحتی رگ خواب آنان را پیدا کردم. خیلی زود رفیق شدیم. آنجا با یکی از ثروتمندترین افراد آفریقا دوستی نزدیکی پیدا کردیم، شیعه‌اثنی عشری بود و برای شیعیان هرکاری از عهده‌اش ساخته بود انجام می‌داد. رسیدگی خوبی به فقرای شیعه می‌کرد و زمینه‌ساز همکاری بسیار شد.

✦ در کنیا هم از همراهی اهالی هنر استفاده کردید؟  
از این قبیل فعالیت‌ها همه جا داشتیم. آنان هم

اعتمادشان به ما جلب شده بود، بین خودشان این طور باب شده بود که تا علی مددی هست از او کمک بگیریم. بی تعارف ما هم همکاری از عهده‌مان ساخته بود انجام می‌دادیم. ماموریت چهارساله‌ام در کنیا که سپری شد در حالی به ایران بازگشتم که از اقداماتی که انجام شده بود رضایت زیادی داشتم. باز به سازمان برگشتم و در جاهای مختلفی فعالیت کردم. برای دو-سه دوره قائم مقام معان بین‌المللی بودم. بعد از مدتی به ژاپن اعزام شدم. بعد از فردی به نام آقای یوسفی ماموریت رایزنی فرهنگی را قبول کردم. او آن طور که باید در جو اما و اگرهای چنین کاری قرار نداشت. طی سی سال فعالیت کاری‌ام، در مشاغل و مسئولیت‌های مختلفی به ایفای نقش پرداختم. البته ناگفته نماند که در ابتدا قرار بود که فقط سه ماه در ژاپن بمانم، اما آن قرار اولیه سه‌ماهه به بیش از سه سال و خورده‌ای افزایش پیدا کرد. قبول نمی‌کردند که برگردم. ژاپن شرایطی متفاوت از دیگر کشورها دارد. اگر پاسپورت سیاسی نداشته باشید، هر سه ماه باید چند روزی از ژاپن خارج شده و از آنان دوباره درخواست ویزا کنید. هر سه ماه، چند روز به ایران بازمی‌گشتم یا به چین می‌رفتم و مهمان آقای الماسیه و دیگر دوستان می‌شدم. آنجا هم در همکاری با دیگر دوستان موفق به انجام کارهای خوبی شدیم. البته شرایط و هزینه‌های ژاپن طوری نبود که قادر به دعوت گروه‌های موسیقی از ایران شویم. فقط بلیط پرواز به ژاپن چیزی حدود ۳۰ الی ۴۰ میلیون تومان می‌شد و برای پول بلیط چند هنرمند باید بیشتر از چهارصد میلیون تومان پرداخت می‌کردیم.

✦ با این حساب از اجرای گروه‌های موسیقی ایرانی در ژاپن صرف نظر کردید؟

نه، اما امکان دعوت از هنرمندان ایرانی را هم نداشتیم. بنابراین یک روزه هر چه ایرانی بود را جمع کردیم، از آنان پرسیدیم که هر کدام چکاره هستند! همان روز اول، از بین آن جمع یک گروه ۱۰ نفره موسیقی تشکیل دادیم. شاید باورتان شود اما در بین آنان هم خواننده و هم تعدادی نوازنده داشتیم، ابزارهای موسیقی را هم داشتند. کارشان خوب بود، خیلی حرفه‌ای می‌نواختند. کار گروه را که دیدم گفتم خب دیگر نیازی نیست که با صرف هزینه زیاد، از ایران گروه‌هایی را به ژاپن ببریم. برای جلب همکاری‌شان به آنان گفتیم که برای هر برنامه‌ای که دعوت شوند مبلغی هم به آنان می‌پردازیم. هزینه آن یک‌صدم دعوت هنرمندان از ایران هم نمی‌شد. خلاصه در آن کار هم موفق شدیم و نتایج خوبی به دنبال داشت.

✦ حضورتان فقط به فعالیت‌های فرهنگی محدود بود؟

نه. برای ارتباط با ایرانی‌های مقیم ژاپن هم اگر

کاری از عهده‌مان ساخته بود انجام می‌دادیم. نمونه‌اش دیدار با زندانی‌های ایران در ژاپن بود. اغلب آنان تقریباً در آن کشور رها شده بودند. به دیدار با برخی از این افراد می‌رفتم، صحبت‌های آنان را می‌شنیدیم و اگر چیزی لازم داشتند به دست آنان می‌رساندیم. هر چند که برخی از آنان یاران یاکوزا بودند اما خب نمی‌شد به حال خود رها شوند. به هر حال ایرانی بودند. شاید با این کار امکان بازگشت آنان به مسیر صحیح مهیا می‌شد. از ژاپن که برگشتم دیگر ماموریت‌ها تمام شد. موقع بازنشستگی‌ام شده بود و برای آن درخواست دادم.

✦ حالا چه می‌کنید؟ به طور کامل از کار خداحافظی کرده‌اید یا از تجربه آن دوران برای کار و فعالیتی بهره می‌برید؟

راستش بعد از بازنشستگی به همراه سه-چهار نفر از دوستان یک دفتر دایر کردیم. بنای فعالیت‌مان را هم بر کارهای فرهنگی گذاشتیم، بر این اساس حتی یک انجمن دوستی مشترک ایران با کنیا تشکیل شده است. پیشنهاد مدیریت آن را به من دادند که قبول نکردم. به نظرم برای این کار بهتر از من نیز هست.

✦ به اتکای سال‌های فعالیت فرهنگی در عناوین مختلف کاری، چه پیشنهادی برای رایزنی‌های فرهنگی جوانی دارید که به تازگی کار خود را آغاز کرده‌اند؟

به گمانم یکی از مهم‌ترین موارد این است که بدانند ما چه بخواهیم و چه نخواهیم، سفارت ایران در دیگر کشورها یک دفتر و مسئولیت کاری دائمی است. رایزن‌ها این افراد را همراه خود بدانند. به جای آن که با آنان زاویه پیدا کنند، برای دوستی و شکل‌دهی همکاری‌های مشترک با آنان تلاش کنند. این یک واقعیت است که رایزن‌های فرهنگی باید خودشان را با سفرای کشورمان وفق بدهند. اگر دنبال دوستی نباشند، بی‌شک دچار مشکل می‌شوند. کافی است که رایزن با سفیر ایران در کشوری که به آن اعزام شده است یک زاویه کوچکی پیدا کنند، آن وقت است که اولین افرادی که برای او در درس به پا خواهند کرد همان کارمندان سفارت خواهند بود. حتی اگر خود سفیر هم قصد دشمنی نداشته باشد دیگران او را گرفتار این فکر می‌کنند که فلان رایزن با کارهای خود به دنبال خراب کردن وجهه تو است. بنابراین جلب اعتماد سفرای یکی از نخستین گام‌های ضروری به شمار می‌آید. خود من تجربه خوبی از شکل‌گیری دوستی با سفرای کشورمان دارم. در زمان حضورم در ژاپن، آقای نظرآهاری به عنوان سفیر در آنجا حضور داشت. واقعا سفیری خوب و عالی بود. ارتباط خوبی هم داشتیم. با افراد نزدیک به او هم رفاقت پیدا کرده بودم، آنچنان که در انجام کارهای مرتبط با فرهنگ با من مشورت می‌کرد. بنابه ارتباط

خوبی که داشتیم خیالم راحت بود که هرگز به دنبال بدگویی من نزد سفیر نمی‌رود. اما رایزنی که برای خودش دشمن‌تراشی کند در انجام وظیفی که به عهده‌اش می‌گذارد دچار مشکل می‌شود. رایزن‌ها نه تنها با سفرا، بلکه با کارمندان سفارت هم باید ارتباط خوبی بگیرند. بنابراین توصیه می‌کنم، رایزنی که به دنبال موفقیت است نخست با سفیر و دوم با کارمندان سفارت‌خانه ارتباط خوبی بگیرد. چه ایرانی دارد که همدیگر را همکار و رفیق ببینیم. همان طور که با همکاران مان در سازمان فرهنگ سرچنگ نداریم، آنان را هم باید با خودشان یکی بدانند. اگر به چنین مسئله‌ای توجه کنند، بی‌شک اگر مشکلی هم رخ بدهد، آنان چشم‌پوشی می‌کنند. در درجه سوم با ایرانی‌های مقیم کشور محل ماموریت خود ارتباط خوب برقرار کنند. من و همکارانم با اصفهانی‌های ساکن بنگلادش رفیق شده بودیم، به خصوص که افرادی بسیار ثروتمند و اثرگذار در آن کشور بودند، تعدادی از آنان کار چایی و صادرات آن را برعهده داشتند. هر چه به آنان می‌گفتم همراهی‌مان می‌کردند، از تامین مالی گرفته تا گرگشایی از برخی موانعی که با آن‌ها روبرو می‌شدیم.

✦ هیچ وقت چالشی برای ایرانی‌های مهاجر پیدا نکردید؟

نه، هرگز. ✦ شما را به جامعه‌شان راه می‌دادند؟

هم راه می‌دادند و هم تا برای مناسبتی از آنان دعوت می‌کردیم قبول می‌کردند. البته جایی که در هند دوره دانشجویی‌ام سپری شد، تعداد منافق هم بود. اما با موارد مشابه آنان خیلی کم مواجه می‌شدیم. به هر کشوری که اعزام شدم، اگر هم با ایرانیان مخالف روبرو می‌شدم، مخالفت آنان در حد نارضایتی‌ها داخلی بود. مسئله‌ای ایجاد نمی‌کردند. هیچ کدام شمشیر از نو نمی‌بستند. همین ژاپنی‌ها ما را به چند چیز می‌شناسند، با فرش درجه یک مان و حافظ و سعدی و فردوسی مان. اما بعد از انقلاب عده‌ای نگذاشتند این به گوش نسل جوان آنان برسد. با این وجود هر از گاهی که برای خرید به بعضی از فروشگاه‌ها می‌رفتم و با همسر یا برخی دوستان فارسی صحبت می‌کردیم، گاهی پیرمرد یا پیرزنی جلو می‌آمد و به فارسی احوال‌پرسی می‌کرد. تعجب می‌کردیم و می‌پرسیدیم فارسی را کجا یاد گرفته است. می‌گفتند که زمان شاه بندرعباس در شرکت نفت کار می‌کردند و آنجا فارسی یاد گرفتند. حتی به نیکی از سال‌های حضور خود در ایران یاد می‌کردند و می‌گفتند که از ایرانی‌ها بدی ندیدند. آنهایی هم که خیلی مخالف بودند، منافقان بودند که سمت ما نمی‌آمدند، ما هم با آنان کاری نداشتیم. اما آنهایی که مشغول تجارت بودند هنوز هم علاقه زیادی به کشور و نظام دارند و هر کاری



از عهده‌شان ساخته بود انجام می‌دادند. رایزن فرهنگی، باید هوای ایرانی‌های مهاجر را داشته باشد، حتی اگر کمی ناز کنند. همراهی با آنان به درد خودشان می‌خورد، اگر به آنان بها بدهند، هرکاری بتوانند برای کمک انجام می‌دهند. همین که بدانند جایی هست که هوای آنان را دارد کافی است. مسئله دیگری که نباید فراموش کنند ضرورت شناسایی مراکز مختلف ایرانی در کشور مورد نظر است، مرکزی همچون جامعه المصطفی و نمایندگی رسانه‌هایی نظیر سازمان صدا و سیما. من وقتی به ژاپن رفتم، همان ابتدا با آقای متولیان در جامع المصطفی رفیق شدم، در آن سال‌ها خیلی هم کمک‌مان کرد. با همه آنان رفیق شویم و به همدیگر کمک کنیم. نگوییم، این که صدا و سیماست، از او بدم می‌آید. البته این تعامل نباید فقط به مراکز ایرانی محدود شود، برای ارتباط با مراکز فرهنگی کشوری که به آن اعزام شده‌اند هم تلاش کنند.

✎ ژاپنی‌ها یا اهالی دیگر کشورمخالفتی به همکاری با شما نداشتند؟

نه. هیچ کدام مخالفتی نداشتند، حتی یک مرتبه ما را برای بازخواست احضار من نکردند. نگفتند تو چه کاره هستی و چرا آمدی! همه با روی باز استقبال می‌کردند.

✎ ارتباط با ارگان‌های دولتی کشوری که تجربه رایزنی در آن‌ها را داشتید چطور بود؟

آنان هم همکاری می‌کردند. به عنوان نمونه من یک هفته فیلم در ژاپن برگزار کردم. اگر برای رفاقت با سینمایی‌های آنان پیش قدم نمی‌شدم برای برپایی آن هفته ناچار به پرداخت هزینه‌های زیادی بودم. اما مجانی انجام شد. تازه حتی برای دعوت از هنرمندان و پرداخت هزینه‌های حضور آنان در ژاپن هم اعلام آمادگی کرده بودند. اگر طرف آنان بروید، آن‌ها هم به سمت شما می‌آیند. هرچند برخی از آنان می‌ترسند و فکر می‌کنند ما داعشی هستیم. اما در نهایت می‌بینند که داعشی نیستیم. رایزن موفق، مراکز فرهنگی کشورها را شناسایی می‌کند. حتی می‌تواند هرازگاهی هفته‌ها و برنامه‌های فرهنگی متناسب با کشورهای هم‌سو برگزار کند. چه ایرادی دارد! در ژاپن، هرچند از سعودی‌ها بدمان می‌آمد، اما بعضی مواقع به نماز جمعه‌ای که با حضور آنان برپا می‌شد می‌رفتیم تا جای ایرانی‌ها خالی نباشد. جای ناچوری که قرار نبود برویم! حالا برای سعودی‌ها باشد، نهایتاً نمازمان را بعد از نو می‌خواندیم. قدم دیگر این است که ببینند، مراکز فرهنگی دیگر کشورها در کشور هدف‌مان چه فعالیت‌هایی می‌کنند. این که ترکیه‌ای‌ها، سعودی یا حتی ژاپنی‌ها چه اهدافی را دنبال می‌کنند و چطور موفق می‌شوند. حتی نمایشگاه‌ها و فستیوال‌های فرهنگی مشترک بگذارند، این کاری است که ما در ژاپن انجام

دادیم. حدود هفت-هشت کشور شدیم و با هم جلوکباب درست کردیم! خودلباس رسمی را کنار گذاشتم و کباب به سیخ کشیدم. کاری که برای ما ایرانی‌ها عادی شده برای همه آنان جذاب بود. چه ایرادی دارد که رایزن فرهنگی، با همتایان خارجی خود ارتباط دوستانه‌ای پیدا کند. تا سر بگردانند، سه چهار سال ماموریت و مدت حضورشان تمام شده و باید کار را به نفر بعدی بسپارند. یکی دیگر از مسائل مهم این است که موقع واگذاری کار به رایزن بعدی، همه اطلاعات و نتایج همه تحقیقات خود را پاک نکنند. اصلاً پیشنهادی برای معاون بین‌الملل سازمان دارم، این که رایزن‌ها را یک ماه زودتر از آغاز فعالیت‌شان به کشور هدف بفرستند تا رایزن قبلی همه راه و چاه را به او نشان داده و او را به همه معرفی کند.

✎ خود شما در طول مدت حضورتان در ژاپن، اقدامی برای تعامل با رایزن ژاپن در ایران انجام دادید؟

بله، نه فقط سراغ رایزن ایران در ژاپن رفتم، بلکه برای شناسایی و ارتباط با رایزن‌های قبلی هم تلاش کردم. حتی با سفرای ژاپن رابطه دوستانه برقرار کردم. متوجه شدم که یکی از سفرای قبلی ژاپن بیمار و در بیمارستان بستری شده است. برای ملاقات با او راهی شهر دیگری شدم.

### \* بدانید که سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی قادر است با همراهی نیروهای بازنشسته خود، بدون آن‌که رایزن‌ها از کار فرهنگی‌شان بازمانند حتی در مسیر صادرات محصولات فرهنگی و هنری هم گام‌های جدی بردارد

هم خودش و هم همسرش خیلی خوشحال شدند. راستش ملاقات جالبی بود. همسر رایزن اسبق ژاپن در کشورمان حتی بهتر از من فارسی صحبت می‌کرد. آنقدر از آن دیدار خوشحال شده بودند که ماجرای آن را برای دانشجویان خود هم تعریف کرده بود. حالا که بحث دانشگاه به میان آمد به نکته دیگری اشاره می‌کنم، این که به هیچ وجه کلاس‌های زبان فارسی را فراموش نکنند. زمانی که در ژاپن بودم برای دیدار با زبان‌آموزان فارسی یک دانشگاه باید مسیر زیادی را تا شهر دیگری طی می‌کردم، اما حتما هفته‌ای یک مرتبه سراغ آنان می‌رفتم. ناهار را هم با دانشجویها می‌خوردیم. آنان هم اگر مسئله‌ای بود می‌گفتند. این کلاس‌ها خیلی مهم است. در رایزنی‌ها حتما کلاس آموزش زبان فارسی برگزار کنند. حتی اگر شده برای دو نفر! این دوفتر بعدها به افراد بیشتری تکثیر می‌شوند. از استادان ایران‌شناسی حمایت کنند. به آنان سر بزنند تا فکر نکنند فراموش شده‌اند. برای سخنرانی‌ها از آنان دعوت کنند. حضور

این‌ها خیلی مهم است، چراکه ما در نهایت به کشور خودمان برمی‌گردیم، اما آنان ماندگار هستند و می‌توانند به سفرای فرهنگی ما تبدیل شوند.

✎ در بحث صادرات محصولات فرهنگی، آنطور که باید شاهد انجام فعالیت‌های جدی نیستیم، از کمک رایزن‌ها می‌توان به این منظور بهره‌مند شد؟

راستش در این زمینه محدودیت‌هایی هست، یکی از چیزهایی که هم وزارت خارجه، هم سازمان و هم وزارت ارشاد منع کرده، راه‌اندازی کسب و کار برای دیپلمات‌ها است. حتی طی دوران ماموریت خود حق تحصیل هم ندارند. شاید هم حساب کردند اگر رایزن‌ها شیرینی تجارت را احساس کنند آن وقت از کار اصلی خود باز می‌مانند. البته مواردی هم رخ داده است. برخی دوستانی که به آفریقا رفتند، راه تجارت را در پیش گرفته و ماندگار شدند. یکی از آنان خیلی انقلابی هم بود، وظیفه‌اش را رها کرد و دنبال تجارت رفت. الان هم دیگر کار فرهنگی نمی‌کند. خب او از این سازمان به آنجا رسید، نباید کار اصلی‌اش را فراموش می‌کرد. البته این مسئله فقط بین رایزن‌ها نیست. بین سفرا هم با چنین مسئله‌ای زیاد روبرو هستیم. البته ناگفته نماند که رایزن فرهنگی خوب هم زیاد داریم، همه را نباید به آن چشم نگاه کرد. با این وجود می‌توان از همراهی و تجربه رایزن‌هایی که بازنشسته شده‌اند برای چنین اقداماتی کمک گرفت. حتی می‌توان محل کوچکی در رایزنی برای آنان در نظر گرفت، آن وقت بدون دخالت و درگیر شدن رایزن، بحث صادرات محصولات فرهنگی و هنری را هم می‌توان در پیش گرفت. نمونه‌اش یکی از کافه‌های زنجیره‌ای مشهور که در کار واردات قهوه هم هستند. حدود شش سال قبل بود. تازه از کنیا بازگشته بودم. خانه‌مان میدان ونک بود. یکی از همسایه‌ها درباره پرسش بامن صحبت کرد و این که قرار است به کار صادرات قهوه وارد شود. پدرش گفت ما آن یک سالی که کانادا بودیم، پسر هر صبح به قهوه فروشی سرکوچه می‌رفت و کار آنان را تماشا می‌کرد. حالا می‌خواهد خودش قهوه فروشی بزند. گفت هفته بعد برای واردات به ویتنام می‌رود. از حرفش خیلی تعجب کردم، ویتنام محل مناسبی برای واردات قهوه نیست. گفتم قهوه که در کنیاست. به پدرش قول دادم که راه را به پرسش نشان بدهم. به واسطه حضورم در کنیا با برادر یکی از صادرکنندگان بزرگ قهوه کنیا آشنا شده بودم. مقدمات آشنایی این دو را فراهم کردم و موفق هم شد. این را این‌ها را گفتم که بدانید، سازمان قادر است با همراهی نیروهای بازنشسته، بدون آن که رایزن‌ها از کار فرهنگی خود بازمانند حتی در مسیر صادرات محصولات فرهنگی و هنری هم گام‌های جدی بردارد.

## گفت‌وگو با رایزن فرهنگی ایران در پاکستان درباره زبان فارسی

# تقویت قدرت

تقویت ارتباطات و شناخت بین‌المللی کمک کند. در نتیجه، هرچه بیشتر از این ابزار استفاده کرده و مخاطبان خود را با زبان فارسی آشنا کنیم، در عرصه دیپلماسی فرهنگی موفق‌تر خواهیم بود.

✘ به نظر شما، زبان فارسی برای رایزنان و وابستگان فرهنگی کشورمان در محل مأموریت‌شان که معمولاً به زبانی غیر از فارسی صحبت و مرادوه می‌شود کارایی دارد؟

زبان فارسی برای رایزنان و وابستگان فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در محل مأموریت‌شان، با توجه به شرایط و موقعیت‌های مختلف می‌تواند

روانی می‌خوانند و حفظ می‌کنند. در افغانستان و سایر کشورهای آسیای میانه، مثل وضرب‌المثل‌های فارسی و کلمات قصار همچنان رایج و مورد استفاده هستند. این نشان‌دهنده پیوندها و پایه‌های محکم زبان فارسی در این مناطق است. در نتیجه، در حوزه تمدنی و فرهنگی ایران قدیم، صحبت کردن و شعر خواندن به زبان فارسی همچنان دارای ارزش و جایگاه خاصی است. بسیاری از کشورهای این حوزه، مفاخر ادبی و فرهنگی خود را بر مبنای زبان فارسی می‌شناسند و از آن به عنوان یک ارتباط فرهنگی برجسته استفاده می‌کنند. به عنوان نمونه،



پاکستان کشوری است که هم همسایه ما محسوب می‌شود و هم جزوی از ایران فرهنگی. مردم هر دو کشور، نگاه مثبت و همراه با مهر به یکدیگر دارند. با اینکه شاعران بزرگی در پاکستان به تاریخ ادبیات جهان معرفی شده‌اند، اما این روزها، زبان فارسی در این کشور، با چالش‌هایی روبرو است. مجید مشکی رایزن فرهنگی کشورمان در این کشور، درباره این موضوع و همچنین نسبت زبان فارسی با دیپلماسی فرهنگی، صحبت کرده است.

✘ در عرصه دیپلماسی فرهنگی، زبان فارسی در چه جایگاهی قرار دارد و چه بهره‌هایی از آن می‌شود برد؟ در طول تاریخ و به‌ویژه در دنیای معاصر، یکی از گم‌شده‌های بشریت مفاهیمی مانند ارزش‌های والا و اخلاق انسانی بوده است. بشر همواره، چه در گذشته و چه امروز، به دنبال این الگوها برای زندگی دنیوی خود بوده است. اهمیت این موضوع در دنیای صنعتی و ابزارمحور کنونی حتی بیش از پیش شده است. هم‌زمان با افزایش وابستگی بشر به ماشین‌آلات و ابزارهای مختلف، روابط انسانی نیز تحت تأثیر قرار گرفته و فاصله میان افراد افزایش یافته است. این وابستگی‌ها انسان‌ها را به ابزارهای ماشینی تبدیل کرده و آن‌ها را از خصوصیات انسانی دور کرده است.

انسان‌ها در دل این زندگی ماشینی، همچنان در جستجوی ارزش‌ها و مفاهیمی هستند که روح انسانیت خود را جلا دهند و اخلاق و تربیت انسانی خود را شکوفا سازند. زبان فارسی دقیقاً بستری مناسب برای انتقال این مفاهیم و آموزه‌هاست. بنابراین، انتظار می‌رود که زبان فارسی بتواند در عرصه دیپلماسی فرهنگی نقش مهمی ایفا کند. دیپلماسی فرهنگی بخشی عمده‌ای از تعاملات و تأثیرگذاری‌های مثبت انسانی است و هدف آن عرضه مفاهیم و ارزش‌های بالایی فرهنگی به جوامع مختلف است.

زبان فارسی به عنوان ابزاری قدرتمند برای دیپلماسی فرهنگی، می‌تواند جایگاه ویژه‌ای در این عرصه داشته باشد. این زبان ظرفیت بالایی برای انتقال مفاهیم برتر فرهنگی و انسانی دارد و می‌تواند به

متنوع باشد. برای بسیاری از کشورهایی که در حوزه تمدنی ایران قدیم و ایران باستان قرار دارند، صحبت کردن به زبان فارسی نه تنها یک امتیاز و افتخار، بلکه یک مزیت محسوب می‌شود. این کشورها از جمله کشورهای پیرامون ایران، مانند هند، تاجیکستان و افغانستان، ارتباطی تاریخی و فرهنگی با زبان فارسی دارند.

به عنوان مثال، در کشوری مانند هند که زبان فارسی در گذشته زبان دیوانی، دولتی و حکومتی بوده است، همچنان شواهد این زبان بر سردر اماکن مهم دولتی مثل نخست‌وزیری و وزارت امور خارجه هند مشاهده می‌شود. کتیبه‌های فارسی که در سراسر هند پراکنده‌اند، گواهی بر تسلط بلندمدت زبان فارسی در عرصه فرهنگ و ادب این کشور هستند. بنابراین، صحبت کردن به زبان فارسی در هند تأثیرگذار و مطبوع است.

کشورهای دیگری مانند تاجیکستان و افغانستان، جایی که فارسی زبان رسمی و زبان مادری مردم است، نیز از اهمیت و جلالت بالایی برای صحبت به زبان فارسی برخوردار هستند. در تاجیکستان، کودکان و نوجوانان همچنان اشعار شاهنامه را به

شعرای بزرگی مانند خاقانی، مولوی، ناصر خسرو و شاعران متعدد هندی، همه به زبان فارسی سخن گفته‌اند و آثار خود را خلق کرده‌اند. این شاعران با وجود مرزبندی‌های جغرافیایی، پیوندهای فرهنگی را بین ملل مختلف برقرار کرده‌اند و ادامه داده‌اند.

با این حال، در کشورهای اروپایی و کشورهایی که هیچ‌گونه قربانی با زبان فارسی ندارند، ممکن است تأثیرات و کارایی زبان فارسی کمتر باشد و نیاز به استفاده از الگوهای دیگری برای ایجاد این پیوندها فرهنگی باشد. در این مناطق، صرف صحبت کردن به زبان فارسی شاید تأثیر چندانی نداشته باشد، اما همچنان می‌توان از جنبه‌های فرهنگی دیگری برای تقویت روابط استفاده کرد.

✘ چه بهره‌هایی از قابلیت و استعداد‌های ایرانیان خارج از کشور برای گسترش زبان فارسی می‌توانیم ببریم؟ ایرانیان مقیم خارج از کشور، با عشق و علاقه‌ای عمیق به زبان و فرهنگ خود، می‌توانند نقش مؤثری در گسترش زبان فارسی ایفا کنند. این گروه از افراد، با شرکت در دوره‌های دانش‌افزایی و مهارتی، قادرند زبان مادری خود را به دیگران منتقل کنند و به عنوان ابزارهای مؤثر در آموزش زبان فارسی عمل نمایند.





تجربیات ما در کشورهای مختلف نشان می‌دهد که ایرانیان فارسی دوست، هنگامی که وارد فضای آموزش زبان فارسی می‌شوند، تأثیرات چشمگیری را رقم می‌زنند. تسلط آن‌ها بر زبان فارسی، به عنوان زبان مادری، و همچنین آشنایی با زبان کشور مقصد، به آن‌ها این امکان را می‌دهد که به طور مؤثر در فرآیند تدریس و انتقال دانش مشارکت کنند.

به عنوان مثال، در ارمنستان، بسیاری از اساتید آموزش زبان فارسی ایرانیانی هستند که در ایران متولد شده و بزرگ شده‌اند و سپس به این کشور مهاجرت کرده‌اند. این افراد با ذوق و شوق خاصی به تدریس زبان فارسی مشغول‌اند و توانسته‌اند به عنوان اساتید تراز اول در سطوح عمومی و دانشگاهی شناخته‌شوند.

بنابراین، بهره‌گیری از ظرفیت‌های ایرانیان مقیم کشورهای مختلف یکی از بهترین راه‌ها برای گسترش و تقویت آموزش زبان فارسی است. این افراد نه تنها به انتقال زبان و فرهنگ ایرانی کمک می‌کنند، بلکه می‌توانند پل‌های ارتباطی میان فرهنگ‌ها ایجاد نمایند و به ترویج زبان فارسی در سطح جهانی بپردازند.

آیا سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و بنیاد سعدی، می‌توانند با همکاری یکدیگر، فرآیند تازه‌ای

در جهت گسترش زبان فارسی تدوین کنند؟ با توجه به اینکه چند سالی از تأسیس بنیاد سعدی می‌گذرد، در این مدت تعاملات قابل توجهی بین سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و بنیاد سعدی به عنوان صف و ستاد گسترش و آموزش زبان فارسی به وجود آمده است. به نظر می‌رسد که این تعاملات سال به سال بهبود یافته و پیشرفت‌هایی حاصل شده است. بدیهی است که بنیاد سعدی به عنوان یک نهاد تازه‌تأسیس، نیاز به زمان داشته تا روابط خود را با ریزبانان فرهنگی و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به عنوان بازوی اجرایی و صف اجرای

سیاست‌های خود، پخته‌تر کند. این فرآیند همچنان نیازمند ادامه و پویایی است، و در عرصه عمل شاهد تعاملات سازنده و رو به رشدی بوده‌ایم.

بازخوردهایی که ریزبانان فرهنگی از سیاست‌های بنیاد سعدی در کشورهای مختلف به ستاد این بنیاد منعکس کردند، تأثیر بسزایی در پویایی و به‌روزآمدی این سیاست‌ها داشته است. در زمینه تولید کتاب‌های مورد نیاز، بنیاد سعدی کتاب‌های بسیار خوبی در سطوح مختلف ارائه کرده است. البته این پایان راه نیست و بخشی از کار انجام شده، و بخش دیگری نیز به برکت تعاملات بنیاد سعدی و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی همچنان در دست تکمیل و پویایی آموزش زبان فارسی در سطح دنیاست. مسیر پیش‌رو را می‌توان مسیری در حال رشد و تکامل دانست.

به خاطر داریم یک دوره‌ای که کتاب‌های تخصصی برای آموزش زبان فارسی در دسترس نبود و سطح‌بندی‌ها بسیار ابتدایی بودند و کتاب‌ها فاقد فرآیند علمی لازم بودند. امروز، به لطف تعاملات این دو مجموعه، بسیاری از این مشکلات برطرف شده و بخش‌های دیگر آن نیز در دستور کار قرار دارد که ان‌شاءالله انجام خواهد شد.

البته باید تاکید کرد که گسترش زبان فارسی در جهان تنها موهون تعامل بین بنیاد سعدی و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی نیست؛ بلکه مؤلفه‌ها و بسترهای متعدد و متنوع دیگری نیز در این امر دخیل هستند. اما هر چند که این گونه تعاملات می‌تواند به گسترش زبان فارسی در دنیا کمک شایانی کند، امید است که این روند با سرعت بیشتری ادامه یابد.

فکر می‌کنید که گسترش زبان فارسی در کشورهای دیگر، بر پیشرفت سایر حوزه‌های داخل کشور؛ همچون اقتصاد و صنعت، اثرگذار خواهد بود؟ آموزش زبان فارسی در خارج از کشور و تأثیر بر تعاملات اقتصادی و تجاری جمهوری اسلامی

ایران یکی از موضوعات مهم و قابل توجه در عرصه بین‌المللی است. آموزش زبان فارسی به افرادی که قصد تجارت با ایران را دارند، علاوه بر تسهیل این تعاملات، امکاناتی را فراهم می‌آورد که از فضاهای مجازی و بسترهای اقتصادی و تجاری مستقیماً استفاده کنند. این امر برای تجار ایرانی نیز مزایای فراوانی به همراه دارد، چرا که امکان ارتباطی واسطه و مستقیم با شریکان تجاری خود در سایر کشورها را فراهم می‌کند.

با این حال، واقعیت این است که تجارت و اقتصاد در دنیای معاصر و حتی در دوران گذشته، از منطق و ساز و کارهای خود پیروی می‌کنند. حتی پیش از ظهور رسانه‌ها و ابزارهای مجازی و ترجمه‌های همزمان، تجارت و اقتصاد راهی برای برقراری ارتباط پیدا می‌کردند، خواه از طریق زبان سوم یا زبان واسطه. بنابراین، آموزش زبان فارسی اثرات مثبتی خواهد داشت اما اینکه دقیقاً چند درصد در تعاملات تجاری و اقتصادی تأثیرگذار است، موضوعی است که نیاز به پژوهش و بررسی علمی دارد.

اهداف توسعه و ترویج زبان فارسی توسط جمهوری اسلامی ایران اغلب فراتر از مسائل اقتصادی و تجاری است و گسترش زبان فارسی در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و علمی نیز اهمیت فراوانی دارد. حتی اگر تصور کنیم زبان فارسی را از میان برداریم، همچنان فعالیت‌های اقتصادی و تجاری با استفاده از منطق خاص خود و ابزارهای ارتباطی جایگزین، ادامه پیدا خواهد کرد.

به هر حال، این یک موضوع جذاب و قابل بررسی علمی است و می‌توان یک پروژه تحقیقاتی جامع با جامعه آماری مشخص تعریف کرد تا تأثیر گسترش آموزش زبان فارسی بر تعاملات اقتصادی و تجاری مورد بررسی قرار گیرد. این مطالعه می‌تواند به شناسایی تأثیرات دقیق و روش‌های بهبود این تعاملات کمک کند.

گفت وگو با رایزن ایران در غنا درباره صادرات محصولات فرهنگی

# تشویق در تولید

صادرات محصولات فرهنگی یکی از دغدغه‌های مهم کشور و همچنین سازمان فرهنگ و ارتباطات فرهنگی به عنوان قرارگاه فرهنگی نظام در سال اخیر بوده است. این عرصه، علاوه بر اینکه آورده‌های اقتصادی را به دنبال دارد، می‌تواند انتقال فرهنگ را به بهترین و ماندگارترین شکل ممکن با حفظ جذابیت و هویت، داشته باشند. امیر حشمتی رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در غنا، درباره وضعیت صادرات فرهنگی کشورمان به این کشور آفریقا و اهمیت این موضوع، نکاتی را مطرح کرده است.

✦ محصولات فرهنگی به عنوان یک ابزار تبلیغی به چه میزان می‌تواند به یک رایزن فرهنگی در راستای اهداف دیپلماسی فرهنگی کشور خود کمک کند؟

رایزن فرهنگی برای پیشبرد اهداف دیپلماسی عمومی کشور نیازمند ابزارهای متنوع است. محصولات و خدمات فرهنگی کشور مبدأ، یکی از مهم‌ترین ابزارهای موجود در اختیار رایزن فرهنگی است. به ویژه اگر کشور فرستنده از ظرفیت ویژه‌ای در حوزه‌ی فرهنگی برخوردار باشد، قدرت مانور رایزن فرهنگی افزایش می‌یابد. در همین زمینه، بعضاً یک فیلم، مستند یا یک کلیپ می‌تواند به اندازه صدها ساعت سخنرانی و نشست، تبلیغ و تعامل فرهنگی به دنبال داشته باشد. کتاب و منشورات، تولیدات تصویری، هنرهای نمایشی، بازی‌های رایانه‌ای و هنرهای دیجیتال و حتی محصولات صوتی مانند پادکست‌ها قدرت کم نظیری برای انتقال پیام فرهنگی دارند.

✦ به عنوان یک رایزن فرهنگی معتقدید محصولات فرهنگی چه خصوصیتی را باید داشته باشند تا در کشور محل ماموریت شما بتوانند موفق و کارآمد ظاهر شوند؟

در این زمینه چند نکته مهم است: ابتدا اینکه محصول فرهنگی، می‌بایست مطابق با ذائقه

مخاطب توزیع و تولید گردد. من عامداً «توزیع» را قبل از «تولید» ذکر کردم. ما در کشور حجم بالایی از تولید محصولات یا ارائه خدمات فرهنگی داریم. پیش از آنکه نیازمند ایجاد خطوط جدید تولید محصولات یا ارائه خدمات فرهنگی برای خارج از کشور باشیم، باید از ظرفیت موجود نهایت بهره برداری را کرد. این بهره برداری نباید متمرکز بر تولیدات تهران باشد. استان‌های ما نیز مملو از ظرفیت‌های فرهنگی هستند. این ظرفیت‌ها باید با ذائقه مرتبط در مقصد گره بخورد. عرضه صورت بگیرد و مهمتر از عرضه، بازخوردگیری و اصلاح محصول یا روش عرضه رخ بدهد.

نکته بعد اینکه بسترها و ابزارهای ارائه محصولات فرهنگی با تحولات شگرفی روبرو شده است. تحولات جدید در این حوزه باید شناسایی گردد. به عنوان نمونه پادکست‌ها امروز قدرت مانور بالایی پیدا کرده‌اند. یا پرفورمنس‌های خیابانی یکی از بسترهای مهم نمایش پیام شده‌اند. همچنین باید دید مراجع دریافت فرهنگ در کشور مقصد بیشتر چیست؟ مثلاً در نقاطی از آفریقا به دلیل سرانه پایین سواد، نشر کتاب کار کم اثری است. حال آنکه سرانه مطالعه در برخی از کشورها مانند فیلیپین، مصر، سوئد، روسیه و چک بسیار بالاست. یا در اتریش بستر موسیقی ابزار مناسبی برای انتقال محصول و پیام فرهنگی است. در همین زمینه حتی شناخت میزان و تنوع بهره برداری مردم از فضای مجازی مهم است. در همین غنا، واتس‌آپ از سایر شبکه‌های اجتماعی قدرتمندتر است. پس باید ضمن اشراف بر تحولات در روش‌های ارائه محصول، بسترها و ابزارهای محبوب‌تر ارائه محصولات فرهنگی در هر کشور شناسایی گردد.

✦ به نظرتان در حال حاضر صادرات محصولات فرهنگی ج. ا. ا. چه چالش‌هایی مواجه است؟ و چه پیشنهادی برای رفع آن دارید؟

نکات در این زمینه زیاد است اما با توجه به محدودیت‌های یک مصاحبه به ذکر چند موضوع بسنده می‌کنم.

اول اینکه بخش قابل توجهی از تولیدکنندگان محصولات فرهنگی در کشور دامنه عملکرد بین المللی ندارند. یعنی نگاه و حوزه عمل آنان داخلی است. بخش بین المللی ندارند. تا وقتی حوزه دید و هدف تولیدکنندگان محصولات فرهنگی بین المللی نباشد، این نیاز حس نمی‌شود و حرکت بعد از نیاز رخ نخواهد داد.

دوم اینکه در کشور ما شناخت از فرهنگ بین الملل به ویژه ذائقه فرهنگی مردمان جهان محدود است. رصدها و پژوهش‌ها در این حوزه

ناکافی است. آن میزانی هم که انجام گرفته است به دست تولیدکنندگان نرسیده است.

سوم اینکه هیچ مکانیزم رقابت آفرین برای توسعه صادرات فرهنگی ایران وجود ندارد. مثلاً جشنواره‌ای که هر سال برترین صادرکنندگان فرهنگی معرفی و مورد تقدیر قرار بگیرند. یا رده بندی که هر ساله منتشر شود.

رفع این مشکلات نیازمند تشویق تولیدکنندگان محصولات و خدمات فرهنگی به ایجاد دامنه فعالیت بین المللی، ارتقاء شناخت از ذائقه مخاطبان با حمایت از انجام پژوهش‌ها در این زمینه و ایجاد مکانیزم رقابتی برای صادرکنندگان است.

البته نقش نهادهای دولتی در تسهیل گری، تنظیم گری و شتاب بخشی صادرات فرهنگی نیز مهم است اما این نقش دولتی یا حاکمیتی باید به مرور زمان به خود تولیدکنندگان تفویض گردد.

✦ در حال حاضر چه تجربه‌های موفقی از صادرات محصولات فرهنگی در محل ماموریت شما وجود دارد؟ و چه سکوهایی برای عرضه محصولات فرهنگی وجود دارد؟

متأسفانه در حال حاضر تجربه‌های موفقی از صادرات محصولات فرهنگی به این کشور وجود ندارد. البته تلاش‌هایی توسط رایزنان فرهنگی قبلی در این کشور صورت گرفته است اما تا جایی که به بنده منتقل شده است، دو عامل بعد مسافت و عدم همکاری نهادهای فرهنگی غنا مانع از شکل‌گیری چرخه تعاملات در حوزه محصولات فرهنگی شده است.

البته اینجانب پس از حضور در غنا، اولین اقدامی را که انجام دادم برگزاری اولین نشست معرفی محصولات رسانه‌ای ایران (پویانمایی، فیلم، سریال و مستند) با حضور شرکت‌ها، موسسات پخش و فعالین رسانه‌ای کشور غنا در اواخر شهریور ماه سالجاری بود.

در این نشست، کاتالوگ‌های معرفی ده‌ها انیمیشن، فیلم سینمایی، مستند و سریال ایرانی به شرکت‌کنندگان نمایش داده شد. شرکت‌کنندگان با نحوه برقراری ارتباط با تهیه‌کنندگان آثار ایرانی آشنا شدند تا روابطی را ایجاد کنند که به اشتراک‌گذاری، خرید یا دوبله محصولات رسانه‌ای ایران منجر گردد. در این نشست ده شبکه تلویزیونی و ده تهیه‌کننده برنامه‌های تلویزیونی غنا حضور داشتند. یک ماه دیگر قرار است پیگیری دوم انجام شود. ان شالله موضوع تا رسیدن به نتیجه ملموس پیگیری خواهد شد.

اقدامات دیگری برای گشایش در صادرات محصولات فرهنگی به غنا در حال طرح ریزی است که به مرور اطلاع‌رسانی خواهد شد.



مروری بر کارکردهای روابط فرهنگی ایران با کشورهای همسایه در گفت‌وگو با نویسنده کتاب قرقیزستان

# کلید کارآمد

درباره کشوری زحمت کشیده شده اما نتیجه مقبولی به دست نیامده‌ی یکی از دلایل مهم آن همین مسئله است. این که تمرکزمان فقط بر معرفی خودمان بوده است. آنان بی‌اعتماد می‌شوند و ما را افرادی می‌بینند که تنها هدف‌مان معرفی و تزریق فرهنگ خودمان به آنان است. وقتی چنین تعاملی شکل نگیرد خبری از اعتمادسازی هم نیست. با توجه به چنین ضرورتی من قبل از اعزام به قرقیزستان برای کسب اطلاعات درباره آنان مطالعه کردم؛ این که فرهنگ غالب بر جامعه آنان چه ویژگی‌هایی دارد و حتی چهره‌های مطرح‌های حوزه‌های مختلف‌شان چه افرادی هستند. در

یکی از مهم‌ترین مسائل درباره افراد اعزامی این است که برای شناخت و معرفی کشور مورد نظر به مخاطبان ایرانی، اعم از مدیران، پژوهشگران اقدام کنند. طوری نباشد که کشور میزبان، گمان کند که از آن مأموریت تنها به دنبال کسب منافع شخصی و معرفی کشور خودمان هستیم! برای خود من در مأموریت به قرقیزستان مهم بود که جهت شناخت آنان و معرفی به مردم خودمان هم کاری کنم. قانون اساسی قرقیزستان را هم ترجمه کردم و نتیجه تحقیقاتم را هم در قالب کتابی که به آن اشاره کردید نوشتم. کتاب دیگری با عنوان ماناس را منتشر کردم.

✦ ماناس درباره چه موضوعی است؟



علی حکیم‌پور، رایزن فرهنگی اسبق کشورمان در قرقیزستان و ترکیه، استفاده از فرهنگ و تلاش برای شناخت دیگر ملت‌ها را یکی از نخستین گام‌ها در گسترش روابط با دیگر کشورها می‌داند؛ او به اتکای بیش از سی سال فعالیت مستمر در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، توصیه‌هایی نیز برای رایزن‌های فرهنگی جوان دارد، راهکارهایی که در راس آن‌ها می‌توان به ضرورت شناخت و معرفی متقابل کشورها به یکدیگر اشاره کرد. از او به تازگی اثری تالیفی با عنوان «نگاهی به جمهوری قرقیزستان» منتشر شده است، کتابی که آن را در نتیجه حضور چهارساله‌اش در قرقیزستان نوشته؛ البته در همین رابطه کتاب «ماناس» را هم ترجمه کرده که در برخی اپلی‌کیشن‌های کتاب، نظیر طاقچه هم در دسترس علاقه‌مندان قرار گرفته است. در این گفت‌وگو نکاتی را درباره کتاب‌های علی حکیم‌پور و تجربیات فرهنگی او می‌خوانیم.

مدت حضورم نیز این مطالعه را رها نکرده و در نهایت به شناخت عمیق‌تری دست پیدا کردم. اما در داخل استقبال چندانی نشدم، حتی برخی دوستان به من گفتند که فلانی وظیفه تو معرفی فرهنگ کشور خودمان است!

✦ یعنی هنوز به این ضرورت پی نبرده‌اند؟

نه. در صورتی که اگر خواستار شکل‌گیری روابط بهتر با دیگر کشورها باشیم، یکی از مهم‌ترین راهکارهای آن معرفی دوسویه و نگاه تعاملی است. در این بین می‌توان سراغ چهره‌هایی رفت که نه فقط در کشور مقصد، در دیگر نقاط جهان هم معرفی شده است. شما اگر درباره کتاب «ماناس» جستجوی مختصری کنید، با ترجمه‌ها و اخبار انتشار آن در ۷۲ کشور جهان روبرو می‌شوید.

✦ ماناس حاصل ترجمه کرده‌اید؟

بله، این اثر نوشته «قادر بیگ ماتیف» است، این اثر کهن در بردارنده روایتی از قهرمانی‌های ماناس است. مطالعه این کتاب فرصتی برای آشنایی خوانندگان با فضای حاکم بر کشور قرقیزستان هم فراهم می‌کند. این شخصیت در هزار سال قبل زندگی می‌کرده است. او در برخوردهایی که با

این کتاب هم درباره قرقیزستان است. موضوع آن درباره مهم‌ترین و همگانی‌ترین قهرمان قرقیزستانی‌هاست. هم قهرمان ملی و هم اسطوره‌ای آنان است. جالب این که وجود خارجی و واقعی هم داشته است. حتی اگر کوتاه هم به این کشور داشته باشید پی به اهمیت این قهرمان و استفاده از لفظ ماناس در زندگی روزمره‌شان خواهید برد. این کتاب سال گذشته به همت انتشارات الهدی انجام شده است. اعتقاد قلبی من این است که رایزن‌های فرهنگی تنها موظف به معرفی کشور خود به دیگران نیستند، بلکه برای کسب شناخت و معرفی مردم کشور محل مأموریت‌شان هم باید فعالیت کنند. به اتکای این تعامل دوسویه شاهد شکل‌گیری ارتباط فرهنگی بهتری خواهیم بود.

✦ کسب شناخت متقابل دو کشور از یکدیگر، چقدر به تحقق دیپلماسی فرهنگی کمک می‌کند؟

اگر با چنین نگاهی پیش برویم موفقیت چندانی حاصل نمی‌شود، برای تعمیق روابط با دیگر کشورها نیازمند گفت‌وگوی متقابل و کسب شناخت دوسویه هستیم. اگر دیدید که سال‌ها

✦ آقای حکیم‌پور در ابتدا از چرایی تالیف کتاب «نگاهی به جمهوری قرقیزستان» بگوئید؛ این که بحث پیشنهاد در میان بوده یا دغدغه شخصی خودتان؟

این کار را براساس خواسته قلبی خودم انجام دادم. فردی که به عنوان نماینده فرهنگی به کشوری اعزام می‌شود نباید نسبت به کشور مقصد و تلاش برای شناخت آن بی‌تفاوت باشد. این اصل مهمی است. رایزن‌های فرهنگی باید بدانند که شناخت کشور مقصد، گامی مهم و هم‌راستا با مأموریتی است که به آن اعزام شده‌اند. اگر آن مأموریت را صرفاً به همان وظایفی که برای او تعیین کرده‌اند محدود نکنند و بر اساس علاقه‌شخصی‌اش برای اثرگذاری بیشتر دست به کار شود، شاهد فعالیت‌هایی از این دست خواهیم بود. به گمانم

کشورهای دیگر نظیر چین داشته، به کمک چهل قهرمان موفق به افتخارآفرینی شده است. اصلا اسم قرقیزستان هم نشأت گرفته از همین چهل یار یا چهل قهرمان است؛ هرچند که عده‌ای به اشتباه گمان می‌کنند که قرقیز یعنی چهل دختر. جالب است که قرقیزها به کمک این قهرمان، موفق به حفظ بخشی از هویت ملی‌شان شده‌اند. البته نسخه اصلی این کتاب به شکل شعر و در هشت جلد منتشر شده است؛ اما در کتابی که من ترجمه کرده‌ام، مخاطب با گزیده‌ای از آن روبرو می‌شود. اغراق نیست که ماناس را یکی از حماسی‌ترین شاهکارهای ادبی جهان بدانیم. نکته قابل توجه این که ماناس از چنان جایگاهی میان قرقیزها برخوردار است که بسیاری از آنان دست به حفظ این کتاب می‌زنند. در دیداری که رئیس کتابخانه ملی قرقیزستان داشتم، آن خانم به من پیشنهاد ترجمه کتاب ماناس را داد و من هم پذیرفتم. البته در انتشار آن و جلب برخی موافقت‌های داخلی با موانعی روبرو شدم اما در نهایت آن را کنار گذاشتم. البته آن‌طور باید و شاید با حمایت و اطلاع‌رسانی همراه نشده است.

✦ در کتاب «نگاهی به جمهوری قرقیزستان» فقط از دریچه فرهنگ به سراغ این کشور رفته‌اید یا از زوایای مختلف اجتماعی، اقتصادی و سیاسی هم به جامعه قرقیزستان و مردم آن پرداخته‌اید؟

این کتاب را با هدف معرفی جامعه قرقیزستان نوشتم، نه این که صرفاً بحث شکل رابطه‌مان با این کشور را مطرح کنم. البته در این کتاب، تمام قراردادهایی که جمهوری اسلامی ایران با قرقیزستان بسته است را هم آورده‌ام.

✦ از چه برهه‌ای؟

دوره معاصر. تقریباً از دوره‌ای که قرقیزستان مستقل شد.

✦ بعد از جدایی آن از اتحاد جماهیر شوروی؟

بله. بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، این کشور اعلام استقلال کرد و حالا هم جزئی از کشورهای آسیای مرکزی به شمار می‌آید. این کشور در مقایسه با دیگر کشورهای آسیای مرکزی موقعیت متفاوتی دارد، هم از نظر وضعیت دموکراتیک آن و از نظر آزادی بیان در سطحی بالاتر از دیگر کشورهای منطقه مذکور است. همین مسئله سبب شده است که اغلب مراکز دانشگاهی معتبر جهان در آن شعبه‌ای دایر کنند؛ از آمریکا، روسیه و ترکیه گرفته تا حتی هند و کشورهای غربی. ✦ که این اهمیت معرفی این کشور را برای مخاطب ایرانی بیشتر می‌کند!

بی‌شک همین‌طور است. اما همین کتابی که درباره قرقیزستان نوشتم در تیراژ بسیار محدودی منتشر شده است. وقتی هنوز ماموریتم در آنجا تمام نشده بود طرحی برای راه‌اندازی یک گروه دانشگاهی

ارائه کردم، مراکز دانشگاهی آن‌ها استقبال کردند اما از طرف وزارت علوم خودمان اشتیاقی ندیدم و بی‌سرانجام باقی ماند. هم به وزارت علوم و هم به شکل جداگانه به دانشگاه آزاد هم نامه نوشتم که وقتی اغلب کشورهای پیشرفته غربی در این کشور شعبه دانشگاه‌های خودشان را دایر کردند شما چرا از این فرصت استفاده نمی‌کنید که خب نتیجه‌ای نداشت. این در شرایطی است که رئیس دانشگاه ملی قرقیزستان، به سبب اشتراکات فرهنگی و تاریخی بسیار، بیش از کشورهای غربی و آمریکایی به احداث شعبه دانشگاه‌های ایرانی علاقه‌مند بود و حتی پیشنهاد احداث شعبه‌ای از دانشگاه الهیات ایران را در آنجا طرح کردند. اما آن هم بی‌نتیجه بود. خب این یک خلاء ارتباطی است. برای همین تاکید دارم که ریزن‌های فرهنگی برای تحقق اهدافی از این دست نیازمند همراهی دیگر ارگان‌ها و سازمان‌ها نیز هستند. شاید اگر کتاب‌هایی نظیر کاری که من انجام دادم در سطح وسیعی منتشر شده و به دست مدیران سازمان‌های مرتبط برسد به درک این شرایط و ضرورت‌ها کمک کند.

✦ با توجه به این که قرقیزستان در دوره‌ای که ایران در گستره وسیعی از جغرافیای منطقه موجودیت داشته است، همسایه ایران بوده این‌ها چه میزان اشتراکات فرهنگی و تاریخی با ما دارند؟

به نکته خوبی اشاره شد، قرقیزستان در همسایگی ازبکستان است؛ کشوری که در برهه‌ای از تاریخ جزئی از خاک ایران بزرگ بوده است. از همین بابت هم تمدن آنان تا اندازه زیادی تحت تاثیر تمدن ایرانی قرار دارد. اما متأسفانه این دیدگاه هنوز در میان متولیان جا نیوفتاده است. اغلب نگاهی محدود و مادی به روابط با این‌طور کشورها دارند. در صورتی که گسترش روابط علمی و فرهنگی به شکل‌گیری روابط اقتصادی هم می‌انجامد. حتی در برخی مجامع بین‌المللی قادر به سمت و سودان به رای آن‌ها به نفع خودمان خواهیم شد.

✦ قرقیزها چه نگاهی نسبت به ایران و ایرانیان دارند؟

مردم بسیار خوبی هستند، نگاه مثبتی و دوستانه‌ای هم به ما و کشورمان دارند.

✦ آقای حکیم‌پوراز آنجایی که گفتید این کتاب را با نگاهی به همه زوایای زندگی و جامعه قرقیزستان نوشتید، مطالعه آن را به کدام طیف از مخاطبان توصیه می‌کنید؟

شاید در ظاهر کتابی تخصصی به نظر بیاید، اما این‌طور نیست. مطالعه آن را نه فقط به متولیان و مسئولان، بلکه به پژوهشگران و عموم علاقه‌مندان کسب اطلاعات درباره کشورهای منطقه خودمان نیز پیشنهاد می‌دهم. البته دسترسی مخاطبان به این کتاب‌ها نیازمند اطلاع‌رسانی و حمایت است. حتی خوب است که نسخه‌ای از این کتاب‌ها در کتابخانه‌های سراسر کشور نیز باشد، به خصوص

کتاب‌هایی که در حوزه کشورهای حوزه تمدنی ایران هستند. مدعی آن که کتاب «نگاهی به جمهوری قرقیزستان» اثری جامع و کامل است نیستیم، اما اطلاعات خوبی را در اختیار مخاطبان می‌گذارد.

✦ به تاثیرپذیری فرهنگ قرقیزستانی‌ها از تمدن ایرانی اشاره کردید؛ از دیگر اشتراکاتی که میان دو ملت وجود دارد هم بگویید.

شاید جالب باشد که بدانید برخلاف چیزی که به نظر می‌رسد حتی از جهت زبانی نیز اشتراکات قابل توجهی داریم. تقریباً ۲۵۰۰ واژه مشترک بین فارسی و زبان ترکی قرقیزی داریم. به عنوان نمونه اگر از واژه پیاز استفاده کنید، آن را متوجه می‌شوند. آنجا هنوز به نان، نان می‌گویند. از نظر آداب و رسوم هم که از آن پیروی می‌کنند نیز شباهت زیادی داریم، برای آنان نوروز از جمله مراسم‌هایی به شمار می‌آید که آن را به شکل ملی و با جدیت برگزار می‌کنند. در یک روز همگی، حتی رئیس جمهور آن‌ها به خیابان می‌روند، گروه‌های هنری هم با اجراهای خود از مردم استقبال می‌کنند؛ نمایندگان از کشورهایی که نوروز برای آنان نیز مهم هست نیز در آن مراسم شرکت می‌کنند. درباره سمنو پزی هم عقاید خاصی، شبیه خودمان دارند؛ آنقدر برای آن اهمیت قائل هستند که آن مثل نذری‌های ما، آن را بین همسایه‌ها پخش می‌کنند. نسخه ترکی کتاب ماناس را که ببینید، در آن به تعداد زیادی از واژه‌های مشترک با فارسی می‌رسید، به خصوص که همسر او زنی تاجیک و متأثر از فرهنگ ایرانی بوده است. بر اساس وجود مشترکات بسیاری که ما و قرقیزها داریم، کتاب ماناس را که بخوانید با آن احساس غریبگی نخواهید کرد.

✦ قرقیزها هم نظیر ما مسلمان هستند، این مسئله چه تاثیری در شباهت‌های میان دو ملت گذاشته است؟

مردم قرقیزستان مسلمان هستند، اما از جهت مذهب، حنفی هستند. اما به هر حال نقاط مشترک بسیاری میان ما و آن‌ها وجود دارد که از آن‌ها بی‌خبر هستیم. قرقیزها آنقدر به ایرانی‌ها علاقه دارند که در بسیاری از مناسبت‌ها از من و حتی همسر من نیز دعوت می‌کردند. رد پای این علاقه‌مندی‌ها در همه بخش‌ها، از فرهنگ گرفته تا نظام دانشگاهی و حتی سازمان‌های دولتی آنان دیده می‌شود. در برپایی همایش‌ها نیز تعاملی دوسویه داشتیم. اگر برای برقراری تعامل بیشتر با آنان تلاش کنیم، بی‌شک قرقیزها نیز استقبال زیادی می‌کنند.

✦ چقدر با ایران آشنایی دارند؟

متأسفانه به رغم اشتراکات فرهنگی بسیاری که داریم، اطلاعات کمی درباره ایران دارند.

✦ با تولیدات فرهنگی و هنری‌مان چقدر آشنا هستند؟ خیلی کم. ایران به غیر از فعالیت‌هایی که از طریق رایزنی دنبال می‌شود، کار فرهنگی خاصی آنجا



انجام نداده است. از ما شناخت کافی ندارند. حتی به سبب تبلیغات منفی رسانه‌های غربی، آنان هم دچار ایران‌هراسی شده‌اند. نباید گمان کنیم چون این‌ها کشورهای نزدیک به خودمان هستند پس گرفتار آن تبلیغات نشده‌اند.

✘ با این تفاسیر فعالیت‌های فرهنگی را راهکار خوبی برای تغییر این نگاه می‌دانید؟

بله، اگر خواهان تغییر شرایط به نفع ایران و از سویی ارائه واقعیت‌های درباره کشورمان هستیم، بهترین راه تلاش از دریچه فرهنگ است. شاید اگر به طور مستقیم دست به کار شویم آن را پس بزنند. اما خب فرهنگ شرایط متفاوتی دارد و اغلب از آن استقبال می‌شود.

✘ رایزن‌های فرهنگی چه نقشی می‌توانند در این زمینه ایفا کنند؟

رایزنی که با عشق و علاقه و البته شناخت جلو

قرقیزه‌ها نه تنها از آن استقبال می‌کنند، بلکه در آن چندسالی که من آنجا مامور به خدمت بودم چندین مرتبه پیش قدم شدند، حتی التماس می‌کردند که به آنان کمک کنم. من هرکاری از عهده‌ام برمی‌آمد دریغ نمی‌کردم اما خب صدا و سیما همکاری نکرد. بارها به من گفته بودند که: «ما خودمان توان فیلم و سریال‌سازی نداریم و ناچار به واردات هستیم؛ با این حال دلمان می‌خواهد بیش از آن که سراغ فیلم‌های روسی برویم در این زمینه با شما مراد داشته‌ایم. به خصوص که شما هم مسلمان هستید و طبیعتاً فرهنگ‌مان نزدیک‌تر است.»

✘ در چنین شرایطی رایزن می‌تواند به پلی ارتباطی میان سازمان‌های فرهنگی و هنری کشورمان با قرقیزستان تبدیل شود؟

فقط به شرط آنکه دیگر سازمان‌ها و ارگان‌ها نیز همکاری کنند! به همین خاطر بر اهمیت همکاری

می‌کند؟

با آن که عده‌ای فرهنگ را دست‌کم می‌گیرند، اما فرهنگ پشتیبان و زمینه‌ساز شکل‌گیری دیگر عرصه‌ها نیز هست. وقتی ملت‌ها یکدیگر را بشناسند، نسبت به تمام وجوه زندگی‌شان کنج‌کاو شده و به سمت کسب اطلاعات بیشتر گام برمی‌دارند. فرهنگ، جایگاهی کلیدی در برقراری روابط همه‌جانبه با دیگر کشورها دارد.

✘ برگزاری هفته‌های فرهنگی و فستیوال‌های هنری که هرازچندی شاهد برپایی آن‌ها از سوی رایزن‌های فرهنگی هستیم، چقدر به مسئله کمک می‌کند؟

اینها اقدامات بسیاری خوبی هستند، منتهی لازم است که استمرار داشته باشند؛ اگر یک رایزن تلاشی جدی در این زمینه انجام بدهد ولی نفر بعدی اهمیتی برای ادامه آن فعالیت‌ها قائل نباشد، چندان راه به جایی نمی‌بریم. از طرفی



برود قادر به اثرگذار خوبی هستند، اما در نهایت اثرگذاری یک رایزن فرهنگی به اندازه خودش است. با یک یا چند نفر که نمی‌شود اقدامات گسترده‌ای انجام داد. شرایط برای تغییر این نگاه نیاز عزمی ملی و همکاری دیگر سازمان‌ها و ارگان‌های مرتبط است. از طرفی در سازمان فرهنگ و ارتباطات هم شاید بد نباشد که کمی دست رایزن‌ها در حیطه فعالیت‌های آنان بازتر شود، حتی اگر برای انجام برخی کارها نیازمند نامه‌نگاری هستند، خوب است که روند آن با سرعت و سهولت بیشتری انجام شود. شرایطی که در کسب مجوز برای انجام کارها هست، گاهی رایزن را از انجام برنامه‌ای که قصد آن را دارد دلدزه می‌کند. اگر برای بهبود این موارد تلاش شود، در قرقیزستان با مردمی روبرو هستیم که پذیرای ما هستند.

✘ در این کشور چقدر ظرفیت عرضه تولیدات فرهنگی و هنری کشورمان، از جمله فیلم و کتاب و سریال وجود دارد؟

دیگر سازمان‌ها تاکید زیادی دارم. وقتی قرقیزها برای خرید سریال از ایران اظهار تمایل کردند، موفق به انجام کاری نشدم. این در حالی است که رئیس یکی از شبکه‌های تلویزیون ملی قرقیزستان، خیلی برای شکل‌گیری این ارتباط اصرار داشت. تنها موفق به صادرات یک سریال ایرانی به اسم «او یک فرشته بود» شدیم، آنقدر استقبال کردند که چند شبکه تلویزیونی‌شان آن را پخش کرد. نامه‌نگاری زیادی با صداوسیما کردم اما بی‌نتیجه بود. با شکل‌گیری این تعاملات فرهنگی نه تنها اقتصاد هنرمان تقویت می‌شود و رهاوردهای مالی دارد، بلکه حتی ابزار قدرتمندی برای گسترش فرهنگ خودمان پیدا می‌کنیم؛ راهی که در نهایت به دیپلماسی فرهنگی ختم می‌شود.

✘ آقای حکیم‌پور، کسب اطلاعات فرهنگی از کشورهای منطقه، به خصوص آسیای مرکزی که به آن اشاره شد، چقدر به تقویت دیگر روابطمان، در زمینه‌هایی نظیر اقتصادی و حتی سیاسی کمک

در یک به یک کشورهایایی که در جغرافیای ایران بزرگ فرهنگی قرار می‌گیرند، نسخ زیادی به زبان فارسی داریم. خوب است که این‌ها را پیدا کرده و درباره‌شان کارهای مشترک کنیم. کارها به عمیق شدن روابط و دوستی‌ها کمک می‌کند. اصلاً توجه به ایران بزرگ بدون اهمیت قائل شدن برای اشتراکات فرهنگی و هنری امکان‌پذیر. از دریچه فرهنگ حتی به دیگر اهدافمان در عرصه‌های مختلف دست پیدا می‌کنیم.

✘ نکته‌ای باقی مانده است که طرح آن را برای رایزن‌ها مفید بدانید؟

به بخش عمده‌ای از راهکارهایی که در ایفای نقش رایزن‌های فرهنگی موثر هستند در پاسخ سوالات قبلی اشاره شد؛ شاید یکی از مهم‌ترین نکات این است که در قدم نخست نسبت به شناخت فرهنگ خودمان اقدام کنیم. تا وقتی به این مسئله احاطه پیدا نکنیم، قادر کشف اشتراکات فرهنگی نخواهیم بود.

نگاهی به کتاب  
«جمهوری قرقیزستان»  
نوشته علی حکیم پور

## سرزمین ماناس

قرقیزستان شاید امروز روی نقشه جغرافیایی به عنوان همسایه مستقیم ما دیده نشود، اما در دوران شکوه ایران بزرگ این کشور آسیایی به طور غیر مستقیم تحت تأثیر فرهنگ و تمدن ایرانی بوده است. ازبکستان و تاجیکستان که هر دو با قرقیزستان مرز مشترک دارند، زمانی بخشی از قلمرو ایران کهن محسوب می‌شدند و همین موضوع پیوندهای فرهنگی و تاریخی بسیاری میان ما و قرقیزستان ایجاد کرده است. در این زمینه، کتاب نگاهی به جمهوری قرقیزستان نوشته علی حکیم پور اثری ارزشمند و خواندنی است که به خوبی به این ارتباطات اشاره می‌کند. علی حکیم پور که تجربه فعالیت به عنوان رایزن فرهنگی کشورمان را در قرقیزستان داشته، در این کتاب با نگاهی به جنبه‌های مختلف جامعه قرقیزستان پرداخته است. این اثر که با همکاری انتشارات بین المللی الهدی منتشر شده است، نگاهی جامع به تاریخ فرهنگ و ارتباطات میان این کشور و ایران ارائه می‌دهد. بنابراین برای افرادی که به شناخت بیشتر از تعاملات تاریخی و فرهنگی ایران با کشورهای آسیای میانه علاقه‌مند هستند، این کتاب منبعی مفید به شمار می‌آید. همان طور که در مقدمه کتاب هم آمده است، نویسنده این کتاب روابط فرهنگی را یکی از ماندگارترین و موثری مناسبات کشورها خوانده است که برپایه تعامل داد و ستد گفت و گو و مبادله اطلاعات شکل می‌گیرد. امروزه به رغم رشد و توسعه آگاهی و دانش بشری اما به نظر می‌رسد، مردم کشورها بیش از هر زمانهای دیگری نسبت به یکدیگر حتی همسایگان بیگانه هستند؛ مسئله‌ای که آن را می‌توان ریشه بسیاری از اختلافات و فقدان تفاهم میان جوامع دانست. همان طور که حکیم پور در پیشگفتار نوشته اعزاز وی به قرقیزستان همراه با علاقه مندی‌اش برای کسب اطلاعات از فرهنگ و جامعه آنان بوده است. او این کتاب را در هفته فصل پیش روی علاقه‌مندان گذاشته است. در فصل اول

که کلیات نام دارد، یک معرفی اجمالی از قرقیزستان درباره مواردی همچون اقوام ساکن در آن جغرافیا و دین مردم این کشور درج شده است. فصل دوم به قانون اساسی قرقیزستان اختصاص دارد و فصل سوم هم نکاتی خواندنی درباره زبان قرقیزی را پیش روی علاقه‌مندان گذاشته است.

فصل چهارم به تشریح فعالیت مطبوعات، شبکه‌های تلویزیونی و دیگر رسانه‌های آنان پرداخته است. فصل پنجم هم اطلاعاتی از نظام آموزشی این کشور را ارائه کرده، فصل چهارم نکاتی خواندنی برای آشنایی با چهره‌های نامدار قرقیزستان را در اختیار مخاطبان می‌گذارد قرقیزستان پیش از حاکمیت روس‌ها بر آن سرزمین به عنوان بخشی از قلمرو ترکستان غربی بوده است. در آن ایام این خطه جغرافیایی با درون مایه اسلامی از اندیشه، فرهنگ، دین، ادبیات و رسوم و آلاهی برخوردار بوده است که هنوز هم تأثیر آن بر فرهنگ آنان دیده می‌شود. از جمله چهره‌های شاخصی که طی این دوران مطرح شدند، می‌توان به «یوسف بلاساغونی، اندیشمند شاعر و سیاستمدار اشاره کرد. او نویسنده نخستین کتاب ترکی اسلامی در این کشور است. حکیم پور فصل هفتم را با نگاهی به وضعیت دین در قرقیزستان نوشته دین اکثریت مردم این کشور اسلام است. فصل هشتم به بررسی جایگاه حکمت و فلسفه در آنجا اختصاص یافته و فصل نهم نیز به نقش متصوفه در گسترش اسلام در میان قرقیزها پرداخته است. شاید یکی از خواندنی‌ترین فصلهای این کتاب را بتوان فصل دهم دانست که با نگاهی به آداب و رسوم رایج در این کشور نوشته شده است. این فصل با تشریح نقش ماناس، به عنوان قهرمان ملی قرقیزها آغاز شده و با مطالبی جالب درباره



چگونگی برپایی مراسم ازدواج ادامه یافته است. قرقیزها درباره مراسم ازدواج هنوز به سنت‌های خاص اجدادی خود پایبند هستند. البته در این بخش هم شباهت‌هایی با اقوام مختلف ایرانی دارند، از جمله آن که هیچگاه دست خالی به خواستگاری نمی‌روند، آنان هم مراسم‌هایی نظیر بله برون را دارند. هر چند که در مواردی نیز متفاوت از ما ایرانیان هستند.

اگر به مطالعه وضعیت زنان قرقیز و تغییراتی که طی یک قرن اخیر پشت سر گذاشته‌اند علاقه‌مند هستید، فصل یازدهم در بردارنده نکات خوبی است. مطالب فصل دوازدهم به درج اطلاعاتی درباره میراث فرهنگی آثار و اماکن دیدنی در قرقیزستان اختصاص یافته است. «ایسیک کول»، بزرگ‌ترین دریاچه این کشور است و کوه سلیمان نیز از بناهای مورد توجه توریست‌های داخلی و خارجی به شمار می‌آید. باستان‌شناسان در شیب جنوبی این کوه، آثاری از حضور انسان اولیه که مربوط به دوره نوسنگی و شاید قدیمی‌تر است یافته‌اند. این کوه از قدیم محل عبادت و زیارتگاه مسلمانان و دیگر ادیان نظیر زرتشتیان بوداییان و مسیحیان بوده است.

فصل سیزدهم پیرامون اطلاعاتی درباره «بیشکک»، پایتخت جمهوری قرقیزستان و فصل چهاردهم درباره «اوش» دومین شهر بزرگ این کشور است. در فصل پانزدهم به روابط فرهنگی ایران و قرقیزستان پرداخته شده است. این روابط بعد از فروپاشی شوروی سابق و کسب استقلال قرقیزستان و با نگاه ویژه «عسکر آقا یوسف»، نخستین رئیس جمهوری قرقیزها شکل می‌گیرد. در این فصل اطلاعاتی درباره قراردادهای فرهنگی میان دو کشور همکاری‌های علمی و فرهنگی دانشگاه‌های همکار با سفارت و رایزنی جمهوری اسلامی ایران و مدارس قرقیزی همکار با رایزنی فرهنگی کشورمان پیش روی خوانندگان قرار گرفته است. کتاب‌شناسی آثار ایرانی در قرقیزستان عنوان فصل شانزدهم است که نویسنده در آن به بررسی مواردی نظیر وضعیت نسخ خطی فارسی و آثار ایرانی و همچنین کتاب‌شناسی مهم‌ترین متون فارسی و ایرانی در قرقیزستان پرداخته است.

در فصل هفدهم که آخرین فصل این کتاب به شمار می‌آید، نکاتی درباره نقاط مشترک فرهنگی هر دو کشور آمده است. واژگان مشترک فارسی و قرقیزی امثال و حکم مشترک فارسی قرقیزی و روسی هم در کتاب «نگاهی به جمهوری قرقیزستان» درج شده‌اند. اطلاعات این فصل در قالب جدول‌هایی آمده که به مخاطب امکان مقایسه زبان‌های مذکور را از جهت شباهت‌های موجود می‌دهد.



تهران و جاکارتا  
در ریل دیپلماسی غذایی

# خویشاوندی خوشمزه

معرفی غذاهای ملی خود استفاده کرد.

## حضور اندونزی در رویدادهای جهانی

اندونزی طی سالهای اخیر در رویدادهای جهانی نظیر Expo Milan ۲۰۱۵ و Expo ۲۰۲۰ Dubai شرکت کرد. در این رویدادها، غذاهای ملی اندونزی مانند رندانگ و ناسی گورنگ به بازدیدکنندگان بین‌المللی معرفی شد. این نوع مشارکت‌ها به افزایش شناخت جهانی از فرهنگ غذایی اندونزی کمک کرده و فرصت‌های جدیدی برای جذب گردشگران و توسعه تجارت محصولات غذایی ایجاد کرده است.

## غذاهای شاخص اندونزی در دیپلماسی

### عمومی

اندونزی با توجه به تنوع فرهنگی و اقلیمی، دارای غذاهای متنوعی است که هر یک از آن‌ها به عنوان نمادهای فرهنگی در سطح بین‌المللی شناخته می‌شوند. برخی از غذاهای شاخص اندونزی که به‌طور گسترده در دیپلماسی غذایی استفاده می‌شوند عبارتند از:

### ناسی گورنگ

ناسی گورنگ به معنای "برنج سرخ شده"، یکی از محبوب‌ترین غذاهای اندونزی است. این غذا، در هر شهر و استان اندونزی با طعمی خاص و مواد متنوع تهیه می‌شود و نمادی از تنوع فرهنگی اندونزی است. ناسی گورنگ به دلیل سادگی در تهیه و طعم غنی، مورد استقبال بسیاری از کشورهای جهان قرار گرفته است. در سال‌های اخیر، ناسی گورنگ در رستوران‌های آسیایی و اروپایی جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده است. در نمایشگاه Expo ۲۰۲۰ Dubai، این غذا به‌عنوان یکی از نمادهای فرهنگی اندونزی معرفی و بازدیدکنندگان بین‌المللی از آن استقبال گسترده‌ای داشته‌اند.

### رندانگ

رندانگ که از سوماترای غربی می‌آید، یک خورشید گوشت پر ادویه است که در طول زمان آرام پخته می‌شود. این غذا به دلیل طعم غنی و پیچیده خود، توسط CNN به عنوان یکی از خوشمزه‌ترین غذاهای جهان انتخاب شده است. رندانگ نه تنها در اندونزی، بلکه در کشورهای دیگر آسیای جنوب شرقی مانند مالزی و سنگاپور نیز محبوبیت زیادی دارد. در نمایشگاه Expo Milan ۲۰۱۵ غرفه اندونزی با سرو رندانگ توانست بازدیدکنندگان بسیاری را به خود جذب کند و این غذا به‌عنوان یک نماد از فرهنگ غذایی اندونزی مورد تقدیر قرار گرفته است.

### ساته

ساته یکی دیگر از غذاهای سنتی اندونزی است که از گوشت کبابی روی سیخ تهیه و معمولاً با



دیپلماتیک خود با سایرکشورها به‌کار گرفت.  
**دهه ۱۹۸۰: آغاز دیپلماسی غذایی در سطح منطقه‌ای**

در اواخر دهه ۱۹۸۰، دولت اندونزی برای نخستین بار تلاش کرد تا غذاهای محلی خود را به‌عنوان ابزاری برای جذب توریسم و معرفی فرهنگ کشور به کشورهای همسایه مانند مالزی و سنگاپور استفاده کند. در این دوران، رستوران‌های اندونزیایی در کشورهای آسیای جنوب شرقی افتتاح شدند و غذاهای شاخصی مانند ناسی گورنگ و ساته به عنوان غذای ملی اندونزی به مردم معرفی شد.

**دهه ۲۰۰۰: گسترش دیپلماسی غذایی در سطح بین‌المللی**

در اوایل دهه ۲۰۰۰، با رشد جهانی سازی و گسترش صنایع غذایی، اندونزی تصمیم گرفت تا از دیپلماسی غذایی به عنوان ابزاری رسمی برای تقویت روابط دیپلماتیک و اقتصادی خود استفاده کند. از این زمان، اندونزی به‌طور فعالانه در نمایشگاه‌ها و رویدادهای بین‌المللی شرکت کرد. Aichi ۲۰۰۵ Expo در ژاپن یکی از اولین رویدادهای بین‌المللی بود که اندونزی از آن برای

دیپلماسی غذا به عنوان یکی از ابزارهای نرم قدرت، به کشورها این امکان را می‌دهد تا فرهنگ و هویت خود را از طریق غذا به جهان معرفی کنند. اندونزی به عنوان یکی از بزرگ‌ترین کشورهای مسلمان در جهان، با استفاده از غذاهای ملی خود و توسعه صنعت حلال، به خوبی از این ابزار برای تقویت روابط بین‌المللی بهره‌برداری کرده است. این پژوهش و مقاله به بررسی تاریخچه و نقش دیپلماسی غذایی اندونزی، تاثیر آن در سطح جهانی و فرصت‌های پیش روی جمهوری اسلامی ایران می‌پردازد.

**تاریخچه و نقش دیپلماسی غذایی اندونزی**

اندونزی به دلیل تنوع قومیتی و جغرافیایی، دارای یکی از غنی‌ترین فرهنگ‌های غذایی در جهان است. استفاده از غذا به‌عنوان ابزاری برای دیپلماسی عمومی، از دهه ۱۹۸۰ به طور جدی توسط دولت اندونزی آغاز و سیاست‌گذاری شده است. دولت با درک اهمیت غذا به عنوان عنصری از هویت فرهنگی، آن را به‌عنوان ابزاری برای افزایش نفوذ فرهنگی و تقویت روابط

سس بادام‌زمینی سرو می‌شود. این غذا یکی از محبوب‌ترین غذاهای خیابانی در اندونزی است و در بسیاری از کشورها، به‌ویژه در کشورهای آسیایی، طرفداران زیادی دارد.

ساته به دلیل سادگی در تهیه و طعم خاص، یکی از غذاهایی است که به‌طور گسترده در جشنواره‌های بین‌المللی غذایی معرفی می‌شود.

**نقش برندهای غذایی در دیپلماسی غذا**  
اندونزی با استفاده از برندهای موفق خود، توانسته است غذاهای محلی را به بازارهای جهانی معرفی کند و از این طریق فرهنگ غذایی خود را به جهان منتقل کند.

### ایندومی: سفیر غذایی اندونزی

ایندومی یکی از مشهورترین برندهای نودل فوری در جهان است که به یک نماد موفقیت غذایی برای اندونزی تبدیل شده است. این برند نه تنها در کشورهای آسیایی، بلکه در آفریقا و خاورمیانه نیز طرفداران زیادی دارد. در نیجریه، ایندومی به یکی از محبوب‌ترین غذاهای مصرفی تبدیل شده و این کشور یکی از بزرگ‌ترین واردکنندگان این محصول است.

ایندومی از سال ۱۹۷۲ فعالیت خود را آغاز کرده و توانسته است با تنوع طعم‌ها و کیفیت بالا، در بازارهای بین‌المللی جایگاه ویژه‌ای به دست آورد. این برند یکی از ابزارهای موفق دیپلماسی غذایی اندونزی است و از طریق آن، این کشور توانسته است فرهنگ غذایی خود را به جهان معرفی کند.

### رستوران‌های زنجیره‌ای اندونزی

علاوه بر ایندومی، رستوران‌های زنجیره‌ای اندونزیایی نظیر رستوران ساته سنایان در کشورهای آسیایی و اروپایی شعبه‌های متعددی دارند و به معرفی غذاهای سنتی اندونزی می‌پردازند. این رستوران‌ها با ارائه غذاهای محلی مانند ساته و ناسی گورنگ، به معرفی فرهنگ غذایی اندونزی کمک کرده و نقش مهمی در دیپلماسی عمومی و فرهنگی دارند.

### نقش صنعت حلال در دیپلماسی غذایی اندونزی

اندونزی به‌عنوان بزرگ‌ترین کشور مسلمان جهان، یکی از پیشگامان تولید و صادرات محصولات حلال است. LPPOM MUI مؤسسه‌ای که مسئول صدور گواهی‌های حلال در اندونزی است، به‌عنوان یکی از معتبرترین نهادهای صدور گواهی حلال در جهان شناخته می‌شود. اندونزی با استفاده از استانداردهای حلال، توانسته است محصولات غذایی خود را به کشورهای مسلمان صادر کند و نقش مهمی در بازار جهانی حلال ایفا کند.

در سال ۲۰۲۱، صادرات محصولات حلال

اندونزی به کشورهای خاورمیانه و جنوب شرق آسیا رشد چشم‌گیری داشته است. اندونزی همچنین به‌عنوان میزبان رویدادهای بین‌المللی حلال مانند نمایشگاه جهانی محصولات حلال Jakarta Halal Expo، نقش فعالی در ترویج صنعت حلال در سطح بین‌المللی دارد.

### فرصت‌های ایران در دیپلماسی غذایی با اندونزی

جمهوری اسلامی ایران با برخورداری از فرهنگ غذایی غنی و محصولات کشاورزی متنوع، می‌تواند از دیپلماسی غذایی برای تقویت روابط خود با اندونزی بهره‌برداری کند.

فرصت‌های زیادی برای گسترش همکاری‌ها در حوزه غذا و محصولات حلال میان ایران و اندونزی وجود دارد. برپایی جشنواره‌های مشترک غذایی میان دو کشور و ایران نیز با داشتن غذاهای معروفی نظیر کباب، جوجه کباب، ته‌چین و آش رشته می‌تواند از طریق دیپلماسی غذایی با اندونزی همکاری کند.

هفته فرهنگی ایران در جاکارتا، نمونه‌ای از رویدادهایی است که می‌تواند به‌طور مؤثر غذاهای سنتی ایرانی را به مردم اندونزی معرفی کند. این نوع فعالیت‌ها به گسترش شناخت متقابل فرهنگی و تقویت روابط دیپلماتیک کمک می‌کنند.

### توسعه صادرات محصولات کشاورزی

#### ایرانی به اندونزی

ایران با تولید محصولات متنوعی مانند زعفران، پسته، خرما و زیتون می‌تواند صادرات خود به اندونزی را افزایش دهد. این محصولات به دلیل کیفیت بالا، می‌توانند در بازارهای اندونزی جایگاه مناسبی به دست آورند. اندونزی با توجه به جمعیت بزرگ مسلمان خود، یکی از بزرگ‌ترین بازارهای مصرف محصولات حلال است. زعفران ایرانی که به‌عنوان یک ادویه لوکس شناخته می‌شود، می‌تواند به‌عنوان یکی از محصولات کلیدی در بازار اندونزی عرضه شود.

### همکاری در تولید و صدور محصولات حلال

ایران و اندونزی به‌عنوان دو کشور مسلمان، می‌توانند در زمینه تولید و صدور محصولات حلال همکاری‌های گسترده‌ای داشته باشند. ایران می‌تواند از تجربه اندونزی در توسعه و صادرات محصولات حلال بهره‌برداری کند و محصولات خود را با گواهی‌های معتبر حلال اندونزی به بازارهای بین‌المللی صادر کند.

### چالش‌ها و راهکارها

چالش‌های فرهنگی و تفاوت ذائقه‌ها یکی از چالش‌های اصلی در دیپلماسی غذایی میان ایران و اندونزی، تفاوت ذائقه‌های غذایی

است. مردم اندونزی به غذاهای تند و پرادویه علاقه‌مند هستند، در حالیکه غذاهای ایرانی معمولاً طعم ملایم‌تر و متعادل‌تری دارند. برای موفقیت در این زمینه، غذاهای ایرانی باید با ذائقه مردم اندونزی تطبیق داده شوند.

### راهکارهای پیشنهادی

تطبیق غذاهای ایرانی با ذائقه محلی: سرآشپزان ایرانی می‌توانند با تغییرات اندک در طعم غذاهای ایرانی، آن‌ها را با ذائقه مردم اندونزی تطبیق دهند.

آموزش سرآشپزان محلی: برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای آشپزان اندونزیایی می‌تواند به معرفی تکنیک‌های آشپزی ایرانی و نحوه تطبیق آن‌ها با ذائقه محلی کمک کند.

### نتیجه‌گیری

دیپلماسی غذا به‌عنوان یکی از ابزارهای نرم قدرت، می‌تواند به تقویت روابط فرهنگی و اقتصادی میان جمهوری اسلامی ایران و اندونزی کمک کند. ایران می‌تواند با معرفی غذاهای سنتی، توسعه صادرات محصولات کشاورزی و همکاری در تولید و صدور محصولات حلال، از فرصت‌های موجود برای تقویت روابط خود با اندونزی بهره‌برداری کند. برگزاری جشنواره‌های مشترک و همکاری‌های اقتصادی در زمینه غذا و محصولات حلال، می‌تواند به تعمیق روابط دوجانبه میان این دو کشور مسلمان منجر شود.

### منابع:

- "Diplomasi Kuliner Indonesia di Dunia Internasional." Kompas, 2023.
- "Eksplorasi Potensi Industri Halal Indonesia." Republika, 2022.
- "Ekspansi Merek Makanan Indonesia di Pasar Global." Jakarta Post, 2023.
- "LPPOM MUI dan Standar Sertifikasi Halal Indonesia." Detik Food, 2021.
- "Rendang Terpilih Sebagai Makanan Terlezat Dunia oleh CNN." CNN Indonesia, 2017.
- "Indofood dan Kesuksesan Indomie di Pasar Internasional." Bisnis Indonesia, 2023.
- "Potensi Ekspor Produk Makanan Halal Indonesia ke Pasar Timur Tengah." Tempo, 2022.
- "Keterlibatan Indonesia dalam Expo 2020 Dubai." Antara News, 2022.
- پژوهشی از رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در اندونزی



صنعت سینمای تایلند  
چگونه به موفقیت رسید

# محبوبیت ماهرانه

سینمای تایلند به خاطر تنوع گسترده ژانرها شناخته می‌شود. در حال حاضر، تایلند تولیدات خود را در ژانرهای مختلف شامل ملودرام، کمدی، ترسناک، و اکشن گسترش داده است. به عنوان مثال، فیلم‌های ترسناک تایلند، مانند "شاتر" (۲۰۰۴) و "چشم" (۲۰۰۲)، توانسته‌اند با فروش بیش از ۲۰ میلیون دلار در سطح بین‌المللی به موفقیت‌های قابل توجهی دست یابند.

جنبش "موج نو تایلند" نیز تأثیر عمیقی بر صنعت سینما گذاشته است. این جنبش که در اوایل دهه ۲۰۰۰ به اوج خود رسید، شامل کارگردانی‌هایی مانند پن‌اک راتاناورنگ و ناتوا بواسینای بود.



سینمای تایلند با تولید نخستین فیلم تایلندی به نام "لوک کرونگ" در سال ۱۹۲۷ آغاز شد. این فیلم آغازگر یک عصر جدید فرهنگی بود. در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰، صنعت سینما در تایلند به اوج خود رسید، با تولید فیلم‌های ملودرام و حماسه‌های تاریخی.

این دوره، به ویژه در سال‌های ۱۹۶۰ تا ۱۹۸۰، شاهد تولید حدود ۲۰۰ فیلم در سال بود. با این حال، این صنعت در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ با بحران‌های اقتصادی و رقابت از سوی فیلم‌های خارجی مواجه شد که به کاهش تولید فیلم منجر شد. اوایل دهه ۲۰۰۰ شاهد ظهور نسل جدیدی از فیلمسازان تایلندی بود. یکی از نقاط عطف این دوره، دریافت جایزه نخل طلای جشنواره کن توسط فیلم "آنکل بومی" که می‌تواند زندگی‌های گذشته‌اش را به یاد بیاورد" اثر آپپچاتپون ویراستاکول در سال ۲۰۱۰ بود. این فیلم به عنوان یکی از برجسته‌ترین آثار سینمای تایلند، مورد تحسین جهانی قرار گرفت و در بیش از ۳۰ جشنواره بین‌المللی به نمایش درآمد.

## نقش پخش آنلاین و همکاری‌های بین‌المللی

ظهور پلتفرم‌های استریمینگ تأثیر زیادی بر صنعت سینمای تایلند داشته است. نتفلیکس، آمازون پرایم ویدیو و دیگر سرویس‌های مشابه به شدت به گسترش دسترسی بین‌المللی به فیلم‌های تایلندی کمک کرده‌اند. به عنوان مثال، فیلم "بلافاصله پس از صبح" که در سال ۲۰۲۳ منتشر شد، تنها در سه ماه اول انتشار خود در نتفلیکس بیش از ۵ میلیون بازدیدکننده داشت.

دولت تایلند طی طرحی جدید اعلام کرد فیلمسازان خارجی که از سال جدید فیلم‌های خود را در تایلند بسازند در صورتی که پروژه آن‌ها معادل یا بیش از ۱۵۰ میلیون بات ۴ میلیون دلار باشد می‌توانند ۲۰ درصد هزینه‌شان از طرف دولت بعنوان مشوق مالی به آنها بازگردانده خواهد شد. فیلم‌هایی که معرف جاذبه‌های تایلندی و در راستای حمایت از قدرت نرم فرهنگی تایلند بوده، در اماکن توریستی تایلند ضبط شده، امور پیش از ضبط فیلم در تایلند انجام گرفته و از نیروهای تایلندی در پست‌های مهم پروژه استفاده شود شامل این مشوق مالی خواهد بود. علاوه بر این، تایلند به یکی از مکان‌های محبوب برای تولیدات فیلم بین‌المللی تبدیل شده است. این کشور هر ساله میزبان بیش از ۵۰ پروژه بین‌المللی است که به تولید و فیلم‌برداری در مکان‌های مختلف تایلند می‌پردازند. مناظر متنوع و تیم‌های ماهر تولید در تایلند باعث جذب فیلمسازان خارجی شده و به رشد صنعت محلی کمک کرده است.

## چالش‌ها و چشم‌اندازهای آینده

صنعت سینمای تایلند با چالش‌های مختلفی مواجه است. مسائل مربوط به سانسور، محدودیت‌های مالی، و رقابت با دیگر اشکال سرگرمی به طور مداوم بر تولید و توزیع فیلم تأثیر می‌گذارد. به عنوان مثال، سانسور محتوا در تایلند می‌تواند باعث محدودیت در نمایش برخی فیلم‌ها در بازار داخلی شود و به طور متوسط، بیش از ۱۵ درصد از فیلم‌های تولید شده در تایلند با مشکلات سانسور مواجه می‌شوند.

با این حال، آینده سینمای تایلند امیدوارکننده به نظر می‌رسد. افزایش دیده شدن جهانی صنعت و نوآوری مداوم فیلمسازانش نشان می‌دهد که تایلند به عنوان یک بازیگر مهم در صحنه جهانی سینما باقی خواهد ماند. با توجه به افزایش تعداد جشنواره‌ها و جوایز بین‌المللی و همچنین رشد روزافزون همکاری‌های بین‌المللی، سینمای تایلند آماده است تا تأثیر بیشتری در عرصه جهانی داشته باشد.

\* پژوهش از: رابرتی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در تایلند

فیلم‌های این جنبش به خاطر روایت‌های نوآورانه و هنری‌شان، به موفقیت‌های بین‌المللی دست یافته‌اند و در بیش از ۱۵ جشنواره جهانی به نمایش درآمده‌اند.

## آمار و ارقام سینما در تایلند

صنعت سینمای تایلند در حال حاضر شامل بیش از ۱۲۰۰ سینما در سراسر کشور است. این سینماها به ویژه در شهرهای بزرگ مانند بانکوک، چیانگ مای و پاتایا متمرکز شده‌اند. به طور خاص، بانکوک با بیش از ۵۰۰ سینما، یکی از مهم‌ترین مراکز سینمایی در تایلند به شمار می‌رود.

بازدید از سینماها نیز نشان‌دهنده رشد صنعت است. به طور میانگین، سینماهای تایلند سالانه بیش از ۱۵۰ میلیون بلیت می‌فروشند. در سال ۲۰۲۳، تعداد بلیت‌های فروخته شده به حدود ۱۶۰ میلیون رسید، که نشان‌دهنده افزایش ۱۰ درصدی نسبت به سال‌های گذشته است. این افزایش در بازدید به خاطر رشد محبوبیت فیلم‌های تایلندی و همچنین جذب فیلم‌های بین‌المللی به سینماهای تایلند است.

به یاد شهید اقتدار فرهنگی

# گنج جاوید



توسط شاعران و نویسندگان پاکستانی برپا کرده بودند توسط شاخه نظامی سپاه صحابه مقابل هتلی که محل برگزاری مراسم تودیع بود ترور شد. گنجی مسئولیت کنسولگری و خانه فرهنگ ایران در لاهور پاکستان را از سال ۱۳۶۵ تا ۱۳۶۹ بر عهده داشت و در زمان فعالیت در پاکستان از نفوذ زیادی در میان گروه‌های شیعه و سنی برخوردار بود.

وی در مدت حضورش در پاکستان چندین اثر از جمله مسیحیت و شیعه در پاکستان، زن در پاکستان، شخصیت‌های پاکستان، احزاب و گروه‌های پاکستان، پاکستان و چگونگی فعالیت آمریکا در این کشور و آموزش و پرورش پاکستان را به چاپ رساند.

آن شهید والامقام، در کنار زبان‌های انگلیسی و عربی، به اردو نیز تسلط داشت و به این زبان شعر هم می‌گفت. نقل شده است که شهید مرتضی آوینی بعد از جنگ يك مسافرت به پاکستان داشت و با ملاقاتی که با صادق داشت می‌گوید: آقای گنجی جنگ تمام شد و در شهادت هم بر روی ما بسته شد و صادق در پاسخ به او می‌گوید: آقای آوینی کسی که تا لاهی شهادت برود هیچ وقت در شهادت به رویش بسته نمی‌شود و بیست روز بعد از بازگشت آوینی به ایران خبر شهادت گنجی به او رسید.

حجت الاسلام محمد مهدی ایمانی پور



شهید صادق گنجی (۱۳۴۲-۲۸ آذر ۱۳۶۹) راینز فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در پاکستان بود که در سال ۲۸ آذر ۱۳۶۹ ترور شد. در فسا به دنیا آمد و در تحصیلات مقطع راهنمایی را در مدرسه ارشاد برازجان و تحصیلات متوسطه را در دبیرستان شهید بهشتی برازجان گذراند، پس از اتمام دوران دبیرستان راهی تهران شد و در مدرسه عالی شهید مطهری به تحصیل علوم دینی پرداخت.

در دوران دفاع مقدس به مدت بیست ماه در جبهه‌های مختلف حضور یافت. مدتی مسئولیت بازرسی اداره عقیدتی سیاسی در نیروی دریایی سپاه پاسداران را داشت و چند ماهی در وزارت ارشاد مشغول شد. در سال ۱۳۶۳ ازدواج کرد و صاحب دو فرزند به نام‌های سبحان و نادر گنجی شد. او در سال ۱۳۶۵ در شهر لاهور پاکستان، مسئولیت نمایندگی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران شد.

وی روزهای پایانی مأموریت خود را به عنوان راینز فرهنگی در پاکستان می‌گذراند و در آستانه مراسم تودיעی که روز ۲۸ آذرماه ۱۳۶۹ شمسی در لاهور پاکستان

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در گفت‌وگویی دلیل ترور شهید صادق گنجی را توفیق در عمل دانسته و گفته است: اگر موفق عمل نمی‌کرد به سراغ ترور ایشان نمی‌رفتند. ایمانی پور، شهید گنجی را شهید مبارزه با تحجر و جهالت توصیف و بیان کرده است: تاثیر شهید گنجی در صدور انقلاب و میدان داری در جنگ نرم زیانزد مردم پاکستان و مرد دشتستان است.

جواد منصورى سفیر وقت کشورمان در پاکستان هم درباره شخصیت آن شهید و نحوه آشنایی با وی توضیح داده است: در سال ۱۳۶۸ من به‌عنوان سفیر به پاکستان اعزام شدم، لذا در دی ماه سال ۱۳۶۸ فعالیتیم را به‌عنوان سفیر در پاکستان آغاز کردم. در اولین جلسه‌ای که با رایزنان فرهنگی و مسئولین خانه فرهنگ داشتیم، با آقای صادق گنجی مسئول خانه فرهنگ ایران در لاهور آشنا شدم. صادق گنجی فردی بسیار خوش‌بین، دارای حافظه خیلی قوی و خوش ذوق و بسیار بااستعداد بود؛

منصوری همچنین گفته است: از منظر من انسان بسیار موفق بود. از همان جلسه اول نظر من را جلب کرد و به تدریج بنا به اقتضائات ارتباط ما با هم بیشتر شد. در یکی دو باری که به لاهور سفر کردم ایشان را در لاهور دیدم و از موفقیت‌هایش مطلع شدم. به جرأت می‌توانم بگویم یکی از موفق‌ترین رایزنان فرهنگی ایران در خارج از کشور بود. ایشان در مدت زمان بسیار کوتاهی زبان اردو را فرا گرفت. نکته جالب اینجا است که ایشان تعدادی شعر هم به زبان اردو گفته است.

به گفته این دیپلمات پیشکسوت، مردم پاکستان علاقه عجیبی به شعر دارند و کسی را هم که شعر می‌گوید باسواد می‌دانند. شهرت شهید گنجی از شهرت سفیر در پاکستان هم بالاتر بود، حتی شهرت ایشان از پاکستان هم فراتر رفته بود و در هندوستان هم او را می‌شناختند. دلیل شهرت وی در هندوستان فعالیت‌های فرهنگی‌اش و انعکاس آن در رسانه‌های هندوستان بود. مسلمانان هند صادق گنجی را به‌عنوان یک فعال فرهنگی، ایرانی، انقلابی، که با زبان اردو حرف می‌زند می‌شناختند و این یک امر فوق‌العاده بود.

شهید صادق گنجی در بین مردم پاکستان به ویژه شهر لاهور خوش نام و دوست داشتی بود به گونه‌ای که پس از گذشت ۳۳ سال همواره خدمات و تلاش‌های خستگی ناپذیر ایشان بازگو می‌گردد. شهید صادق گنجی با دلی پاک، بر چشم و دل مردم پاکستان نشست و مظلومانه به میهن اسلامی بازگشت و در گلزار شهدای شهر شهیدپروور برازجان آرام گرفت. پادش گرامی.







## [پرونده ویژه]

درباره اهمیت گفت و گوی بین الادیانی



گفت‌وگویی با پژوهشگر کلمی درباره اهمیت نقش ادیان در ایجاد صلح

## اعتماد و اقتصاد

متقابل و حرکت به سوی همدلی و تفاهم باشد. این شاخصه‌ها گاه با مصلحت‌های سیاسی که مستلزم رفتار متغیر و متناسب با شرایط زمانی است، در تضاد است. لذا یک مانع مهم در ایجاد ارتباط سازنده بین دینی، درآمیختن آن با سیاست یا قرار گرفتن تحت تاثیر تحولات سیاسی است.

✦ به نظر شما، افزایش ارتباطات دینی و مذهبی ایران با کشورهای دیگر، چه تاثیری بر حوزه‌های دیگری نظیر اقتصاد می‌تواند داشته باشد؟ تا آنجا که می‌دانم، سرمایه‌گذاری اقتصادی، بستری آرام و مطمئن را طلب می‌کند. گفتگوی



گفت‌وگو از دریچه دیپلماسی دینی، یکی از راهکارهای موثر در برقراری صلح و دوستی جهانی است؛ مسئله‌ای که آرش آبائی، محقق و دین پژوه کلمی و همچنین سردبیر نشریه افق بینا، نشریه فرهنگی-اجتماعی و خبری انجمن کلمیان تهران در مصاحبه پیش رو بر آن تاکید کرده و گفت‌وگوی ادیان را کانالی مورد اعتماد برای توسعه دیپلماسی فرهنگی عنوان می‌کند.

✦ فعالان دینی و مذهبی کشورها، یکی از بازوهای قدرتمند برای ایجاد دوستی و صلح هستند؛ چگونه می‌توان از این ظرفیت برای توسعه دیپلماسی فرهنگی و افزایش نزدیکی با کشورمان، بهره ببریم؟

دین یکی از نیروهای عظیم فرهنگی در کشورهاست و حتی کشورهایی با ساختار سکولار نیز همچنان با درجاتی کمتر تحت تاثیر ادیان هستند. فعالان دینی معمولاً در اکثر کشورها مورد احترام و گاه مورد حمایت مردم و دولت بوده و بسیاری از دولت‌مردان یا فعالان حوزه‌های اقتصادی و فرهنگی، یا خود همزمان در حوزه دین فعالند و یا با فعالان دینی در ارتباطند. لذا ایجاد ارتباط با فعالان و دست‌اندرکاران حوزه ادیان در اکثر کشورها، می‌تواند کانالی مورد اعتماد را برای توسعه دیپلماسی فرهنگی ایجاد کند. البته یک شرط مهم و لازم آن، رعایت اصول اخلاقی گفتگوی دینی است.

✦ آقای آبائی به اتکای تجربه‌تان از سال‌ها فعالیت در عرصه فرهنگ و رسانه بفرمایید که در حال حاضر موانع استفاده حداکثری از ظرفیت‌های دیپلماسی مذهبی را در چه مواردی می‌دانید؟

به‌طور کلی فضای گفتگو و ارتباطات بین‌دینی، فضایی علمی و در عین حال اخلاقی است. بدین معنا که حتماً باید واجد شاخصه‌هایی همچون صداقت، احترام

بین‌دینی نیز، در شکل علمی و اخلاقی آن، غالباً در فضای مودت و دوستی و در بستر ثبات سیاسی شکل می‌گیرد. بنابراین می‌توان منطقاً انتظار داشت که برقراری ارتباطات بین‌دینی، نماد آرامش و ثبات تلقی شود و بتواند ارتباطات اقتصادی را تسهیل نماید.

✦ فعالان حوزه دیپلماسی فرهنگی و دیپلماسی مذهبی چگونه می‌توانند به یکدیگر یاری برسانند؟

از آن‌جا که دین در زیر حوزه فرهنگ قرار می‌گیرد، ارتباط میان فعالان این دو حوزه کاملاً طبیعی و ضروری است. بنابر ساختار اجتماعی هر کشور، گاه فعالان دینی در موضع برتر قرار دارند و در مواردی، فعالان فرهنگی قدرتمندتر هستند. در هر حال در داخل کشورمان، این دو بخش مکمل یکدیگر هستند و خلاءهای ارتباطی یا علمی درون هر حوزه را می‌توانند پر کنند. در خارج از کشور نیز از آنجا که پیش از برقراری ارتباط دینی، لازم است که شرایط و زمینه‌های فرهنگی کشور مقصد مورد بررسی و شناسایی قرار گیرد، به نظر می‌رسد که فعالان حوزه دیپلماسی فرهنگی به عنوان پیش‌قراولان ارتباطات، می‌توانند زمینه را برای حضور و فعالیت فعالان گفتگوی ادیان و مذاهب فراهم کنند.

\* دین یکی از نیروهای عظیم فرهنگی در کشورهاست و حتی کشورهایی با ساختار سکولار نیز همچنان با درجاتی کمتر تحت تاثیر ادیان هستند. فعالان دینی معمولاً در اکثر کشورها مورد احترام و گاه مورد حمایت مردم و دولت بوده و بسیاری از دولت‌مردان یا فعالان حوزه‌های اقتصادی و فرهنگی، یا خود همزمان در حوزه دین فعالند و یا با فعالان دینی در ارتباطند



**دیپلماسی مذهبی؛  
از چالش‌ها تا فرصت‌های پیش رو  
در گفت‌وگو با موبد زرتشتی**

## تلفیق فکری

در جهان امروز که چالش‌ها و ناآرامی‌های بسیاری بر تعاملات بین‌المللی سایه افکنده است، موبد پدرام سروش‌پور، عضو انجمن موبدان و سردبیر ماهنامه فروهر، بر اهمیت گفت‌وگوی ادیان و فرهنگ‌ها برای برقراری آرامش پایدار و دوستی ملت‌ها با یکدیگر تاکید می‌کند، ضرورتی که به باور این فعال دینی زرتشتی، با افزایش صبر و تحمل اجتماعی، مسیر جدیدی را برای توسعه دیپلماسی فرهنگی و حتی اقتصادی فراهم می‌کند.

✦ فعالان دینی و مذهبی کشورها، از بازوهای قدرتمند برای ایجاد دوستی و صلح هستند؛ چگونه می‌توان از این ظرفیت برای توسعه دیپلماسی فرهنگی بهره ببریم؟

برای بهره‌مندی از این ظرفیت‌ها طی دهه‌های اخیر طرح‌های مختلفی مطرح شده‌اند، گفت‌وگوی تمدن‌ها و حالا هم گفت‌وگوی ادیان از آن جمله هستند. از مدت‌ها قبل پیشنهادی با عنوان گفت‌وگوی فرهنگ‌ها را از طریق ایران مطرح کرده‌اند. اعتقاد من بر این است که گفت‌وگوی تمدن‌ها از آنجایی که تنها بر تمدن‌ها تاکید دارد، ممکن است برای کشورهای که سابقه بیشتری در این زمینه دارند جایگاه متفاوتی را قائل شود، به نوعی سبب شود که برخی کشورها خود را در وضعیت برتری ببینند. از سوی دیگر در گفت‌وگوی ادیان هم به دلیل تعصبی که ما متولیان دینی به آن مبتلا هستیم، شاید آن نتایجی که باید کسب نشود. در چنین شرایطی بهتر است که سراغ تلفیقی از این دو راهکار برویم که همان بحث گفت‌وگوی فرهنگ‌هاست، ما در گفت‌وگوی فرهنگ‌ها هم بحث تمدن‌ها و هم توجه به ادیان مختلف را به عنوان یکی از بخش‌های مهم فرهنگ را داریم. در تلفیق این دو شاهد شکل‌گیری بُعدی خردگرایانه خواهیم بود.

✦ تحقق این راهکارها را پیش از همه نیازمند رعایت چه ضرورتی می‌دانید؟

اجرائی کردن طرح گفت‌وگوی فرهنگ‌ها نیازمند رعایت الزامات مهمی است، از جمله این که

تغییر را باید از درون خودمان شروع کنیم و به جای پافشاری بر مواردی که به آن‌ها تعصب داریم به سراغ نقاط اشتراک برویم. وقتی رهبران ادیان مختلف در ایران دست به گفت‌وگو زده و نقاط مشترک میان ادیان و فرهنگ‌ها را مطرح کنند، آن وقت است که گام نخست طی شده و می‌توان برای اقدامات جهانی و حرکت به سوی کسب آرامشی پایدار و افزایش دوستی ملت‌ها برنامه‌ریزی کرد. این که برای افزایش صبر و تحمل اجتماعی مان تلاش کنیم؛ مورد مهمی که متأسفانه در سطح جهانی کاهش پیدا کرده است. وقتی تحمل‌گوش دادن به گفته‌های یکدیگر را پیدا کنیم، به مرور تعصب‌های قومی و

نوعی منم منم شده‌ایم. این مسئله‌ای جهانی است و به ایران یا کشور خاصی محدود نمی‌شود. این نگاه درستی نیست وقتی همه‌مان از این می‌گوییم که پیرو یک خدا و به دنبال یک هدف هستیم، باید از تعصب و ابتلا به تفکراتی که از یکدیگر دورمان می‌کند، فاصله بگیریم. این که هرکدام برای خود جایگاهی متفاوت قائل هستیم سبب شده که در نهایت موانعی پیش روی دیپلماسی مذهبی قرار بگیرد. برای همین است که تاکید دارم این تلاش از خودمان شروع شود. البته نه این که بگوییم تا به امروز تلاشی صورت نگرفته است، همان‌گونه که اشاره شد، شاهد انجام اقدامات خوبی در همایش‌هایی نظیر گفت‌وگوی



ادیان و فرهنگ‌ها هستیم؛ منتی این‌ها کافی نیستند. باید برای شناسایی مشکلات و چالش‌های مذهبی فعلی تلاش بکشیم و برای حل آن‌ها اقدام کنیم. در آن صورت به مرور شاهد کاهش شکافی خواهیم بود که میان روحانیون ادیان مختلف با جامعه شکل گرفته است. این شکاف با شکل‌گیری یکسری گفت‌وگوهای خوب برطرف می‌شود.

✦ به نظر شما، افزایش ارتباطات دینی و مذهبی ایران با کشورهای دیگر، چه تاثیر بر حوزه‌های دیگری نظیر اقتصاد دارد؟

گسترش ارتباطات دینی و مذهبی ایران با دیگر کشورها بی‌شک نقش مهمی در این رابطه ایفا می‌کند، شکل‌گیری این تعاملات نقش مثبتی در موفقیت دیگر عرصه‌ها از جمله اقتصاد دارد. از نمونه‌های بارز آن می‌توان به نقش ایرانیان زرتشتی مهاجر به هند اشاره کرد؛ این‌ها نقش اقتصادی خیلی مهمی در آن کشور ایفا می‌کنند. من تنها راه اثرگذاری حداکثری ارتباطات دینی و مذهبی در موفقیت عرصه‌هایی نظیر اقتصاد را در گفت‌وگوهای

باز و بدون محدودیت می‌دانم. بنابراین ضروری است که رهبران ادیان در داخل کشور به گفت‌وگو با یکدیگر بپردازند، وضعیت موجود را بررسی کنند و در نهایت دست به ارائه راهکارهای احتمالی بزنند. در آن صورت می‌توان چشم‌اندازی چند ساله را تعریف کرد و براساس آن دست به برنامه‌ریزی زد.

دینی هم کم‌رنگ‌تر می‌شوند و این یکی از مهم‌ترین ضرورت‌ها در مسیر اجرایی شدن چنین طرح‌هایی به شمار می‌آید. جامعه ایران به جهت ادیان مختلفی که در خود جای داده و از سویی فرهنگ غنی آن از ظرفیت زیادی برای تحقق دیپلماسی دینی و فرهنگی برخوردار است. فرهنگ ایران، برخوردار از شرایط و ویژگی‌هایی است که در کمتر کشوری شاهد آن هستیم؛ از تمدن کهن آن گرفته تا اسطوره‌ها و همچنین شخصیت‌های درخشانی نظیر فردوسی و ملامصدرا که به تاریخ این سرزمین گره خورده‌اند و در سطح جهانی هم مطرح شده‌اند. البته من منکر اثرگذاری گفت‌وگوی ادیان و کارکردهای ارزشمند آن نیستم، منتی تاکید دارم که بنای این گفت‌وگوها را نباید به مذهب محدود کرد. دین در کنار فرهنگ، اثرگذاری به مراتب بیشتری خواهد داشت. اگر تلاش برای تحقق این هدف را از خودمان شروع کنیم، آن وقت است که گرفتار کارهای شعاری نخواهیم شد و قادر به گسترش این طرح در سراسر جهان خواهیم شد.

✦ آقای سروش‌پور در حال حاضر موانع استفاده حداکثری از ظرفیت‌های دیپلماسی مذهبی را در چه مواردی می‌دانید؟

به عقیده من یکی از مهم‌ترین موانع در استفاده حداکثری از دیپلماسی مذهبی را می‌توان در نگاه برخی رهبران دینی دانست، متأسفانه اغلب ما دچار

## فعالان دینی ارامنه از نقش ادیان در

### ترویج صلح

و هم‌افزایی فرهنگی گفتند

# نقش نامحدود

سه تن از فعالان حوزه دینی ارامنه کشورمان، درباره اهمیت گفت‌وگوهای بین‌الادیانی و فرهنگی نکاتی را مطرح کردند و جملگی بر کارآمد بودن دین و مذهب در زندگی امروز انسان و نقش نامحدود و موثرش برای ایجاد پیشرفت‌ها گفتند.

### تلاش‌های بی‌ثمر

رئیس شورای خلیفه‌گری ارامنه تهران، گفت وگویی ادیان را یکی از مهم‌ترین راهکارها برای حرکت جهان امروز به سوی صلح خواند و گفت: به کمک فعالان دینی قادر به تقویت تعاملات فرهنگی و همچنین بهبود وضعیت

اقتصادی خواهیم بود.

روبن کاراپتیان در این رابطه گفت: در دنیای امروز که برای موفقیت سیاست‌های جهانی از هیچ اقدامی چشم‌پوشی نمی‌شود؛ شاهد تلاش بسیاری برای دور ساختن مردم از معنویات و ارزش‌ها در زندگی روزه‌مرشان هستیم.

او افزود: برنامه‌ریزان این سیاست‌ها با گسترش نفاق و اختلاف، اهداف خود را دنبال می‌کنند. در صورتی که اگر مردم به درک واقعی از ایمان دست پیدا کنند هرچه بیشتر در مسیر آن و به سوی خداوند حرکت خواهند کرد.

کاراپتیان ادامه داد: در چنین شرایطی، فعالان دینی می‌توانند با اقدامات صحیح خود به یکی از اصلی‌ترین خواستگاه‌های ادیان، یعنی صلح و دوستی فراگیر دست یابند و به آشکار ساختن هرچه بیشتر اشتراکات دینی و فرهنگی ادیان و ملت‌ها کمک کنند.

رئیس شورای خلیفه‌گری ارامنه تهران گفت: این مسیر از طریق ارتقاء روابط انسانی و ترویج فرهنگ به اشتراکات ادیان و خدا می‌رسد، به طوری که می‌توان هر دو امر را هم‌زمان علت و معلول یکدیگر دانست.

کاراپتیان افزود: با تعامل و درک متقابل می‌توان در مسیر ارتقای یکدیگر گام برداشت که این ارتقاء نتایجی حتی فراتر از حوزه دین و فرهنگ

و در عرصه‌های دیگر را هم به دنبال خواهد داشت. با هم‌افزایی فرهنگی ادیان با یکدیگر در نهایت می‌توان به هم‌افزایی اقتصادی هم دست پیدا کرد.

### افرادی موثر

مسئول امور مذهبی شورای خلیفه‌گری ارامنه تهران هم بر ضرورت بهره‌مندی از همراهی فعالان دینی و مذهبی ادیان مختلف تأکید کرده و آن را راهکاری اثرگذار برای گسترش صلح و دوستی میان ملت‌ها خواند.

کشیش گریگوریس نرسیسیانس درباره نقش فعالان دینی و مذهبی در توسعه دیپلماسی فرهنگی گفت: از همراهی روحانیون ادیان مختلف در کشورها می‌توان برای رشد و توسعه صلح بهره گرفت. برای این منظور می‌توان در رایزنی‌های فرهنگی ایران در کشورهای دوست، عده‌ای را با عنوان معاونان یا سفیران صلح به کار گرفت تا از این طریق گزارش‌های واقعی از ارتباطات ادیان در کشورمان منعکس شود.

او با اشاره به برخی کاستی‌ها در استفاده حداکثری از ظرفیت‌های دیپلماسی مذهبی افزود: فقدان بازنده‌های گروهی دانشجویان و جوانان دیگر کشورها ایران و عدم آشنایی برخی از اساتید و معلمان کشورهای همسایه با آنچه





در کشورمان، به ویژه از نظر روابط میان ادیان می‌گذرد سبب انتقال اطلاعات غیرواقعی به جوامع در حال رشد این کشورها می‌شود.

نرسیانسان درباره تاثیر ارتباطات دینی و مذهبی بر دیگر عرصه‌ها از جمله اقتصاد نیز گفت: در کنار فراهم کردن امکاناتی برای راه‌اندازی بازندهای گروهی دینی، فرهنگی و آموزشی می‌توان به تهسیل‌گری برای برپایی گردشگری صنعتی، پزشکی، فرهنگی و پژوهشی نیز پرداخت. از این طریق نه تنها شرایطی برای آشنایی با وضعیت ادیان در ایران مهیا می‌شود بلکه همگان درباره دیگر قابلیت‌ها و موفقیت‌های کشورمان نیز باخبر می‌شوند.

عضو شورای روحانیون ارمنه تهران درباره این که فعالان حوزه دیپلماسی فرهنگی و دینی از چه طریق قادرند به یکدیگر یاری برسانند افزود: دین یکی از مهم‌ترین عوامل فرهنگ‌ساز در ملت‌هاست، بی‌شک رونق هر یک از دو نوع دیپلماسی فرهنگی و دینی، سبب رونق دیگری خواهد شد.

کشیش نرسیانسان ادامه داد: با برگزاری همایش‌های مختلف پیرامون پدیده‌های فرهنگی و نقاط مشترک بین ادیان می‌توان زمینه‌های تاثیرپذیری این دو عامل انسان‌ساز از یکدیگر و امکانی برای کمک به رشد و توسعه دیپلماسی دینی و فرهنگی را فراهم کرد.

### رفع چالش‌ها

در همین راستا، سردبیر روزنامه ارمنی آلیک، تلاش برای دستیابی به دیپلماسی دینی و فرهنگی را اقدامی اثرگذار در تقویت روابط میان کشورها و رفع برخی سوءتفاهمات خواند و گفت: تنها از طریق بهره‌برداری کامل از ظرفیت‌های این دو حوزه است که می‌توان به صلح پایدار و رفع چالش‌های جهانی دست یافت.

آرام شاه‌نظریان با اشاره به جایگاه دین در جوامع بشری گفت: دین یکی از مفاهیم کلیدی در علوم انسانی و اجتماعی است که نقش زیربنایی آن در تکامل انسان‌ها مشهود است. دین به مثابه یک سرمایه فرهنگی، نقش نظم‌دهنده‌ای در نظام‌های اجتماعی دارد و به ویژه در جوامع شرقی و سنتی، می‌تواند بستری مناسب برای ایجاد دوستی و همکاری بین ملت‌ها فراهم کند. وی افزود: در دنیای امروز مسائل بین‌المللی به گونه‌ای است که دیپلماسی دینی به تدریج به یکی از گفتمان‌های مسلط در دیپلماسی عمومی تبدیل می‌شود. آنچنان که می‌توان ردپای راه‌حل‌های دینی را در سازمان‌های جهانی نیز مشاهده کرد چراکه فعالان دینی نقش محوری

در این تحولات دارند. آن‌ها می‌توانند در اقدامات بشردوستانه و بحران‌های جهانی نظیر جنگ‌ها نقشی تأثیرگذار ایفا کنند.

شاه‌نظریان درباره برخی موانعی که پیش‌روی بهره‌برداری حداکثری از دیپلماسی دینی قرار دارد به برخی ضعف‌های دیپلماسی عمومی اشاره کرد و گفت: دیپلماسی عمومی یکی از ارکان اصلی در تصمیم‌گیری‌های بین‌المللی است و دیپلماسی دینی بخش مهمی از آن به شمار می‌رود. امروزه افکار عمومی تأثیر زیادی بر سیاست‌گذاری‌ها دارند، آنچنان که دولت‌ها نمی‌توانند فقط بر دیپلماسی سنتی تکیه کنند. تبلیغات رسانه‌ای و تأثیرگذاری فرهنگی ابزارهای اصلی این فرآیند هستند.

وی تأکید کرد: ضعف در دیپلماسی عمومی، مانع از استفاده بهینه از ظرفیت‌های دیپلماسی دینی و فرهنگی می‌شود. بر همین اساس دولت‌ها برای کسب حمایت‌های مردمی در دنباله‌روی از اهداف سیاسی خود نیازمند اثرگذاری بر افکار عمومی هستند. این مسئله مهمی است که نظام سیاسی و متولیان دیپلماسی نباید از آن غفلت کنند.

شاه‌نظریان درباره اثرگذاری تقویت تعاملات دینی بر وضعیت اقتصادی کشور گفت: دیپلماسی دینی با کاهش سوءتفاهم‌ها به کسب شناخت درست جوامع از یکدیگر کمک می‌کند، در چنین شرایطی به مرور روابط بین‌المللی ایران بهبود یافته و شاهد بی‌اثر شدن تبلیغات نادرست برخی کشورهای غربی و آمریکایی علیه کشورمان خواهیم شد؛ وضعیت اقتصادی نیز در نتیجه رفع موانع بهبود پیدا می‌کند.

او با اشاره به برخی راهکارهایی که می‌توان برای موفقیت هرچه بیشتر در این مسیر به کار بست افزود: در این بین اهالی فرهنگ و فعالان دینی در همکاری با یکدیگر قادرند گام‌های بزرگی بردارند، به خصوص که فرهنگ و دین نقاط اشتراک بسیاری دارند و نقشی موازی در بستر تمدنی جوامع ایفا می‌کنند. این دو عرصه نمی‌توانند بدون یکدیگر به اهداف خود در زمینه تحقق دیپلماسی عمومی دست پیدا کنند.

سردبیر روزنامه ارمنی آلیک ادامه داد: برای پیشبرد دیپلماسی عمومی، فعالان دینی و فرهنگی باید با هماهنگی و همفکری به تدوین نقشه راهی جامع بپردازند. گفت‌وگوی ادیان و فرهنگ‌ها از چنان جایگاه برخوردار است که حتی در جوامع غربی هم با وجود تلاش برای کاهش نقش ارزش‌های دینی، همچنان بستر تمدنی آن‌ها بر این ارزش‌ها و سنت‌ها استوار است.

**\* با همراهی روحانیون ادیان مختلف در کشورها می‌توان برای رشد و توسعه صلح بهره گرفت. برای این منظور می‌توان در رایزنی‌های فرهنگی ایران در کشورهای دوست، عده‌ای را با عنوان معاونان یا سفیران صلح به کار گرفت تا از این طریق گزارش‌های واقعی از ارتباطات ادیان در کشورمان منعکس شود**



## نقطه نظرات کارشناسان مسائل دینی کشورمان درباره گفت وگویی ادیان

# حفظ حریم

باشد. خوشبختانه تا به امروز تعامل خوبی میان جامعه مسلمانان و دیگر ادیان برقرار شده است، اما نیازمند تلاش بیشتری هستیم. رئیس پژوهشگاه بین المللی المصطفی همچنین به ضرورت افزایش صبر و مدارا در جامعه اشاره کرد و گفت: ما باید روحیه مدارا و تحمل دیگران را در خود تقویت کنیم و بر تحمل اندیشه‌های مخالف کار کنیم. کار فرهنگی نیازمند گذر زمان برای به سرانجام رساندن برخی برنامه‌ریزی‌های بلندمدت است، برای دست یابی به وحدت ملی و تحقق دیپلماسی فرهنگی نیازمند تلفیقی از برنامه‌ریزی‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت هستیم.

رضایی با تأکید بر برخی ضرورت‌ها در زمینه اثربخشی هرچه بیشتر گفت‌وگویی ادیان افزود: موفقیت در این مسیر نیازمند بررسی و ارائه طرح‌های مناسب و در نهایت آینده‌نگری و تعامل دوطرفه است، تا طرف مقابل تصور نکند تعاملی یک‌طرفه در حال شکل‌گیری است و او نیز استقبال کند.

با توجه به شرایط منطقه و جهان و وقوع بحران‌های متوالی، نقش دین در رفع آن‌ها و ارائه راهکارهای مختلف برای ایجاد همدلی و همراهی موحدان و دین‌مداران، اینک از اهمیت زیادی برخوردار شده است. سه تن از کارشناسان مسائل دینی در این باره نکاتی را مطرح کرده‌اند.

### حل مشکلات جهانی

در ادامه، یکی دیگر از فعالان دینی از دریچه گفت‌وگویی ادیان قادر به حل چالش‌های روز جهانی از مقابله با جنایات رژیم صهیونیستی خواهند بود؛ مسئله‌ای که علی‌اصغر عامری، رایزن فرهنگی سابق نیز بر آن تأکید دارد و از سویی معتقد به اثرگذاری آن به عنوان راهکاری موثر در دسترسی به دیپلماسی فرهنگی است. علی‌اصغر عامری از اعضای شورای سیاست‌گذاری و هماهنگی گفت‌وگویی ادیان در همین رابطه گفت: فعالان دینی از قدرت اثرگذاری بسیاری برای نزدیک کردن ملت‌ها به یکدیگر برخوردار هستند. اگر سیاست‌گذاران به دنبال دست‌یابی به دیپلماسی فرهنگی و در ابعاد بعدی آن، دیپلماسی عمومی هستند باید توجه ویژه‌ای به گفت‌وگویی ادیان داشته باشند. این رایزن فرهنگی سابق، تلاش برای شناسایی چالش‌های روز جهان و از سویی دغدغه‌های مشترک انسانی را یکی از گام‌های نخست برای کسب موفق در این زمینه عنوان کرد؛ او ادامه داد: با توجه به اهمیت این مسئله، جمهوری اسلامی ایران به گفت‌وگویی ادیان به عنوان یکی از ابزارهای پرتوان در برقراری تعامل و دوستی هرچه بیشتر میان ادیان مختلف نگاه می‌کند، مسئله‌ای که از دو جهت داخلی و خارجی باید به آن پرداخت.

عامری گفت: جلسات شورای سیاست‌گذاری و هماهنگی گفت‌وگویی ادیان نیز با چنین هدفی از سوی سازمان فرهنگ و ارتباطات

### راهی به سوی حفظ وحدت

رئیس پژوهشگاه بین المللی المصطفی با تأکید بر نقش حیاتی فعالان و رهبران دینی در حفظ وحدت ملی و تقویت روابط میان ادیان مختلف گفت: گفت‌وگویی ادیان زمینه‌ساز شکل‌گیری تعاملات فرهنگی و دستیابی به دیپلماسی عمومی و فرهنگی است. حجت الاسلام حسن رضایی درباره اهمیت گفت‌وگویی ادیان در پیشبرد اهداف دیپلماسی فرهنگی گفت: گفت‌وگویی ادیان نخست ما را به حوزه دیپلماسی عمومی و سپس به دیگر عرصه‌هایی مانند دیپلماسی فرهنگی می‌رساند. این نوع دیپلماسی بر پایه اندیشه است و ما، به عنوان یک جامعه دیندار با تمدنی کهن، باید در این زمینه به طور جدی تلاش کنیم. او همچنین با اشاره به نقش رهبران دینی، افزود: به کمک رهبران دینی، ما قادر به پیشبرد دیپلماسی عمومی از طریق گفت‌وگویی ادیان هستیم. این گفت‌وگوها می‌تواند بستر ارتباطات اجتماعی، سیاسی و اقتصادی را نیز فراهم کرده و راهگشا باشد. گفت‌وگویی یکی از ارکان مهم در شکل‌گیری و حفظ هر تمدنی است. حالا که زمینه لازم برای افزایش دوستی و روابط میان ادیان فراهم شده است باید از آن بهره ببریم. رضایی درباره اهمیت حفظ وحدت داخلی نیز افزود: برای فعالان دینی، به‌ویژه رهبران دینی مسلمانان و دیگر ادیان، گفت‌وگو ابزار دستیابی به وحدت به شمار می‌آید، هرچند ممکن است در برخی نگرش‌ها تفاوت‌هایی وجود داشته

دنبال می‌شوند. این شورا به دنبال دست‌یابی به یک همکاری و هماهنگی مشترک میان رهبران و پیروان ادیان مختلف است. با تحقق چنینی هدفی حتی قادر به موضع‌گیری مشترک در برابر دغدغه‌های جهانی خواهیم بود، مواردی که از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به جنایات رژیم صهیونیستی اشاره کرد. او ادامه داد: از طریق اهدافی که در برپایی این نشست‌ها دنبال می‌شود قادر به حل تدریجی مشکلات دامن‌گیر بشریت خواهیم بود؛ تلاش برای به ثمر رساندن برنامه‌ریزی‌های برآمده از نشست‌های این شورا اقدام بسیاری است که ضرورت بسیاری در تداوم آن احساس می‌شود، چراکه استمرار آن بسیار راه‌گشا خواهد بود.

### در تلفیق راهکارهای علمی

مدیر کل امور بین‌الملل دانشگاه ادیان و مذاهب با تأکید بر آن که بهره‌مندی از فضای دانشگاهی برای کاربردی کردن خروجی گفت‌وگویی ادیان امری ضروری است گفت: یکی از مسیرهای مهم دست‌یابی به دیپلماسی فرهنگی، تلفیق دیپلماسی علمی با گفت‌وگویی ادیان است.





حجت الاسلام حامد شاهرفعتی در همین رابطه گفت: برای دستیابی هرچه سریع‌تر و بهتر به دیپلماسی فرهنگی شاهد برپایی سلسله نشست‌های شورای سیاست‌گذاری و هماهنگی گفت‌وگوی ادیان هستیم؛ نشست‌هایی که در آن‌ها راهکارهای برپایی هرچه بیشتر تعامل میان ادیان مختلف، در سطوح داخلی و خارجی دنبال می‌شود.

این متولی فرهنگی ادامه داد: شکل دهی و تقویت تعامل میان رهبران ادیان از جمله مهم‌ترین اهدافی است که در این نشست‌ها دنبال می‌شود؛ اقداماتی که بیش از همه در عرصه دیپلماسی فرهنگی نقش زیادی دارد. او درباره فعالیت‌هایی که در دانشگاه ادیان و مذاهب به همین منظور دنبال می‌شوند، گفت: بر استناد بررسی‌هایی که از فضای بین‌المللی انجام داده‌ایم؛ به اعتقاد ما دیپلماسی فرهنگی، چند شاخه اصلی و موثر دارد که یکی از مهم‌ترین‌های آن دیپلماسی علمی و دانشگاهی است.

شاهرفعتی افزود: عموم مراکز گفت‌وگوی ادیان، خواه ناخواه یا از حمایت اندیشکده‌ها

**\* به استناد بررسی‌هایی که از فضای بین‌المللی انجام داده‌ایم؛ به اعتقاد ما دیپلماسی فرهنگی، چند شاخه اصلی و موثر دارد که یکی از مهم‌ترین‌های آن دیپلماسی علمی و دانشگاهی است. عموم مراکز گفت‌وگوی ادیان، خواه ناخواه یا از حمایت اندیشکده‌ها برخوردار هستند یا در برنامه‌ریزی‌های خود از همراهی اساتید و پژوهشگران آنها استفاده می‌کنند**

برخوردار هستند یا در برنامه‌ریزی‌های خود از همراهی اساتید و پژوهشگران آن‌ها استفاده می‌کنند. به همین منظور در دانشگاه ادیان و مذاهب، برای تلفیق دیپلماسی علمی و گفت‌وگوی ادیان برنامه‌ریزی و تلاش زیادی به خرج داده‌ایم.

عضو شورای سیاست‌گذاری و هماهنگی گفت‌وگوی ادیان سازمان فرهنگ و ارتباطات ادامه داد: از این طریق خروجی گفت‌وگوی ادیان به کار آکادمیک تبدیل خواهد شد؛ اقدامی که در گفت‌وگوی ادیان نقش‌آفرینی آن را خواهیم دید. با چنین نگاهی، بسیاری از پایان‌نامه‌های این دانشگاه پیرامون موضوعات مرتبط با بحث گفت‌وگوی ادیان تالیف شده‌اند.

شاهرفعتی گفت: در این پایان‌نامه‌ها به مشکلات و مسائل پیش روی فعالان دینی و فرهنگی در بحث گفت‌وگوی ادیان توجه ویژه‌ای نشان داده شده است. نکته مهم دیگری که بر آن تاکید داریم، راه یافتن خروجی این مباحث در مطالعات دانشگاهی و در قالب مقاله‌های علمی و دانشگاهی است.

نگاه کشیش آشوری  
به گفت وگویی بین ادیان

## نتایج نیکو

\* هنوز سوءظن‌ها و پیش‌داوری‌هایی وجود دارند که از ریشه‌های چند صد ساله تغذیه می‌کنند و ذهنیت‌های کنونی را مسموم می‌سازند. بهتر است که همه طرفین بپذیرند که شاید نیازمند ترمیم، اصلاح و نوسازی نگاه خود نسبت به یکدیگر هستند. دنیای امروز، دنیای سده‌های پیشین نیست و لازم است امروز همدیگر را بهتر بشناسیم



کشیش کلیسای انجیلی آشوری تهران، نقش فعالان مذهبی را در برقراری صلح جهانی انکار ناپذیر خواند و با تاکید بر ضرورت استفاده از رهاوردهای دیپلماسی مذهبی گفت: افزایش تعاملات ادیان تنها به نتایج دینی و فرهنگی محدود نمی‌شود و از این طریق قادر به انجام اقداماتی از جمله رونق بخشیدن به گردشگری مذهبی و اثرگذاری بر چرخه اقتصادی کشورمان نیز خواهیم بود. نینوس مقدس‌نیا با تاکید بر آن که فعالان دینی یکی از بازوهای قدرتمند برای ایجاد صلح و برقراری دوستی در عرصه بین‌المللی به شمار می‌آیند گفت: با این حال در جهان غرب، قرن‌هاست که دین و باورمندان به آن، از حضور در سطوح بالای حکومت و جامعه کنار گذاشته شده‌اند. دولت‌های غربی اعتنای چندانی به فعالان دینی و مذهبی خود ندارند؛ مگر به هنگام انتخابات و برای کسب چند درصد آرای بیشتر است که توجهی به مسایل دینی نشان می‌دهند.

او ادامه داد: با این حال، شخصیت‌ها و مجامع دینی فعالی در جهان هستند که برای تعامل و دوستی ادیان و ملت‌ها در جهت صلح جهانی می‌کوشند. نگارش مقاله، کتاب، برگزاری سمینار و فعالیت در فضای مجازی، از جمله راهکارهای موثر در شناخت متقابل اینگونه افراد و گروه‌ها در کشورهای دوست و تعامل و دعوت از آنان است.

کشیش کلیسای انجیلی آشوری تهران درباره برخی موانع استفاده حداکثری از ظرفیت‌های دیپلماسی مذهبی نیز گفت: بی‌شک وجود برخی سوءتفاهم‌ها میان پیروان ادیان از مهم‌ترین موانع در این راه هستند. هنوز سوءظن‌ها و پیش‌داوری‌هایی وجود دارند که از ریشه‌های چند صد ساله تغذیه می‌کنند و ذهنیت‌های کنونی را

جامعه‌شان تأثیر مطلوبی دارد. از سویی این اقدام را می‌توان گامی در جلب توجه گردشگران به ایران و حتی کمک به رونق اقتصادی دانست. جوامع غربی، به رغم آنچه از رسانه‌های رسمی خود می‌شنوند، باید بدانند که ایران سرزمین نیکویی‌ها، زیبایی‌ها و همزیستی مسالمت‌آمیز همه ادیان و اقوام بوده و هست؛ و با سفر به ایران، می‌توانند از فرهنگ غنی این سرزمین، بسیار بیاموزند.

کشیش کلیسای انجیلی آشوری تهران درباره یاری رسانی فعالان حوزه دیپلماسی فرهنگی و مذهبی به یکدیگر از منظر داخلی و خارجی گفت: فعالان مذهبی و فرهنگی، در واقع یک هدف دارند که همانا، اعتلای جامعه است. به عقیده من سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، بیشترین تلاش را در این زمینه داشته و بهترین قدم‌ها را در همین راستا برداشته است. در گردهمایی‌های سازمان فرهنگ و ارتباطات، بارها شاهد همنشینی و تبادل نظر چهره‌های برجسته داخلی و خارجی بوده‌ایم که در بعضی موارد، این ارتباط ادامه‌دار بوده و نتایج نیکویی به بار آورده است.

مسموم می‌سازند. بهتر است که همه طرفین بپذیرند که شاید نیازمند ترمیم، اصلاح و نوسازی نگاه خود نسبت به یکدیگر هستند. دنیای امروز، دنیای سده‌های پیشین نیست و لازم است امروز همدیگر را بهتر بشناسیم.

### اقدامات فعالان دینی و فرهنگی برای

#### هدفی مشترک

مقدس‌نیا درباره کارکرد افزایش ارتباطات دینی و مذهبی ایران با کشورهای دیگر در حوزه‌هایی نظیر اقتصاد افزود: در ایران شاهد برپایی ده‌ها سمینار گفت و گوی میان همه ادیان، به خصوص با هر سه گرایش اصلی کلیساها در جهان بودیم. بی‌شک هیأت‌های روحانیون و صاحب‌نظران الهیاتی که از ایران دیدن کردند و البته چند روزی را هم به دیدار از شهرهای زیبای ایران همچون اصفهان و شیراز گذراندند، با نگاهی متحول‌شده و خاطره‌ای خوش، کشور ما را ترک کردند.

او ادامه داد: شاید نظر این هیأت‌های دینی، بر دولت‌ها و حاکمیت‌های گاه متخاصم کشورهایشان با ایران، چندان تأثیری نداشته، اما بی‌شک بر اعضای کلیساها و بر نگرش



گزارش سفر رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به روسیه

# تماس تمدنی



حجت‌الاسلام محمد مهدی ایمانی پور رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به دعوت شیخ راویل عین‌الدین، رئیس شورای مفتیان روسیه جهت شرکت در بیستمین مجمع بین‌المللی مسلمانان که با عنوان «مسیر صلح: گفت‌وگو مبنای همزیستی هماهنگ» با حضور شخصیت‌های علمی، فرهنگی و دینی از کشورهای مختلف در مسکو برگزار می‌شود، به روسیه سفر کرد.

رئیس شورای سیاست‌گذاری گفت‌وگوی ادیان در این سفر، علاوه بر شرکت در این مجمع با پاتریارک کریل، اسقف اعظم کلیسای ارتدوکس روسیه دیدار و گفت‌وگو کرد. ایمانی پور همچنین، به عنوان مهمان افتخاری به هشتمین گردهمایی کنگره اداره دینی مسلمانان فدراسیون روسیه نیز دعوت شد. این رویدادها همزمان با سی‌امین سالگرد تأسیس اداره دینی مسلمانان فدراسیون روسیه و انستیتو اسلامی مسکو و چهلمین سالگرد فعالیت رئیس اداره دینی مسلمانان فدراسیون روسیه مفتی شیخ راویل عین‌الدین برگزار شد.

## تاکید بر لزوم گفت‌وگو بین اندیشمندان

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در سفر خود به روسیه، با آندری لوگینوف، رئیس دانشگاه دولتی علوم انسانی این کشور و معاونان و اساتید دانشگاه دیدار و گفت‌وگو کرد.

ایمانی پور در این جلسه گفت: سال‌ها لیبرال دموکراسی تلاش کرد خودش را به عنوان تنها مدل موفق مدیریت جهان ارائه دهد اما اتفاقاتی که افتاد و چالش‌های جهانی که به وجود آمد نشان داد نظامات بین‌المللی فعلی پاسخگوی نیازهای روز نیست و استانداردهای دوگانه به شدت مردم جهان را آزار می‌دهد.

وی در این رابطه به کشتار مردم بی‌دفاع غزه اشاره کرد و افزود: اگر ۴۱ هزار نفر در یک محدوده کوچک در هر جای دیگر از دنیا غیر غزه کشته می‌شدند، واکنش‌های شدیدی توسط مجامع بین‌المللی نشان داده می‌شد و این نشان می‌دهد لیبرال دموکراسی به پایان خود نزدیک شده است و جهان خودش را برای

شکل‌گیری یک تمدن جدید آماده می‌کند که حتماً آن تمدن از شرق ظهور خواهد کرد.

رئیس دستگاه دیپلماسی فرهنگی کشورمان خطاب به مسؤولان دانشگاه علوم انسانی روسیه ادامه داد: ما و شما می‌توانیم این تمدن جدید را پایه‌گذاری کنیم و مهم این است که دقت داشته باشیم در کجای تاریخ قرار گرفته‌ایم.

وی در ادامه گفت: در این رابطه می‌خواهم به اهمیت دانشگاه علوم انسانی اشاره کنم چراکه این دانشگاه است که باید برای مسائل ویژه جهان پاسخ‌دهنده باشد اما متأسفانه منابع در علوم انسانی، ترجمه کتاب‌های غربی است که البته این واقعیت در ایران هم وجود دارد و دانشجویان علوم انسانی کتاب‌هایشان توسط غربی‌ها نوشته شده است.

ایمانی پور ادامه داد: به همین دلیل رهبر عالی‌قدر ایران دستور دادند برای بازنویسی علوم انسانی چاره‌ای اندیشیده شود چراکه علوم انسانی یک کشور ریشه آن کشور محسوب می‌شود.

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی افزود: اگر در علوم فنی و پزشکی جامعه‌ای عقب بیفتد همواره می‌تواند جبران کند اما در علوم انسانی اگر عقب باشد یک تمدن ممکن است نابود شود.

وی گفت: ما بسیار علاقه‌مندیم با اندیشمندان این

دانشگاه گفت‌وگوهای علمی را در حوزه‌های مختلف برنامه‌ریزی کنیم و امیدوارم ملاقات با شما زمینه همکاری‌های بیشتر را فراهم کند.

در ادامه، لوگینوف، رئیس دانشگاه دولتی علوم انسانی ضمن اشاره به نامه تاریخی امام خمینی<sup>(ره)</sup> به گورباچف گفت: گورباچف در آن زمان نتوانست درک درستی از این نامه داشته باشد اما بعدها ما آن را مورد بررسی قرار دادیم و من هم با شما کاملاً موافقم که مبنای تفکر غربی نباید برای دانشجویان ما تدریس شود بلکه ما خود بایستی منابع درسی را بر اساس فرهنگ، تمدن و تاریخ شرق تدوین کنیم.

وی افزود: پیشنهاد شما بسیار هوشمندانه است و ما برای شروع کار به مساعدت شما هم نیاز داریم. ما اکنون در برهه خوبی قرار گرفته‌ایم چراکه روابط دو کشور در سطح بالایی قرار دارد و ما در دانشگاه علوم انسانی شناخت عمیقی نسبت به تمدن اسلامی ایرانی داریم و می‌توانیم همکاری‌های بیشتری را برنامه‌ریزی کنیم و با توجه و درک متقابل به همکاری برسیم و به گسترش روابط دو کشور کمک کنیم.

لوگینوف گفت: در مورد زمینه‌های همکاری، این امر می‌تواند بسیار مهم باشد که ما بتوانیم با کمک سازمان شما و سفارت ایران تعداد دانشجویان خود را در رشته زبان و ادبیات فارسی و ایران‌شناسی افزایش دهیم.

## توجه به توسعه مکتب مطالعات اسلامی

وی افزود: ما می‌توانیم در حوزه‌های دیگر علوم انسانی همچون مردم‌شناسی، تاریخ و باستان‌شناسی نیز همکاری کنیم. رئیس دانشگاه علوم انسانی همچنین، آمادگی خود را برای توسعه مکتب مطالعات اسلامی در دانشگاه به عنوان دانشی تمدن‌ساز اعلام کرد. وی در مورد سابقه شرق‌شناسی و ایران‌شناسی در روسیه نیز تاریخچه‌ای بیان کرد و گفت: منابع بسیاری در کتابخانه‌ها، آرشیوها و دانشگاه‌های روسیه درباره ایران وجود دارد که ما می‌توانیم با همکاری هم آن‌ها را وارد گفتمان تاریخ کنیم و برای نسل آینده ارائه دهیم در ادامه این جلسه، ورا زابودکینا، معاون بین‌الملل

## گسترش روابط فرهنگی ایران و روسیه

ایمانی‌پور همچنین در میان جمعی از اساتید و دانشجویان دانشگاه علوم انسانی روسیه سخنرانی کرد. او در این برنامه، به موضوع اهمیت یافتن بیش از پیش ایران‌شناسی و شرق‌شناسی در جهان امروز اشاره و اظهار کرد: واقعیت این است که جهان امروز در مرحله‌گردش تاریخی ویژه‌ای قرار دارد بر این مبنا که غربی‌ها سال‌ها تلاش کردند، وانمود کنند لیبرال دموکراسی همان آخرین نقطه و پایان تاریخ است، اما امروز توجه به شرق نسبت به گذشته بسیار بیشتر شده و تمدن جدیدی از شرق شکل خواهد گرفت. وی در ادامه به جنایات رژیم صهیونیستی اشاره کرد

تکیه بر دانش و امکانات خود واکسن را ساختند و این نتیجه تحریم‌هاست که به پیشرفت‌های ایران در همه زمینه‌ها منجر شده است.

ایمانی‌پور در ادامه به دانشجویان توصیه کرد اگر می‌خواهند راجع به شرق و ایران اطلاعاتی کسب کنند، حتماً درباره ایران معاصر مطالعه کنند. او گفت: متأسفانه به دلیل آنکه رسانه‌های جهان در اختیار هژمونی غرب است طبعاً تصاویر نادرستی از ایران نشان می‌دهند و من از شما می‌خواهم خودتان مستقیماً راجع به ایران بخوانید و بدانید.

وی با اشاره به نکات مطرح‌شده توسط معاون بین‌الملل دانشگاه علوم انسانی درباره قرابت‌های ایران و روسیه گفت: ایران و روسیه از سه جنبه اصلی با یکدیگر مرتبط هستند؛ اول معنویت؛ چیزی که امروز توسط غرب با آن برخورد می‌شود مانند آنچه در المپیک گذشته پاریس رخ داد و به نظر من این یک اتفاق نبود بلکه برنامه‌ای از قبل طراحی شده بود.

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به عدالت به عنوان دومین نقطه اشتراک اشاره کرد و مثال آن را برخورد ایالات متحده در قبال مردم خودش برای دسترسی به واکسن کرونا و تبعیض در درمان ذکر کرد و سپس به سومین نقطه اشتراک؛ حکمت پرداخت. ایمانی‌پور در این رابطه گفت: ما مفتخریم به حضور حکیمان برجسته در دو کشور که از نامیان در سراسر جهان هستند.

## ارتقا شناخت مردمان دو کشور

ایمانی‌پور گفت: در نامه‌ای که امام خمینی (ره) به گورباچف نوشته بود از او خواسته بود دانشمندان از شوروی برای مطالعه و تحقیق همچنین آشنایی با اندیشمندان ایرانی به ایران سفر کنند و من نیز اکنون امیدوارم دانشگاه علوم انسانی روسیه که همواره تعاملات علمی خود را با ایران حفظ کرده است، همکاری‌ها را در موضوعات مختلف با ایران افزایش دهد. روابط ایران و روسیه از همیشه نزدیک‌تر است و این سبب شده شیفت‌های رسانه‌ای افزایش پیدا کند و واقعیت این است هم در کشور ما هم در روسیه عنصری وجود دارند که مخالف گسترش روابط دو کشورند و رسانه‌های غربی نیز درصدد تخریب روابط هستند بنابراین ما نیازمند گسترش روابط فرهنگی و ارتقا شناخت مردمان دو کشور از یکدیگر هستیم چراکه معتقدیم هنگامی که مردم دو کشور به خوبی با یکدیگر آشنا باشند هیچ قدرتی نمی‌تواند به این روابط خدشه وارد کند.

وی در پایان، به سوالات دانشجویان روسی درباره موضوعات مختلف از جمله امکان ادامه تحصیل در ایران در رشته‌های مرتبط با ایران‌شناسی، زبان فارسی و سایر رشته‌های علوم انسانی، چشم‌انداز ارتباطات سینمایی و تولید مشترک فیلم بین ایران و روسیه، معرفی منابع مطالعاتی برای درک و فهم بهتر از ایران، افتتاح مرکز فرهنگی روسیه در ایران و توافق‌نامه جامع همکاری‌ها پاسخ گفت.



و گفت: اتفاقاتی که در جهان معاصر در حال رخ دادن است نشان می‌دهد لیبرال دموکراسی نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای بشریت باشد و امروز شاهد هستیم در برخی کشورها چه ظلم و جنایاتی در حال انجام است و ۴۱ هزار نفر در محدوده‌های کوچک به قتل می‌رسند اما کسی واکنشی نشان نمی‌دهد. همه به یاد دارید که هنگام همه‌گیری کرونا چگونه برای توزیع واکسن بی‌عدالتی صورت گرفت.

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به تحریم‌های ظالمانه غرب علیه ایران اشاره داشت و گفت: امروز روسیه هم مانند ما تحریم‌های غرب را تحمل می‌کند و طبیعتاً این تحریم‌ها به مردم فشار اقتصادی وارد می‌آورند اما این را بدانید ما به عنوان کشوری که بیش از ۴۰ سال را در تحریم بوده‌ایم می‌توانیم بگویم شرایط تحریم باعث بروز خلاقیت‌ها و خودکفایی نیز می‌شود. زمانی که حدود ۴۰ سال پیش تحریم‌هایی علیه ایران اعمال شد می‌گفتند کسی به ایران اسلحه ن فروشد اما حالا می‌گویند از ایران اسلحه نخرید و در مورد واکسن کرونا هم این‌طور بود آن‌ها واکسن به ایران ندادند و دانشمندان ما با

دانشگاه به سابقه همکاری‌ها با دانشگاه‌های مرتبط ایرانی از جمله دانشگاه علامه طباطبایی، دانشگاه امام صادق (ع) و برخی مراکز مطالعاتی در حوزه تاریخ، فلسفه، ادبیات و زبان فارسی اشاره کرد و پیشنهادهایی درباره برگزاری سمینارهای گفتگو محور، تبادل اساتید و دانشجویان و انجام پژوهش‌های مشترک ارائه کرد. اولگا پائولنکا، معاون اول، ورا زابودکینا معاون بین‌الملل، نیکیتا فیلین رئیس مرکز مطالعات ایران‌شناسی، حسین دیوسالار، دبیر شورای عالی و سید مصطفی حسینی نیشابوری، مدیرکل قرآن و تبلیغ سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و مسعود احمدوند، رایزن فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران در روسیه در این نشست حضور داشتند.

محمد مهدی ایمانی‌پور، رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به دعوت مفتی شیخ راویل عین‌الدین رئیس شورای مفتیان روسیه جهت شرکت در بیستمین مجمع بین‌المللی مسلمانان با عنوان «مسیر صلح: گفتگو مبنای همزیستی هماهنگ» که ۳۱-۳۰ شهریور ۱۴۰۳ با حضور نمایندگان ۴۸ کشور جهان برگزار می‌شود، به روسیه سفر کرده است.



در این برنامه، اولگا پائولنکا، معاون اول، ورازابودکینا، معاون بین المللی، نیکیتا فیلین، رئیس مرکز مطالعات ایران‌شناسی دانشگاه، حسین دیوسالار، دبیر شورای عالی و سید مصطفی حسینی نیشابوری، مدیرکل قرآن و تبلیغ سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و مسعود احمدوند، رایزن فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران در روسیه نیز حضور داشتند. دانشگاه دولتی علوم انسانی روسیه یکی از دانشگاه‌های پیشرو در زمینه علوم انسانی و اجتماعی است. در این دانشگاه رشته‌های مختلف از قبیل مطالعات اسناد و مطالعات آرشیوی، تاریخ کلیسای ارتدکس روسیه، روابط بین المللی، مطالعات شرقی

نشست مجمع بین‌المللی مسلمانان با عنوان «مسیر صلح: گفت‌وگو مبنای همزیستی هماهنگ» در مسکو پایتخت روسیه شرکت کرد، نشستی که با حضور شخصیت‌های دینی از ۴۸ کشور همراه بود. وی که در این نشست از سوی کاظم جلالی سفیر ایران در روسیه همراهی می‌شد، با ابراز خرسندی از برگزاری بیستمین نشست مجمع بین‌المللی مسلمانان در مسکو، ابراز کرد: از میزبان محترم جناب آقای شیخ راویل عین‌الدین ریاست اداره دینی مسلمانان فدراسیون روسیه برای دعوتشان سپاسگزارم و سی امین سالگرد تأسیس اداره دینی مسلمان روسیه و انستیتو اسلامی به زعامت و مدیریت ایشان را گرامی



و آفریقایی، مطالعات فرهنگی و مذهبی، مطالعات ایرانی، تاریخ، جامعه‌شناسی، علوم سیاسی، تاریخ هنر و سایر رشته‌ها در سه مقطع کارشناسی تا دکتری تدریس می‌شود. این دانشگاه بیش از ۱۵ هزار دانشجوی می‌پذیرد و اساتید و متخصصان بسیاری از جمله از انستیتوهای زیرمجموعه آکادمی علوم روسیه در آن تدریس می‌کنند و بیش از ۷۰ آکادمیسین و اعضای متناظر آکادمی‌های روسیه و خارجی در این دانشگاه فعال هستند. دانشگاه دارای ۱۱ شورای تخصصی پایان‌نامه است که از این تعداد ۵ شورای آن برای دفاع از پایان‌نامه‌های دکتری است.

### پیشنهاد تشکیل پارلمان قرآنی

در ادامه این سفر، رییس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در بیستمین نشست مجمع بین المللی مسلمانان در مسکو گفت: از آنجاکه کتاب مقدس ما منادی صلح و دوستی است، پیشنهاد می‌کنم پارلمان قرآنی جهان اسلام برای حمایت از صلح با همکاری کشورهای مسلمان تأسیس شود. ایمانی‌پور همزمان با هفته وحدت در بیستمین

می‌دارم. خوشبختانه برادر عزیزم جناب آقای شیخ راویل عین‌الدین تلاش هوشمندانه و عالمانه‌ای برای مدیریت امور دینی مسلمانان روسیه در طول این سه دهه داشته‌اند و امیدوارم در ادامه نیز موفق‌تر از گذشته این مسیر را با باری خداوند منان طی کنند. « وی افزود: در ابتدا مایلیم میلاد پیامبر مهربانی و مصلح بزرگ، حضرت محمد (ص) را خدمت شما تبریک عرض کنم و ابتکار جناب آقای شیخ راویل عین‌الدین را در برگزاری این نشست، همزمان با هفته وحدت را به فال نیک بگیریم. در واقع به تعبیر خود ایشان، این گردهمایی، نشست تقرب مذاهب اسلامی در مسکو است.

رییس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی خطاب به علمای دینی، ابراز کرد: اکنون که در روز جهانی صلح قرار داریم و محور گفتگوهای این نشست نیز موضوع صلح است، مایلیم به اختصار چند نکته را خدمت شما تقدیم کنم و تفصیل مطالبی را که در این زمینه نگاشته‌ام را در اختیار دبیرخانه نشست قرار دهم تا در صورت نیاز در مجموعه مقالات منتشر کنند. ایمانی‌پور با تأکید بر اینکه مفهوم «صلح» ابعاد

گسترده‌ای دارد و دامنه آن از صلح با خویش تا صلح با سایر موجودات و کائنات را در برمی‌گیرد، گفت: آنچه مسلمانان در سلام نمازهای پنجگانه می‌خوانند، مصداقی از التزام مسلمین بر سلم و صلح با خود و دیگران است. اما آنچه در این مجال به آن اشاره خواهم کرد، مسئله «صلح با آحاد بشر» است. بر اساس آموزه‌های دینی، تمام انسان‌ها مخلوق خداوند هستند و دارای حرمت و حقوق، و می‌بایست حقوق آن‌ها محترم شمرده شود. اولین گام در مسیر تحقق حقوق انسان‌ها و برقراری صلح میان آنان، گفتگو، همفکری، تعامل و همکاری جمعی برای همزیستی مسالمت‌آمیز است. وی با طرح این سوال که صلح در چه شرایطی قابل تحقق و پایدار خواهد بود؟ تأکید کرد: این روزها کلمه «صلح» نیز مانند بسیاری از واژگان با ارزش دیگر، نظیر «عدالت» و «آزادی» به سخره گرفته شده است. مگر می‌شود جمعی را بر جمع دیگر برتری داد و انتظار صلح داشت، مگر می‌شود ظلم را دید و سکوت کرد و به دروغ صلح را فریاد زد و انتظار تحقق آن را داشت؟ مگر می‌شود یک جامعه غنی و بهره‌مند را در کنار یک جامعه ضعیف و عقب‌نگه داشته شده قرار داد و انتظار صلح پایدار داشت؟ به اعتقاد ما مقدمه هر صلحی، عدالت است و اساسا صلح غیر عادلانه پایدار نخواهد بود. برخی پا را فراتر می‌نهند و اساسا صلح را از مصادیق عدالت می‌دانند و اعتقاد دارند که عدل و عدالت یک اصل حاکم است و ملاک مقبولیت و پذیرش هر موضوعی است. این ملاک، باید «میزان و سنجه گفتگو» نیز قرار گیرد. گفتگویی نتیجه‌بخش و موثر است که عادلانه باشد.

### حمایت از غزه و فلسطین

وی همچنین بیان کرد: امروز مسئله اصلی و محوری جهان اسلام «رنج و ستمی است که متوجه مردم مظلوم غزه و فلسطین است». نسل‌کشی و جنایتی که در غزه صورت می‌گیرد و سکوت و همراهی آمریکا و غرب بر این جنایات بی‌سابقه، پوشالی بودن مفهوم حقوق بشر آمریکایی و استانداردهای دو گانه غرب را به رخ جهانیان می‌کشد. علمای اسلام و رهبران ادیان در این برهه از زمان، بیش از هر زمانی مسئولیت دارند. اولاً مسئولیت تبیین حقایق و ثنائیات تلاش بی‌وقفه برای تحقق گفتگو و صلح عادلانه.

ایمانی‌پور ابراز امیدواری کرد که گفت‌وگوهای سازنده در این نشست، زمینه صلح عاجل و عادلانه در سراسر گیتی به ویژه در «غزه‌ی مظلوم» را تسهیل کند. وی یادآور شد: امیدوارم گفتگوهای سازنده در این نشست زمینه صلح عاجل و عادلانه در غزه مظلوم و لبنان مقاوم را تسهیل کند.

این نشست با حضور شمار قابل توجهی از شخصیت‌های مذهبی، علما و روحانیون اهل سنت و تشیع، مقامات سیاسی، فرهنگی و سفیر کشورهای جهان اسلام در مسجد جامع مسکو برگزار شد.

## تبلور در ترکیه

حجت‌الاسلام والمسلمین محمد مهدی ایمانی‌پور، رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، در سفری رسمی، جهت دیدار با مقامات عالی‌رتبه این کشور وارد کشور ترکیه شد. محور اصلی این سفر، تقویت روابط فرهنگی میان ایران و ترکیه و پیگیری توافقات سال فرهنگی دو کشور بود. در این سفر، حمید مصطفوی، مدیر کل مبادلات فرهنگی و سازمان‌های بین‌المللی، حسین دیوسالار دبیر شورای عالی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، رئیس دستگاه دیپلماسی فرهنگی کشور را همراهی کردند.

### تبلور دیپلماسی فرهنگی ایران در ترکیه

ایمانی‌پور در دیدار با محمد نوری ارسوی وزیر فرهنگ و گردشگری ترکیه بر تعمیق روابط فرهنگی دو کشور تاکید کرد.

محمدنوری ارسوی، وزیر فرهنگ و گردشگری ترکیه در ابتدای این دیدار با اشاره به اینکه روابط ایران و ترکیه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است از اینکه ایران همواره در کنار ترکیه بوده تشکر کرد و با یادآوری همکاری‌های ایران در زلزله ۶ فوریه ۲۰۲۳ ترکیه کمک‌های ایران را نشان دهنده عمق روابط دو کشور دانست.

وزیر فرهنگ و وزیر فرهنگ و گردشگری ترکیه با تاکید بر اینکه سال ۲۰۲۵ سالی خواهد بود که شاهد پیشرفت‌های ویژه در روابط فرهنگی دو کشور خواهیم بود بر لزوم شروع به کار کمیته‌های تخصصی و فنی دو کشور تاکید کرده یادآور شد: اولین جلسه کارگروه فنی سال فرهنگی ۲۰۲۵ در ۲۷ آگوست ماه جاری در ۲۷ آگوست اولین جلسه آنلاین برگزار شده است.

وزیر فرهنگ ترکیه در ادامه با اشاره به اینکه در ماه‌های سپتامبر هیئت‌های فرهنگی و فنی متشکل از هنرمندان و مسئولان دو کشور در هر دو ایران و ترکیه دیدارهایی با یکدیگر خواهند داشت آمادگی ترکیه برای میزبانی از هیئت‌های

فرهنگی و فنی ایرانی را تاکید کرد. وی با اشاره به برگزاری جلسه کمیسیون مشترک کاری ایران و ترکیه در آینده نزدیک این مسئله را زمینه ساز تعمیق روابط فرهنگی دانست او با اشاره به اینکه سالانه دو و نیم میلیون نفر ایرانی به عنوان گردشگر به ایران به ترکیه سفر می‌کنند ضمن ابراز رضایت از آمارهای موجود بر لزوم افزایش حضور ایرانیان در ترکیه و همچنین افزایش حضور شهروندان ترک در ایران تاکید کرد. در ادامه این دیدار ایمانی‌پور با اشاره به اینکه خوشبختانه در کمترین زمان ممکن انتخابات ریاست جمهوری برگزار شده و کابینه جدید

رسانه‌ای و مطبوعاتی بر تداوم قدرتمند فعالیت‌های کمیته‌های هماهنگی دو طرف تاکید کرد.

ایمانی‌پور در ادامه با اشاره به اهمیت مسئله گردشگری در تعمیق روابط فرهنگی و تمدنی میان دو کشور از آمادگی جمهوری اسلامی ایران برای گسترش حضور شهروندان و گردشگران ترک در ایران خبر داده و اشاره کرد: حضور گردشگران خارجی در ایران بهترین وسیله برای بی‌اثر کردن تبلیغات منفی رسانه‌های استکباری علیه جمهوری اسلامی است. ایمانی‌پور در ادامه از آمادگی سازمان فرهنگ و ارتباطات بر



میزبانی کارشناسان فرهنگی و مسئولان حوزه گردشگری ترک برای آشنایی با ظرفیت‌های گردشگری در ایران تاکید کرد.

در پایان این دیدار وزیر فرهنگ و گردشگری ترکیه بر آمادگی تمام عیار خود برای افزایش همکاری‌های فرهنگی میان ایران و ترکیه اعلام و تاکید کرد؛ ما در ترکیه سال جشنواره راه فرهنگ را برگزار می‌کنیم که این جشنواره شامل ۶۰ درصد از جمعیت کشور می‌شود و ما آمادگی کامل داریم که ایران را به عنوان میهمان ویژه در این جشنواره پذیرا باشیم و جمهوری اسلامی ایران امکان ارتباط مستقیم با شهروندان ترکیه را و از این طریق به دست آورد.

### گفتگوهای سازنده

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی همچنین با حضور در مرکز اندیشه اسلامی ترکیه با پروفیسور محمد گورمز، ریاست این مرکز دیدار و گفتگو کرد.

در این دیدار، رئیس مرکز اندیشه اسلامی ترکیه،

دولت بدون هیچ مشکلی شروع به کار کرد ادامه داد: کابینه ایجاد شده به عنوان کابینه وفاق ملی شناخته می‌شود و از همه گروه‌های سیاسی در این کابینه حضور دارند و همین مسئله باعث تقویت دولت آینده و بهتر شدن کارها خواهد بود. ایمانی‌پور در ادامه با اشاره به اینکه سطح روابط ایران و ترکیه بسیار فراتر از یک کشور همسایه صرف است تاکید کرد که ما از همدردی‌های دولت و ملت ترکیه در موضوع شهادت رئیس جمهور را از یاد نبرده‌ایم.

وی با تاکید بر اینکه سال ۲۰۲۵ از منظر تاریخ روابط فرهنگی ایران و ترکیه سال بی‌نظیری خواهد بود افزود: ما ترجیح می‌دهیم آغاز به کار سال فرهنگی در ماه فوریه همزمان با روز ملی ایران باشد که امکان حضور رئیس جمهور ایران نیز وجود خواهد داشت.

رئیس دستگاه دیپلماسی کشور با اشاره به اینکه در سال فرهنگی برنامه‌های مختلفی از نشست‌های علمی و پژوهشی تا جشنواره‌های فیلم کنسرت‌های موسیقی همکاری‌های



ضمن بزرگداشت شهادت آیت الله رئیسی و هیئت همراه ایشان و نیز شهادت اسماعیل هنیه، رئیس دفتر سیاسی جنبش حماس در تهران را تسلیت گفت و افزود: امت اسلامی روزگار سختی را در حال گذراندن است و امروز تنها موضوعی که باید روی آن تمرکز نماییم و به آن بیاندیشیم مساله وحدت و مدیریت اختلافات است، چرا که اکنون شاهد یک جنگ جهانی علیه غزه هستیم. اما برخی از رهبران جهان اسلام، غزه و کودکان و زنان آنجا را تنها گذاشتند. با توجه به همین مساله حضور شما در ترکیه و دیدارهایتان در این کشور از اهمیت قابل توجهی برخوردار است.

عضو هیئت رئیسه اتحادیه علمای جهان اسلام با اشاره به این که تجربه تمدن اسلامی و چگونگی انفعال مسلمانان در قبال تحولات جهان معاصر از مهمترین مسائلی است که هر متفکر مسلمان باید در مورد آن‌ها به پژوهش بپردازد به تشریح فعالیت‌ها و برنامه‌های آموزشی و پژوهشی این مرکز پرداخت.

ایمانی پور نیز بیان کرد: هجمه عظیمی که علیه اسلام و مسلمانان در جهان شاهد هستیم به رغم تمام مشکلاتی که ایجاد کرده است از سوی دیگر نشان دهنده تأثیری گذاری اسلام در جهان معاصر است. وی تأکید کرد: این مساله را در ماجرای قرآن سوزی نیز دیدیم که طرف مقابل برای واکنش در قبال تأثیرات قرآن در جهان اسلام چاره‌ای جز آن اقدامات سخیف نداشت. مساله غزه نیز در همین چارچوب قابل ارزیابی است.

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با بیان این که غزه و نوع رویکرد جهان غرب به مسائل مربوط به جهان اسلام نشان دهنده رسوایی استانداردهای دوگانه غربی است گفت: علاوه بر موضوع غزه عین همین دوگانگی را در مساله قرآن سوزی نیز شاهد بودیم. در حالی که زمانی غربی‌ها مسلمانان را برای سوزاندن کتاب آیات شیطانی مورد سرزنش قرار می‌دادن همین غربی‌ها در قبال آتش زدن کتاب مقدس مسلمانان هیچ اقدامی نکرده به دفاع از آن پرداختند.

ایمانی پور با اشاره به مساله تمدن نوین اسلامی تأکید کرد: زمانی صحبت کردن از تمدن نوین اسلامی صرفاً یک امر دور دست بود و بسیاری باور به این مساله نداشتند. اما امروز در شرایطی قرار گرفته‌ایم که تحقق این آرمان امر بعیدی نیست و گام‌های اصلی برای آن در حال برداشته شدن است. و باید در این زمینه همکاری‌ها توسعه یابد و گفتگوهای متنوع و متعدد بین فرهنگ‌ها و دیدگاه‌های مختلف با هدف تقویت

تمدن نوین اسلامی و همچنین تعمیق و گسترش وحدت جهان اسلام با جدیت دنبال گردد. در ادامه این دیدار دو طرف در ارتباط با برگزاری نشست‌های تخصصی و گفتگوهای فی‌مابین و همچنین برنامه ریزی در جهت اجرای هر چه باشکوه‌تر سال فرهنگی ایران و ترکیه به بحث و تبادل نظر پرداختند.

### موضوع مشترک تمام مسلمانان

ایمانی پور در ادامه سفر خود، در دیدار با پروفیسور علی ارباش، رئیس سازمان دیانت ترکیه با اشاره به وضعیت اسفناک نوار غزه و تداوم جنایات رژیم صهیونیستی علیه مردم مظلوم فلسطین و غزه گفت: اگرچه روزهای سختی را به عنوان امت اسلامی در حال گذراندن هستیم اما مساله غزه به رغم تمام مرارت‌های خود نتایجی نیز به همراه داشته است و اتحادی که امروز در جهان اسلام در موضوع فلسطین می‌بینیم هیچگاه وجود نداشته است و به رغم بعضی کم کاری‌های دولت‌های اسلامی شاهد آن هستیم که ملت‌های مسلمان یک حس اتحاد و همراهی و همدلی با یکدیگر را تجربه می‌کنند.

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با بیان این که یکی از نتایج مساله غزه موضوع کمرنگ شدن اختلافات گفت‌وگامانی بود افزود: این حادثه نشان داد که به رغم تمام تبلیغات و اتهامات واهی و منفی‌ای که علیه جمهوری اسلامی در جنگ غزه از سوی دشمنان زده می‌شد شاهد این بود که کشورمان فارغ از اعتقادات و وابستگی‌های مذهبی گروه‌های مختلف به حمایت از مردم مظلوم غزه و فلسطین پرداخته است.

ایمانی پور با اشاره به این که شاهد افزایش سرعت تحولات در جهان اسلام هستیم خاطر نشان کرد: همین تحول نیز باعث می‌شود که علمای مسلمان مسئولیتی دوجندان بر عهده داشته باشند شرایط موجود نشان دهنده ضرورت همگرایی مسلمانان است و این مهم نیز راهبری علما را اقتضا می‌کند.

وی با تأکید بر این که در نتیجه جنگ غزه نه تنها بیداری اسلامی که یک بیداری بشری در جهان رخ داده است و نظام حاکم لیبرال دموکراسی غربی با یک بحران ساختاری مواجه شده است افزود: تمام انسان‌ها متوجه استانداردهای دوگانه نظام نولیبرال غرب شده‌اند و در مقابل امروز مسلمانان از یک تمدن نوین اسلامی صحبت می‌کنند و لذا ما را به سمت لزوم گفتگو در مورد آینده جایگاه اسلام در تمدن بشری سوق می‌دهد و این موضوع را تبدیل به امری حیاتی می‌کند.

پروفیسور علی ارباش، رئیس سازمان دیانت ترکیه نیز در این دیدار ضمن بیان تسلیت خود

به دلیل شهادت رئیس جمهور کشورمان و هیئت همراهش با تأیید بیانات حجت الاسلام والمسلمین ایمانی پور گفت: نسل کشی امروز در غزه بیش از آنکه حاصل قدرت دشمنان باشد نتیجه ضعف و انشقاق مسلمانان است. ما به عنوان سازمان دیانت ضمن تأکید بر حساسیت‌های دینی مومنین خواستار تحریم اسرائیل و تحریم محصولات اسرائیلی شده‌ایم و این سیاست را ادامه خواهیم داد و تا جای ممکن از آن فروگذار نخواهیم کرد.

رئیس سازمان دیانت با تأکید بر این که مساله فهم اهمیت راهبردی اتحاد اسلامی موضوعی حیاتی برای امت اسلامی است گفت: ما در همین راستا معتقدیم که آموزش‌های دینی برای جوانان باید مبتنی بر مسئله وحدت و اتحاد اسلامی باشد تا بدین صورت تربیت دینی جوانان تربیت با فهم اهمیت وحدت اسلامی باشد. همچنین در حوزه‌های اقتصادی سیاسی و دینی نیز اجازه تفرقه نباید داد و بایستی که به سمت جمع‌بندی نیروهای خود در جهان اسلام حرکت کنیم.

### گسترش افق‌های فرهنگی

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و محمود ارول قلیچ رئیس مرکز تحقیقات تاریخ، هنر و فرهنگ اسلامی (ایرسیکا)، یادداشت تفاهم‌نامه همکاری جدیدی را به امضا رساندند که هدف آن تقویت و گسترش روابط فرهنگی و هنری بین‌المللی در حوزه جهان اسلام است. این تفاهم‌نامه که در چارچوب توسعه همکاری‌های دوجانبه به امضا رسید، بر محورهای زیر تأکید دارد:

۱. تبادل اطلاعات: دو سازمان توافق کردند تا اطلاعات و داده‌های مرتبط با فرهنگ و هنر اسلامی را به صورت مشترک به اشتراک بگذارند و در این زمینه همکاری علمی داشته باشند.

۲. تبادل دعوت‌نامه‌ها: هر دو طرف در خصوص تبادل دعوت‌نامه برای حضور هیئت‌های فرهنگی و هنری در رویدادهایی همچون کنفرانس‌ها، سمپوزیوم‌ها و سمینارهای بین‌المللی به توافق رسیدند.

۳. برگزاری پروژه‌های مشترک: سازماندهی و اجرای پروژه‌های فرهنگی و هنری مشترک از جمله برپایی نمایشگاه‌ها، سمپوزیوم‌ها، سمینارها و گفتگوهای دانشگاهی مرتبط با پژوهش‌های اسلامی از دیگر مفاد این تفاهم‌نامه است.

۴. تعریف برنامه‌های مشترک: همکاری در تعریف و اجرای برنامه‌ها و پروژه‌های مرتبط با هنر و فرهنگ اسلامی به عنوان یکی از

موضوعات کلیدی این تفاهم‌نامه مطرح شد. ایمانی‌پور ضمن ابراز خرسندی از امضای این تفاهم‌نامه، تأکید کرد که توسعه همکاری‌های فرهنگی با سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی از اولویت‌های اساسی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی است. وی همچنین به تشریح مهم‌ترین اقدامات انجام‌شده در زمینه تعاملات فرهنگی با سازمان‌های بین‌المللی پرداخت و بر اهمیت همکاری‌های متقابل در زمینه پژوهش و ترویج فرهنگ اسلامی تأکید کرد.

این تفاهم‌نامه گامی مهم در جهت تحکیم روابط فرهنگی میان ایران و سایر کشورهای اسلامی محسوب می‌شود و زمینه‌ساز پروژه‌های متعدد در زمینه تاریخ، هنر و فرهنگ اسلامی خواهد بود.

### آغاز برنامه اجرایی «سال فرهنگی ایران و ترکیه»

پس از پایان سفر رییس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به ترکیه، نخستین نشست کمیته برگزاری سال فرهنگی ایران و ترکیه، به ریاست وی برگزار شد.

ایمانی‌پور در این نشست، با اشاره سفر اخیر خود به ترکیه و رایزنی با مقامات بلندپایه فرهنگی این کشور، گفت: به دلیل اهمیت جمهوری اسلامی ایران نزد کشور ترکیه و توافقات ضمنی که شهید رئیسی در سفر خود به ترکیه داشت، سبب شد تا رییس جمهوری این کشور، با برگزاری سال فرهنگی ایران و ترکیه موافقت کند. از این رو، در دیداری که با وزیر فرهنگ و گردشگری ترکیه و سایر مقامات فرهنگی این کشور داشتم، مباحث مهمی درباره برگزاری این رویداد مهم و بزرگ صورت گرفت و طرف ترکیه هم استقبال خوبی از این موضوع داشتند.

وی ادامه داد: پیشنهاد طرف ترکیه‌ای، برگزاری سال فرهنگ ایران و ترکیه در قالب برنامه «راه فرهنگ» بود که به صورت عمومی در ۱۶ استان این کشور برگزار می‌شود و پرمخاطب‌ترین برنامه در استان‌های ترکیه است. از این رو، می‌توان پیش‌بینی کرد که مخاطبان پرشماری در این کشور، جذب این رویداد شوند.

ایمانی‌پور با اشاره به ناترازی گردشگر ایران و ترکیه، بیان کرد: یکی از موضوعات مهمی که در این راستا با مقامات ترکیه‌ای، مورد بحث قرار گرفت، نحوه معرفی ایران و داشته‌های فرهنگی آن، نزد ترکیه‌ای‌ها بود. این مقامات اذعان کردند که تصویر کشور ایران در ترکیه، آنچنان که باید شناخته شده است و پیشنهاد کردند که در این زمینه، هزینه‌های قابل توجهی باید در عرصه تبلیغات از سوی ایران صورت گیرد. با این

حال، مسوولان ترکیه‌ای اعلام آمادگی کردند که داشته‌های کشورمان را به مردم شان، معرفی کنند.

رییس دستگاه دیپلماسی فرهنگی کشور، با بیان اینکه هم‌اکنون بین دو و نیم تا سه میلیون گردشگر از ایران به صورت سالیانه به ترکیه سفر می‌کنند، اضافه کرد: در چنین شرایطی، با برگزاری سال فرهنگی ایران و ترکیه، فرصت‌های جدیدی پیش روی ما قرار خواهد کرد. این فرصت بی‌نظیر است و تکرار نمی‌شود. ما در گذشته، تجربه برگزاری هفته، ماه و فصل فرهنگی با کشورهای مختلف داشتیم اما تا به حال سال فرهنگی با کشوری برگزار نکرده بودیم که اینک می‌توانیم از این موضوع، استفاده کنیم. وی در ادامه بیان کرد: برخی از طرح‌هایی که قرار است در سال فرهنگی ایران و ترکیه اجرایی شود، در سطح ملی و برخی هم در سطح استانی باید طراحی شود. برخی استان‌ها هم باید میهمان و برخی دیگر هم میزبان می‌توانند میزبان باشند. رییس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، همچنین با تأکید بر اینکه برای تأمین بودجه برگزاری سال فرهنگی ایران و ترکیه، همه دستگاه‌ها باید دست به دست دهند، گفت: کشور ترکیه از هر نظر برای ما حائز اهمیت است. از این رو، لازم داریم که برنامه‌های ما، متنوع باشد. از برنامه‌های مرتبط با کتاب و موزه تا گفت‌وگوهای فرهنگی و جشنواره‌ها و فعالیت‌های رسانه‌ای، باید در این سال فرهنگی گنجانده شود.

ایمانی‌پور افزود: ماموریت مدیریت سال فرهنگی ایران و ترکیه، بر عهده سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی گذاشته شده است اما همه دستگاه‌ها مسوول هستند که از ظرفیت‌های خود برای برگزاری باشکوه این رویداد، بهره‌برند و به ما کمک برسانند. ترکیه‌ای‌ها این فرصت بزرگ را از دست نخواهند داد ما نیز نباید از دست دهیم. وی درباره آغاز برگزاری سال فرهنگی ایران و ترکیه توضیح داد: من به وزیر فرهنگ و گردشگری ترکیه پیشنهاد دادم که با روزهای ملی ایران در دهه فجر شروع شود که خوشبختانه، موافقت شد. بنابراین برنامه‌های پرشکوهی را باید در این ایام طراحی کنیم. گروه‌های متعدد و مختلفی هم تا پیش از آغاز رویداد، از سوی دولت ترکیه به ایران سفر خواهند کرد تا برنامه ریزی دقیق و مؤثری در این زمینه انجام شود.

### معرفی دستاوردهای فناورانه ایران

رییس دستگاه دیپلماسی فرهنگی کشور تأکید کرد که دستاوردهای فناورانه به ویژه در بخش فناوری‌های نرم و صنایع فرهنگی را در سطح

عالی به مردم ترکیه معرفی شود و افزود: در این راستا، انتظار از معاون علمی و فناوری ریاست جمهوری و دستگاه‌های ذیربط، بالاست.

شرکت‌های خلاق و دانش‌بنیان می‌باید که حضوری پررنگی در این رویداد داشته باشند.

ایمانی‌پور، به برگزاری نمایشگاه هفت هزار سال تمدن ایران در ترکیه در گذشته، اشاره کرد و گفت: مسوولان این کشور، هنوز این رویداد را در خاطر دارند چراکه یک نمایشگاه باشکوه و حساب شده بود. بنابراین انتظار این است که سال فرهنگی ایران و ترکیه نیز در سطح بالا و بالاتر از همه برنامه‌هایی که تاکنون بین دو کشور، انجام شده است، برگزار شود.

رییس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، انتخاب شعار برای سال فرهنگی ایران و ترکیه را یک ضرورت دانس و در ادامه ابراز کرد: لازم است که ما در رویدادهای بین‌المللی کشورمان، طرف ترکیه را به عنوان میهمان ویژه دعوت کنیم و در مقابل نیز از ما به عنوان میهمان ویژه در رویدادهای بین‌المللی آنان دعوت شود.

وی همچنین، طراحی رویدادهای ورزشی در حوزه آقایان و بانوان را امری لازم در راستای برگزاری سال فرهنگی دانست و گفت: در حوزه جوانان، طراحی برنامه‌های مشترک می‌تواند بر جذابیت رویداد بیافزاید. بنابراین انتظار داریم که همه دستگاه‌ها، تمام قد در این رویداد حضور داشته باشند. در همین راستا، از نهادهای دیگری همچون وزارت کشور و معاونت زنان ریاست جمهوری نیز دعوت خواهیم کرد تا در نشست‌های بعدی، حضور مؤثری داشته باشند.

### پیشنهادات

در این نشست، نمایندگان از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، وزارت ورزش و جوانان، فرهنگستان هنر، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، سازمان صدا و سیما، وزارت امور خارجه، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان حضور داشتند و پیشنهادهای را برای برگزاری این رویداد ارائه کردند.

برخی از پیشنهادهای ارائه شده از سوی دستگاه‌های مدعو، عبارت بودند از: گردآوری و ارسال مجموعه‌ای از آثار مکتوب برجسته ایرانی جهت نمایش در کشور ترکیه، اعزام هیاتی از نویسندگان و تصویرگران برجسته ایرانی جهت برگزاری کارگاه آموزشی تخصصی، اعزام هیاتی از برندگان جایزه فیروزه به همراه مجموعه‌ای از آثار برگزیده حوزه صنایع فرهنگی ایران، برپایی نمایشگاهی از تابلوهای مرتبط با حیات



اجتماعی اقلیت‌های دینی اقوام ایرانی و مذاهب اسلامی، تشکیل کارگروه رسانه‌ای مشترک میان دو کشور، تبادل هیئت‌های رسانه‌ای، امضای تفاهم نامه همکاری‌های سینمایی ایران و ترکیه، برنامه ریزی و توسعه اکران‌های تجاری آثار سینمایی ایران در ترکیه، برگزاری هفته فیلم سینمای ایران در ترکیه، تولید مشترک یک فیلم براساس اشتراکات تاریخی و فرهنگی دو کشور، همکاری در برگزاری بخش ویژه سینمای ایران در جشنواره‌های سینمایی شاخص ترکیه، برگزاری بخش ویژه سینمای ترکیه در بخش بین‌الملل جشنواره‌های سینمایی، برگزاری

فهرست اسناد موجود در آرشیوهای دو کشور با موضوعات مختلف، پیوند الکترونیک آرشیو دو کشور برای تسهیل پژوهش‌ها با رعایت ضوابط مورد توافق طرفین، مبادله استانداردها و شیوه نامه‌ها در زمینه حفاظت و نگهداری، برگزاری نمایشگاه عکس‌های تاریخی عزاداری حسینی موجود در آرشیو ملی به مناسبت ماه محرم، برگزاری نمایشگاه منتخبی از نسخه‌ها و اسناد خطی فارسی موجد در کتابخانه ملی با تاکید بر دوره صفوی و آثار مصور همچون شاهنامه فردوسی و کتب علمی و فلسفی در یکی از گنجینه‌های مهم شهر استانبول، ایجاد

روزهای ملی دو کشور، برگزاری مشترک سالروز بزرگداشت مولانا، برپایی نمایشگاه خوشنویسی و عکاسی در مرز ارومیه، برگزاری جشنواره کاریکاتور بین دو کشور، انعقاد تفاهم نامه بین هنرستان‌های دو کشور و تبادل استاد، برگزاری نمایشگاه دائمی تجسمی، برگزاری اکسپوزی فرهنگی جوان، تبادل آثار هنری پیشکسوتان، برگزاری نمایشگاه‌های موضوعی، برگزاری ورک شاپ با بهره‌مندی از هنرمندان برجسته، تولید آثار هنری مشترک، برگزاری نشست‌ها و کنفرانس‌های هنری، برگزاری مسابقه‌های هنری، اعطای بورسیه هنری به هنرمندان جوان



هفته فیلم، بازار فیلم و سریال و... از طرف تلویزیون‌های دو کشور، طرح تولید مشترک مستند دو اثر در حوزه‌های گردشگری، فرهنگی مذهبی و دو کشور، مبادله آثار تلویزیونی در قالب‌های مختلف مثل سریال و مستند، برگزاری کارگاه‌های آموزشی در حوزه‌های خربنوسی و برنامه سازی، پیشنهاد طرح تهیه فیلم یا سریال‌های داستانی در خصوص مشاهیر متاخر و معاصر دو کشور، پرداختن به ادبیات فولکلور، افسانه‌ای و اساطیری دو منطقه، بررسی فرهنگ شفاهی آن‌ها و نیز تاثیر متقابل ادبیات فارسی و ترکی بر یکدیگر، برگزاری نمایشگاه اسناد با عنوان درخشش فرهنگ اسلامی و روابط جهان اسلام به صورت مشترک، برگزاری کنفرانس، همایش، نشست، سخنرانی کارگاه‌های علمی، آموزشی و پژوهشی در حوزه مدیریت اسناد و آرشیو با رعایت قوانین و مقررات هر کشور، برگزاری نشست‌های تخصصی، کارگاه‌های آموزشی و سمینار در زمینه حفاظت، نگهداری و مرمت اسناد، چاپ

وبگاه یا صفحه‌ای در فضای مجازی برای اطلاع رسانی اقدامات مرتبط به سال فرهنگی ایران و ترکیه، استفاده از ظرفیت بیش از دو هزار شرکت خلاق و دانش بنیان در حوزه فناوری‌های نرم، بهره‌مندی از پژوهش‌های هنری دو کشور و انجام پروژه‌های جدید، معرفی آثار هنری ایران که در ترکیه نگهداری می‌شود، راه اندازی پایون جمهوری اسلامی ایران در نمایشگاه مهم گردشگری ترکیه، اختصاص بخش ترکیه در جشنواره بین‌المللی صنایع دستی فجر، برگزاری نمایشگاه‌های موزه‌ای به صورت متقابل، برگزاری جشنواره‌های خیابانی گردشگری در ترکیه، تولید بروشورها و کتابچه‌های تبلیغاتی گردشگری به زبان ترکی استانبولی، نمایشگاه اختصاصی صنایع دستی در ترکیه و تولید زنده آثار و عرضه سوغات ایرانی، دعوت از مدرسین و اساتید معتبر ترک در رشته‌های متنوع صنایع دستی، برگزاری تورهای ویژه گردشگران ترکیه‌ای برای بازدید از روستاها و شهرهای جهانی صنایع دستی در ایران، تبادل گروه‌های موسیقی در

دو کشور، تبادل کارشناسان موزه‌ها، برگزاری دوره‌های آموزشی مشترک بین دانشجویان، تمرکز بر موضوع کودک و نوجوان در برنامه‌های فرهنگی و هنری، فعال‌سازی دیپلماسی کودک، تسهیل آموزش زبان فارسی از طریق کانون زبان، فعال شدن گردشگری کودک و نوجوان، تربیت تخصصی مربیان ترک زبان، عرضه محصولات مرتبط با کودک و نوجوان، صادرات اسباب بازی ساخت ایران، تاسیس اتحادیه کودک و نوجوان، تاسیس مرکز راه اندازی مشترک پرورش استعدادها، تسهیل در برگزاری برنامه‌های قصه گوئی و انیمیشن و تبادل مربی، تبادل فعالان حوزه تعلیم و تربیت غیررسمی و به اشتراک گذاشتن تجربیات، برگزاری کارگاه‌های مجازی، بزرگداشت مفاخر ادبی و فرهنگی و هنری، راه اندازی شهر کودک، برگزاری هفته‌های دوستی بین دو کشور. سال فرهنگی ایران و ترکیه، به همت سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در ایام دهه فجر ۱۴۰۳ به مدت یک سال، آغاز به کار خواهد کرد.

# سال سلام

است که امیدواریم به زودی شاهد نتایج حاصل از آن باشیم؛ از آن جمله می‌توان به دیدارهای آقای ایمانی‌پور با رئیس سازمان دیانت، به عنوان نهاد رسمی حوزه دین در ترکیه و همچنین، وزیر فرهنگ و گردشگری آن و از سویی بازدید از برخی مراکز علمی و فرهنگی این کشور اشاره کرد.

این رایزن فرهنگی ادامه داد: در این مذاکرات، علاوه بر صحبت برای بهره‌مندی هرچه بهتر از سال فرهنگی ایران و ترکیه، درباره موضوعات دیگری از جمله افزایش ارتباطات دینی، مواضع مشترک‌مان در جهان اسلام و حتی در حیطه گردشگری نیز گفت‌وگو شده است. طرف‌های

فرصتی برای گسترش روابط فرهنگی میان دو کشور استفاده کرد گفت: این سال فرصتی استثنایی برای عمق بخشیدن به روابط فرهنگی میان ایران و ترکیه، به‌ویژه در حوزه کودک و نوجوان است.

سمیه‌سادات ابراهیمی با ابراز خوشحالی از این که به آغاز سال ۲۰۲۵، سال فرهنگی ایران و ترکیه نزدیک شده‌ایم گفت: ما در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان همواره به دیپلماسی عمومی نوجوان که زیرمجموعه‌ای از دیپلماسی عمومی است، نگاه راهبردی داشته‌ایم و برای این حوزه اهمیت بسیاری قائل هستیم.

او با اشاره به نگاه خاصی که در عرصه جهانی متوجه حوزه کودک و نوجوان است افزود: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان با برخورداری از ۱۰۴۳ مرکز در سراسر کشور، ظرفیت خوبی برای ایفای نقش موثر در سال فرهنگی ایران و ترکیه در اختیار دارد. از همین رو انجام فعالیت‌های متنوع و برنامه‌ریزی‌های متعددی مدنظرمان است.

ابراهیمی ادامه داد: از فرصتی که این سال در اختیارمان می‌گذارد برای برپایی نمایشگاه‌های اسباب بازی، کتاب و جشنواره‌های فیلم و انیمیشن هم می‌توان بهره گرفت، به خصوص که در همه این موارد موفقیت‌های خوبی کسب کرده‌ایم. از این محصولات فرهنگی می‌توان به عنوان بستری برای تعاملات فرهنگی متنوع میان ایران و ترکیه بهره گرفت. مدیرکل حوزه مدیرعامل و امور بین‌الملل کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان افزود: جشنواره‌هایی مانند قصه‌گویی و پویانمایی که شاهد برپایی سالانه آن‌ها از سوی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان هستیم، فضایی مناسب را برای تبادلات فرهنگی ایجاد کرده‌اند. همچنین در حوزه فیلم و کتاب نیز بسترهای خوبی برای همکاری‌های مشترک وجود دارد. به خصوص که ما پیش از این نیز تبادلات خوبی با کشور ترکیه در این حوزه‌ها داشته‌ایم.

ابراهیمی با اشاره به راهکارهای دیگری که برای رونق بخشیدن به سال فرهنگی ایران و ترکیه می‌توان به کار بست گفت: برگزاری دوجانبه هفته‌های دوستی، هفته‌های فیلم و کتاب و همچنین برپایی تورهای گردشگری از مراکز فرهنگی خاص مخاطبان کودک و نوجوان هم از اقدامات خوب دیگری هستند که می‌توان در این سال برانجام آن‌ها متمرکز شد. برگزاری نشست‌های مشترک نیز به انتقال تجربیات فعالان فرهنگی و هنری دو کشور کمک می‌کند.

او تاکید کرد: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به لطف برخورداری از تجربه شصت سال فعالیت مستمر در زمینه‌های مختلف فرهنگی و هنری به‌طور داوطلبانه در مسیر ارتقای دیپلماسی فرهنگی، آن هم خاص کودکان و نوجوانان قدم گذاشته؛ فعالیت‌هایی که از سال‌های قبل مورد توجه دیگر کشورها هم قرار گرفته است.



ترک نیز استقبال کرده و پیشنهادهای خوبی برای شکل‌گیری فعالیت‌های دوجانبه فرهنگی و دینی طرح کرده‌اند.

او با تاکید بر بازخوردهای خوبی که این سفر در جلب همراهی نهادهای رسمی و عمومی ترکیه برای شکل‌گیری فعالیت‌های مشترک با ایران به دنبال داشته است گفت: فراموش نکنیم که وجود این علاقه‌مندی به تنهایی کافی نیست و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی باید مجموعه‌ای از نهادها و سازمان‌های مرتبط را در کشورمان، پیرامون برنامه‌ریزی‌های خود پای کار بکشاند. به گفته ناظمی سال فرهنگی ۲۰۲۵ ایران و ترکیه را می‌توان دریچه‌ای برای گسترش تعاملات در همه حوزه‌ها دانست.

## یک فرصت استثنایی

مدیرکل حوزه مدیرعامل و امور بین‌الملل کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان با تاکید بر آن که از سال فرهنگی ایران و ترکیه می‌توان به عنوان

سید قاسم ناظمی، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در ترکیه درباره اهمیت اختصاص یافتن سال میلادی آینده برای افزایش همکاری‌های فرهنگی و هنری میان دو کشور گفت: کشورهایی که حوزه دینی - تمدنی مشترکی با آن‌ها داریم، از ظرفیت‌های خوبی برای ایجاد تعاملات نزدیک‌تر در عرصه‌های مختلف برخوردار هستند.

او ادامه داد: حالا که تنها چند ماه به آغاز سال فرهنگی ایران و ترکیه باقی مانده است، فرصت ارزشمندی برای گسترش تعاملات مختلف دینی و فرهنگی با این کشور و از سویی معرفی بهتر مردم و سرزمین‌مان در اختیار داریم. تلاش برای تعمیق این روابط به گسترش جبهه فرهنگی اسلامی در جهان نیز کمک خواهد کرد؛ مسئله‌ای که جزو اولویت‌های هر دو کشور است.

ناظمی با اشاره به نتایجی که از سفر اخیر رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در این رابطه به آنکارا به دست آمده است، گفت: این سفر منجر به شکل‌گیری تعاملات خوبی میان هر دو کشور شده



# سازمان در شهریور



سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

کشور برنامه‌های هنری خواهد داشت و یا کشور قطر که کانون زبان به آن ورود کرده است.

## تقدیر از تلاش‌های کارمندان عرصه دیپلماسی فرهنگی

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدمهدی ایمانی‌پور رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، در پیامی به مناسبت هفته دولت و روز کارمند، از زحمات بی‌دریغ همکارانش در عرصه دیپلماسی فرهنگی کشور قدردانی کرد که متن پیام بدین شرح است:

هفته دولت و روز کارمند، فرصت مغتنمی جهت تقدیر و تشکر از زحمات بی‌دریغ همکاران زحمتکش و عزیز است که متعهدانه در عرصه خطیر و سرنوشت ساز دیپلماسی فرهنگی کشور مشغول خدمت و تلاش هستند. این روز را به خانواده معزز سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی تبریک عرض می‌کنم و خداوند متعال را برای توفیق خدمت در معیت همکارانم در سازمان، شاکرم. از درگاه الهی بهترینها را برای تک تک خدمتگزاران قرارگاه دیپلماسی فرهنگی سرزمین مقدسمان مسئلت می‌نمایم.

## پیام تبریک به وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدمهدی ایمانی‌پور، رئیس دستگاه دیپلماسی فرهنگی کشور در پیامی، انتخاب دکتر سید عباس صالحی را به عنوان وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی تبریک گفت که متن پیام بدین شرح است:

انتخاب شایسته حضرتعالی به عنوان وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی دولت چهاردهم و اعتماد رهبر حکیم انقلاب اسلامی و نمایندگان محترم مردم را خدمت جنابعالی تبریک عرض می‌کنم. معرفی و ترویج فرهنگ و تمدن غنی اسلامی - ایرانی در آن سوی مرزها از طریق ارتقای جایگاه دیپلماسی فرهنگی وطن عزیزمان، نقطه مطلوبی است که در برنامه‌های حضرتعالی بخوبی دیده می‌شود و سربازان و سرداران خط مقدم جبهه فرهنگی کشور، مجدانه و متعهدانه در پی تحقق

آن هستند.

امید است با عنایت و حمایت خاص جنابعالی و اهتمام سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در ایفای نقش قرارگاهی خود در عرصه دیپلماسی فرهنگی، شاهد تحقق اهداف مقدس نظام اسلامی و منویات مقام معظم رهبری دام ظلّه الشریف در این عرصه باشیم.

برای جنابعالی موفقیت روزافزون و سربلندی در خدمت به فرهنگ و تمدن اسلامی - ایرانی و ارتقای نقش و جایگاه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی را خواستارم.

## آمادگی کلیسای کاتولیک آشوری کلدانی برای همکاری

علی اکبر ضیایی رئیس مرکز گفت‌وگوی ادیان و فرهنگ‌های سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی ضمن حضور در خلیفه‌گری کلیسای کاتولیک آشوری کلدانی تهران انتصاب «عماد خوشابه جرجیس» به عنوان اسقف اعظم آشوری کلدانی تهران را تبریک گفت.

ضیایی با اشاره به همکاری‌های پیشین مرکز گفت‌وگوی ادیان و فرهنگ‌ها و خلیفه‌گری آشوری کلدانی، اظهار داشت: از گذشته تا به امروز، تعاملات بسیار مطلوبی میان دو مرکز وجود دارد و همواره برای تداوم این همکاری‌ها علاقه‌مند هستیم.

رئیس مرکز گفت‌وگوی ادیان و فرهنگ‌ها افزود: گفت‌وگوهای ما با کلیسای کاتولیک واتیکان از مهمترین گفت‌وگوهای انجام پذیرفته است که دستاوردهای ارزشمندی برای هر دو طرف گفت‌وگو داشته است. در این گفت‌وگوها مسائل و مشکلات با بدنه مسیحیت تا حد زیادی مرتفع شد و امروز نیز گفت‌وگو بهترین شیوه برای حل مشکلات است.

اسقف اعظم عماد خوشابه جرجیس نیز در سخنانی، گفت: ما در خلیفه‌گری آشوری کلدانی، آمادگی همکاری بیش از گذشته را با مرکز گفت‌وگوی ادیان و فرهنگ‌های سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی داریم.

رئیس خلیفه‌گری آشوری کلدانی تهران با ابراز

شهریورماه، ماه پرتلاطم با حجم کاری بالا برای سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی بود. گرچه سایر ماه‌های سال نیز، اوضاع چنین است و گروه‌های صف و ستاد در سازمان، دائماً در حال فعالیت و انجام ماموریت در حوزه دیپلماسی فرهنگی و ارتقای فعالیت فرهنگی بین‌المللی هستند. در ادامه، چند رویداد و خبر که در داخل سازمان رخ داده، آمده است.

## وبینار کودک و نوجوان

وبیناری با موضوع کودک و نوجوان و با حضور مدیرعامل کانون پرورش فکری و ۵۹ رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در کشورهای مختلف برگزار شد.

در این وبینار که به میزبانی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی روز ۳۱ مرداد ۱۴۰۳ برگزار شد، حامد علامتی مدیرعامل کانون پرورش فکری با ابراز خرسندی از این‌که این وبینار اختصاصی با موضوع کودک و نوجوان با حضور رایزن‌های فرهنگی برگزار می‌شود، گفت: از مسئولان سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی که امکان برگزاری این نشست را فراهم کردند تا به موضوع مهم غزه و کودکان پیردازیم، تشکر می‌کنم.

وی سپس با یادآوری از شهدای خدمت و کودکان و نوجوانان غزه صحبت‌های خود را ادامه داد. علامتی تصریح کرد: در احادیث آمده است هرکسی اهتمام به امور مسلمانان نداشته باشد مسلمان نیست و یا هرکسی صدای مظلومی را بشنود و پاسخ ندهد مسلمان نیست. این موارد سبب شد ما در حوزه مردم غزه دست به کار شویم.

حامد علامتی در پایان با بیان این‌که در هرکشوری باتوجه به زیست‌بوم آن برنامه داریم به همکاری و فعالیت‌هایی که با کشورهای همسایه و سایر مناطق انجام شده است اشاره داشت و برای نمونه به کشور اتریش اشاره کرد که کانون در ماه‌های آینده در این

خرسندی از تهیه مجموعه مقالات ۱۱ دور گفت‌وگویی انجام شده با واتیکان گفت: این اقدام ارزشمندی است و موجب می‌شود که مردم نیز از گفت‌وگوهای انجام شده مطلع و بهره‌مند شوند و ترجمه آن نیز به طور قطع اقدام مؤثری است.

### تقدیر از سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

برنامه گفت‌وگویی ویژه خبری با موضوع «حکمرانی قانونمند در فضای مجازی» میزبان سید محمد امین آقامیری، دبیر شورای عالی فضای مجازی بود.

اسلامی جزو دستگاه‌هایی بوده که کارش را به طور کامل انجام داده و سند خود را ارسال کرده است. سایر دستگاه‌ها مانند وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت امور اقتصادی و دارایی نیز به ترتیب از دو سند خود هر کدام یکی را ارسال کرده‌اند.

### تعویق برگزاری دوازدهمین آزمون استخدامی

با توجه به اطلاعیه‌ای که توسط مرکز آزمون جهاد دانشگاهی صادر شده است، برگزاری دوازدهمین آزمون استخدامی فراگیر دستگاه‌های اجرایی به

جوانان سازمان همکاری اسلامی (ICYF) انجام شد، اصفهان به عنوان کاندیدای پایتخت فرهنگی جوانان کشورهای اسلامی در سال ۲۰۲۶ معرفی گردید. در این جلسه، حجت الاسلام ایمانی‌پور، رئیس دستگاه دیپلماسی فرهنگی کشور، با اشاره به تاریخ و فرهنگ چند هزار ساله اصفهان، از این شهر به عنوان گزینه‌ای شایسته برای این عنوان یاد کرد.

بر اساس اعلام رسمی، درخواست معرفی اصفهان به عنوان پایتخت فرهنگی جوانان کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی در سال ۲۰۲۶ به زودی ارائه خواهد شد. این



در این برنامه، دبیر شورای عالی فضای مجازی از عملکرد سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در اجرای سند راهبردی فضای مجازی کشور تقدیر کرد. وی با اشاره به فعالیت‌های انجام شده توسط این سازمان، اعلام کرد که این نهاد به طور کامل مسئولیت خود را در تدوین و ارسال سند طراحی نظام دیپلماسی عمومی فضای مجازی به انجام رسانده است.

وی به فعالیت‌های مثبت سایر دستگاه‌ها نیز اشاره کرد و گفت: وزارت ارتباطات از چهار سند مورد نظر، سه سند را ارسال کرده و در حال بررسی یکی دیگر در کمیسیون عالی تنظیم مقررات است. همچنین وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تقریباً نیمی از سند خود را ارسال کرده و در حال نهایی‌سازی بخش‌های باقی‌مانده است. آقامیری افزود: سازمان فرهنگ و ارتباطات

تعویق افتاد. جزئیات تاریخ جدید این آزمون پس از تعیین و دریافت از سوی مراجع ذی‌ربط، از طریق تارنمای سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی اعلام خواهد شد.

در این اطلاعیه همچنین تأکید شده است که کلیه متقاضیان محترم می‌توانند برای کسب اطلاعات بیشتر به تارنمای مرکز آزمون جهاد دانشگاهی به آدرس <https://hrtc.ir> مراجعه کنند. هرگونه اطلاعیه‌های جدید نیز از طریق همین وب‌سایت منتشر خواهد شد.

### اصفهان کاندیدای پایتخت فرهنگی جوانان جهان اسلام

در نشستی که با حضور حجت‌الاسلام والمسلمین ایمانی‌پور، رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و طاها ایهان رییس مجمع

اقدام در راستای تقویت همکاری‌ها و تبادل تجربیات در حوزه جوانان بین کشورهای اسلامی است.

ایمانی‌پور در این نشست همچنین از برنامه برگزاری کنفرانس تبادل تجربیات و همکاری‌ها در زمینه محرومیت‌زدایی و اشتغال‌زایی با مشارکت مجمع همکاری کشورهای اسلامی خبر داد.

علاوه بر این، تأکید شد که همکاری‌های جوانان کشورهای اسلامی در خصوص حمایت از مردم فلسطین مورد توجه ویژه قرار گیرد. با توجه به نقش مهم جوانان در حمایت از مردم فلسطین در کشورهای مختلف، ایمانی‌پور بر ضرورت همکاری‌های مشترک در این زمینه تأکید کردند. این همکاری‌ها شامل تبیین موضوعات مرتبط با غزه و حمایت همه‌جانبه از مردم فلسطین خواهد بود.





سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

# جایزه جهانی شهید صدر

تقدیر از نظریات و اندیشه های علوم انسانی اسلامی شایسته ارائه جهانی

INTERNATIONAL PRIZE  
**SHAHEED  
SADR**

[sadrprize.icro.ir](http://sadrprize.icro.ir)



نمایه موضوعی

جستجو

مطالعات و دانش تجربی

محورهای موضوعی

مناطق و کشورها

خانه

#### آخرین خبرها

\* دیدگاه خانم باکویانی، وزیر امور خارجه پیشین و رئیس کمیته دائمی وزارت دفاع و عضو دائمی کمیته امنیت و سیاست خارجی وزارت امور خارجه یونان در خصوص فلسطین

\* افزایش طلاق و کاهش ازدواج در صربستان

\* اقدامات دولت یونان در حوزه موسیقی یونانی و اشاعه موسیقی‌های یونانی‌زبان

\* توسعه اندیشه حقوقی وکارکرد های آن در سازمان اسلامی محمدیه

\* آئین عزاداری عاشورا در قوم پشتون شمال پاکستان



جشنواره دوربار در نیجره



شکست آلمان در مه‌ماز تزاردرستی ضد مسلمانان



خانواده در ترکیه و سیاستهای مرتبط با آن

بررسی های مؤسسه آمار ترکیه نشان می دهد که این کشور اگر چه در برخی عرصه گامهای مولفای داشته است...

#### پرگزیده



farhangemelal.icro.ir



# مؤسسة فرهنگى وانتشارات بين المللى الهدى

مؤسسة فرهنگى وانتشارات بين المللى الهدى  
Alhoda International, Cultural and Publishing Institution  
مؤسسة الهدى الثقافية للنشر الدولى





مرکز مطالعاتی ترجمه و نشر معارف اسلامی و علوم انسانی

پایه طرح

حمایت از ترجمه و نشر معارف اسلامی و علوم انسانی (تاپ)

[www.cotp.ir](http://www.cotp.ir)





دانشنامه جامعه و فرهنگ ملل

با ۷,۸۱۳ مدخل به زبان فارسی

مرکز مطالعات راهبردی روابط فرهنگی

درباره دانشنامه ملل - شورای علمی دانشنامه ملل - فهرست القیابی مدخل‌ها

نظام‌نامه - شیوه‌نامه‌ها - کشورها

دانشنامه ملل

آسیا ▾ آفریقا ▾ اروپا ▾ آمریکا ▾ اقیانوسیه ▾



**dmelal.ir**

**دروازه‌ای برای شناخت واقعی ملت‌ها**

# تجلی‌گاه فرهنگ قاره کهن



[ircccacd.com](http://ircccacd.com)





[www.damaavand.net](http://www.damaavand.net)

**پایگاهی برای شناخت ایران**



سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی



در جلد و ورودی فصل های مختلف این شماره ماهنامه، از تصویر سقف شاهکارهای معماری ایرانی-اسلامی به عنوان نمادی از جلوه زیبای توحید و یکتاپرستی، در بناهای مذهبی شهرهای شیراز، اصفهان، یزد و کرمان بهره گرفته شده است.

---

 [icro.ir](http://icro.ir)

---

 [info@icro.ir](mailto:info@icro.ir)

---

 [ble.icro\\_ir](https://t.me/ble.icro_ir)

---

 [eitaa.com/icro\\_ir](http://eitaa.com/icro_ir)

---

 [t.me/icro\\_gov](https://t.me/icro_gov)

---

 [facebook.com/icro\\_ir](https://facebook.com/icro_ir)

---

 [@icro.gov.ir](https://www.instagram.com/icro.gov.ir)

---